

GUVERNUL ROMÂNIEI

***RAPORTUL STRATEGIC NAȚIONAL 2009
privind implementarea Fondurilor
Structurale și de Coeziune***

Ianuarie 2010

CUPRINS

Listă de Abrevieri	3
Introducere	5
Capitolul 1. Analiză socio-economică și tendințe	8
1.1. CONTEXTUL MACROECONOMIC	8
1.2. INFRASTRUCTURA DE BAZĂ	13
1.3. COMPETITIVITATEA ECONOMIEI ROMÂNEȘTI	17
1.4. CAPITALUL UMAN	19
1.5. CAPACITATEA ADMINISTRATIVĂ	26
1.6. ASPECTE REGIONALE	27
Capitolul 2. Realizări și perspective ale implementării programelor operaționale	30
2.1. STADIUL IMPLEMENTĂRII PROGRAMELOR OPERAȚIONALE LA 30 SEPTEMBRIE 2009 ȘI PERSPECTIVE DE ABSORBȚIE	30
2.2. CONTRIBUȚIA LA REALIZAREA OBIECTIVELOR STABILITE PRIN CADRUL STRATEGIC NAȚIONAL DE REFERINȚĂ	41
2.3. CONTRIBUȚIA LA REALIZAREA OBIECTIVELOR POLITICII DE COEZIUNE, FONDURILOR STRUCTURALE ȘI DE COEZIUNE ȘI A CELOR STABILITE PRIN ORIENTĂRILE STRATEGICE COMUNITARE PENTRU COEZIUNE	58
2.4. CONTRIBUȚIA LA REALIZAREA OBIECTIVELOR STABILITE PRIN ALTE STRATEGII/ DOCUMENTE COMUNITARE	66
Capitolul 3. Dificultăți și provocări în implementarea priorităților și strategiei aprobate	71
3.1. PRINCIPALELE DIFICULTĂȚI ÎNTÂMPINATE ÎN IMPLEMENTAREA PROGRAMELOR OPERAȚIONALE ȘI MĂSURI ÎNTREPRINSE PENTRU DEPĂȘIREA ACESTORA	71
3.2. SCHIMBĂRI SEMNIFICATIVE LA NIVELUL POLITICILOR NAȚIONALE RELEVANTE	78
3.3. CONTRIBUȚIA PROGRAMELOR OPERAȚIONALE LA APLICAREA PLANULUI EUROPEAN DE REDRESARE ECONOMICĂ	80
Capitolul 4. Cooperarea teritorială europeană în România	84
4.1. STADIUL IMPLEMENTĂRII PROGRAMELOR DE COOPERARE TERITORIALĂ EUROPEANĂ	84
4.2. CONTRIBUȚIA PROGRAMELOR DE COOPERARE TERITORIALĂ EUROPEANĂ LA STRATEGIA DUNĂRII	89
4.3. GRUPĂRI EUROPENE DE COOPERARE TERITORIALĂ PE TERITORIUL ROMÂNIEI	90
Capitolul 5. Exemple de bune practici	91
Capitolul 6. Concluzii	93
6.1. PREVIZIUNI PRIVIND EVOLUȚIILE SOCIO-ECONOMICE	93
6.2. CONTRIBUȚIA EFECTIVĂ ȘI PRECONIZATĂ A POLITICII DE COEZIUNE LA DEZVOLTAREA SOCIO-ECONOMICĂ A ROMÂNIEI	95
6.3. RELEVANȚA ȘI COERENȚA STRATEGIEI STABILITE PRIN CSNR ȘI PROGRAMELE OPERAȚIONALE	97
ANEXE	102
ANEXA I. PREZENTAREA PROGRESSELOR FINANCIARE LA NIVEL DE PROGRAM OPERAȚIONAL	103
ANEXA II. ALOCĂRILE FINANCIARE LA NIVEL NAȚIONAL PE TEME PRIORITARE RAPORTAT LA VALOAREA CONTRACTELOR DE FINANȚARE ÎNCHEIATE (PÂNĂ LA 30.09.2009)	105
ANEXA III. ÎNTREBĂRI INDICATIVE PRIVIND MĂSURILE LUATE LA NIVEL NAȚIONAL PENTRU IMPLEMENTAREA PLANULUI EUROPEAN DE REDRESARE ECONOMICĂ	110
ANEXA IV. EXEMPLE DE BUNE PRACTICI	117

Listă de Abrevieri

Abreviere	Denumire
ACB	Analiza Cost Beneficiu
ACIS	Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale
ACP	Autoritatea de Certificare și Plată
ADI	Asociație de Dezvoltare Intercomunitară
AM	Autoritate de Management
AMIGO	Ancheta Asupra Forței de Muncă din Gospodării
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ANR	Agenția Națională pentru Romi
ANRMAP	Agenția Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice
AP	Axă Prioritară
ARACIP	Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNR	Banca Națională a României
CAEN	Clasificarea Activităților din Economia Națională din România
CDI	Cercetare, Dezvoltare și Inovare
CE	Comisia Europeană
CEECAI	Centrul Est European de Cercetare Aplicativă Integrată
CFR	Căile Ferate Române
CM	Comitet de Monitorizare
CNP	Comisia Națională de Prognoză
CNSC	Consiliul Național pentru Soluționarea Contestațiilor
COCOF	Comitetul de Coordonare a Fondurilor
CRESC	Comitetul Regional de Evaluare Strategică și Corelare
CSNR	Cadrul Strategic Național de Referință
DMI	Domeniu Major de Intervenție
DPL	Împrumut pentru Politici de Dezvoltare
DST	Drepturi Speciale de Tragere
ECDL	Permisul European de Lucru cu Computerul
EPO	Oficiul European pentru Brevete
ERTMS/ETCS	Sistemul European de Management al Traficului Feroviar
EURES	Rețeaua Europeană de Ocupare a Locurilor de Muncă
FAT	Facilitatea Asistență Tehnică
FC	Fondul de Coeziune
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FEI	Fondul European de Investiții
FMI	Fondul Monetar Internațional
FPC	Formare Profesională Continuă
FSE	Fondul Social European
GHG	Gaze cu Efect de Seră
GRID	Tehnologie Electronică de Comunicare în Domeniul Cercetării
HG	Hotărâre de Guvern
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
ISPA	Instrumentul pentru Politici Structurale de pre-Aderare
IT	Tehnologie Informatică

Abreviere	Denumire
JASPERS	Asistență Comună pentru Susținerea Proiectelor în Regiunile Europene
JEREMIE	Resurse Europene Comune pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii
MECTS	Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
MTI	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii
OI	Organism Intermediar
ONG	Organizații Non-Guvernamentale
OSC	Orientările Strategice de Coeziune ale Uniunii Europene
OSIM	Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
OUG	Ordonanță de Urgență a Guvernului
PERE	Planul European de Redresare Economică
PIB	Produs Intern Brut
PND	Planul Național de Dezvoltare
PNR	Programul Național de Reformă
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
PO DCA	Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative
POAT	Programul Operațional Asistență Tehnică
POR	Programul Operațional Regional
POS	Program Operațional Sectorial
POS CCE	Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice
POS DRU	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
SAWP	Grupul de Lucru pentru Acțiuni Structurale al Consiliului UE
SMIS	Sistemul Unic de Management al Informației
SMURD	Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare
SPO	Serviciul Public de Ocupare
TEN-T	Rețele Trans-Europene de Transport
TIC	Tehnologia Informațiilor și Comunicațiilor
TVA	Taxa pe Valoarea Adăugată
UCVAP	Unitatea pentru Coordonarea și Verificarea Achizițiilor Publice
UE	Uniunea Europeană
VTMIS	Sistem de Informare privind Managementul Traficului de Nave

Introducere

Prezentul Raport Strategic a fost elaborat în conformitate cu prevederile Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006, Art. 29, privind obligația Statelor Membre de a transmite Comisiei Europene (CE), până la sfârșitul anilor 2009 și 2012, câte un raport concis conținând informații privind stadiul implementării programelor operaționale 2007-2013 cofinanțate din instrumente structurale. Elaborarea Raportului Strategic Național (RSN) 2009 a fost realizată în coordonarea Ministerului Finanțelor Publice, prin Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (ACIS) în baza metodologiei¹ elaborate de către CE și adaptate cadrului instituțional și strategic din România. La elaborarea RSN au contribuit majoritatea structurilor implicate în gestionarea instrumentelor structurale, precum și alte instituții de specialitate.

RSN prezintă într-o manieră succintă stadiul implementării programelor operaționale, precum și contribuția acestora la realizarea priorităților stabilite prin Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013, la implementarea obiectivelor politicii de coeziune prevăzute în Orientările Strategice Comunitare pentru Coeziune și a obiectivelor stabilite prin Liniile Directoare Integrate pentru Creștere și Ocupare (2005-2008), precum și la alte pachete de măsuri, cum ar fi Planul European de Redresare Economică.

Documentul descrie o serie de evoluții socio-economice relevante înregistrate de la momentul elaborării documentelor de programare și impactul acestora asupra strategiei aprobate, surprinzând inclusiv efectele crizei economico-financiare asupra implementării instrumentelor structurale. În ceea ce privește țintele stabilite prin Programele Operaționale, având în vedere faptul că sunt puține situațiile în care se poate vorbi la acest moment de proiecte încheiate pentru a putea cuantifica rezultatele, RSN se axează pe prezentarea rezultatelor așteptate plecând de la indicatorii asumați prin proiectele - contractate.

Totodată, sunt prezentate principalele dificultăți cu care s-au confruntat autoritățile implicate în managementul instrumentelor structurale și beneficiarii acestor fonduri, precum și soluțiile identificate și puse în aplicare de autoritățile române pentru depășirea acestor dificultăți și accelerarea absorbției.

Politica de Coeziune 2007-2013

În perioada 2007-2013 Uniunea Europeană oferă asistență financiară nerambursabilă României prin următoarele trei instrumente structurale: Fondul Social European (FSE), Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) și Fondul de Coeziune (FC).

Alocarea din partea Uniunii Europene de care beneficiază România prin aceste instrumente este de 19,67 miliarde Euro, la care se adaugă o cofinanțare națională estimată la 5,6 miliarde Euro. Din această alocare, suma de 19,2 mld. Euro este destinată Obiectivului Convergență, prin intermediul a șapte Programe Operaționale:

- Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice
- Programul Operațional Sectorial Mediu
- Programul Operațional Sectorial Transport
- Programul Operațional Regional
- Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
- Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative
- Programul Operațional Asistență Tehnică

Programarea strategică a fondurilor structurale și de coeziune a fost realizată prin Cadrul Strategic Național de Referință, având la bază prioritățile strategice stabilite în Planul Național de Dezvoltare 2007-2013. Implementarea strategiei CSNR se realizează prin programele operaționale menționate. CSNR 2007-2013 și

¹ Nota COCOF 09/0018/00 „Structura orientativă a rapoartelor strategice naționale 2009”

Programele Operaționale finanțate din FEDR și FC au fost aprobate în perioada iunie-iulie 2007, iar Programele Operaționale finanțate din FSE în noiembrie 2007.

În ceea ce privește capacitatea instituțională de management a instrumentelor structurale, procesul de pregătire pentru dezvoltarea acestuia a început încă din anul 2004, concretizându-se în stabilirea cadrului instituțional pentru coordonarea, implementarea și gestionarea instrumentelor structurale (HG nr. 457/2008), fiind desemnate structuri distincte în cadrul ministerelor și agențiilor, având la bază și experiența acumulată în gestionarea fondurilor de preaderare. De asemenea, au fost create mecanismele interne de funcționare a structurilor, urmărindu-se asigurarea premiselor necesare unei implementări eficiente dar și riguroase a fondurilor.

Ministerul Finanțelor Publice, prin Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (ACIS) îndeplinește rolul de coordonator național al programării și gestionării instrumentelor structurale, consfințit prin HG nr. 457/2008 privind cadrul instituțional de coordonare și de gestionare a instrumentelor structurale. Mecanismul de coordonare instituit prin acest act normativ permite o relaționare inter-instituțională la toate nivelurile, respectiv decizional - politic, decizional de management și tehnic - de execuție.

Sistemul instituțional creat a fost evaluat de către Autoritatea de Audit și Comisia Europeană prin intermediul misiunilor efectuate în perioada 2008-2009, finalizate prin acreditarea sistemelor de management și control create pentru fiecare dintre cele șapte programe operaționale, atestându-se astfel conformitatea procedurilor de implementare cu normele și standardele europene.

Rezultatele primei etape de implementare a strategiei 2007-2013

Deși România a fost printre primele State Membre ale căror programe operaționale au fost aprobate de către Comisia Europeană, demararea efectivă a implementării strategiei aprobate prin CSNR și programele operaționale nu a fost facilă. România se află la prima perioadă de utilizare a instrumentelor structurale, ceea ce presupune o evoluție ceva mai lentă în primii ani (în contextul dificultăților implementării unui sistem nou și complex de finanțare, atât la nivelul structurilor care gestionează programele operaționale, cât și al beneficiarilor), urmată de o creștere rapidă a nivelelor de absorbție pe măsură ce se avansează în cadrul ciclului de implementare.

Evoluțiile de până acum în ceea ce privește implementarea programelor operaționale confirmă, în linii mari, aceste previziuni. Astfel, anul 2007 a fost anul negocierilor cu Comisia Europeană pentru aprobarea CSNR și a programelor operaționale, precum și al primelor lansări de cereri de proiecte. Anul 2008 a fost cel al lansării în masă a cererilor de proiecte, până la sfârșitul anului fiind deschise către potențialii beneficiari aproape toate operațiunile prevăzute în programe (cca. 90%). Anul 2009 poate fi caracterizat ca „anul contractării”, având în vedere creșterea rapidă a numărului de contracte / decizii de finanțare încheiate cu beneficiarii, iar din al doilea semestru se poate observa un progres evident la nivelul implementării efective a proiectelor și al plăților efectuate.

Problemele întâmpinate de către autoritățile de management și beneficiari în procesul de demarare a implementării programelor operaționale și, ulterior, în implementarea efectivă a proiectelor, au fost multiple și complexe, soluționarea acestora solicitând timp și eforturi consistente. Principalele dificultăți au vizat pregătirea portofoliului de proiecte și lansarea cererilor de proiecte, întârzieri în evaluarea și selecția proiectelor, demararea implementării proiectelor la nivelul beneficiarilor, o serie de bariere legislative, precum și probleme de natură instituțională.

Chiar dacă au existat o serie de dificultăți în lansarea liniilor de finanțare, precum și în evaluarea și selecția proiectelor, valoarea contribuției UE la proiectele contractate comparativ cu alocarea 2007-2009 de cca. 55% demonstrează eficacitatea măsurilor luate de către autorități în vederea diminuării efectelor produse de problemele din fazele inițiale ale implementării. Cu toate acestea, nivelul încă redus al plăților către beneficiari, precum și al rambursărilor efectuate de către CE, relevă existența unor probleme și dificultăți semnificative la

nivelul beneficiarilor în ceea ce privește implementarea proiectelor.

În cifre concrete, stadiul general al implementării se prezenta astfel la 30 septembrie 2009:

- ✓ Numărul total al proiectelor depuse pentru finanțare în cadrul celor 7 PO a fost de 12975, în valoare de 23,6 mld. Euro. Contribuția UE solicitată este de cca. 16 mld. Euro, depășindu-se astfel de 2,8 ori alocarea UE pentru perioada 2007-2009, care însumează 5,6 mld. Euro.
- ✓ Numărul contractelor/ deciziilor de finanțare încheiate cu beneficiarii de proiecte a fost de 1887 (din cele 2672 proiecte aprobate), cu o valoare eligibilă totală de 3,3 mld. Euro, din care contribuția UE însumează 2,7 mld. Euro, reprezentând 47,6% din valoarea alocării UE pentru perioada 2007-2009.
- ✓ Plățile de fonduri către beneficiari, reprezentând prefinanțări și rambursări efectuate de autoritățile de management totalizau 447,8 mil. Euro, din care 443,7 mil. Euro reprezintă fonduri UE și 4,12 mil. Euro co-finanțarea de la bugetul de stat.

În același timp, progresele înregistrate în anul 2009 creează premise favorabile pentru creșterea absorbției în anul 2010. Măsurile de simplificare a mecanismelor de accesare a fondurilor puse în aplicare în cursul anului 2009 și cele preconizate pentru anul 2010, rodarea structurilor responsabile de gestionarea programelor operaționale, interesul foarte ridicat al solicitanților de finanțare, creșterea experienței beneficiarilor în implementarea proiectelor, precum și relansarea economică așteptată începând cu semestrul II 2010, sunt factori care vor acționa favorabil în direcția accelerării ritmului de absorbție.

În ceea ce privește impactul situației economice actuale, precum și ritmul accesării instrumentelor structurale prin prisma proiectelor depuse în cadrul diverselor apeluri de proiecte, nu au fost identificate până în prezent elemente care să impună modificarea strategiei aprobate la nivel de CSNR și programe operaționale, obiectivele globale și specifice menținându-și relevanța față de elementele care se impun a fi corectate în plan socio-economic pentru a diminua decalajul de dezvoltare față de celelalte state membre și regiuni europene.

Cu toate acestea, este de așteptat ca în anul 2010 să fie necesare o serie de ajustări care ar putea conduce inclusiv la modificări ale programelor operaționale aprobate. La nivel operațional au fost identificate câteva posibile ajustări, care sunt analizate cu atenție. De asemenea, va fi analizată în cursul anului 2010 necesitatea de a revizui unele ținte la nivel de CSNR și de programe operaționale, prin prisma anvergurii impactului pe care criza economică și financiară sau diverși factori socio-economici l-au avut și a proiecției evoluției indicatorilor respectivi până la sfârșitul perioadei de programare. Nu în ultimul rând, se vor avea în vedere și concluziile și recomandările ce vor fi formulate în cadrul primelor evaluări intermediare ale programelor.

În contextul menținerii relevanței strategiei de ansamblu privind implementarea în România a fondurilor structurale și de coeziune, **prioritatea absolută pentru Guvernul României o reprezintă perfecționarea sistemului de accesare și implementare în scopul accelerării absorbției fondurilor**, pentru a asigura o infuzie rapidă de capital în economie în vederea diminuării efectelor crizei economice, a facilita realizarea unor investiții esențiale, cu impact la nivel național, regional și local, precum și a evita dezangajări automate ale sumelor alocate României.

Capitolul 1. Analiză socio-economică și tendințe

1.1. Contextul macroeconomic

În intervalul 2006-2008 produsul intern brut din România a continuat să crească, an de an. Pe ansamblul perioadei, ritmul mediu anual de creștere a fost de 7,1%.

Principalul factor de susținere a creșterii a fost cererea internă, a cărei creștere medie anuală de 11,6% s-a bazat atât pe consum, cât și pe investiții. În această perioadă investițiile s-au accelerat, formarea brută de capital fix înregistrând un ritm mediu anual de 22,6%. În ceea ce privește consumul final, ritmul mediu anual de creștere a fost de peste 9%.

Evoluția produsului intern brut

- modificări procentuale față de perioada corespunzătoare a anului precedent -

	2006	2007	2008	2009 9 luni
Cererea internă, din care:	12,9	14,0	7,9	-13,7
- Consumul privat	12,7	11,6	9,1	-13,8
- Consumul guvernamental	-4,1	1,6	3,2	1,1
- Formarea brută de capital fix	19,9	29,0	19,3	-22,6
Exportul de bunuri și servicii	10,4	7,9	19,4	-10,1
Importul de bunuri și servicii	22,6	27,2	17,5	-24,3
PIB	7,9	6,2	7,1	-7,4
Industrie	7,2	5,3	1,3	-7,1
Agricultura	3,4	-16,5	21,4	-1,2
Construcții	23,4	33,6	26,1	-11,9
Servicii	6,8	7,3	5,1	-6,2

Sursa: Institutul Național de Statistică

Evoluția economiei reale din primele 9 luni ale anului 2009 a fost puternic afectată de criza economică și financiară care a început să se manifeste ușor în România încă din trimestrul III 2008, pentru ca în trimestrul IV să acționeze mai vizibil. Astfel, după ce în trimestrul IV 2008 creșterea PIB a fost de doar 2,9% față de trimestrul IV 2007, în trimestrul I 2009 PIB – în termeni reali, seria brută – s-a redus cu 6,2% față de trimestrul I 2008, iar în trimestrul II cu 8,7%. În trimestrul III reducerea s-a mai diminuat, fiind de 7,1%.

Cumulat pe primele 9 luni ale anului 2009, impactul negativ al crizei s-a reflectat în reducerea PIB cu 7,4%, determinată de diminuarea cererii interne cu 13,7% și a celei externe cu 10,1%. În cadrul cererii interne, consumul final a scăzut cu 11,1%, iar formarea brută de capital fix cu 22,6%. Reducerea exporturilor de bunuri și servicii cu 10,1% și a importurilor cu 24,3% a determinat o contribuție pozitivă a exportului net la creșterea reală a PIB (+8,3 procente).

Valoarea adăugată brută s-a diminuat în primele 9 luni 2009 cu 11,9% în construcții, cu 7,1% în industrie, cu 6,2% în servicii și cu 1,2% în agricultură.

În condiții de comparabilitate a sezonității, datele statistice privind evoluția PIB față de trimestrul precedent evidențiază tendința de diminuare încă din trimestrul III 2008, când s-a redus cu 0,1% față de trimestrul II, urmată de o reducere cu 2,8% în trimestrul IV 2008. În trimestrul I 2009, scăderea PIB s-a accentuat, fiind de 4,6% față de trimestrul IV 2008. Din trimestrul II declinul economic a început să-și reducă amplitudinea, PIB reducându-se cu 1,1% față de trimestrul I și cu 0,6% în trimestrul III față de trimestrul II 2009.

În industrie se observă o defazare între evoluția industriei europene și a celei românești, cea din urmă atingând un minim la nivelul lunii decembrie 2008. Majoritatea ramurilor industriale au fost afectate de criză, cele mai afectate fiind activitățile industriale care au ca destinație de producție exportul. Motivația efectelor crizei economico-financiare asupra acestor ramuri se explică prin:

- restrângerea piețelor externe din cauza crizei economice din principalele țări partenere ale României (Italia, Franța, Germania etc.);
- restrângerea creditelor acordate agenților economici de către băncile comerciale, ca urmare a normelor de prudențialitate impuse de BNR;
- diminuarea activității în construcții, ceea ce a determinat scăderi de producție în activitățile industriale conexe.

În structura industriei se remarcă evoluții distincte ale unor activități industriale:

- activități afectate substanțial de efectele crizei financiare;
- activități care au recuperat în a doua parte a anului din diminuarea producției;
- activități care nu au fost afectate de criză.

Evoluția producției industriale

- modificări procentuale față de perioada similară din anul anterior (%) -

Industrie	Trim IV 2008	Trim I 2009	6 luni 2009	10 luni 2009
Industrie total, din care:	-6,6	-13,0	-10,5	-7,9
Industrie prelucrătoare	-7,7	-15,2	-11,9	-9,0
Activități afectate de criză				
Industria metalurgică	-38,9	-52,1	-49,4	-42,0
Fabricarea altor produse din minerale nemetale	2,8	-34,4	-31,6	-29,8
Fabricarea de mobilă	-9,4	-16,2	-16,5	-15,0
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	7,1	-24,1	-25,8	-20,6
Activități care au recuperat din diminuarea producției				
Fabricarea autovehiculelor de transport rutier	-29,7	-24,2	-8,2	0,2
Industria alimentară	9,2	-3,9	-1,9	-0,8
Activități care nu au fost afectate de criză				
Prelucrarea lemnului	-12,4	-2,9	5,2	14,5
Fabricarea echipamentelor electrice	-7,1	-1,4	2,2	10,5
Tipărirea și reproducerea pe hârtie a înregistrărilor	17,4	10,1	6,1	5,7

Sursa: Comisia Națională de Prognostic

Declinul pieței imobiliare, în special ca efect al restrângerii creditelor acordate de către băncile comerciale, a indus o diminuare a activității de construcții cu efecte directe asupra fabricării altor produse din minerale nemetale (materiale de construcții).

În perioada 2007-2008, comerțul exterior de bunuri a înregistrat creșteri semnificative în condițiile creșterilor economice de 6-7%, atât exporturile de bunuri, cât și importurile de bunuri FOB majorându-se cu o medie anuală de 14,2% și respectiv 18,7%.

Comerțul exterior de bunuri

- modificări procentuale față de aceeași perioadă din anul precedent (%) -

	2007	2008	10 luni 2009
Exporturi de bunuri	14,3	14,1	-18,1
Importuri de bunuri	26,0	11,5	-35,7

Sursa: Institutul Național de Statistică

Comerțul exterior intracomunitar a fost mai intens în anul 2007 pe fondul aderării României la UE, exporturile și importurile intracomunitare înregistrând dinamici superioare exporturilor și importurilor totale. În aceste condiții, ponderea exporturilor intracomunitare în exporturile totale a fost de 72%, iar a importurilor intracomunitare în importurile totale de 71,3%. Comerțul exterior de bunuri a înregistrat în anul 2008 creșteri mai reduse față de cele din 2007, fiind rezultatul unei evoluții marcate de creșteri semnificative în primele 10 luni, după care atât

exporturile, cât și importurile s-au diminuat comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2007, evoluția influențată de reducerea cererii interne în statele membre ale UE.

Deficitul comercial FOB-FOB din anul 2007 a fost cu 51,6% mai mare față de cel din anul 2006, ponderea acestuia în PIB fiind de 14,4%. În anul 2008, majorarea deficitului comercial s-a încetinit, respectiv a crescut cu 7,2% față de anul 2007, iar ponderea în PIB a fost de 14,0%.

În primele 10 luni ale anului 2009, efectele crizei financiare și economice s-au amplificat determinând scăderea exporturilor de bunuri cu 18,1% și a importurilor de bunuri cu 35,7%. Corespunzător acestei evoluții, deficitul comercial FOB-FOB a ajuns să reprezinte doar 33,1% din deficitul perioadei corespunzătoare a anului 2008.

Deficitul de cont curent pe anul 2007 a fost cu 64,6% mai mare față de cel înregistrat în anul 2006, reprezentând 13,5% din PIB. Gradul de acoperire prin investiții străine directe a fost de 43,4%. În anul 2008, deficitul contului curent s-a diminuat cu 3,3%, reprezentând 11,8% din PIB, și a fost finanțat în proporție de 58,8% prin investiții străine directe. În primele 10 luni ale anului 2009, deficitul de cont curent s-a ajustat semnificativ, reprezentând 27,8% din deficitul perioadei corespunzătoare a anului 2008. Investițiile străine directe au acoperit deficitul de cont curent în proporție de 94,1%.

În perioada 2007-2008, atât populația ocupată în vârstă de muncă, cât și rata de ocupare a acesteia au crescut ușor (cu 0,2%, respectiv 0,2%), în timp ce rata șomajului BIM a scăzut de la 7,3% în anul 2006 la 6,4% în 2007 și 5,8% în 2008. Ratele șomajului rămân în continuare mai mici decât cele înregistrate în UE-27.

La nivel inter-regional, cât și în interiorul regiunilor se înregistrează fluctuații ale ratelor de ocupare a forței de muncă. Atât în anul 2007, cât și în anul 2008, cea mai mare rată de ocupare s-a înregistrat în regiunea București-Ilfov (62,4%, respectiv 63,3%), iar cea mai mică în regiunea Sud-Est (54,7%, respectiv 55,3%).

Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (15–64 ani) pe regiuni

- % -

	2007	2008
Total țară	58,8	59,0
Nord – Est	61,3	60,5
Sud – Est	54,7	55,3
Sud Muntenia	60,5	61,1
Sud – Vest	59,3	60,0
Vest	59,6	59,3
Nord – Vest	57,0	56,4
Centru	55,1	56,6
București – Ilfov	62,4	63,3

Sursa: INS, AMIGO

Din punct de vedere structural, în ultimii ani (2008 față de 2006), populația ocupată în vârstă de muncă a manifestat următoarele tendințe:

- Scăderea ponderii populației ocupate din agricultură cu 1,8 pp și în industrie cu 1,1 pp (extractivă cu 0,2 pp, prelucrătoare cu 0,6 pp și energie electrică, termică, gaze și apă cu 0,3 pp);
- Creșterea ponderii ocupării în servicii cu 1 pp și în construcții cu 2 pp.

În semestrul I 2009, față de perioada corespunzătoare din anul anterior, situația ocupării s-a înrăutățit. Populația ocupată în vârstă de muncă a scăzut cu 0,7%, iar numărul de salariați cu 0,3%. Rata șomajului înregistrat s-a majorat la 7,5% în luna noiembrie 2009, față de 4,1% în noiembrie 2008.

Prețurile de consum s-au majorat cu 6,57% la sfârșitul anului 2007, nivel superior celui înregistrat în perioada similară a anului precedent (4,87%). Mix-ul de politici macroeconomice aplicate a fost orientat în direcția revenirii pe un trend descendent al inflației, astfel că la sfârșitul anului 2008 rata anuală a inflației a ajuns la 6,3%.

În primele 11 luni ale anului 2009, rata anuală a inflației a atins nivelul de 4,65%, iar în luna noiembrie 2009, față de sfârșitul anului 2008, a ajuns la 4,41%. Rata medie lunară de creștere a prețurilor de consum a fost de 0,4%, cu 0,1 puncte procentuale inferioară celei consemnate pe parcursul aceleiași perioade din anul 2008.

Finanțele publice. Dacă în perioada 2003-2005 deficitul public a scăzut semnificativ, ajungând la 1,2% din PIB în 2005, o ușoară creștere până la 2,2% din PIB a fost înregistrată în anul 2006, când ponderea cheltuielilor în PIB a crescut cu 1,8 puncte procentuale comparativ cu 2005. Situația s-a deteriorat dramatic în 2008, când deficitul bugetar a înregistrat o creștere până la 5,5% din PIB.

Ponderea veniturilor, cheltuielilor bugetare și a deficitului public în PIB

- % din PIB -

Indicatori	2005	2006	2007	2008	2009* Sem. I
Venituri bugetare	32,3	33,1	33,5	32,8	15,8
Cheltuieli bugetare	33,5	35,3	36,0	38,4	19,3
Deficit public	-1,2	-2,2	-2,5	-5,5	-3,5

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice; datele sunt calculate conform metodologiei ESA 95

Notă: fluxurile financiare sub-sectoriale nu au fost luate în considerare la efectuarea calculelor

*Estimări

Datoria publică guvernamentală s-a redus treptat ca pondere în PIB, de la 15,2% în 2005 la 13,6% în 2008. Pentru 2009, în contextul dificultăților generate de criza economică, se estimează că datoria publică guvernamentală va înregistra un nivel de 22,5%, creșterea fiind generată de finanțarea deficitului bugetar și refinanțarea datoriei publice prin emiterea de titluri de stat pe piața internă și a tragerilor din pachetul financiar extern de la Fondul Monetar Internațional, Comisia Europeană și Banca Mondială. Datoria publică guvernamentală continuă să aibă un nivel redus în raport cu limita maximă stabilită prin Tratatul de la Maastricht de 60% din PIB. Datoria guvernamentală internă se estimează că va crește în 2009 până la un nivel de 11,6% din PIB, față de 2,7% în PIB, cât s-a înregistrat în anul 2005. Ponderea datoriei guvernamentale externe în PIB se estimează că va fi mai redusă cu 1,6% în PIB în 2009, comparativ cu nivelul înregistrat în 2005 de 12,5%.

Datoria publică guvernamentală

- % din PIB -

Indicatori	2005	2006	2007	2008	2009 (estimat)
Datoria guvernamentală:	15,2	12,8	13,0	13,6	22,5
- externă	12,5	10,7	8,5	8,1	10,9
- internă	2,7	2,1	4,5	5,5	11,6

Sursa: MFP; datele sunt calculate conform metodologiei ESA 95

Pachetul de asistență financiară agreat cu Fondul Monetar Internațional, Comisia Europeană și Banca Mondială, în valoare totală de 19,95 miliarde Euro, cuprinde următoarele împrumuturi: i) FMI: Aranjament stand-by în valoare de 11,443 mld. DST (12,95 mld. Euro); ii) CE: Memorandumul de Înțelegere dintre Comunitatea Europeană și România semnat pe 23 iunie 2009, în valoare de 5 mld. Euro; iii) Banca Mondială: asistența este acordată sub formă de trei împrumuturi pentru politici de dezvoltare (DPL) contractate de la Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, în valoare totală de 1 mld. Euro; iv) BERD și BEI vor contribui cu finanțări rambursabile în valoare de 1 mld. Euro pentru proiecte din sectorul privat.

Politici fiscal-bugetare. Strategia fiscal-bugetară urmărește refacearea credibilității și stabilității finanțelor publice pe termen scurt și mediu, prin promovarea unei combinații de măsuri coerente care să conducă la o limitare a deficitelor bugetare, la o diminuare a nevoii nete de finanțare a sectorului guvernamental, în condițiile eficientizării alocării resurselor, o pondere importantă fiind dedicată investițiilor publice.

În ceea ce privește politica fiscală, viziunea Guvernului este centrată pe asigurarea unui mediu stimulat și nediscriminatoriu, concentrându-se în același timp pe măsuri de consolidare a transparenței, stabilității și predictibilității sale. În plus, dezvoltarea sustenabilă a finanțelor publice are o importanță primordială ținând cont de perspectivele demografice nefavorabile. Consolidarea bazei de impozitare și a modului de așezare a

impozitelor și taxelor este în continuare esențială pentru asigurarea resurselor necesare dezvoltării economice și îndeplinirii sarcinilor statului și a angajamentelor asumate de România în calitate de stat membru al UE.

Cu toate acestea, criza economică a impus concentrarea eforturilor de politică publică spre implementarea unui set de măsuri anti-criză, coroborat cu condiționalitățile impuse prin memorandumurile de finanțare externă încheiate cu FMI/CE/BM, după cum urmează:

- a. Consolidare fiscală în vederea respectării țintei de deficit pentru 2009, respectiv de 7,3% din PIB în termeni de numerar, prin reducerea cheltuielilor de personal față de nivelul anului 2008, a cheltuielilor cu bunurile și serviciile, cu subvențiile și a cheltuielilor de capital pentru articole precum vehiculele și echipamentele de birou. Au fost luate măsuri cum ar fi restructurarea agențiilor guvernamentale, trimiterea în concediu fără plată a personalului plătit din fonduri publice ș.a.
- b. Aprobarea legii bugetului de stat pe anul 2010 respectând țintele bugetare stabilite de comun acord cu FMI și CE.
- c. Promovarea Legii responsabilității fiscal-bugetare și cadrului bugetar de cheltuieli pe termen mediu, care să includă: (i) introducerea unui cadru obligatoriu bugetar pe termen mediu, (ii) stabilirea unor limite efective pentru bugetele suplimentare care majorează valoarea totală a cheltuielilor, (iii) asigurarea respectării limitelor bugetare de către legislația cu impact bugetar adoptată pe parcursul anului și (iv) înființarea unui consiliu fiscal independent care să asigure prognoze de venituri și prognoze macroeconomice independente pentru formularea bugetului, în raport cu care să se poată evalua proiecțiile oficiale, precum și monitorizarea evoluțiilor și conformării cu țintele fiscale prevăzute în legea bugetului.
- d. Promovarea legii salarizării unitare, pentru aplicarea căreia este necesară elaborarea legislației secundare.
- e. Revizuirea legislației privind pensiile, prin introducerea unui mecanism de indexare a pensiilor, a modalității de calcul a punctului de pensie, precum și formula de calcul pentru pensiile speciale și reevaluarea condițiilor, respectiv de încadrare într-un grad de invaliditate și de pensionare anticipată, în vederea descurajării retragerii timpurii de pe piața muncii.
- f. Îmbunătățirea administrării fiscale, prin reducerea numărului de taxe și tarife cu caracter nefiscal, fiind aprobată eliminarea sau comasarea unui număr de 205 taxe și tarife în domeniul parafiscalității dintr-un total de 491. De asemenea, se au în vedere măsuri pentru combaterea riscurilor de neconformare și a fraudei la TVA, îmbunătățirea managementului arieratelor și întărirea controlului marilor contribuabili.

Față de contextul analizei macro-economice a CSNR, care evidențiază o evoluție pozitivă a creșterii economice și a climatului socio-economic general, identificând o posibilitate limitată de intervenție a unor factori externi perturbatori, evoluția socio-economică din 2007 și primele trei trimestre ale anului 2008 s-a înscris în tendințele previzionate la momentul stabilirii priorităților strategice. Începând cu ultimul trimestru al anului 2008, efectele crizei financiare și economice globale s-au resimțit din ce în ce mai acut, deteriorarea mediului economic și financiar internațional fiind în desfășurare, iar evoluțiile viitoare sunt marcate de incertitudini.

Pentru România, climatul extern actual își pune amprenta prin: înrăutățirea percepției la risc, inclusiv prin asocierea cu evoluțiile regionale; contracția piețelor de desfacere; dificultăți în finanțarea externă; scăderea masivă a fluxului de investiții străine directe.

Modul în care actualul context macro-economic va influența implementarea priorităților de intervenție a instrumentelor structurale stabilite în cadrul strategiei CSNR va fi analizat în funcție de rezultatele concrete obținute în implementare, urmând a fi luate eventuale decizii cu privire la necesitatea adoptării strategiei aprobate.

1.2. Infrastructura de bază

Infrastructura de transport

În general, în perioada 2006-2009, starea infrastructurii de transport nu a suferit modificări semnificative față de momentul elaborării CSNR. S-au menținut principalele aspecte identificate ca deficitare în ceea ce privește infrastructura și care au fundamentat stabilirea strategiei privind transportul din CSNR și, ulterior, a obiectivelor POS Transport. Nivelul de sub-finanțare în întreținerea infrastructurii existente s-a menținut și a dus la perpetuarea stării inadecvate a rețelei rutiere și a celei feroviare; numărul de autovehicule în uz a continuat să crească și în consecință au crescut și nivelul de solicitare a infrastructurii și gradul de risc privind siguranța în trafic; traficul de persoane și mărfuri a înregistrat, în unele sectoare, tendințe de creștere până la momentul manifestării crizei economice, toate aceste aspecte indicând menținerea validității analizei de nevoi efectuată la momentul elaborării CSNR și a POS Transport.

Transportul rutier. Lungimea drumurilor publice cu un grad de importanță ridicat a înregistrat progrese foarte reduse. Astfel, în perioada 2006–2008, lungimea autostrăzilor a crescut de la 228 km la 281 km, adică un progres de doar 53 km într-o perioadă de 2 ani. Lungimea drumurilor europene a crescut în aceeași perioadă de la 5.883 km la 6.073 km, adică cu 190 km. În același timp, numărul de autovehicule aflate în circulație a crescut în perioada 2006–2008 cu 27,5%. În condițiile în care numărul de autovehicule este în creștere, a crescut și gradul de risc în ceea ce privește siguranța circulației. Astfel, numărul de accidente și numărul de persoane accidentate au înregistrat în aceeași perioadă o creștere foarte mare, cu 60%. Majoritatea orașelor situate de-a lungul drumurilor europene nu beneficiază de centuri de ocolire, traficul desfășurându-se prin centrul acestor localități. De asemenea, numeroase sate sunt străbătute liniar de drumurile publice.

Transportul feroviar. Nivelul insuficient al fondurilor pentru întreținerea și reabilitarea infrastructurii feroviare s-a menținut în perioada 2006-2009, ducând la continuarea procesului de degradare a acesteia (efectele resimțindu-se, spre exemplu, prin restricții de viteză), inclusiv la degradarea stocului de material rulant. Drept urmare, capacitatea de a furniza servicii moderne și de calitate a rămas deficitară, iar siguranța traficului feroviar a rămas scăzută. Chiar și exceptând efectele crizei economice resimțite pe parcursul anului 2009, volumul de mărfuri și pasageri transportat pe infrastructura feroviară a scăzut în perioada 2006-2008, astfel: traficul de mărfuri exprimat în mii tone-km a scăzut cu 9,3%, iar numărul de pasageri a scăzut cu 17,2%, acest aspect indicând faptul că pentru a atinge obiectivul de creștere a cotei de piață, nevoia de îmbunătățire a calității serviciilor a crescut.

Transportul fluvial. Volumul de marfă aferent transportului naval fluvial, scăzut în comparație cu vechile state membre ale UE, a înregistrat o creștere nesemnificativă, de doar 0,2% în perioada 2006–2008, continuând astfel să rămână la cote scăzute.

Transportul aerian. În perioada 2006–2008, traficul de pasageri prin aeroporturile din România a continuat să crească accentuat, de la 5,49 mil. pasageri la 9,07 mil. pasageri, această creștere înregistrându-se aproape integral în cadrul aeroporturilor internaționale Henri Coandă – București, Aurel Vlaicu – București, Traian Vuia – Timișoara și Cluj-Napoca. Principalele programe de investiții finanțate din surse naționale care vizează mărirea capacității aeroportuare cu 3 mil. pax/an au fost planificate pentru cele 4 aeroporturi menționate mai sus. Dintre acestea, au fost finalizate lucrările la terminalul sosiri și la terminalul plecări al aeroportului internațional Cluj-Napoca (capacitatea suplimentară fiind de 0,5 mil. pax/an). Finalizarea celorlalte investiții va asigura necesarul în ceea ce privește capacitatea aeroportuară din România, până în anul 2015.

Infrastructura de mediu

În ceea ce privește infrastructura de mediu, prin CSNR au fost identificate deficiențe majore în ceea ce privește rețelele de canalizare și de tratare a apei, care sunt inadecvate, accesul redus al populației la sistemele de apă/apă uzată, infrastructura precară de gestionare a deșeurilor, poluarea aerului rezultată din sistemele de încălzire urbană, protecția naturii și a speciilor sălbatice mult sub standardele europene moderne.

Pe baza acestor deficiențe identificate, prin CSNR și POS Mediu au fost stabilite obiective și priorități de finanțare care vizează diminuarea deficiențelor identificate, având în vedere și nevoile de dezvoltare post-2013 ale României, prin realizarea de investiții ce pun bazele dezvoltării durabile în infrastructura de mediu.

Față de situația prezentată în CSNR, programele de investiții derulate în perioada 2006-2008 au adus progrese nesemnificative, ca urmare a rezultatelor înregistrate în implementarea investițiilor promovate prin programele cu finanțare europeană, buget național sau credite externe, necesitatea de a accelera procesul de implementare a proiectelor de investiții în infrastructura de mediu continuând să rămână o prioritate majoră în actuala perioadă de programare.

Infrastructura de apă și apă uzată. Lungimea rețelei de apă potabilă a crescut cu aproximativ 12% între 2006 și 2008, de la 50.821 km în anul 2006 la 52.578 km în 2008², iar cantitatea de apă potabilă distribuită pentru uz casnic a crescut cu 4,5%³.

În ceea ce privește lungimea rețelei de canalizare, comparativ cu anul 2006, în 2008 aceasta s-a extins cu 1.762,1 km (respectiv 1.005,4 km în mediul urban și 756,7 km în mediul rural). În consecință, în anul 2008, aproximativ 43% din totalul populației României avea locuințele conectate la sistemele de canalizare, față de 40,7% în 2005⁴. Totodată, dacă la sfârșitul anului 2004 numai 675 de localități erau dotate cu rețele de canalizare, numărul localităților conectate la rețeaua de canalizare era de 760 la sfârșitul anului 2008.

Corelând cele două tipuri de dotări – accesul la apă potabilă (în sistem centralizat) și sistemele de canalizare – populația României poate fi grupată în trei categorii:

- Populația care beneficiază de ambele servicii – 54% (ușor progres față de 2005, când acest procentaj era de 52%);
- Populația care beneficiază de apă potabilă, dar nu și de sistem de canalizare – 16%;
- Populația care nu beneficiază nici de apă potabilă, nici de canalizare – 30%.

În ceea ce privește epurarea apelor uzate, 6,2 milioane de persoane (28,9% din populația țării) trăiau în 2008⁵ în locuințe conectate la sisteme de canalizare prevăzute cu stații de epurare, cu aprox. 146.000 mai multe decât în 2006⁶.

Din totalul de 361 stații de epurare urbane, circa 25% corespund la grade de epurare mai mari de 95%. În 2008, din volumul total de ape uzate necesitând epurare, cca. 30% erau suficient epurate, cca. 33,1% reprezentau ape uzate neepurate și cca. 36,9% ape uzate insuficient epurate. Prin urmare, în anul 2008, peste 70% din apele uzate provenite de la principalele surse de poluare au ajuns neepurate sau insuficient epurate, în receptorii naturali, în special râuri.

Față de numărul total de 1.353 de stații de epurare (urbane și industriale) investigate în anul 2008, 394 stații, reprezentând 29,1% au funcționat corespunzător, iar restul de 959 stații, adică 70,9%, au funcționat necorespunzător. Din punct de vedere tehnic, stațiile de epurare existente nu se conformează în marea lor majoritate prevederilor legislației în vigoare. Cele construite în perioada anilor '70 au tehnologii și utilaje învechite, mari consumatoare de energie și cu fiabilitate scăzută.

²INS. Anuarul statistic al României 2008

³INS. Date la sfârșitul anului

⁴Idem

⁵Administrația Națională "Apele Române" - Sinteza Calității Apelor din România în anul 2008

⁶INS. Date la sfârșitul anului

Managementul deșeurilor. Acțiunea în domeniul gestionării deșeurilor se concentrează pe punerea în aplicare a proiectelor integrate de gestionare a deșeurilor la nivel regional prin orientarea ierarhică a investițiilor conform priorităților stabilite: prevenire, colectare selectivă, reciclare, valorificare, tratare și eliminare.

Indicatorii în acest domeniu arată că depozitele de deșeuri reprezintă metoda cea mai folosită pentru eliminarea deșeurilor municipale. În anul 2005, existau 252 astfel de depozite în România, din care doar 18 funcționau în conformitate cu legislația UE. În prezent sunt în operare 23 de depozite municipale conforme⁷. Din cele 139 depozite municipale neconforme prevăzute în Anexa 5 la HG nr. 349/2005 privind depozitarea deșeurilor să sisteze etapizat activitatea până la 16 iulie 2009, 78 au fost programate pentru anul 2009.

Programele de management integrat se vor extinde progresiv și în mediul rural prin instituirea unor servicii de colectare, și prin închiderea/reabilitarea gropilor de gunoi necontrolate.

Calitatea aerului. În 26 dintre cele mai mari localități din România, instalațiile mari de ardere continuă să fie principalele surse de producere a energiei termice și a apei calde pentru populație, dar și principalele surse de poluare, din cauza combustibililor fosili utilizați în aceste instalații (cărbune, păcură). Față de angajamentele asumate prin Protocolul de la Kyoto de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră (GHG) cu 8% față de anul de bază 1989, în prima perioadă de angajament 2008-2012, conform inventarului realizat pentru perioada 2005-2008, emisiile de GHG (exceptând LULUCF⁸) au scăzut cu 41% față de anul de bază.

Acțiunile programate a fi finanțate din instrumente structurale prevăd utilizarea rațională a surselor de energie neregenerabile și, acolo unde este posibil, a surselor regenerabile sau mai puțin poluante în sistemele de încălzire urbană. Se are în vedere corelarea acestor măsuri cu programul de gestionare a apei, întrucât infrastructura precară a rețelelor de încălzire municipală cauzează pierderi însemnate în rețelele de distribuție a apei.

Protejarea naturii și a biodiversității. În perioada 2006-2009, prin acțiunile de întărire a capacității instituționale a autorităților competente în domeniul mediului, la nivel național și local și atragerea participării publice (un rol important revenind ONG-urilor) s-au înregistrat progrese în ceea ce privește conformarea cu Directivele relevante ale UE, în special cele referitoare la păsări și habitate, în corelare cu dezvoltarea rețelei Natura 2000.

Ca și tendințe, acțiunile inițiate în perioada anterioară vor continua în sensul îmbunătățirii biodiversității și patrimoniului natural prin îmbunătățirea modalităților de gestionare a ariilor naturale protejate, inclusiv completarea rețelei Natura 2000, adâncirea studiilor de specialitate pentru fundamentarea proiectelor, introducerea și urmărirea unor noi indicatori sintetici de performanță în domeniu.

Riscurile naturale. Un domeniu de maximă importanță îl reprezintă asigurarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc, situația actuală nefiind modificată semnificativ din punct de vedere al infrastructurii de prevenție a riscului la inundații sau a eroziunii costiere față de perioada 2005-2006.

În acest sens, România a realizat necesitatea de schimbare a abordării managementului inundațiilor, de la o "acțiune pasivă" la o "acțiune pro-activă", în vederea reducerii atât a efectelor potențialelor dezastre, cât și a vulnerabilității la inundații.

În perioada analizată, eroziunea costieră a continuat să reprezinte o amenințare atât pentru activitatea turistică, prin pierderea zonelor de plajă, cât și pentru activitatea economică și siguranța locuințelor din apropierea plajelor. Finanțarea investițiilor pentru protejarea și reabilitarea litoralului sudic al Mării Negre are ca principal scop stoparea eroziunii costiere, protejarea bunurilor și creșterea siguranței locuințelor din zonă.

⁷ Sursa: Garda Națională de Mediu

⁸ Land Use, Land-Use Change and Forestry

Infrastructura energetică

Sectorul strategic de energie, bazat pe o infrastructură de producție și distribuție învechită, continuă să înregistreze performanțe slabe, eficiența energetică fiind scăzută pe parcursul întregului lanț, de la producție până la utilizatorul final.

În anul 2006, din totalul resurselor energetice de 49 mil.tep, producția de energie primară a fost de cca. 27 mil. tep, iar consumul final energetic a fost de 25,3 mil. tep. Resursele de energie disponibile au totalizat, în anul 2007, 48,6 milioane tone echivalent petrol, în scădere cu 0,4 milioane tep (cu 0,7 %) față de anul precedent. Producția de energie primară în anul 2007, de 27,3 milioane tone echivalent petrol (tep), își menține ponderea (56,2%) în totalul resurselor de energie la un nivel apropiat de cel înregistrat anul anterior (55,3%). Consumul final energetic indica o ușoară scădere în anul 2007 față de anul 2006, cu 1,1%, din cauza scăderilor înregistrate în toate sectoarele economiei naționale.

Față de aceste cifre, la nivelul anului 2008, din totalul de resurse de energie de 49,54 milioane tep, producția de energie primară (inclusiv energia recuperată) a reprezentat 28,86 milioane tep (58,3%), cu 2,1% mai mult decât în anul 2007. Ușoara creștere (+1,1%) a consumului final energetic în anul 2008 față de anul 2007 se datorează creșterilor înregistrate în transporturi (+13,9%), cu o pondere de 21,3% în consumul final energetic, precum și creșterilor înregistrate la populație (+7,0%). Consumul în industrie (inclusiv construcții) a scăzut față de anul anterior (-5,7%). Consumul intern brut pe locuitor, în 2008, a fost de 1.851 kg echivalent petrol, cu 1,8% mai mare decât cel înregistrat în 2007^[1]⁹.

Conform unor date recente publicate de INS, pentru perioada 1.01-31.08.2009, din producția totală de energie electrică (38.010,5 mil. kWh) 49,8% a fost produsă în termocentrale clasice, 29,9% în hidrocentrale și 20,3% în centrala nuclearo-electrică de la Cernavodă. De asemenea, în aceeași perioadă consumul final de energie electrică a fost de 32.103,1 mil. kWh. Industria deține în continuare ponderea cea mai mare în structura consumului de energie electrică (63,3%), urmând populația cu 18,8% și consumul propriu tehnologic în rețele și stații, cu 10,6%.

În ultimii 3 ani, România a manifestat un interes deosebit cu privire la promovarea unor proiecte ce vizează infrastructurile de gaz și electricitate, contribuind la continuitatea și interoperabilitatea rețelilor de energie la nivel european, proiecte caracterizate de o dimensiune socio-economică și de mediu importantă (proiecte majore, vizând participarea României la construcția gazoductului Nabucco, la interconectarea rețelei de gaz cu Bulgaria, la interconectarea atât pentru transportul de gaze, cât și pentru energie electrică cu Ungaria, la infrastructura și echipamentele pentru fluxurile inverse de gaz).

În România, pierderile energetice sunt, în medie, de 30-35% din consumul de resurse primare, potrivit unui studiu privind securitatea energetică a României, elaborat de Institutul European din România. Intensitatea energiei primare în România a fost de 0,595 tep/1000 Euro în 2005, iar valoarea intensității energiei finale a fost de 0,308 tep/1000 Euro, conform datelor statistice furnizate de Observatorul Energetic Național. În 2005, intensitatea energiei finale în România a fost de aprox. 3 ori mai mare în comparație cu media UE-25 (0,109 tep/1000 Euro). În 2008, acești indicatori înregistrează 0,192 tep/1000 Euro, intensitatea energiei finale păstrând în continuare un raport defavorabil în comparație cu media UE-27.

România are avantajul, în raport cu alte state membre UE, de a beneficia de toate tipurile de resurse regenerabile, care pot fi folosite pentru producerea energiei electrice și termice (hidro, biomasă, eoliană, solară, geotermală). Punerea în funcțiune în 2010-2011 a primelor capacități de producție de energie alternativă (în parcul eolian Fântânele, în centralele pe biomasă din Regiunea Nord-Est), vor face ca ponderea energiei produse din resurse regenerabile să crească în totalul energiei produse la nivel național.

Ținta strategică stabilită pentru 2010 este ca electricitatea produsă din surse regenerabile de energie să

⁹ INS, Buletin statistic lunar, 09/2009

reprezintă 33% din consumul național brut de electricitate. În anul 2008 ponderea surselor regenerabile era de 28,38%.

Modernizarea și reabilitarea echipamentelor/instalațiilor/tehnologiilor din unitățile de producere a energiei electrice și/sau termice, a grupurilor energetice care dețin instalații mari de ardere, vor conduce atât la creșterea eficienței activității, cât și la reducerea emisiilor de substanțe poluante (numai prin implementarea proiectelor depuse în cadrul POS CCE se estimează că emisiile de SO₂ vor fi reduse cu cca. 49.000 tone).

1.3. Competitivitatea economiei românești

Analiza situației la nivelul anului 2006 evidențiază decalaje specifice ale diferitelor componente ale competitivității economice. Astfel, sectorul IMM avea o orientare relativ slabă către activități productive, acces redus la capital, tehnologie și infrastructură, și o slabă adaptabilitate la nevoile unei piețe caracterizate de concurența datorată integrării și globalizării. De asemenea, cercetarea, subfinanțată și lipsită de infrastructuri adecvate, nu permitea transferul tehnologic al rezultatelor cercetării în inovarea aplicată, orientată către sectorul productiv. Numărul firmelor inovative era de trei până la patru ori mai mic ca pondere în total firme, comparativ cu media Uniunii Europene.

Pe de altă parte, sectorul TIC reprezenta o oportunitate certă de creștere competitivă, care putea influența pozitiv dezvoltarea economică și competitivitatea sectorului productiv în ansamblu.

Deteriorarea activității economice din ultima parte a anului 2008, declin care a continuat și în anul 2009 - manifestată prin scăderea cererii, reducerea producției, condiții mai restrictive de creditare din partea băncilor, lipsa acută de lichidități - a afectat semnificativ mediul de afaceri, 112.893 de societăți comerciale suspendându-și activitatea la nivelul întregii țări în perioada ianuarie-septembrie 2009, de 12,2 ori mai mult decât în perioada similară din 2008, când s-au înregistrat 9.186 suspendări de activitate.

Evident, cel mai mult au avut de suferit IMM-urile, a căror capacitate de contracarare a efectelor crizei este limitată. În perioada octombrie 2008 - martie 2009, peste jumătate dintre IMM-uri (57,6%) și-au redus activitatea, 23,4% din firme au funcționat la aceiași parametri, 14,8% dintre companii au dat faliment și doar 4,2% dintre agenții economici și-au dezvoltat activitatea.

Ponderea în PIB a cheltuielilor de cercetare-dezvoltare a atins în anul 2008, pentru prima dată după 1989, nivelul de 1%. Dacă trendul ar putea fi menținut, ținta stabilită de CSNR privind creșterea cheltuielilor de cercetare-dezvoltare la 2% din PIB ar putea fi considerată drept accesibilă. Există însă serioase îndoieli că, în actuala perioadă de criză economică, ritmul cheltuielilor pentru acest domeniu poate fi menținut, pentru a acționa ca pârghie pentru relansarea economică și creșterea competitivității pe termen mediu și lung.

Cu referire la perioada 2007-2008, se poate spune că s-a înregistrat o ușoară creștere a numărului de salariați (2,4%) și de cercetători (0,4%) implicați în activitatea de cercetare-dezvoltare. Referitor la brevetele acordate, se constată o scădere a numărului celor acordate în țară de către OSIM, cu 28,5%, dar o creștere cu 149,4% a numărului de brevete europene validate de EPO.

În ceea ce privește competitivitatea în domeniul TIC, în cadrul studiului realizat de World Economic Forum în anul 2008 privind cele 27 state membre UE, România ocupă locul 24, fiind urmată de Bulgaria, Polonia și Grecia. Deși România a micșorat în ultimii ani decalajele privind implementarea societății informaționale prin dezvoltarea industriei TIC, a infrastructurii (hardware, software și de comunicații), a aplicațiilor și serviciilor specifice, penetrarea TIC în diverse domenii socio-economice are o evoluție destul de lentă.

Rata de penetrare a serviciilor de comunicații în bandă largă a continuat să crească în 2008, însă este în continuare una dintre cele mai scăzute din Uniunea Europeană, respectiv 10,7% la nivelul populației, 13% la nivel de gospodărie și 44% la nivelul întreprinderilor.

În anul 2006 sectorul TIC reprezenta 3,6% din PIB în România, comparativ cu 5% în UE-27. În ceea ce privește cheltuielile din sectorul comunicații, acestea reprezentau 6,2% din PIB în 2006, în creștere relativ rapidă față de 2005 (5,8%) și 2004 (5,1%). Și cheltuielile din sectorul IT se situează pe un trend crescător, fiind de 2,1% din PIB în 2006, în creștere față de 2005 (1,9%) și 2004 (1,6%). Din 2007, serviciile electronice de tip e-Guvernare, e-Sănătate, e-Educație, e-economie au înregistrat o creștere timidă, care ar putea fi semnificativ îmbunătățită de implementarea proiectelor finanțate în cadrul POS CCE.

Conform datelor Eurostat, în anul 2008 se constată o scădere față de 2007 atât a procentului populației care a utilizat internetul în ultimele 3 luni pentru obținerea informațiilor de la autoritățile publice de la 4 la 3,5, cât și a procentului întreprinderilor care au utilizat internetul în ultimele 3 luni pentru obținerea informațiilor de la autoritățile publice de la 39 la 37, România situându-se în continuare pe ultimul loc dintre țările UE.

În ceea ce privește procentul cifrei de afaceri provenită din activități de e-commerce, acesta a rămas constant în 2008 față de 2007, fiind de doar 2%.

În cadrul Raportului Global al Competitivității 2009–2010, realizat de World Economic Forum, România ocupa în anul 2008 poziția 64 din 133 de țări, în creștere cu patru locuri față de 2007. Îmbunătățirea la nivelul punctajului obținut este însă nesemnificativă - 4,11 față de 4,1 (pe o scară de la 1 - cel mai slab, la 7 – cel mai bun). Totuși, față de raportul anterior, în care România se afla pe penultimul loc din Uniunea Europeană, anul acesta trei țări membre sunt mai puțin competitive (Letonia, Grecia și Bulgaria).

Este de așteptat ca schimbările în contextul general al economiei României să aibă un impact negativ asupra implementării măsurilor de stimulare a competitivității economice prevăzute în CSNR și în programele operaționale relevante, ca urmare a contractării piețelor, scumpirii creditării, scăderii cifrei de afaceri a companiilor și, prin urmare, a reducerii posibilităților acestora de a asigura co-finanțarea proiectelor.

Pe de altă parte, infuzia de resurse financiare pentru investiții, asigurată prin instrumentele structurale, în domenii foarte diverse, este o oportunitate majoră de a contracara parțial efectele crizei și poate contribui la redresarea economică mai rapidă.

Turismul. România dispune de un potențial turistic diversificat și uniform distribuit teritorial, o caracteristică importantă a acestuia fiind concentrarea celor mai importante obiective și atracții turistice în arealele mai puțin dezvoltate ale țării. Aceste areale pot fi revitalizezate prin valorificarea potențialului lor turistic, natural și cultural, contribuind astfel la atingerea unei dezvoltări teritoriale echilibrate a României, prioritatea teritorială a CSNR.

În ultima perioadă, ponderea turismului în PIB a crescut, aceeași evoluție fiind înregistrată și pentru încasările în valută generate de activități turistice. Cu toate acestea, ambii indicatori continuă să rămână la un nivel redus în comparație cu potențialul turistic al României. Având în vedere că apar dificultăți generate de instabilitatea cadrului instituțional de dezvoltare a strategiilor și politicilor în turism, precum și de proasta calitate a infrastructurii (în special în transporturi, comunicații și servicii), îmbunătățirea calității serviciilor este o măsură esențială. De asemenea, este nevoie de un marketing mai susținut, pentru promovarea României ca destinație turistică. Este nevoie de informații și de facilitarea accesului la informații turistice, ca și de acțiuni de promovare care să îmbunătățească imaginea țării în exterior.

La nivelul anului 2007, din totalul capacității de cazare turistică a României, 41,54% se regăsea pe litoralul Mării Negre (care este folosită doar 2-3 luni/an), 19,02% în București și reședințele de județ (cu excepția orașului Tulcea), 13,53% în stațiunile balneare, 1,51% în Delta Dunării și 13,65% în celelalte destinații turistice.

1.4. Capitalul uman

Educație și Formare Profesională

Educația. În perioada 2007-2009, domeniul educațional a fost marcat de demersuri semnificative în ceea ce privește consolidarea cadrului legislativ în domeniu și descentralizarea. Astfel, la nivelul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (MECTS) a fost elaborată *Strategia Descentralizării învățământului preuniversitar și a învățământului profesional și tehnic*. De asemenea, a fost elaborat proiectul noii Legi a Educației Naționale (aflat în dezbaterile Parlamentului), care își propune inclusiv clarificarea principiilor și a modului de implementare a descentralizării învățământului preuniversitar.

În domeniul educației obligatorii nu au fost înregistrate schimbări semnificative. Conform Legii învățământului nr. 84/1995 cu modificările și completările ulterioare, se menține în continuare educația obligatorie de 10 clase.

Procesul de restructurare a sistemului național de educație și noile reglementări legislative din sfera educației au condus la reorganizarea rețelei unităților de învățământ. Ca urmare a măsurilor de reformă, în perioada 2005-2008, numărul instituțiilor de învățământ a scăzut cu 30,7%¹⁰.

În vederea asigurării unui proces educațional de calitate, noua configurare a rețelei de învățământ a fost corelată cu dimensiunea populației școlare și cu condițiile oferite de baza materială existentă. Populația școlară cuprinsă în învățământul preuniversitar a scăzut în fiecare an, în anul școlar/universitar 2008/2009 fiind înregistrați cu 7,2% mai puțini elevi decât în anul 2005. Este de menționat că învățământul superior este în continuă extindere, numărul studenților majorându-se în perioada 2005-2008 cu 24,4%, datorită în principal sectorului privat. Principala cauză a creșterii nivelului de participare la învățământul superior a fost reprezentată de cererea ridicată și de capacitatea mai mare a pieței forței de muncă de absorbție a persoanelor cu calificare superioară, precum și de riscul mai redus al șomajului pentru absolvenții acestui nivel de educație.

Personalul didactic din toate nivelurile de educație nu a înregistrat variații semnificative în perioada 2005-2008, excepție făcând învățământul primar și gimnazial, unde numărul cadrelor didactice a scăzut cu 4,2%.

Asigurarea calității în educație și formare. În perioada 2007-2009, Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP) a realizat procesul de evaluare externă pentru autorizare și acreditare pentru peste 1500 de unități de învățământ preuniversitar de stat și particulare. Astfel, în România au fost evaluate extern primele școli din subsistemul public¹¹ care au solicitat autorizarea de funcționare provizorie pentru noi niveluri de învățământ sau calificări profesionale, iar, pe de altă parte, au fost acreditate primele unități de învățământ particular, devenind parte a sistemului național de învățământ.

Învățarea pe tot parcursul vieții. Ancheta forței de muncă în gospodării (AMIGO) relevă faptul că la nivelul anului 2008, 11,7% din populația de 15 ani și peste a urmat o formă de instruire în cadrul sistemului național de educație sau în afara acestuia. Gradul de participare la procesul educațional sau de instruire al persoanelor de 25-64 ani (activitate de educație formală și non-formală) este de 1,8% (comparativ cu 1,0% în 1996 și 1,5% în 2007), fiind, totuși, la o distanță apreciabilă față de ținta de 8% pentru anul 2010, stabilită prin strategia de la Lisabona și de media UE-27 de 9,6% în 2008.

Părăsirea timpurie a școlii. Tendința de ușoară reducere a abandonului școlar anual, constatată pentru prima dată în anul școlar 2007/2008, reprezintă o premisă favorabilă pentru scăderea ratei de părăsire timpurie a sistemului educațional de către tinerii de 18-24 ani. În perioada 2007-2009, aceasta a evoluat de la 18,8% în 2007, la 17,5% în 2008 și 18,5% în 2009 (trim. II). Există diferențe considerabile la nivel rural (31,8% în 2007) față de mediul urban (8,1%). În același an, media în statele membre UE-27 era de 14,8% (Eurostat).

¹⁰INS, România în cifre – 2009

¹¹ Sistemul național de educație este compus din 2 subsisteme: public și particular.

Nivelul de analfabetism. Conform „*Raportului privind dezvoltarea resurselor umane*”¹² PNUD 2009, valoarea indicatorului privind analfabetismul înregistrează o medie de 2,4% în perioada 1999-2007. Conform unui studiu din 2008, cel mai mare procent de analfabetism se înregistrează în rândul populației de etnie romă, 22% din toți membrii gospodăriilor cu vârsta de cel puțin 14 ani din eșantionul rom sunt analfabeți, față de 2% în eșantionul comparativ (alte etnii).

Accesul și participarea la educație a populației de etnie romă. Potrivit „*Barometrului incluziunii Romilor*” 2007, jumătate dintre persoanele de etnie romă au școlarizare primară sau deloc, în timp ce educația postliceală sau universitară este întâlnită la o proporție foarte redusă din populația romă. 19% din familiile romi au minim un copil neșcolarizat în învățământul primar, potrivit acestui studiu. Ca observație generală, structura educațională a romilor este mult diferită de cea a restului populației: 23% dintre respondenții romi nu au școală, 27% au absolvit patru clase, iar 33% au opt clase - față de 2% fără școală, 11% cu patru clase și 24% cu opt clase în rândul celorlalte etnii considerate împreună; 95% dintre romi nu au absolvit liceul, comparativ cu 60% în rândul celorlalți respondenți.

Accesul și participarea la educație a populației din mediul rural. Conform „*Raportului asupra stării sistemului național de învățământ*”, 2008, în zonele rurale, rata de absolvire a învățământului primar și gimnazial este cu aproximativ 25% mai scăzută decât în zonele urbane. Valoarea redusă a ratei de cuprindere pentru tinerii din mediul rural reprezintă, în continuare, un punct critic al sistemului, în condițiile măsurilor de generalizare a învățământului obligatoriu de 10 ani. O treime dintre tinerii din mediul rural de vârstă școlară corespunzătoare (comparativ cu aproape 4% în urban) nu acced la nivelul secundar de educație, fapt ce atrage atenția asupra riscului privind dezvoltarea capitalului uman în zonele rurale.

Infrastructura educațională. În perioada 2007-2009, a continuat derularea proiectului privind reabilitarea infrastructurii școlare în valoare de 201 mil. Euro, demarat în anul 2003. Proiectul, cofinanțat de Banca Europeană de Investiții, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei și Guvernul României, are ca obiective: reabilitarea, modernizarea și mobilarea a 1.400 de școli din învățământul preuniversitar pentru restabilirea siguranței în exploatare a clădirilor școlare și a condițiilor igienico-sanitare și de confort, precum și eliminarea dezavantajelor educaționale ale elevilor care învață în asemenea școli și îmbunătățirea condițiilor de învățământ în vederea creșterii calității acestuia și a actului educațional.

De asemenea, a continuat derularea proiectului privind învățământul rural, componenta I.3 (PIR I3) în valoare de 38,5 mil. USD, demarat în anul 2003. Proiectul, cofinanțat de BIRD și Guvernul României, are ca obiective: asigurarea condițiilor minime igienico-sanitare în școlile din zonele sărace lipsite de posibilități materiale și mobilarea a 1.500 de școli din învățământul preuniversitar; îmbunătățirea condițiilor de învățământ și creșterea capacității instituționale a MECTS.

Educația și piața muncii. La finalul anului 2008 au fost aprobate, prin două ordine ale ministrului educației cercetării și inovării¹³, metodologia și instrumentele de lucru privind studiile de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților de învățământ profesional și tehnic și metodologia și instrumentele de lucru privind studiile de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților de învățământ superior din România.

Orientare și consiliere în educație. În ceea ce privește numărul profesorilor consilieri din rețeaua unităților de învățământ preuniversitar de tipul centre și cabinete de asistență psihopedagogică, se înregistrează o creștere a numărului de posturi finanțate de MECTS. Astfel, în anul 2006-2007, numărul posturilor de profesori consilieri a fost de 1.597, în anul 2007-2008 numărul a crescut la 1.787, iar în anul 2008-2009 numărul posturilor a fost de 2.034. Serviciile de orientare și consiliere disponibile sunt în continuare limitate, raportul elevi/consilier școlar păstrându-se la cote disproporționate de 800 elevi/1 consilier școlar.

¹² PNUD „Human Development Report”, http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2009_EN_Complete.pdf

¹³ Ordinul nr. 6011/21.11.2008 pentru aprobarea Metodologiei și a instrumentelor de lucru privind studiile de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților de învățământ profesional și tehnic și Ordinul nr. 6012/21.11.2008 pentru aprobarea Metodologiei și a instrumentelor de lucru privind studiile de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților de învățământ superior din România.

Ocupare și șomaj

În contextul procesului de tranziție economică și a efectelor crizei economice și financiare globale, piața muncii din România a suferit transformări semnificative în perioada 2007-2009, sub aspectul volumului și structurii principalilor indicatori de forță de muncă. Acest proces s-a caracterizat prin reducerea populației active și a populației ocupate, precum și prin creșterea ratei șomajului BIM și a șomajului de lungă durată.

În perioada 2007-2009, populația activă a României a evoluat de la 9.944 mii persoane la 10.008 mii persoane în trimestrul II 2009. Populația ocupată în aceeași perioadă a ajuns de la 9.353 mii persoane la 9.381 mii persoane. În trimestrul I 2009 s-a înregistrat o scădere atât a populației active, cât și a celei ocupate, de aproximativ 300 mii persoane, dar o serie de măsuri anti-criză au modificat temporar această tendință.

Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (15-64 ani) a evoluat de la 58,8% în 2007, la 59% în 2008, pentru ca în trimestrul II 2009 să ajungă la 59,2%, deși în trimestrul I scăzuse la 57,4%. Nivelul ratei de ocupare a populației în vârstă de muncă se situează la o distanță de 11,0 puncte procentuale față de ținta de 70% stabilită pentru anul 2010 prin Strategia de la Lisabona. La nivel de gen, se mențin diferențele privind ocuparea. Pentru bărbați rata de ocupare în 2007 a fost de 64,8%, de 65,7% în 2008, de 64,1% în trimestrul I 2009 și de 65,6% în trimestrul II 2009. În cazul femeilor, rata de ocupare a fost de 52,8% în 2007, 50,7% în 2008, iar în trimestrul II 2009 de 52,9% față de 50,7% în trimestrul I 2009.

În ceea ce privește rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (15-64 ani) pe regiuni, în trimestrul II 2009 rata de ocupare a atins cele mai ridicate valori în regiunile București-Ilfov (63,4%) și Sud Muntenia (62,1%), iar cele mai scăzute în regiunile Sud-Est și Nord-Vest (ambele cu 56,0%).

Rata șomajului BIM a cunoscut o tendință descrescătoare de la 6,4% în 2007, la 5,8% în 2008, 6,3% în trimestrul II 2009, deși în trimestrul I 2009 ajunsese la 6,9% ca urmare a efectelor crizei economice.

Rata șomajului BIM în rândul tinerilor de 15-24 de ani a fost în 2007 de 20,1%, pentru ca în 2008 să scadă la 18,6%. În trimestrul I 2009 s-a înregistrat o rată a șomajului de 21,3%, iar în trimestrul II s-a redus la 19,2% datorită și activităților sezoniere (în construcții, turism).

Rata șomajului BIM de lungă durată (șomaj de un an și peste) a fost de 3,2% în 2007, 2,4% în 2008, 2,4% în trimestrul I 2009 și 2,1% în trimestrul II 2009. Ponderea persoanelor aflate în șomaj de lungă durată în total șomeri a fost în scădere de la 50,0% în 2007, la 41,3% în 2008, 35,4% în trimestrul I 2009 și 33,7% în trimestrul II 2009.

În ceea ce privește rata șomajului BIM pe regiuni, se poate observa că aceasta a crescut în trimestrul I 2009 în toate regiunile (cu excepția regiunii Sud-Vest Oltenia) ca urmare a efectelor crizei economice, comparativ cu anii anteriori. În trimestrul II 2009, rata șomajului a scăzut comparativ cu trimestrul I 2009 cu excepția regiunii Nord-Vest, Centru și Sud-Vest Oltenia.

Rata șomajului BIM pe regiuni

- % -

Regiune	2007	2008	Trim I 2009	Trim II 2009
Nord-Vest	4,3	3,8	5,0	5,3
Centru	8,5	8,5	10,2	10,3
Nord-Est	5,0	4,5	6,1	5,5
Sud-Est	8,5	7,2	8,0	6,4
Sud-Muntenia	8,2	6,8	8,9	6,7
București-Ilfov	4,1	3,4	4,1	4,0
Sud-Vest Oltenia	6,8	6,5	5,8	6,2
Vest	5,6	5,7	6,2	5,9

Sursa: AMIGO 2007, 2008, trim. I 2009, trim. II 2009

Investițiile întreprinderilor în formarea profesională a angajaților. Datele disponibile pentru perioada 2008-2009 indică faptul că întreprinderile au început să investească în formarea profesională a propriilor angajați. Astfel, analiza întreprinderilor în funcție de numărul mediu de zile lucrătoare pe salariat dedicate pregătirii profesionale în perioada 2008-2009¹⁴, reliefează că cca. 35% din întreprinderi nu desfășoară activități de formare. Se constată așadar, că în aproape două treimi din întreprinderile care au fost supuse investigației, întreprinzătorii și/sau managerii sunt preocupați de ridicarea nivelului de pregătire al personalului angajat. De asemenea, datele disponibile¹⁵ aferente anului 2005 arată că fondurile alocate de către întreprinderi pentru formarea profesională a angajaților reprezentau doar 1% în total costuri cu forța de muncă față de 0,3% cât reprezentau fondurile alocate de către întreprinderi pentru formarea profesională a angajaților conform CSNR.

Securitatea și sănătatea în muncă. Cu toate că prin Legea nr. 319/2006 privind securitatea și sănătatea în muncă este prevăzută obligația angajatorilor de a furniza cursuri de formare în domeniul securității și sănătății în muncă pentru angajați, investițiile angajatorilor în perioada 2007-2009 în asigurarea securității și protecția sănătății lucrătorilor, prevenirea riscurilor profesionale, informarea și instruirea lucrătorilor, asigurarea cadrului organizatoric și a mijloacelor necesare securității și sănătății în muncă sunt încă scăzute. Acest fapt se datorează în special costurilor ridicate pe care întreprinderile trebuie să le suporte în asigurarea securității și sănătății în muncă pentru proprii angajați.

În perioada 2007-2009, au fost organizate 35 de cursuri de formare profesională a angajaților în domeniul sănătății și securității în muncă, în cadrul cărora numărul absolvenților a fost de cca. 1100 angajați. Investițiile angajatorilor în aceste cursuri s-au ridicat la cca. 1,8 mil. lei.

Emigrația forței de muncă. România rămâne o țară de emigrație. Datele statistice oficiale privind migrația pentru muncă, deși surprind numai dimensiunea legală, arată creșteri semnificative în anul 2008 (52.389 lucrători mediați de ANOFM) față de anul 2007 (37.639 lucrători mediați de ANOFM). La aceste cifre se adaugă procente semnificative provenite din migrația ilegală (cca.20-30%, conform Raportului Național al Dezvoltării Umane pentru anul 2007).

În structura pe sexe, emigranții sunt dominant de sex feminin (în 2008 64,9% din emigranți erau femei¹⁶), fapt explicat prin numărul mai mare de femei șomer și inactive, dar și prin tipologia cererii de forță de muncă în țările tradițional de destinație (orientată către agricultură și servicii casnice).

Pe grupe de vârstă, cei mai numeroși emigranți fac parte din grupa de vârstă 26-40 ani. Se remarcă pentru această grupă un trend crescător de-a lungul perioadei 1990-2008. Pe locul doi se află grupa de vârstă sub 18 ani, deși în scădere ca tendință în ultimii ani.

În ceea ce privește migrația externă definitivă, Raportul în domeniu aferent anului 2008¹⁷ surprinde următoarele caracteristici privind fenomenul migrației externe:

- emigranții au absolvit în proporție de 33,2% studii superioare, 42,1% studii liceale și postliceale și în proporție de 19% studii primare și gimnaziale;
- emigranții provin în proporție de 87% din mediul urban și 13% din mediul rural;
- mișcarea migratorie externă a populației pe regiuni de dezvoltare a fost următoarea: Nord-Vest 13%; Centru 17,2%; Nord-Est 16,2%; Sud-Est 10%; Sud-Muntenia 6,3%; București-Ilfov 18%; Sud-Vest Oltenia 4,8%; Vest 14,5%.

¹⁴ Cartea Albă a IMM-urilor din România în 2009

¹⁵ Institutul Național de Statistică

¹⁶ INS, baza de date Tempo

¹⁷ Institutul Național de Statistică

Serviciul Public de Ocupare

Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), în calitate de serviciu public de ocupare, a devenit membru de drept al rețelei EURES în anul 2007. Această calitate asigură accesul persoanelor în căutarea unui loc de muncă la informații referitoare la locurile de muncă vacante, precum și la condițiile de muncă și de viață din statele Spațiului Economic European, prin intermediul portalului european EURES al locurilor de muncă vacante și cu sprijinul consilierilor EURES.

Totodată, a avut loc recertificarea conformității sistemelor de management al calității cu cerințele Standardului SR EN ISO 9001:2001 pentru toate cele 35 de agenții locale și aparatul central al ANOFM, în care este implementat sistemul de management al calității. În perioada 2007-2009, în cadrul ANOFM a continuat participarea angajaților la cursuri de perfecționare, în special pentru limba engleză, managementul financiar contabil, managementul resurselor umane, ECDL, managementul aplicat serviciilor de ocupare, instrumente de analiză pe piața muncii.

Prin implementarea Programului Național pentru Ocuparea Forței de Muncă s-a realizat încadrarea în muncă a 506.804 persoane în anul 2007, 412.922 persoane în anul 2008 și 235.182 persoane în perioada 1 ianuarie - 30 septembrie 2009.

ANOFM organizează de asemenea programe de formare profesională care asigură, inițierea, calificarea, recalificarea, perfecționarea și specializarea persoanelor în căutarea unui loc de muncă. Astfel, în perioada 2007 - 2009 (30.09.2009) au beneficiat de cursuri gratuite cca. 108.000 de șomeri.

Incluziune socială

Persoanele cu handicap, romii, copiii instituționalizați¹⁸, tinerii peste 18 ani care părăsesc sistemul de stat de protecție a copilului¹⁹ reprezintă unele dintre cele mai vulnerabile grupuri sociale. Toate aceste grupuri vulnerabile se confruntă cu problema integrării și reintegrării pe piața muncii. Combaterea excluziunii lor sociale se poate asigura doar într-un cadru integrat, care reunește elemente din asistența socială, educație, orientare și formare profesională, precum și accesul la mijloace de sprijin (fotolii rulante, etc.) și alte facilități.

În domeniul protecției persoanelor adulte cu handicap asistate în instituții, principala preocupare în perioada 2007-2009 a fost aceea de restructurare a instituțiilor rezidențiale de tip vechi prin: reducerea numărului de persoane asistate, redefinirea mandatului instituției, implementarea standardelor de calitate pentru serviciile oferite, remodelarea, reamenajarea, dotarea, echiparea noilor centre, formarea/perfecționarea/reconversia profesională a personalului, recrutarea de personal specializat.

Cu toate modificările legislative²⁰ care stimulează încadrarea în muncă a persoanelor cu handicap, la 31 decembrie 2007 numărul persoanelor cu handicap încadrate în muncă a fost de 21.906. În comparație, la 31 decembrie 2008 se înregistrau 25.705 persoane cu handicap angajate, iar la 30 iunie 2009 numărul persoanelor cu handicap angajate era de 27.222.

Persoanele de etnie romă. Lipsa resurselor materiale reprezintă un factor important care conduce la un grad de școlarizare redus în rândul copiilor romi. Pe lângă sărăcie, trebuie menționată și implicarea semnificativ mai redusă a copiilor romi în procesul efectiv de învățare, precum și mentalitatea școlii și a comunității față de copiii de etnie romă comparativ cu copiii altor etnii – mai ales în școlile în care majoritari sunt elevii romi, unde experiența lor educațională se rezumă adesea la deprinderea scrisului și cititului.

Măsurile întreprinse în domeniul educației, precum și activitatea resurselor umane aparținând etniei rome

¹⁸ Numărul copiilor instituționalizați în servicii de tip rezidențial publice, respectiv private a scăzut în 2008 (24.427) față de 2007 (25.114).

¹⁹ Numărul tinerilor peste 18 ani care au părăsit sistemul de stat pentru protecția copilului a scăzut în 2008 (1.834) față de 2007 (2.117).

²⁰ Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap

specializate în domeniul educației școlare (inspectorul școlar pentru minorități, inspectorul pentru școlarizarea romilor, profesorul de limba romani și istoria și tradițiile romilor, mediatorul școlar, profesorul psiho-pedagog sau consilierul școlar) au contribuit la creșterea ratei de absolvire a școlii de către persoanele de etnie romă, precum și la creșterea numărului de copii înscriși într-o formă de învățământ.

În privința locurilor de muncă stabile, există o diferență semnificativă între romi și celelalte etnii; mai mult de jumătate din ne-romi au un loc de muncă stabil, față de mai puțin de un sfert din romi, deci diferența este mai mult decât dublă. Situația este puțin mai echilibrată cu privire la datele despre cei care nu lucrează: 24,1% din ne-romi, în comparație cu 36,5% din romi. Munca ocazională este mult mai frecventă în rândul romilor, procentul romilor care prestează muncă ocazională fiind de 17,5%, de aproape patru ori mai mare decât cel al ne-romilor (4,7%).

Egalitate de șanse

În 2008, populația de sex feminin reprezenta 51,3% din totalul populației. Inegalitățile structurale între femei și bărbați sunt încă prezente, deși au fost adoptate anumite acte normative, cum ar fi, de exemplu, cele referitoare la plata egală a salariilor. În pofida reglementărilor existente, *de facto* femeile sunt încă victime ale discriminării și hărțuirii sexuale. Este încă necesar să fie eliminate practicile discriminatorii bazate pe criterii precum gen, origine etnică, dizabilități, vârstă în ceea ce privește accesul femeilor pe piața muncii.

Șomajul în rândul femeilor a evoluat de la 5,4% în 2007 la 4,7% în 2008 și 5,2% în trimestrul II 2009, păstrându-se diferența de aproximativ 2% față de șomajul pentru bărbați.

În ceea ce privește veniturile salariale, în general, la condiții de muncă egale, câștigurile salariale ale femeilor și bărbaților pe parcursul perioadei 2007-2009 au fost egale. Pentru populația ocupată din categoria salariaților, analiza câștigului salarial din activitatea principală arată că în trimestrul II 2009, un procent de 12,3% dintre bărbații salariați se regăseau în categoria celor mai bine plătiți salariați față de numai 7,2% în cazul femeilor, iar în categoria salariaților cu cele mai mici salarii se aflau 16,7% dintre femeile salariate și numai 7,9% dintre bărbații salariați.

Sănătate și bunăstare

Sănătatea capitalului uman este un element important pentru dezvoltarea economică și socială a unei națiuni. Pe de-o parte, un capital uman cu o sănătate precară influențează negativ dezvoltarea economică prin reducerea capacității de muncă a populației, precum și costuri mari în oferirea de servicii de sănătate populației. Pe de altă parte, dezvoltarea economică crește standardul de viață al populației, cu influență asupra stării de sănătate a populației, iar resursele disponibile pentru investițiile în servicii de sănătate cresc.

Rata natalității a înregistrat o ușoară creștere în 2008 față de 2005 (10,3 copii la 1000 de locuitori în 2008, față de 10,2 în 2005). Mortalitatea a rămas relativ ridicată, totuși indicatorul este în scădere vizibilă (11,8 morți per 1000 de locuitori în 2008 față de 21 în 2005). Durata medie de viață a continuat să crească, valorile din 2008 fiind superioare celor din 2005, atât total, cât și pe sexe. Femeile au o durată medie a vieții mai mare cu 7,2 ani decât bărbații, în 2008 durata medie de viață la femei fiind de 76,68 ani, comparativ cu 69,49 ani pentru bărbați.

De asemenea, în anul 2008 speranța de viață este mai mare în urban decât în rural (73,76 ani este speranța de viață în urban comparativ cu 72,05 ani în rural), explicația fiind nu doar accesul la servicii de sănătate și medicamente mai precar în rural, ci și diferențele de standard de viață și stil de viață.

Infrastructura spitalicească. Performanța sistemului de sănătate din România este mai scăzută în comparație cu țările UE, din cauza unor factori multipli, precum: subfinanțarea sistemului de sănătate, acoperirea deficitară cu unități medicale și personal medical în mediul rural și migrația forței de muncă din sistemul de sănătate.

Ineficiența sistemului de sănătate este dată și de faptul că o mare proporție din capacitatea actuală a spitalelor este dedicată unor servicii și proceduri care ar putea fi efectuate în ambulator. În anul 2005, existau 422 spitale publice, cu 142.377 paturi de spital, pentru ca în anul 2008 numărul spitalelor publice să crească la 428, dar să se înregistreze scăderea numărului de paturi la 137.061²¹, ca urmare a modificărilor tehnologiei medicale și a mecanismelor de plată la furnizor care permit și încurajează mai puține spitalizări și un număr mai mare de intervenții ambulatorii. Reducerile de paturi nu vor avea impact negativ asupra serviciilor și calității îngrijirilor medicale cu condiția ca spitalele să funcționeze la standarde moderne și să fie susținute de rețele extinse de centre de servicii medicale primare și în ambulatoriu.

Infrastructura spitalelor trebuie dezvoltată cu participarea deplină a comunităților regionale/locale implicate, întrucât aceste comunități cunosc cel mai bine propriile nevoi și vor fi afectate în cea mai mare măsură de reducerea numărului de paturi, închiderea unor spitale și conversia acestora.

Numărul medicilor la 10.000 locuitori a fost de 23,4 în 2008, față de 2005 când numărul medicilor la 10.000 locuitori a fost de 21,9. Numărul medicilor de familie a crescut în 2008 față de 2005 (11.567 medici de familie în 2008 față de 10.500 în 2005)²². Cu toate aceste evoluții, România are în comparație cu media UE un deficit de personal medical, la 100.000 de locuitori. Datele arată că numărul personalului medical este de 2 ori mai mic în România față de media UE. Numărul de locuitori care revin la un medic de familie este de peste 6 ori mai mare în mediul rural decât în mediul urban, existând peste 100 de localități rurale fără niciun medic de familie.

În prezent, nu există o politică eficientă a sistemului de sănătate care să încurajeze personalul să lucreze în zonele unde există deficit de personal. De asemenea, personalul medical este descurajat de condițiile oferite de sistemul de sănătate, condițiile de muncă din unitățile sanitare, salarizarea redusă, de aici și dorința de emigrare a medicilor tineri.

Servicii Medicale de Urgență. Aceste servicii medicale operează în cadrul spitalelor județene de urgență, în serviciile de ambulanță și în Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare (SMURD). Dacă până în anul 2006 existau 38 spitale de urgență, în perioada 2007-2009 numărul lor a ajuns la 63 spitale de urgență, prin care sunt asigurate serviciile medicale de urgență necesare celor 8 regiuni ale țării.

În 2008, serviciile de urgență au avut 2.571 de ambulanțe. Chiar dacă numărul ambulanțelor a scăzut față de anul 2004 când erau înregistrate 3.303 de ambulanțe, în perioada 2007-2009 au fost achiziționate ambulanțe performante, echipate corespunzător conform standardelor și normelor europene în vigoare.

Infrastructura de servicii sociale. Sistemul serviciilor de asistență socială din România se situează sub standardele europene în domeniu, în aceeași situație aflându-se și infrastructura serviciilor sociale.

Una din problemele identificate în acest domeniu a fost numărul mare de beneficiari raportat la numărul de centre de plasament existente, una din principalele măsuri fiind restructurarea și modernizarea acestor unități. Astfel, dacă la nivelul anului 2004 exista un număr de 1.369 centre de plasament, în anul 2007 acest număr a ajuns la 1.635 (1.251 aparținând sistemului public și 384 sistemului privat). În ceea ce privește densitatea din centrele de plasament, datele statistice au evidențiat o tendință accentuată de scădere a capacității acestora: de la 23,8 copii per centru în anul 2004, la 15,3 copii per centru în anul 2007.

O altă problemă identificată, în condițiile intensificării fenomenului de îmbătrânire a populației, a fost aceea a numărului redus de cămine pentru persoanele vârstnice, situație care a cunoscut o anumită ameliorare în perioada 2004–2007: de la doar 20 de cămine (2.005 adulți asistați) la 106 cămine (6.012 adulți asistați).

Și situația persoanelor cu dizabilități a cunoscut o îmbunătățire în perioada 2004–2007. Dacă în anul 2004 existau 83 centre de îngrijire și asistență cu 8.877 de adulți asistați, în 2007 existau 95 de centre cu 6.819 adulți asistați.

²¹ INS, Raportul "România în cifre", 2009

²² INS, Raportul "România în cifre", 2009

1.5. Capacitatea administrativă

Îmbunătățirea calității actului guvernamental și a managementului politicilor publice constituie o prioritate în procesul de coordonare a politicilor guvernamentale, în concordanță cu prevederile documentelor strategice la nivelul Uniunii Europene cu privire la dezvoltarea capacității administrative, precum și cu obiectivele stabilite în CSNR pentru perioada 2007-2013.

Principalele activități derulate în sprijinul eforturilor de îmbunătățire a actului guvernamental și a managementului politicilor guvernamentale s-au concentrat, și după anul 2007, asupra consolidării cadrului instituțional necesar acestor reforme, precum și asupra reformulării procedurilor și legislației în domeniu.

Ca urmare a acestor inițiative, a fost demarat procesul de planificare strategică la nivelul administrației publice centrale, în vederea creșterii predictibilității acțiunii guvernamentale, managementului eficient al politicilor publice, creării conexiunii dintre planificarea politicilor publice și elaborarea bugetului, precum și creșterii coerenței și eficienței în cheltuirea fondurilor publice. Acest proces s-a concretizat prin înființarea unităților de politici publice la nivelul tuturor ministerelor responsabile de coordonarea procesului de planificare strategică – strategii și planuri strategice, precum și de coordonarea procesului de legiferare la nivelul ministerelor prin acordarea de consultanță structurilor inițiatoare ale unor reglementări și avizarea proiectelor de acte normative.

De asemenea, la nivelul administrației publice au fost întreprinse mai multe acțiuni, care s-au concentrat pe crearea legislației necesare și a cadrului instituțional de îmbunătățire și întărire a administrației publice în contextul descentralizării și deconcentrării. În acest context, în perioada mai – iulie 2009, Ministerul Sănătății, Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, Ministerul Tineretului și Sportului, Ministerul Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, Ministerul Educației, Cercetării și Inovării și Ministerul Administrației și Internelor au elaborat proiecte de acte normative cu privire la transferul unor competențe către autoritățile administrației publice locale sau către sectorul privat în domeniile lor de competență.

Cu toate că unele progrese au fost înregistrate în domeniul parteneriatului și consultării ce sprijină formularea de politici publice, structurile existente (inclusiv cele pentru consultări interministeriale) sunt încă slab dezvoltate. În acest context, intervențiile PO DCA vizează eficientizarea procesului de luare a deciziilor, o mai bună reglementare legislativă, responsabilizarea administrației publice și eficacitatea organizațională, precum și îmbunătățirea procesului de descentralizare a furnizării de servicii în anumite sectoare prioritare (Sănătate, Educație, Asistență Socială), îmbunătățirea calității și eficienței furnizării de servicii.

Sistemul de coordonare și gestionare a instrumentelor structurale a beneficiat în perioada 2007-2009 de asistență pentru îmbunătățirea cadrului procedural, formarea personalului și pregătirea proiectelor majore, finanțată în special prin programele de preaderare. Ca rezultat, toate cele șapte programe operaționale finanțate prin Obiectivul Convergență au obținut acreditarea sistemului de management și control din partea Comisiei Europene în perioada septembrie 2008 - iulie 2009, atestându-se astfel conformitatea procedurilor de implementare cu normele și standardele comunitare.

Sistemul de coordonare a instrumentelor structurale, așa cum a fost descris în HG nr. 457/2008 cu privire la coordonarea și implementarea instrumentelor structurale în România cu modificările și completările ulterioare, funcționează efectiv, coordonarea realizându-se prin structurile de specialitate abilitate (ACIS, Autoritatea de Certificare și Plată), dar și prin Comitetul de Management pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale și grupurile de lucru care funcționează sub egida acestuia. În plus, în luna ianuarie 2009 s-a înființat Grupul interministerial pentru monitorizarea absorbției fondurilor comunitare, sub coordonarea directă a primului-ministru, fiind implicate, alături de Ministerul Finanțelor Publice, și celelalte ministere cu rol de Autorități de Management pentru Programele Operaționale și Departamentul pentru Afaceri Europene. Grupul analizează în detaliu stadiul implementării fondurilor comunitare alocate României și stabilește măsuri concrete privind simplificarea mecanismelor de implementare și eliminarea blocajelor și întârzierilor în absorbție.

Dezvoltarea unei capacități administrative corespunzătoare de gestionare a instrumentelor structurale, atât la nivelul structurilor de coordonare, gestionare și control al programelor operaționale, cât și al beneficiarilor de proiecte, este un proces cheie, care implică investiții continue în resursele umane și logistice aferente. În acest context, asistența tehnică susținută prin fonduri comunitare de preaderare și prin fondurile structurale și de coeziune este un instrument esențial.

Personalul structurilor de gestionare și coordonare a instrumentelor structurale a beneficiat în continuare de cursuri de formare în acest domeniu, coordonarea formării realizându-se în cadrul grupului de lucru creat în acest scop, prin realizarea de analize ale nevoilor specifice de formare și realizarea de planuri anuale de formare comune. Numai în 2009, în cadrul proiectelor de pre-aderare și a asistenței tehnice, la cursurile de formare au fost aproximativ 1.800 participanți din rândul personalului din sistemul de gestionare, coordonare și control al instrumentelor structurale atât la nivel de bază, cât și pe tematici specifice gestionării instrumentelor structurale, cum ar fi management financiar, monitorizare, managementul solicitării de proiecte. De asemenea, în special cu sprijinul proiectelor finanțate din asistența de pre-aderare, în 2009 au fost formați aproximativ 1.000 experți din rândul potențialilor beneficiari în pregătirea cererilor de finanțare, 370 persoane în domeniul achizițiilor publice și aproximativ 2.000 persoane în domeniul managementului și implementării proiectelor.

Structurile implicate în coordonarea și gestionarea instrumentelor structurale au beneficiat pe toată perioada de majorarea salariului de bază de până la 75%, ceea ce a creat premisele pentru stabilitatea personalului acestora și angajarea de personal nou pentru pozițiile rămase neocupate. Totuși, anul 2009 a adus restricții severe în ceea ce privește ocuparea posturilor rămase vacante și salarizarea personalului bugetar, iar majorarea salariului de bază pentru personalul implicat în coordonarea și gestionarea instrumentelor structurale, deși menținută, a fost pusă în discuție. De aceea, s-a solicitat și obținut sprijinul Comisiei Europene pentru rambursarea acestei părți din salariul persoanelor care lucrează în astfel de structuri din PO Asistență Tehnică.

Sistemul Unic de Management al Informației pentru instrumentele structurale (SMIS–CSNR) a fost definitivat, astfel încât în cadrul procesului de acreditare a sistemelor de management și control concluzia auditorilor comunitari a fost că SMIS-CSNR este funcțional și operațional. La sfârșitul anului 2009 erau configurați în SMIS-CSNR 1.447 de utilizatori, din cadrul celor 43 de instituții utilizatoare. Aceștia pot vizualiza, introduce sau valida date în modulele din sistem, în conformitate cu atribuțiile instituției din care fac parte și cu prevederile fișei de post. Pe parcursul semestrului II 2009, media conectărilor la sistem a fost de 3.599/lună, cu un maxim de conectări de 4.387 în luna octombrie. ACIS a asigurat coordonarea și sprijinirea permanentă a procesului de introducere a datelor în SMIS-CSNR, prin furnizarea de asistență utilizatorilor, inclusiv la sediul acestora, precum și prin corectarea erorilor datorate nerespectării procedurilor de către utilizatori. Ca orice sistem informatic, funcționarea și operarea optimă a SMIS-CSNR necesită asigurarea mentenanței sale corective și evolutive precum și dezvoltarea în continuare a acestuia, prin dezvoltarea de noi funcționalități și rapoarte.

1.6. Aspecte regionale

Unul din obiectivele specifice ale CSNR este stoparea adâncirii disparităților de dezvoltare și, eventual, diminuarea acestor disparități între regiunile țării. Din cauza faptului că implementarea programelor operaționale a început cu o anumită întârziere față de momentul aprobării programelor de către CE (iulie 2007), iar în cazul proiectelor contractate nu a început implementarea efectivă a acestora decât în foarte puține cazuri, nu se poate stabili o legătură directă între nivelul actual al disparităților de dezvoltare și impactul implementării programelor. Cu toate acestea, prezentarea succintă a evoluției principalilor indicatori prin care se măsoară disparitățile de dezvoltare între regiunile țării, pornind de la indicatorii de fundamentare a CSNR, este necesară pentru evaluarea situației care caracterizează perioada de demarare a implementării proiectelor.

Cel mai important indicator de analiză al disparităților regionale, PIB/locuitor la nivel regional, a înregistrat o evoluție asemănătoare celei naționale. PIB/locuitor a crescut continuu din 2004 până în 2009, an în care, din cauza crizei financiare și economice mondiale, a înregistrat o scădere în toate regiunile de dezvoltare.

Comisia Națională de Prognoză estimează pentru 2009 că numai trei regiuni (București-Ilfov, Vest și Centru) au înregistrat valori ale PIB/locuitor peste media națională. Indicele de disparitate față de media națională în anul 2009 a crescut, comparativ cu anul 2004, în două regiuni: București-Ilfov (+30%) și Sud (+0,6%), scăzând în celelalte regiuni.

Indicele de disparitate regională, calculat ca raport dintre cea mai dezvoltată regiune (București-Ilfov) și cea mai puțin dezvoltată regiune (Nord-Est) în termeni de PIB/locuitor, înregistrează o creștere de la 2,76 în anul 2004 la 3,55 în anul 2009.

Nivelul redus al investițiilor străine directe atrase, predominanța activităților rurale cu valoare adăugată mică, calitatea necorespunzătoare a resurselor umane și gradul scăzut de dotare a regiunilor cu infrastructură de bază (îndeosebi transport, mediu, educație, sănătate), constituie factori care afectează și accentuează încă disparitățile de dezvoltare între regiunile țării.

Investițiile străine directe continuă să fie un element important care contribuie la adâncirea disparităților regionale prin concentrarea lor excesivă în anumite regiuni. La sfârșitul anului 2007, investițiile străine directe se concentrau în proporție de 64,3% în regiunea București-Ilfov. Urma, la o distanță apreciabilă, regiunea Centru, care a atras numai 8,3% din investițiile străine directe totale în România. Regiunea Nord-Est, cea mai puțin dezvoltată, a atras numai 1,6% din investițiile străine directe în România. Comparativ cu anul 2005, regiunea Sud-Est a înregistrat cea mai mare scădere (-20%), în timp ce regiunea Centru, cea mai mare creștere (+7%).

În anul 2009, toate regiunile din România, cu excepția Regiunii București-Ilfov, înregistrează rate ale șomajului peste media națională. O oarecare convergență între regiunile din România a avut loc în ultimii ani, în sensul că, comparativ cu anul 2005, se estimează că rata șomajului în 2009 a scăzut către media națională sau s-a menținut constantă față de aceasta în regiunile mai slab dezvoltate (Nord-Est, Sud, Sud-Vest, Centru, Sud-Est). Regiunea Sud-Vest continuă să fie cea mai afectată regiune din punct de vedere al șomajului (+ 20,6% peste media națională).

Deosebiri între regiunile țării se înregistrează și în ceea ce privește spiritul antreprenorial, măsurat prin numărul de IMM/1000 locuitori. Cele mai numeroase IMM-uri se găsesc în Regiunea București-Ilfov (cu aprox. 130% peste media națională), urmată de regiunile Nord-Vest, Vest și Centru.

Indicatori cheie ai dezvoltării regionale în România (media națională = 100)

Regiune	PIB/locuitor		Rata șomajului		ISD/locuitor		IMM/locuitor ²³		Populație rurală	
	2004	2009 ²⁴	2005	2009	2005	2007	2005	2007	2005	2007
Nord-Est	69,2	62,4	115,2	110,3	7,7	9,1	64,5	63,7	125,5	126,1
Sud-Est	90,7	83,8	108,5	108,8	63,8	43,5	91,4	89,2	98,7	99,7
Sud	83,4	84,0	123,7	104,4	41,2	44,9	67,7	68,2	129,3	130,3
Sud-Vest	83,3	78,8	125,4	120,6	31,9	30,5	70,2	68,1	116,4	116,7
Vest	114,7	113,3	86,4	102,9	76,3	61,9	105,7	106,3	80,7	81,7
Nord-Vest	97,2	93,6	67,8	104,4	45,4	35,2	109,0	111,2	104	103,9
Centru	104,2	102,2	123,7	108,8	62,9	70,6	105,7	105,4	88,9	90,0
București-Ilfov	191,5	221,7	40,7	45,6	593,5	622,5	228,2	229,2	21,1	17,0

Sursa: Comisia Națională de Prognoză;

Calculare realizate pe baza datelor din Anuarul Statistic al României, 2008

Pe ansamblu, se constată menținerea unui nivel ridicat al disparităților de dezvoltare între București-Ilfov, cea mai dezvoltată regiune datorită prezenței Capitalei în această regiune, și celelalte regiuni de dezvoltare. Disparitățile dintre celelalte regiuni, cu excepția București-Ilfov, deși prezente, sunt mult mai puțin evidente. De asemenea, este important de menționat faptul că toate regiunile se caracterizează printr-un nivel înalt al

²³ Cuprinde unitățile locale active în industrie, construcții, comerț și alte servicii, cu mai puțin de 250 de angajați la 1000 de locuitori.

²⁴ Estimare Comisia Națională de Prognoză.

disparităților intraregionale (între județele componente), toate regiunile fără excepție incluzând atât județe mai dezvoltate, cât și județe slab dezvoltate.

Disparități urban-rural

În anul 2007, populația urbană înregistra 55,6% din populația țării, unul dintre cele mai scăzute grade de urbanizare dintre țările Europei, similar cu cel înregistrat în 2005, iar 55% din populația urbană era concentrată în cele 24 de orașe cu peste 100.000 de locuitori.

Disparități urban-rural

- % -

Indicator	2005			2007		
	Urban	Rural	Național	Urban	Rural	Național
Populație totală	54,9	45,1	100	55,2	44,8	100
Rata de activitate	60,3	65,3	62,4	61	58,4	63
Rata de ocupare	55,0	61,6	57,7	57	54,8	58,8
Rata șomajului BIM	8,8	5,2	7,2	6,7	5,8	6,4
Lungimea străzilor modernizate ²⁵	58,1	26,5	34,2	60,2	27,3	35,3
Localități cu instalații de canalizare publică	97,4	13,6	21,9	96,6	14,9	23,2
Localități cu instalații de alimentare cu apă potabilă	100	56,8	61,1	99,4	61,4	65,2
Localități în care se distribuie energie termică	41,1	0,9	4,9	36,5	0,5	4,1

Un nivel încă ridicat al disparităților se menține între mediul urban și cel rural. Spre deosebire de populația din mediul rural, populația urbană se caracterizează printr-un grad mai mare de educație, beneficiază de o infrastructură edilitară superioară din punct de vedere calitativ și cantitativ, precum și mai multe oportunități pentru ocupare. De cealaltă parte, populația rurală se caracterizează printr-un grad ridicat de îmbătrânire, o rată scăzută a natalității și o dependență crescută față de activitățile agricole, cu precădere în agricultura de subzistență.

Disparitățile urban-rural sunt mai puțin evidente în ceea ce privește participarea populației la activitățile economice, anumiți indicatori înregistrând pentru mediul rural chiar valori mai favorabile decât cele înregistrate în mediul urban. Astfel, rata șomajului (5,8%) s-a situat în anul 2007 sub media înregistrată în mediul urban (6,7%).

Disparitățile urban-rural sunt mult mai pregnante atunci când vorbim despre dotările infrastructurale, acestea influențând semnificativ calitatea vieții populației. Discrepanțe majore între mediul rural și mediul urban se înregistrează în ceea ce privește calitatea infrastructurii rutiere, dotarea localităților cu infrastructură de canalizare, de apă potabilă, energie termică.

²⁵ Drumurile din mediul rural sunt drumurile naționale, județene și cele comunale. La nivel național au fost luate în considerare drumurile din mediul urban (străzile orășenești) și cele din mediul rural (naționale, județene și comunale).

Capitolul 2. Realizări și perspective ale implementării programelor operaționale

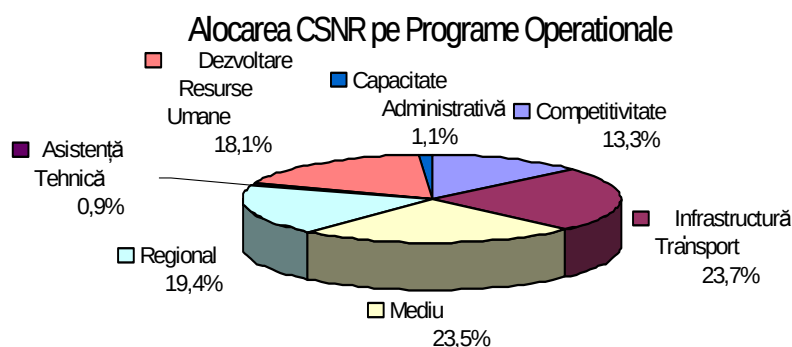
2.1. Stadiul implementării programelor operaționale la 30 septembrie 2009 și perspective de absorbție

Cele 7 Programe Operaționale din cadrul Obiectivului Convergență, prin care se implementează Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013 beneficiază de o alocare de 19,213 mld. Euro din Fondurile Structurale [Fondul Social European (FSE), Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR)] și Fondul de Coeziune, la care se adaugă o cofinanțare națională estimată la 5,6 mld. Euro.

Repartiția alocării UE pe cele 3 fonduri este următoarea:

- FEDR – 8,976 mld. Euro
- FSE – 3,684 mld. Euro
- FC – 6,552 mld. Euro

Distribuția procentuală a alocării CSNR pe cele 7 Programe Operaționale (PO) este ilustrată în figura de mai jos:

Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013 a fost aprobat de Comisia Europeană în luna iunie 2007, iar cinci din cele 7 Programe Operaționale au fost aprobate în luna iulie 2007 (PO Regional, POS Mediu, POS Transport, POS Creșterea Competitivității Economice și PO Asistență Tehnică). Cele 2 PO finanțate din FSE, și anume POS Dezvoltarea Resurselor Umane (POS DRU) și PO Dezvoltarea Capacității Administrative (PO DCA) au primit aprobarea Comisiei Europene în luna noiembrie 2007.

Anul 2007 a fost dedicat, în principal, unor activități pregătitoare, de informare și publicitate cu privire la Programele Operaționale și de lansare a primelor cereri de proiecte. Implementarea propriu-zisă a cunoscut în general un nivel redus în anul 2007, dar destul de diferit de la un program operațional la altul. Astfel, până la sfârșitul anului 2007, fuseseră deschise în total 11 linii de finanțare, din care cele mai multe pentru POS Mediu (6) și POR (4). Pentru cele 2 PO aprobate în noiembrie 2007 (POS DRU și PO DCA), primele cereri de proiecte s-au lansat în februarie, respectiv mai 2008.

Lansarea programelor a cunoscut un ritm accelerat în prima jumătate a anului 2008, astfel că liniile de finanțare deschise în primul semestru acopereau aproximativ 75% din domeniile acoperite de programele operaționale. La sfârșitul anului 2008, dintr-un total de 121 de linii de finanțare din cele 7 programe operaționale, fuseseră lansate 105, iar din cele 16 apeluri rămase au fost lansate în cursul primelor 3 trimestre din 2009 un număr de 7, astfel că la 30 septembrie 2009 erau încă nedeschise linii de finanțare doar pentru 6 operațiuni din cadrul POS CCE și 3 operațiuni din cadrul POS Transport. Acestea sunt operațiuni complexe, a căror lansare depinde de o serie de precondiții, precum aprobarea schemelor de ajutor de stat, unele cu notificarea prealabilă a CE (modernizarea

rețelelor de distribuție a energiei electrice și gazelor naturale) sau de aprobarea unor strategii în domeniu (Strategia națională pentru polii de competitivitate sau Strategia de broadband).

Este de remarcat faptul că, datorită interesului foarte mare manifestat față de unele operațiuni, valoarea proiectelor depuse la un moment dat depășea substanțial alocarea pentru acea operațiune, ceea ce a determinat unele Autorități de Management să suspende depunerile de proiecte în cadrul acestor operațiuni. Este cazul POR, care în octombrie 2008 a suspendat depunerea continuă de proiecte pentru Axa prioritară 2 - *Îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale de transport* în 3 regiuni de dezvoltare, deoarece proiectele depuse depășiseră cu peste 50% bugetul total alocat acelei axe.

De asemenea, există încă Axe prioritare (AP) / Domenii Majore de Intervenție (DMI) în cadrul cărora nu s-a depus nici un proiect până la data de 30 septembrie 2009, deși au fost lansate cereri de proiecte:

- POS Mediu - AP 5 – *Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc* din cadrul POS Mediu, unde pregătirea aplicațiilor a fost condiționată de elaborarea și aprobarea Strategiei Naționale de Management a Riscului la Inundații.
- POS Transport - AP 1 - *Modernizarea și dezvoltarea Axelor prioritare TEN-T în scopul dezvoltării unui sistem durabil de transport și integrării acestuia în rețelele de transport ale UE*, DMI 1.3 - *Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii de transport naval de-a lungul Axei Prioritare TEN-T 18*.
- POR – AP 4, DMI 4.2 – *Reabilitarea siturilor industriale poluate și neutilizate și pregătirea pentru noi activități*.

Aceste situații, precum și diferențele mari care se prefigurează în gradul de absorbție la nivelul unor axe prioritare impun în perioada următoare, în cadrul fiecărui PO, o analiză atentă a gradului de acoperire prin proiectele aprobate a bugetelor alocate diverselor Axe prioritare și fundamentarea realocărilor de fonduri între axe, care să fie supuse aprobării Comitetelor de Monitorizare, conform cerințelor procedurale.

Dacă la sfârșitul anului 2007 stadiul implementării evidențiază un număr de 137 de proiecte depuse în cadrul celor 3 PO care lansaseră până la acel moment cereri de proiecte (POR, POS Mediu și POS CCE), iar dintre aceste proiecte numai 3 fuseseră aprobate și doar 1 contract semnat, în anul 2008 și în prima parte a anului 2009 se observă o accelerare vizibilă a procesului de depunere, aprobare și contractare de proiecte.

La 30 septembrie 2009, stadiul general al implementării Programelor Operaționale din cadrul Obiectivului Convergență se prezintă după cum urmează:

Numărul total al proiectelor depuse pentru finanțare în cadrul celor 7 PO a fost de 12975, în valoare de 23,6 mld. Euro²⁶. Contribuția UE solicitată este de cca. 16 mld. Euro, depășindu-se astfel de 2,8 ori alocarea Uniunii Europene pentru perioada 2007-2009, care însumează 5,6 mld. Euro. Raportat la întreaga alocare 2007-2013, valoarea contribuției UE solicitate prin proiectele depuse reprezintă aproximativ 83%.

Față de situația la sfârșitul anului 2008, numărul proiectelor depuse a crescut cu 79,3% (de la 7235 de proiecte), iar valoarea acestora cu aproximativ 89% (de la 12,5 mld. Euro).

Procesul de selecție și aprobare a acestor proiecte a fost deosebit de complex și a implicat eforturi susținute din partea Autorităților de Management și Organismelor Intermediare, pentru ca din cele 12975 proiecte depuse să fie aprobate până la 30 septembrie 2009 un număr de 2672 proiecte, în valoare totală de 5,3 mld. Euro, din care 3,2 mld. Euro reprezintă contribuția UE.

²⁶ Cursurile valutare utilizate în cadrul acestei secțiuni a documentului sunt:

- Valoarea pentru anul 2008 este 1 euro = 4,0202 lei (cursul Inforeuro de la 31 decembrie 2008)

- Valoarea pentru anul 2009 este 1 euro = 4,2170 lei (cursul Inforeuro de la 30 septembrie 2009)

Comparativ cu stadiul la 31 decembrie 2008, numărul proiectelor aprobate până în septembrie 2009 a crescut de 6,3 ori (de la 423 de proiecte la 2672 proiecte), iar valoarea lor a crescut de peste 2,5 ori (de la 2,14 mld. Euro la 5,3 mld. Euro).

Diferența dintre proiectele depuse și cele aprobate include și cele 4740 proiecte respinse în procesul de evaluare din cauza neconformității lor din punct de vedere administrativ și al criteriilor de eligibilitate. Aceasta oferă o imagine asupra volumului de muncă depus de Autoritățile de Management și Organismele Intermediare în această perioadă, dar semnalează totodată deficiențele de pregătire a proiectelor depuse de către solicitanți în raport cu cerințele stabilite prin programe.

Progresul în implementare este considerabil și în ceea ce privește numărul contractelor de finanțare cu beneficiarii/decizii de finanțare. Până în septembrie 2009, din cele 2672 proiecte aprobate au fost semnate 1887 contracte, în valoare eligibilă de 3,3 mld. Euro, din care contribuția UE însumează 2,7 mld. Euro, ceea ce reprezintă 47,6% din valoarea alocării UE pentru perioada 2007-2009 și 14% din totalul alocării 2007-2013.

Sumele contractate, repartizate pe fonduri, se prezintă astfel: din contribuția UE de 2,7 mld. Euro, 1,3 mld. Euro reprezintă contribuție FEDR, 920 mil. Euro provin din Fondul de Coeziune și 492 mil. Euro reprezintă contribuție FSE.

Față de situația la sfârșitul anului 2008, numărul contractelor semnate la 30 septembrie 2009 a crescut de cca. 9 ori (de la 190 de contracte), iar valoarea acestora a crescut de peste 1,5 ori (de la 1,3 mld. Euro).

Se impune menționarea faptului că în diferența dintre proiectele aprobate și contractele semnate sunt incluse și retragerile înainte de semnarea contractelor sau rezilierile de contracte. De exemplu, în cazul POS Competitivitate s-au înregistrat 138 de retrageri și rezilieri, care reprezintă un procent de 3% raportat la numărul proiectelor depuse pe acest program până la 30 septembrie 2009 (4715). Principalul motiv al acestor retrageri sau rezilieri de contracte îl constituie dificultățile financiare cu care se confruntă unii beneficiari, în contextul economic actual.

Plățile de fonduri către beneficiari, reprezentând prefinanțări și rambursări efectuate de autoritățile de management până în septembrie 2009, totalizează 447,8 mil. Euro, din care 443,7 mil. Euro reprezintă fonduri UE și 4,12 mil. Euro co-finanțarea de la bugetul de stat. Raportat la alocarea 2007-2009, volumul plăților din fonduri UE reprezenta la 30 septembrie 2009 numai 8% și doar 2,34% din întreaga alocare 2007-2013.

Plățile din fonduri UE provin astfel: 226,5 mil. Euro din FEDR, 169,1 mil. Euro din Fondul de Coeziune și 48,1 mil. Euro din FSE.

Deși sumele plătite nu sunt substanțiale, din motive care țin de evoluția naturală a ciclului de implementare, ritmul plăților s-a intensificat vizibil în 2009, comparativ cu situația din decembrie 2008, când nu se efectuaseră plăți decât în valoare de 180 mil. Euro. Pe baza estimărilor făcute de Autoritățile de Management, ținând cont de numărul în creștere rapidă al contractelor de finanțare semnate, se preconizează că valoarea plăților va continua să crească constant în perioada următoare.

Volumul avansurilor primite de România de la Comisia Europeană în 2007, 2008 și 2009 a totalizat 1,827 mld. Euro. Din analiza la nivelul fiecărui PO a rezultat că avansul primit împreună cu rambursările de fonduri de către Comisie acoperă alocările 2007 pentru 5 din cele 7 PO, iar pe baza declarațiilor de cheltuieli din 2009 și alocările 2007 pentru PO DCA și PO AT vor fi acoperite.

Cu toate acestea, chiar dacă riscul dezangajării de fonduri este atenuat de volumul avansurilor primite de la CE, presiunea pentru absorbție va fi foarte mare începând cu 2011, dacă ritmul efectuării plăților nu se va accelera considerabil în 2010. Având în vedere că regula „n+3/n+2” se aplică la nivel de program operațional, nivelul foarte redus al plăților la data de 30 septembrie 2009 în cazul unor Programe Operaționale conduce la concluzia

că se impun măsuri urgente de accelerare a ritmului contractării și implementării, pentru a se efectua plăți care să asigure acoperirea alocațiilor ulterioare anului 2007.

La nivelul fiecărui Program Operațional, stadiul implementării la 30 septembrie 2009 se prezenta astfel:

➤ *Programul Operațional Regional*

Bugetul total al POR pentru perioada 2007-2013 este de 4,38 mld. Euro, din care 3,72 mld. Euro sunt fonduri UE, ceea ce reprezintă aproximativ 19,4% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din FEDR și se implementează prin intermediul a 6 Axe Prioritare, care însumează un număr de 14 DMI.

Programul a fost aprobat de CE în iulie 2007, iar lansarea primelor cereri de proiecte a avut loc în august 2007.

La 30 septembrie 2009 numărul total al proiectelor depuse era de 2455, în valoare de 6,25 mld. Euro, din care contribuția UE solicitată însumează 4,16 mld. Euro.

Din acestea au fost aprobate în perioada de referință 616 proiecte, în valoare de 1,43 mld. Euro, din care 0,97 mld. Euro reprezintă contribuția UE, ceea ce înseamnă 83% din alocarea UE pentru POR aferentă perioadei 2007-2009 și 26% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Numărul contractelor de finanțare semnate cu beneficiarii până la 30 septembrie 2009 era de 525, cu o valoare eligibilă de 1 mld. Euro, din care 0,86 mld. Euro contribuție UE. Aceasta reprezintă 73% din alocarea UE pentru POR aferentă perioadei 2007-2009 și 23% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Plățile interne către beneficiari, reprezentând pre-finanțări și rambursări, au însumat 102,2 mil. Euro, din care fondurile UE reprezintă 99,5 mil. Euro (8,5% din alocarea 2007-2009, respectiv 2,7% din alocarea 2007-2013).

Valoarea cheltuielilor declarate Comisiei Europene până la 30 septembrie 2009 este de 11,6 mil. Euro, ceea ce reprezintă 0,3% din totalul fondurilor UE alocate POR.

Progresul cel mai însemnat în cadrul acestui program s-a înregistrat pe AP 2 – *Îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale de transport*, unde primele contracte s-au semnat din primul semestru al anului 2008, iar la 30 septembrie 2009 valoarea contractelor reprezintă 83,8% din fondurile alocate Axei Prioritare 2.

Există și DMI în cadrul cărora implementarea a demarat mai greu din cauza unor probleme specifice, cum ar fi:

- DMI 1.1 – *Planuri integrate de dezvoltare urbană*, a cărui lansare a depins de aprobarea cadrului legal (HG nr. 998/2008 privind desemnarea polilor naționali de creștere a fost succesiv modificat prin HG nr. 1149/18 septembrie 2008, prin care s-au stabilit și polii de dezvoltare urbană și prin HG nr. 1513/2008). Întârzierile au fost generate și de necesitatea stabilirii unui cadru comun de finanțare a polilor de creștere din toate PO cu finanțare din fonduri comunitare, precum și de capacitatea limitată a administrațiilor locale de a elabora planuri integrate de dezvoltare urbană cu impact metropolitan sau regional, sau de reticența unor autorități publice locale din zona de influență a municipiilor - nuclee ale polilor de creștere, de a se asocia și de a face parte din Asociația de Dezvoltare Intercomunitară a polului de creștere. În scopul eliminării acestor blocaje a fost utilizată asistența Phare în cadrul unui proiect pentru sprijinirea autorităților locale din polii de creștere în crearea structurilor manageriale și în elaborarea planurilor integrate de dezvoltare.
- DMI 4.2 - *Reabilitarea siturilor industriale poluate și neutilizate și pregătirea pentru noi activități*, în cadrul căruia nu se depusese nici un proiect până la 30 septembrie 2009. Principalul motiv îl reprezintă sumele necesare pentru implementarea efectivă a proiectului, care implică un efort financiar ridicat din partea beneficiarului din cauza obligativității respectării regulilor de ajutor de stat. În plus, mare parte a siturilor industriale, potențial eligibile pentru finanțare din acest domeniu, se află în proprietatea unor autorități locale din localități urbane și rurale mici, care nu au resursele umane, financiare și tehnice, precum și capacitatea managerială și de planificare cerute de complexitatea proiectelor de reabilitare a siturilor industriale.

➤ *Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice*

Bugetul total al POS CCE pentru perioada 2007-2013 este de 4,26 mld. Euro (public+privat), din care 2,55 mld. Euro sunt fonduri UE, ceea ce reprezintă aproximativ 13,3% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din FEDR și se implementează prin intermediul a 5 Axe Prioritare, care însumează un număr de 14 DMI.

Programul a fost aprobat de CE în iulie 2007, iar lansarea primelor cereri de proiecte a avut loc în decembrie 2007.

Deși la 30 septembrie 2009 în cadrul acestui PO rămăseseră linii de finanțare nedeschise pentru 6 operațiuni, valoarea apelurilor lansate reprezintă aproximativ 50% din bugetul alocat programului. La 30 septembrie 2009, numărul total al proiectelor depuse era de 4715, în valoare de 5,8 mld. Euro, din care contribuția UE solicitată însumează 2,8 mld. Euro.

Din acestea au fost aprobate în perioada de referință 1082 proiecte, în valoare de 921,7 mil. Euro, din care 495,8 mil. Euro reprezintă contribuția UE, ceea ce înseamnă 53,8% din alocarea UE pentru POS CCE aferentă perioadei 2007-2009 și 19,4% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Numărul contractelor de finanțare semnate cu beneficiarii până la 30 septembrie 2009 era de 737, cu o valoare eligibilă de 450,5 mil. Euro, din care 333,6 mil. Euro contribuție UE. Aceasta reprezintă 45,7% din alocarea UE pentru POS CCE aferentă perioadei 2007-2009 și 13% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Plățile interne către beneficiari, reprezentând pre-finanțări și rambursări au însumat 125,4 mil. Euro, din care fondurile UE reprezintă 125,2 mil. Euro (17,5% din alocarea 2007-2009, respectiv 4,9% din alocarea 2007-2013).

Valoarea cheltuielilor declarate Comisiei Europene până la 30 septembrie 2009 este de 100 mil. Euro, ceea ce reprezintă 3,95 % din totalul fondurilor UE alocate POS CCE.

Până la 30 septembrie 2009 a fost transmis CE spre aprobare un proiect major în domeniul îmbunătățirii eficienței energetice, din cele 5 proiecte prevăzute a fi realizate pentru reducerea impactului negativ asupra mediului în Instalații Mari de Ardere. Proiectul a fost aprobat în decembrie 2009 („Instalație comună de desulfurare gaze de ardere, blocurile 1 și 2, S.E. Craiova II”).

Numărul mare al proiectelor depuse, 3249 (din care au fost semnate contracte de finanțare pentru 522 de proiecte) în cadrul Axei Prioritare 1 - *Un sistem de producție inovativ și ecoeficient* demonstrează interesul întreprinderilor pentru dotarea, modernizarea și reabilitarea capacităților de producție la nivelul standardelor europene, în vederea creșterii competitivității lor. Este de remarcat că valoarea totală a finanțărilor solicitate de întreprinderile mari a depășit de 4,5 ori bugetul cererii de proiecte. Cu toate acestea, procentul mare de proiecte respinse, 32% din totalul proiectelor depuse în cadrul AP 1, a evidențiat lipsa de experiență a unor solicitanți și dificultățile întâmpinate în perioada de debut a programului.

În ceea ce privește numărul proiectelor aprobate în raport cu cele depuse, sunt de remarcat procentele ridicate înregistrate în cadrul AP 2 - *Creșterea competitivității economice prin cercetare-dezvoltare și inovare* (67%) și AP 3 - *Tehnologia informațiilor și comunicațiilor pentru sectoarele privat și public* (46%), ceea ce demonstrează o bună calitate a proiectelor de dezvoltare a infrastructurii de cercetare sau a celor de utilizare a TIC.

Se mai impune observația că în cadrul AP 3, valoarea proiectelor depuse depășește cu mult valoarea disponibilă pentru apeluri. Cu toate acestea, valoarea cererilor primite pentru apelurile destinate mediului de afaceri, din cadrul AP 3, nu acoperă sumele disponibile prin apelurile lansate.

În cadrul Axei Prioritare 4 - *Creșterea eficienței energetice și a securității furnizării în contextul combaterii schimbărilor climatice*, valoarea celor 14 proiecte selectate pentru finanțare din Operațiunea 4.2 *Valorificarea resurselor regenerabile de energie pentru producerea energiei verzi* acoperă aproximativ 90% din bugetul alocat operațiunii.

➤ *Programul Operațional Sectorial Mediu*

Bugetul total al POS Mediu pentru perioada 2007-2013 este de 5,6 mld. Euro, din care 4,5 mld. Euro sunt fonduri UE, ceea ce reprezintă aproximativ 23,5% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din Fondul de Coeziune și din FEDR și se implementează prin intermediul a 6 Axe Prioritare, care însumează un număr de 9 DMI. Programul a fost aprobat de CE în iulie 2007, iar lansarea primelor cereri de proiecte a avut loc în septembrie 2007.

La 30 septembrie 2009, numărul total al proiectelor depuse era de 113, în valoare de 1,59 mld. Euro, din care contribuția UE solicitată însumează 1,05 mld. Euro. Din acestea, au fost aprobate în perioada de referință 61 proiecte, în valoare de 1,36 mld. Euro, din care 890 mil. Euro reprezintă contribuția UE, ceea ce înseamnă 69,8% din alocarea UE pentru POS Mediu aferentă perioadei 2007-2009 și 20% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Numărul contractelor de finanțare semnate cu beneficiarii până la 30 septembrie 2009 era de 29, cu o valoare eligibilă de 1 mld. Euro, din care 846 mil. Euro contribuție UE. Aceasta reprezintă 66% din alocarea UE pentru POS Mediu aferentă perioadei 2007-2009 și 18,8% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Plățile interne către beneficiari, reprezentând pre-finanțări și rambursări au însumat 171,4 mil. Euro, din care fondurile UE reprezintă 170,8 mil. Euro, ceea ce înseamnă 13,3% din alocarea 2007-2009, respectiv 3,8% din alocarea 2007-2013.

Valoarea cheltuielilor declarate Comisiei Europene până la 30 septembrie 2009 este de 2,46 mil. Euro, ceea ce reprezintă 0,05% din totalul fondurilor UE alocate POS Mediu.

Până la data de 30 septembrie 2009 au fost transmise Comisiei Europene și au fost aprobate 13 proiecte majore, în valoare totală de 1,14 mld. Euro, din care 964,16 mil. Euro contribuție UE.

Progresul cel mai însemnat în cadrul acestui program s-a înregistrat pe AP 1- *Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată*, al cărei buget reprezintă 61,5% din bugetul programului: 10 din cele 13 proiecte majore aprobate de CE sunt finanțate în cadrul acestei axe, iar valoarea acestor proiecte reprezintă peste 23% din întreaga alocare pentru POS Mediu.

Este de menționat faptul că valoarea proiectelor aflate în pregătire pentru această axă depășește cu aproximativ 1 miliard de euro alocarea pentru POS Mediu, ceea ce impune cu prioritate identificarea și atragerea unor surse suplimentare de finanțare, având în vedere că realizarea investițiilor aferente modernizării sistemelor de apă uzată este necesară pentru respectarea angajamentelor asumate de România prin Tratatul de Aderare.

Întârzieri în implementare s-au înregistrat la nivelul Axei Prioritare 5 – *Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc*, unde până la 30 septembrie 2009 nu se depusese nici un proiect. Primele 4 aplicații pentru infrastructura de prevenire a riscului de inundații în bazinele unor râuri din Moldova au fost pregătite cu asistență tehnică în cadrul unui proiect Phare – Coeziune Economică și Socială, dar depunerea lor era condiționată de aprobarea Strategiei Naționale de Management al Riscului la Inundații, care a fost elaborată în cadrul aceluiași proiect Phare. Deși toate liniile de finanțare au fost deschise din 2008, în afara AP 5, mai existau 2 DMI în cadrul cărora nu se depusese nici un proiect până la 30 septembrie 2009: DMI 2.2. Reabilitarea zonelor poluate istoric și DMI 3.1. Reabilitarea sistemelor urbane de încălzire în zonele fierbinți.

➤ *Programul Operațional Sectorial Transport*

Bugetul total al POS Transport pentru perioada 2007-2013 este de 5,7 mld. Euro, din care 4,5 mld. Euro sunt fonduri UE, ceea ce reprezintă aproximativ 23% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din Fondul de Coeziune și din FEDR și se implementează prin intermediul a 4 Axe Prioritare, care însumează un număr de 12 DMI.

Programul a fost aprobat de CE în iulie 2007, iar lansarea primelor cereri de proiecte a avut loc în februarie 2008.

Implementarea acestui PO a demarat cu dificultate, din motive care au ținut, pe de o parte de întârzierile înregistrate în punerea la punct a sistemului de management și control, ceea ce a determinat, de altfel, acreditarea de către Comisia Europeană abia în luna august 2009, iar pe de altă parte, de complexitatea operațiunilor finanțate prin acest program și de perioada considerabilă de pregătire a proiectelor (în mare majoritate proiecte majore), precum și de analizarea și soluționarea unor aspecte privind ajutorul de stat.

Primele lansări de cereri de proiecte au avut loc în februarie 2008, dar la 30 septembrie 2009 rămăseseră încă nedeschise 3 linii de finanțare și exista încă un DMI în cadrul căruia nu se depusese nici un proiect, deși a fost lansată cererea de proiecte (DMI 1.3 - *Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii de transport naval de-a lungul Axei Prioritare TEN-T 18*).

La 30 septembrie 2009, numărul total al proiectelor depuse era de 37, în valoare de 2,2 mld. Euro, din care contribuția UE solicitată însumează 967 mil. Euro.

Din acestea au fost aprobate în perioada de referință 16 proiecte, în valoare de 719,3 mil. Euro, din care 161 mil. Euro reprezintă contribuția UE, ceea ce înseamnă 12,2% din alocarea UE pentru POS Transport aferentă perioadei 2007-2009 și 3,5% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Numărul contractelor de finanțare semnate cu beneficiarii până la 30 septembrie 2009 era de 16, cu o valoare eligibilă de 198,9 mil. Euro, din care 161 mil. Euro contribuție UE. Aceasta reprezintă 12,3% din alocarea UE pentru POS Transport aferentă perioadei 2007-2009 și 3,5% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Plățile interne către beneficiari, reprezentând pre-finanțări și rambursări au însumat 0,01 mil. Euro, din care fondurile UE reprezintă 0,01 mil. Euro. Valoarea cheltuielilor declarate Comisiei Europene până la 30 septembrie 2009 este de 0,01 mil. Euro.

Până la data de 30 septembrie 2009 au fost transmise Comisiei Europene 6 proiecte majore, din care au fost aprobate 2 proiecte, în valoare totală de 605 mil. Euro, din care contribuția UE însumează 123 mil. Euro. La 31 decembrie 2009, numărul proiectelor majore transmise CE ajunsese la 7, în valoare totală de 1,48 mld. Euro, din care contribuția UE însumează 539 mil. Euro. Din acestea, au fost aprobate 5 proiecte, în valoare totală de 1 mld. Euro, din care contribuția UE reprezintă 335 mil. Euro.

➤ *Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane*

Bugetul total al POS DRU pentru perioada 2007-2013 este de 4,25 mld. Euro (public+privat), din care 3,47 mld. Euro sunt fonduri UE, ceea ce reprezintă aproximativ 18,1% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din Fondul Social European și se implementează prin intermediul a 7 Axe Prioritare, care însumează un număr de 21 DMI.

Programul a fost aprobat de CE în noiembrie 2007, iar lansarea primelor cereri de proiecte a avut loc pe 15 februarie 2008.

La 30 septembrie 2009, numărul total al proiectelor depuse era de 5007, în valoare de 7,5 mld. Euro, din care contribuția UE solicitată însumează 6,8 mld. Euro, depășind astfel de 2 ori alocarea programului. Din acestea au fost aprobate în perioada de referință 782 proiecte, în valoare de 815,9 mil. Euro, din care 656 mil. Euro reprezintă contribuția UE, ceea ce înseamnă 66,5% din alocarea UE pentru POS DRU aferentă perioadei 2007-2009 și 18,9% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Numărul mare de proiecte depuse într-o perioadă scurtă, în cursul anului 2008, a determinat creșterea perioadei de evaluare, ceea ce a impus găsirea unei soluții de către Autoritatea de management, care a externalizat procesul de evaluare. De asemenea, în scopul asigurării unei eficiențe maxime a procesului de evaluare și selecție a proiectelor, începând din luna iulie 2009 aceste activități sunt realizate cu ajutorul unui sistem informatic online, care asigură obiectivitatea evaluării, fiecare proiect parcurgând trei etape: admisibilitatea proiectului, evaluarea calității propunerii de proiect, admisibilitatea solicitantului.

Raportul dintre proiectele aprobate și cele depuse este de 26% la nivelul POS DRU, fiind mai mare la proiectele strategice (32%) și mai mic la proiectele de grant (23%), ceea ce denotă faptul că instituțiile publice, care formează categoria principală de beneficiari ai proiectelor strategice, depun proiecte de calitate superioară față de celelalte categorii de beneficiari.

Numărul contractelor de finanțare semnate cu beneficiarii până la 30 septembrie 2009 era de 482, cu o valoare eligibilă de 559,5 mil. Euro, din care 460,2 mil. Euro contribuție UE. Aceasta reprezintă 46,2% din alocarea UE pentru POS DRU aferentă perioadei 2007-2009 și 13,2% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Pentru sprijinirea beneficiarilor în implementarea proiectelor contractate, AM a constituit Grupul de Lucru pentru monitorizarea proiectelor critice²⁷. Acesta are ca obiectiv accelerarea capacității de absorbție a programului și, în acest scop, membrii grupului de lucru se deplasează la beneficiari pentru a analiza întârzierile în implementare, a stabili cauzele și a propune soluții de urgentare.

Plățile interne către beneficiari, reprezentând pre-finanțări și rambursări au însumat 48,2 mil. Euro, din care fondurile UE reprezintă 47,5 mil. Euro (4,8% din alocarea 2007-2009, respectiv 1,4% din alocarea 2007-2013). Valoarea cheltuielilor declarate Comisiei Europene până la 30 septembrie 2009 este de 1,8 mil. Euro, ceea ce reprezintă 0,05% din totalul fondurilor UE alocate POS DRU.

➤ *Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative*

Bugetul total al PO DCA pentru perioada 2007-2013 este de 246 mil. Euro, din care 208 mil. Euro sunt fonduri UE, ceea ce reprezintă aproximativ 1,1% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din Fondul Social European și se implementează prin intermediul a 3 Axe Prioritare, care însumează un număr de 7 DMI.

Programul a fost aprobat de CE în noiembrie 2007, iar lansarea primelor cereri de idei de proiecte și cereri de proiecte a avut loc în mai 2008. La 30 septembrie 2009, numărul total al proiectelor depuse era de 627, în valoare totală de 142,2 mil. Euro, din care contribuția UE solicitată însumează 115,2 mil. Euro.

Din acestea au fost aprobate în perioada de referință 103 proiecte, în valoare de 45,4 mil. Euro, din care 37,3 mil. Euro reprezintă contribuția UE, ceea ce înseamnă 41,8% din alocarea UE pentru PO DCA aferentă perioadei 2007-2009 și 17,9% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Domeniile majore de intervenție care au suscitat cel mai mare interes au fost, în cadrul AP 1 - *Îmbunătățiri de structură și proces ale managementului ciclului de politici publice*, DMI 1.1. Îmbunătățirea procesului de luare a deciziilor la nivel politico-administrativ și DMI 1.3. Îmbunătățirea eficacității organizaționale. Astfel, în anul 2008 s-a înregistrat un număr mare de cereri de finanțare depuse pe aceste linii. În anul 2009 cererile de proiecte s-au concentrat pe domeniile de intervenție incluse în AP 2- *Îmbunătățirea calității și eficienței furnizării serviciilor publice, cu accentul pus pe procesul de descentralizare*, numărul proiectelor depuse depășind în medie de 4 ori alocarea liniilor de finanțare deschise. Interesul cel mai mic a fost manifestat pentru cererea de idei de proiecte deschisă pe DMI 1.2 - *Creșterea responsabilizării administrației publice*, fapt ce a determinat intensificarea eforturilor din partea autorității de management pentru atragerea de proiecte pe acest domeniu.

²⁷ Grupul de Lucru este compus din reprezentanți ai AM POS DRU (sub monitorizarea nivelului de management) și experți internaționali din echipa de asistență tehnică.

Numărul contractelor de finanțare semnate cu beneficiarii până la 30 septembrie 2009 era de 86, cu o valoare eligibilă de 38,8 mil. Euro, din care 32,7 mil. Euro contribuție UE. Aceasta reprezintă 36,6% din alocarea UE pentru PO DCA aferentă perioadei 2007-2009 și 15,7% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Plățile interne către beneficiari, reprezentând pre-finanțări și rambursări au însumat 0,6 mil. Euro, fonduri UE (0,7% din alocarea 2007-2009, respectiv 0,3% din alocarea 2007-2013). Valoarea cheltuielilor declarate Comisiei Europene până la 30 septembrie 2009 este de 0,05 mil. Euro, ceea ce reprezintă 0,02% din totalul fondurilor UE alocate PO DCA.

➤ *Programul Operațional Asistență Tehnică*

Bugetul total al POAT pentru perioada 2007-2013 este de 212,8 mil. Euro, din care 170,2 mil. Euro sunt fonduri UE, ceea ce reprezintă aproximativ 0,9% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din FEDR și se implementează prin intermediul a 3 Axe Prioritare, care însumează un număr de 10 DMI.

Programul a fost aprobat de CE în iulie 2007, iar lansarea primelor cereri de proiecte a avut loc în 2008.

La 30 septembrie 2009, numărul total al proiectelor depuse era de 21, în valoare de 43 mil. Euro, din care contribuția UE solicitată însumează 28,2 mil. Euro. Din acestea au fost aprobate în perioada de referință 12 proiecte, în valoare de 29,4 mil. Euro, din care 18,8 mil. Euro reprezintă contribuția UE, ceea ce înseamnă 33% din alocarea UE pentru POAT aferentă perioadei 2007-2009 și 11% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Dacă numărul proiectelor respinse dintre cele depuse în 2008 a fost relativ mare - 6, înființarea de către Autoritatea de management a unui help-desk pentru beneficiari a condus la îmbunătățirea semnificativă a ratei de aprobare a proiectelor.

Numărul contractelor de finanțare semnate cu beneficiarii până la 30 septembrie 2009 era de 12, cu o valoare eligibilă de 23,5 mil. Euro, din care 18,8 mil. Euro contribuție UE. Aceasta reprezintă 33,4% din alocarea UE pentru POAT aferentă perioadei 2007-2009 și 11% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Plățile interne către beneficiari, reprezentând pre-finanțări și rambursări au însumat 0,05 mil. Euro, fonduri UE (0,1% din alocarea 2007-2009, respectiv 0,03% din alocarea 2007-2013). Valoarea cheltuielilor declarate Comisiei Europene până la 30 septembrie 2009 este de 0,04 mil. Euro, ceea ce reprezintă 0,02% din totalul fondurilor UE alocate POAT.

Informațiile detaliate privind stadiul implementării programelor operaționale, precum și a progreselor financiare înregistrate în implementare, la 30 septembrie 2009 și 31 decembrie 2009, sunt prezentate în Anexa I.

Analiza pe teme prioritare

Analiza progresului contractării pe teme prioritare, așa cum este prezentată în Anexa II, evidențiază faptul că procentul de 14% pe care îl reprezintă totalul sumelor contractate raportat la alocarea UE este repartizat inegal pe cele 67 de teme prioritare acoperite prin programele operaționale.

Se remarcă astfel un grad ridicat de angajare pe anumite teme, cum ar fi tema 23 – *Drumuri locale/regionale*, unde raportul față de alocarea UE la nivel de temă este de peste 86%, sau tema 9 – *Alte măsuri care stimulează cercetarea, inovația și antreprenoriatul în IMM-uri*, cu un procent de peste 65% din bugetul alocat temei. De asemenea, procente mai ridicate de contractare s-au înregistrat în general în acele domenii cu alocări relativ limitate și pentru care nevoile și solicitările de finanțare sunt mult mai mari.

Este cazul îndeosebi al temelor din sectorul energetic (33-43) sau al unor teme din domeniul transporturilor (17, 19, 25, 27-30), pentru care bugetele alocate sunt semnificative (aproximativ 600 mil. Euro pentru energie și cca. 2,1 mld. Euro pentru transporturi). Pe de altă parte, pentru un număr de 13 teme prioritare nu s-au înregistrat rezultate pentru că nu s-au încheiat contracte până la 30 septembrie 2009.

Neîncheierea de contracte în cadrul unor teme prioritare s-a datorat, în unele cazuri, unor motive obiective care au determinat întârzieri în lansarea cererilor, în depunerea, evaluarea și aprobarea proiectelor pentru unele domenii majore de intervenție, cum ar fi în cadrul POR, DMI 1.1 – *Planuri integrate de dezvoltare urbană* sau DMI 4.2 - *Reabilitarea siturilor industriale poluate și neutilizate și pregătirea pentru noi activități*, motive care au fost prezentate în analiza stadiului implementării Programelor Operaționale. În alte cazuri, cum ar fi cel al POS Transport, întârzierile în contractare se datorează în principal duratei mari de pregătire și aprobare a proiectelor majore, precum și neclarificării unor aspecte legate de incidența ajutorului de stat.

Măsurile luate de fiecare AM pentru urgentarea aprobării proiectelor și semnarea contractelor, precum și măsurile de simplificare întreprinse la nivelul Guvernului pentru stimularea depunerii de proiecte au determinat o accelerare a contractării, inclusiv pe temele prioritare unde nu se înregistrase niciun contract până la data de referință a raportului, tendință evidențiată de evoluția implementării în ultimul trimestru al anului 2009.

În privința investițiilor în infrastructura de apă și apă uzată, se remarcă faptul că fondurile alocate temelor prioritare vizând managementul și furnizarea apei (cod 45 - *apă potabilă*), respectiv epurarea apei (cod 46 - *ape uzate*), reprezintă circa 62% din totalul alocării pentru POS Mediu. În aceste condiții, aprobarea proiectelor majore din portofoliul aferent investițiilor în infrastructura de apă și apă uzată a asigurat un nivel ridicat de contractare a fondurilor UE alocate acestor teme prioritare: 16,6% pentru apă potabilă și 40,7% pentru ape uzate.

Referitor la temele finanțate prin FSE, este de menționat că cel mai mare procent al angajării fondurilor raportat la alocarea financiară este înregistrat pentru tema prioritară 69 - *Măsuri de îmbunătățire a accesului la ocupare și la creșterea participării durabile și progresului femeilor în ocupare*, respectiv 38,6%.

Cea mai mare valoare contractată până la data de 30 septembrie 2009 în cadrul POS DRU, respectiv 119,4 mil. Euro, a fost pentru tema prioritară 72 - *Proiectarea, introducerea și implementarea reformelor în sistemele de educație și de formare pentru dezvoltarea ocupabilității*. Cu toate acestea, raportul dintre suma contractată și alocarea UE pentru această temă este de numai 17,5%, ceea ce impune menținerea ritmului de contractare în acest domeniu pentru asigurarea unui grad ridicat de absorbție.

Este de remarcat de asemenea progresul înregistrat de PO DCA în cadrul temei prioritare 81 - *Mecanisme pentru îmbunătățirea elaborării de politici și programe, monitorizării și evaluării la nivel național, regional și local, și întărirea capacității de furnizare a politicilor și programelor*, unde cele 30 mil. Euro contractate reprezintă peste 15% din fondurile alocate acestei teme.

În ceea ce privește contractarea pe cele două teme aferente asistenței tehnice, 85 - *Pregătirea, implementarea, monitorizarea și inspecția* și 86 - *Evaluare și studii; informare și comunicare*, este de remarcat faptul că, deși Autoritățile de Management au încheiat contracte în cadrul Axelor Prioritare de Asistență tehnică (cu excepția POS CCE), pe ansamblu, procente de contractare pe aceste teme sunt sub 10% din bugetele alocate. O explicație pentru această situație o constituie faptul că cele mai multe AM au beneficiat în această perioadă de asistență în cadrul unor proiecte finanțate din fondurile de pre-aderare, o parte importantă din componenta de Coeziune Economică și Socială a Programului Phare fiind dedicată dezvoltării capacității administrative a structurilor implicate în managementul instrumentelor structurale.

Perspective ale absorbției

Instrumentele structurale reprezintă una dintre cele mai mari oportunități pentru România de a remedia deficiențele de dezvoltare socio-economică, de a moderniza economia și societatea, de a crește nivelul de calitate a vieții și, implicit, de a reduce decalajele de dezvoltare față de restul Uniunii Europene. Mai mult decât atât, pe fondul constrângerilor bugetare generate de criza economică și financiară, instrumentele structurale reprezintă o sursă de finanțare nerambursabilă semnificativă și extrem de convenabilă.

Prin urmare, obiectivul natural al României este acela de a asigura un nivel cât mai înalt de absorbție al acestor fonduri până la finalul perioadei de programare 2007-2013. De altfel, CSNR stabilește o țintă de absorbție a fondurilor structurale și de coeziune în cadrul Obiectivului Convergență de cel puțin 90% din alocarea disponibilă. În ceea ce privește ritmul de absorbție, este de subliniat faptul că România se află la prima perioadă de utilizare a instrumentelor structurale, ceea ce presupune o evoluție ceva mai lentă în primii ani (în contextul dificultăților implementării unui sistem nou și complex de finanțare, atât la nivelul structurilor care gestionează programele operaționale, cât și al beneficiarilor), urmată de o creștere rapidă a nivelelor de absorbție pe măsură ce se avansează în cadrul ciclului de implementare.

Evoluțiile de până acum în ceea ce privește implementarea programelor operaționale confirmă, în linii mari, aceste previziuni. Astfel, anul 2007 a fost anul negocierilor cu Comisia Europeană pentru aprobarea CSNR și a programelor operaționale, precum și al primelor lansări de cereri de proiecte. Anul 2008 a fost cel al lansării în masă a cererilor de proiecte, până la sfârșitul anului fiind deschise către potențialii beneficiari aproape toate operațiunile prevăzute în programe (cca. 90%). Anul 2009 poate fi caracterizat ca „anul contractării”, având în vedere creșterea rapidă a numărului de contracte / decizii de finanțare încheiate cu beneficiarii, iar din al doilea semestru se poate observa un progres evident la nivelul implementării efective a proiectelor și al plăților efectuate.

În aceste condiții, rata globală de absorbție efectivă a fondurilor la nivelul Obiectivului Convergență, luând în considerare avansurile și plățile intermediare efectuate de Comisia Europeană, se ridică la sfârșitul anului 2009 la cca. 10,3% din alocarea UE 2007-2013 (aferent unei sume primite de cca. 1,97 mld. Euro). Separat pe cele trei instrumente structurale, rata de absorbție este următoarea: FEDR – 10,3%, FSE – 9% și FC – 11,1%. Chiar dacă ar fi fost de dorit ca această rată să fie mai ridicată, nivelul înregistrat în prezent se plasează totuși în limite normale pentru această etapă a ciclului de implementare, ceea ce este demonstrat și de comparația cu rezultatele obținute de celelalte state membre UE.

În același timp, progresele înregistrate în anul 2009 creează premise favorabile pentru creșterea absorbției în anul 2010. Măsurile de simplificare a mecanismelor de accesare a fondurilor puse în aplicare în cursul anului 2009 și cele preconizate pentru anul 2010, rodarea structurilor responsabile de gestionarea programelor operaționale, interesul foarte ridicat al solicitanților de finanțare, creșterea experienței beneficiarilor în implementarea proiectelor, precum și relansarea economică așteptată începând cu semestrul II 2010, sunt factori care vor acționa favorabil în direcția accelerării ritmului de absorbție. Astfel, estimările de plăți intermediare pentru anul 2010 se cifrează la 0,8 – 1 mld. Euro, la care se adaugă un avans de cca. 278 milioane Euro (în condițiile aprobării modificării Regulamentului CE nr. 1083/2006), ceea ce duce previziunile de intrări de fonduri structurale și de coeziune de la Comisia Europeană la 1 – 1,25 mld. Euro.

Pentru anii următori, se preconizează o creștere în continuare a vitezei de absorbție, ajungându-se la nivele anuale de 2,5 – 3 mld. Euro, semnificativ mai înalte decât cele din 2009 și 2010. Absorbția unor sume de acest ordin de mărime necesită eforturi deosebite pentru depistarea și înlăturarea cu celeritate a oricăror bariere în calea implementării proiectelor finanțate din instrumente structurale (atât proiectele majore de infrastructură, cât și cele destinate dezvoltării regionale și locale, mediului de afaceri sau dezvoltării resurselor umane), precum și pentru consolidarea capacității administrative a structurilor care asigură coordonarea, managementul și controlul acestor fonduri.

2.2. Contribuția la realizarea obiectivelor stabilite prin Cadrul Strategic Național de Referință

Elaborarea Cadrului Strategic Național de Referință, stabilirea alocărilor și întocmirea strategiei naționale a României pentru implementarea politicii europene de coeziune au avut loc într-un context în care produsul intern brut pe locuitor din România era mult sub standardele de dezvoltare ale Uniunii Europene, respectiv de 34,8% din media UE-25 (în anul 2005).

Plecând de la această stare de fapt, obiectivul global al strategiei de alocare a fondurilor structurale și de coeziune, stabilit prin Cadrul Strategic Național de Referință, a fost acela de **reducere a disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și statele membre UE**, prin generarea unei creșteri suplimentare de 15-20% a Produsului Intern Brut până în 2015.

În acest sens, prin CSNR au fost stabilite patru priorități tematice și o prioritate teritorială:

- Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene
- Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești
- Dezvoltarea și folosirea mai eficientă a capitalului uman din România
- Consolidarea unei capacități administrative eficiente
- Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate

În cadrul acestor priorități tematice, au fost propuse spre finanțare o serie de intervenții în vederea reducerii decalajelor identificate în diversele sectoare/domenii/regiuni și prin care să poată fi asigurată implementarea priorităților de dezvoltare naționale. Aceste intervenții au corespondent în axele prioritare/domeniile majore de intervenție/operațiunile din cadrul Programelor Operaționale finanțate prin Instrumentele Structurale.

Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene

Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport

Investițiile în infrastructură reprezintă o condiție esențială pentru asigurarea accesibilității și mobilității persoanelor, bunurilor și serviciilor, contribuind în mod semnificativ la îmbunătățirea interconectivității regionale și la creșterea gradului de atractivitate a regiunilor. De asemenea, o infrastructură dezvoltată va îmbunătăți accesul la piețe mai mari și toate acțiunile vor duce la reducerea duratei călătoriilor și costurilor de transport.

Strategia aprobată prin CSNR și POS Transport prevede finanțarea unor investiții ce vor duce la îmbunătățirea rețelilor rutiere și feroviare, precum și a navigației pe Dunăre (TEN-T Axele prioritare nr. 7, 18 și 22) și vor sprijini dezvoltarea mediului de afaceri și crearea de noi locuri de muncă. Totodată, prin promovarea investițiilor în infrastructură, se poate valorifica poziția geografică strategică a României, ca poartă spre Europa extinsă, maximizând beneficiile economice pentru România din perspectiva unei poziții consolidate a țării în Europa, ca o zonă de tranzit către Asia.

Integrarea strategiei naționale de transport cu cea a Uniunii Europene legată de dezvoltarea rețelilor de transport TEN-T presupune crearea de rețele rutiere și feroviare moderne și maximizarea oportunităților în transportul aerian și în transportul naval. Mai mult, asigurarea conectivității între modurile de transport va promova un avantaj competitiv; promovarea inter-modalității și siguranței vor sta la baza acestor politici.

În plus, reabilitarea și modernizarea străzilor urbane, precum și construirea, reabilitarea și modernizarea șoselelor de centură (cu statut de drum județean și/sau urban) vor contribui la fluidizarea traficului urban, reducerea timpului de transport, eliminarea blocajelor rutiere și traversarea localităților în condiții de siguranță.

Pentru a răspunde acestor necesități și deziderate, strategia aprobată prin CSNR promovează atât investițiile în rețeaua TEN-T, cât și finanțarea infrastructurii de importanță regională și locală și a rețelilor de drumuri

intraurbane. Infrastructura de transport beneficiază astfel de cea mai importantă alocare financiară, fiind promovată atât prin Programul Operațional Sectorial „Transport”, cât și prin Programul Operațional Regional.

Obiectivul principal din cadrul CSNR pentru sectorul transport vizează asigurarea unei infrastructuri dezvoltate, modernă și durabilă, întreținută în mod corespunzător, care să faciliteze transportul persoanelor și bunurilor în mod sigur și eficient la nivel național și european și care să contribuie la dezvoltarea economică a României.

Pentru perioada 2007–2013, strategia globală de transport a României este axată pe priorități clare la nivel național, armonizate cu politicile UE, cum ar fi dezvoltarea TEN-T, în special a proiectelor TEN-T prioritare, moduri de transport echilibrate și îmbunătățirea siguranței în trafic. Această abordare este fundamentată de analiza nevoilor efectuată asupra întregii rețele de transport, anterior perioadei de programare.

Transportul rutier. Strategia care vizează dezvoltarea transportului rutier urmărește, în principal, finalizarea ramurii nord a axei prioritare TEN-T 7 (Nădlac–Constanța). Instituțiile beneficiare au pregătit un portofoliu de 7 proiecte majore, în valoare de 1,57 mld. Euro, din care 2 proiecte majore au fost contractate, în valoare de 123,5 mil. Euro. Cele 7 proiecte majore vizează construirea a 373 km de autostradă, care depășește valoarea țintă prevăzută în POS Transport de 190 km, până la sfârșitul perioadei de programare. Deja se află în construcție 50,8 km de autostradă (Cernavodă – Constanța) și 22,2 de km centură a orașului Constanța.

Totodată, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii naționale de transport vizează secțiunile aflate în afara axelor prioritare TEN-T. Obiectivul este creșterea traficului de persoane și de marfă, cu un grad sporit de siguranță, viteză și calitate a serviciilor. Totodată se urmărește stoparea tendinței de declin a traficului de persoane interurban rutier care a scăzut cu 72% în ultimii 15 ani și este cel mai scăzut din UE-27 (1/4 din media UE).

Infrastructura rutieră națională va fi dezvoltată și modernizată ținând cont de fluxurile de transport actuale și viitoare, permițând creșterea accesului la regiunile industrializate și centrele urbane și în general la nodurile de transport importante, devinând traficul din centrele urbane. Operațiunile vor îmbunătăți gradul de accesibilitate inter-regională și vor sprijini dezvoltarea regională în România prin facilitarea traficului și prin promovarea utilizării de furnizori și materii prime locale în regiunile industrializate, prin facilitarea accesului forței de muncă la aceste zone și prin facilitarea accesului populației rurale la servicii, inclusiv servicii medicale.

Un portofoliu de 19 proiecte a fost pregătit, în valoare de 570 mil. Euro, din care au fost deja contractate 3 proiecte în valoare de 15,8 mil. Euro. Cele 19 proiecte urmăresc reabilitarea a 315 km dintr-un total de 800 km de drumuri naționale, prevăzute a fi reabilite până în 2015.

Conectarea drumurilor județene, prevăzute a se reabilita prin POR, la rețeaua drumurilor naționale și la rețeaua TEN, are implicații asupra dezvoltării regionale, atrăgând în circuitul economic zone cu o dezvoltare structurală deficitară. În acest sens, investițiile se vor concentra îndeosebi în acele zone unde caracteristicile topografice, evoluțiile istorice și economice au împiedicat o dezvoltare adecvată a infrastructurii de transport. Aceste rețele de drumuri vor contribui, pe termen mediu, la creșterea fluxurilor de capital, a mobilității forței de muncă, a accesibilității spre și în interiorul țării, determinând o dezvoltare durabilă a acestora și, evident, crearea de noi oportunități de muncă, inclusiv în zonele rurale.

Ținând cont de evoluția, până în prezent, în implementarea priorităților investiționale din domeniul infrastructurii regionale și locale de transport, se estimează că țintele estimate pentru 2015, în ceea ce privește drumurile județene, vor fi atinse, eventual chiar depășite. Astfel, raportat la proiectele contractate până la 30 septembrie 2009, lungimea drumurilor județene care vor fi reabilite/modernizate este aproape dublă, comparativ cu ținta stabilită (1734,8 km față de 877 km estimați).

Transportul feroviar. Având în vedere că transportul feroviar de marfă tinde să își crească cota de piață, prin creșterea gradului de atractivitate și competitivitate, în special prin comparație cu transportul rutier, prin asigurarea unei viteze sporite și a unor servicii de calitate mai bună, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii

feroviare urmăresc inter-operabilizarea acestora de-a lungul Axei Prioritare TEN-T 22 și îmbunătățirea calității serviciilor de transport feroviar prin mărirea vitezei maxime de operare la 160 km/h pentru trenurile de pasageri și 120 km/h pentru trenurile de marfă. Un alt obiectiv vizat este de a menține cota de piață a transportului feroviar în ceea ce privește transportul de persoane, creșterea gradului de siguranță și reducerea timpului de transport.

Operațiunile sprijinite prin POS Transport urmăresc reabilitarea / modernizarea Axei Prioritare TEN-T 22 (Curtici – Constanța). Pe lângă modernizarea infrastructurii feroviare și asigurarea unei inter-operabilități eficiente, proiectul avut în vedere va urmări și introducerea sistemelor nivel 2 ERTMS/ETCS.

Până în prezent a fost pregătit un portofoliu de 5 proiecte majore, în valoare de 1,52 mld. Euro. Dintre acestea, 4 proiecte majore urmăresc reabilitarea unui număr de 242,9 km, care depășește valoarea țintă prevăzută în POS Transport de 180 km cale ferată inter-operabilă TEN-T.

În ceea ce privește infrastructura feroviară națională se urmărește realizarea inter-operabilității acestei infrastructuri în afara axelor prioritare TEN-T, prin modernizarea unor secțiuni de cale ferată și prin reabilitarea unor stații CFR, a unor poduri și tunele. Va fi acordată atenție și pregătirii de specificații tehnice pentru inter-operabilitatea rețelei de cale ferată convenționale și modernizării stațiilor electrice.

A fost pregătit un portofoliu de 3 proiecte în valoare de 257 mil. Euro. Cele 3 proiecte urmăresc reabilitarea / modernizarea unui număr total de 21 stații CFR, depășind ținta prevăzută în strategie, de 18 stații reabilite / modernizate până în 2015.

Transportul fluvial și maritim. Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii de transport naval de-a lungul Axei Prioritare TEN-T 18 include întreaga lungime a fluviului Dunărea, canalul Dunăre – Marea Neagră până la portul Constanța, precum și canalul Midia – Poarta Albă. Se urmărește astfel dezvoltarea infrastructurii de transport fluviale în vederea creșterii gradului său de utilizare. Inițiativele privind Dunărea și canalele urmăresc în principal reducerea incidenței situațiilor de ape scăzute, permițând încărcarea la maximum a vaselor de transport. Proiectele promovate urmăresc creșterea competitivității transportului naval fluvial și creșterea cotei sale de piață față de transportul rutier și feroviar.

Până în prezent au fost pregătite 4 proiecte majore în valoare de cca. 102 mil. Euro. Aceste proiecte urmăresc deschiderea completă pentru navigație a 450 km pe Axa Prioritară TEN-T 18, contribuind la obiectivul CSNR de îmbunătățire a navigației pe Dunăre.

Totodată, pentru a valorifica potențialul oferit de axa Rin–Main–Dunăre, dezvoltarea porturilor de pe Dunăre și maritime, în special a portului Constanța, este un obiectiv major, ce va fi realizat prin facilitarea operațiunilor portuare și creșterea eficienței acestora, sporirea capacității de procesare și depozitare de containere și creșterea siguranței vaselor în portul Constanța.

Până în prezent a fost pregătit un portofoliu de 3 proiecte, în valoare totală de 114,2 mil. Euro, din care un proiect în valoare de 19,9 mil Euro a fost aprobat. Prin implementarea acestor proiecte se intenționează, până în 2015, sporirea traficului de pasageri până la 1 mil. pe căi fluviale și atingerea unui nivel de 115 mil. tone mărfuri tranzitate prin porturi. A fost pregătită totodată o schemă de finanțare în valoare de cca. 13,3 mil. Euro care urmărește îmbunătățirea infrastructurii porturilor dunărene.

Transportul aerian. Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii de transport aerian urmăresc sporirea eficienței și atractivității pentru călători și creșterea gradului de utilizare a capacităților existente, precum și conexiuni eficiente cu principalele aeroporturi internaționale, contribuind astfel la promovarea dezvoltării regionale. A fost pregătită o schemă de finanțare în valoare de 74,6 mil. Euro, care urmărește reabilitarea / modernizarea unui număr de până la 7 aeroporturi până în 2015. Obiectivele menționate vor contribui la îndeplinirea obiectivului CSNR de îmbunătățire a accesibilității și inter-conectivității dintre drumurile naționale, județene și locale, căi ferate, aeroporturi și servicii navale, asigurând inclusiv legături mai bune cu rețelele TEN-T.

Promovarea transportului inter-modal. Operațiunile vizează facilitarea transferului modal pentru marfă, în principal de la rutier la feroviar/rutier sau naval/rutier. În consecință, promovarea transportului inter-modal se referă în principal la furnizarea infrastructurii de terminale sau a centrelor de logistică pentru unitățile inter-modale. Inițiativele includ acțiuni de dezvoltare a terminalelor inter-modale sau a centrelor logistice de distribuție și transport combinat acoperind infrastructura terminalelor. Se urmărește și sprijinirea operațiunilor inter-modale feroviare. Este de menționat că este în curs de pregătire un proiect în valoare de 12,8 mil. Euro, prin care se urmărește construirea / îmbunătățirea a 4 terminale inter-modale până în 2015; proiectul întâmpină unele dificultăți cauzate de reglementările privind ajutorul de stat și de neclarificarea unor aspecte structurale.

Îmbunătățirea siguranței traficului pentru toate modurile de transport. Aceste operațiuni vizează asigurarea implementării standardelor europene de siguranță pentru toate mijloacele de transport, inclusiv cel inter-modal, prin intervenții vizând:

- drumuri mai sigure (trecuri la nivel rutier / feroviar îmbunătățite și construcția de noi pasaje rutiere / feroviare supraterrane și subterane; sisteme de semnalizare pe verticală și orizontală; îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii fizice, prin luarea măsurilor preventive (ex. indicatoare rutiere, camere video, sate liniare etc.);
- căi ferate mai sigure (modernizarea centralizării electro-dinamice - interlocking, bariere automate, semnalizare etc.);
- transport naval mai sigur (îmbunătățirea Sistemului de Informare privind Managementul Traficului de Nave – VTMS).

A fost pregătit un portofoliu de 10 proiecte, din care 2 proiecte majore, în valoare totală de 146,9 mil. Euro. Până în 2015 se are în vedere îmbunătățirea a 80 de treceri la nivel cu calea ferată și protejarea a 180 km în sate liniare. Aceasta ar trebui să conducă la reducerea cu 20% a numărului de accidente grave și de accidente mortale.

Minimizarea efectelor adverse ale transporturilor asupra mediului. Operațiunile specifice includ introducerea de inițiative privind infrastructuri de transport eficiente și nepoluante / nedăunătoare pentru mediu, care să îndeplinească standardele și cerințele europene pentru toate modurile de transport, inclusiv activitățile inter-modale, în conformitate cu Acordul de la Kyoto. Până în prezent a fost pregătit un portofoliu de 3 proiecte în valoare de 11,6 mil. Euro. Implementarea intervențiilor din acest domeniu va reduce impactul asupra mediului al infrastructurii de transport construite anterior introducerii legislației de dezvoltare durabilă în România și va susține introducerea unui sistem de management al mediului, care va include analiza strategică, evaluarea impactului specific pentru sectorul de transporturi, măsuri de monitorizare și atenuare și cooperare inter-instituțională.

Consolidarea sinergiilor dintre mediu și creșterea economică

Promovarea dezvoltării durabile și a protecției mediului reprezintă una dintre prioritățile majore ale politicii de coeziune din România în perioada 2007-2013. Selectarea priorităților de investiții de mediu finanțate din fonduri structurale și de coeziune s-a realizat atât prin prisma obligațiilor ce decurg din calitatea de Stat Membru a României și a angajamentelor asumate în cadrul negocierilor de aderare, cât și în scopul îmbunătățirii calității mediului și a standardelor de viață pentru mai mult de jumătate din populația României. Prin aceste priorități se au în vedere crearea unui management eficient pentru serviciile de mediu, convergență regională, accelerarea implementării programelor naționale, evitarea/reducerea viitoarelor pierderi economice și de mediu (asociate cu lipsa acțiunilor durabile pe termen scurt).

Evaluarea necesităților și priorităților de mediu a arătat că majoritatea investițiilor sunt necesare cu preponderență pe două domenii – sectorul de apă/apă uzată și de gestionare a deșeurilor, care au beneficiat de finanțare majoră și în perioada de pre-aderare. Celelalte tipuri de intervenții pot fi considerate mai mult ca programe pilot – investițiile în eficientizarea sistemelor de termoficare, protecția biodiversității și prevenirea riscurilor naturale –, având însă un mare potențial de extindere în următoarea perioadă.

Implementarea priorităților de investiții în sectorul de mediu se asigură prin Programul Operațional Sectorial „Mediu”, subprioritățile tematice identificate la nivelul strategiei naționale regăsindu-se la nivelul axelor prioritare. Abordarea strategică urmărește atât îmbunătățirea calității mediului, dar și beneficiile economice directe, reducerea costurilor, utilizarea eficientă a resurselor, servicii de mediu îmbunătățite și noi oportunități tehnologice și de piață, dezvoltarea pe termen lung a unor strategii de prevenire a riscurilor, și în special de prevenire a riscurilor la inundații.

Utilizarea mai eficientă a investițiilor de mediu –prin proiectarea de sisteme integrate de gestionare a deșeurilor, sisteme integrate de management pentru apă/apă uzată, sisteme de încălzire urbană și de management al riscului la inundații – este o cerință prioritară pentru planurile de investiții pe termen lung, în procesul de selecție al proiectelor.

Dat fiind faptul că majoritatea intervențiilor în sectorul de mediu sunt complexe, necesitând o perioadă lungă de pregătire a aplicației de finanțare, dar și de implementare, primele rezultate sau efecte vor fi vizibile spre finalul implementării proiectelor. Totuși, în perioada de raportare s-au înregistrat progrese notabile pentru toate domeniile de finanțare identificate, în special în ceea ce privește pregătirea portofoliului de proiecte, evaluarea și aprobarea proiectelor, precum și începutul implementării proiectelor aprobate.

Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată. Prin promovarea investițiilor în îmbunătățirea calității și a accesului la infrastructura de apă și apă uzată finanțate din instrumente structurale se urmărește asigurarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în majoritatea zonelor urbane până în 2015 și stabilirea structurilor regionale eficiente pentru managementul serviciilor de apă/apă uzată.

Prin investițiile previzionate prin implementarea a 43 proiecte majore, se urmărește realizarea unui număr estimat de 170 de stații de epurare noi sau reabilite și o creștere a volumului de apă uzată epurată corespunzător de la 35% din volumul total la 60%. În acest sens, este anticipată o creștere a ratei de conectare a populației la serviciile de apă în sistem regional de la 52% la 70%.

Investițiile vor fi efectuate pe întreg teritoriul României, asigurând promovarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate. În această privință, este anticipat ca un număr de 240 de localități să beneficieze de facilități de apă noi/reabilite în sistem regional.

Față de obiectivele propuse prin strategia CSNR, până la 30 septembrie 2009 au fost create 30 companii regionale de apă (care sunt responsabile de implementarea proiectelor), față de ținta intermediară prevăzută pentru anul 2009 de 25 companii. Totodată, valoarea contribuției UE la proiectele majore aprobate ce vizează investiții în sectorul de apă reprezintă cca. 106,2% din valoarea alocărilor aferente acestor tipuri de investiții pentru perioada 2007-2009. Având în vedere acest ritm de aprobare, până la sfârșitul anului 2010 portofoliul de proiecte majore va asigura angajarea integrală a fondurilor alocate acestui sector.

Rezultatele înregistrate în implementarea investițiilor preconizate demonstrează că acestea se vor realiza într-un ritm adecvat astfel încât obiectivele stabilite prin strategie să fie atinse.

Îmbunătățirea managementului deșeurilor. Prin investițiile preconizate a fi realizate în cadrul acestei subpriorități se urmărește dezvoltarea unor sisteme de management integrat al deșeurilor la standarde europene, cu un număr estimat de aprox. 38 sisteme de management integrat al deșeurilor nou create la nivel județean/regional. Se anticipează că, urmare acestor investiții, un număr de 8 milioane de locuitori vor beneficia de sisteme îmbunătățite de management al deșeurilor. Totodată, se are în vedere implementarea unui număr de 5 proiecte pilot de reabilitare a unor situri contaminate istoric.

Investițiile vor fi efectuate pe întregul teritoriu al României, asigurând inclusiv promovarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate. În acest sens, este anticipat ca, prin promovarea acestei subpriorități, un număr de 1.500 de depozite de deșeuri vechi să fie închise în zonele rurale și 143 de depozite de deșeuri municipale vechi să fie închise în zonele urbane.

Proiectele de dezvoltare a sistemelor integrate de management al deșeurilor sunt, în cea mai mare parte, proiecte majore, implementarea fiecăruia urmând a se realiza pe parcursul a 3-4 ani. Prin urmare, rezultatele concrete la nivelul indicatorilor de program vor putea fi înregistrate în a doua jumătate a perioadei de programare, la 30 septembrie 2009 implementarea fiind relativ în grafic, față de țintele intermediare propuse. Progrese vizibile au fost făcute, în principal în ceea ce privește pregătirea proiectelor, din portofoliul aflat în pregătire fiind aprobate 3 proiecte majore, valoarea contribuției UE pentru acestea reprezentând cca. 35% din valoarea alocărilor aferente acestor tipuri de investiții pentru perioada 2007-2009. Până la sfârșitul anului 2009 a fost transmis Comisiei Europene încă un proiect major, estimându-se că celelalte proiecte majore din portofoliu vor fi transmise pentru evaluare și aprobare în anul 2010.

Se estimează că fondurile alocate investițiilor în sectorul de management al deșeurilor vor fi angajate integral până la 31 decembrie 2011, ceea ce va asigura o implementare adecvată și în calendarul stabilit, astfel încât țintele aprobate pentru acest tip de intervenții să fie atinse până la sfârșitul perioadei de programare.

Reducerea poluării aerului și diminuarea schimbărilor climatice. În contextul intensificării acțiunilor globale de diminuare a efectelor schimbărilor climatice, unul din domeniile de intervenție vizează reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. Astfel, una din subprioritățile tematice ale strategiei CSNR are ca obiectiv reducerea poluării provenite de la sistemele de încălzire urbană în localitățile cele mai afectate. Prin promovarea investițiilor în acest domeniu se va asigura o contribuție semnificativă la dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene, cu un număr estimat de 8 sisteme de încălzire centrală reabilite, precum și la reduceri de emisii de SO₂ și NO_x provenite de la sistemele de încălzire urbană de la 80.000 la 15.000 tone, respectiv de la 7.000 la 4.000 tone.

Întrucât tipurile de investiții ce vor fi promovate au caracterul unor proiecte pilot la nivel național, identificarea unui portofoliu de proiecte viabil, care să răspundă obiectivelor strategice, a presupus o activitate mai laborioasă, fapt pentru care în acest sector nu au fost încă aprobate proiecte. Pe baza unor criterii de preselecție, au fost identificate 8 proiecte majore de investiții în sectorul de termoficare, trei dintre acestea aflându-se într-un stadiu avansat de pregătire. Primele cereri de finanțare au fost transmise la CE pentru evaluare și aprobare în decembrie 2009, celelalte proiecte urmând a fi transmise la CE și aprobate în 2010.

Protecția naturii. Prin finanțarea unor investiții care să asigure implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii prin sprijinirea managementului ariilor protejate, inclusiv prin implementarea rețelei Natura 2000, este vizat un obiectiv destul de larg ținând cont de resursele financiare limitate în domeniul biodiversității și conservării naturii. Finanțarea intervențiilor în acest domeniu are ca scop implementarea unui sistem adecvat de management în sectorul protecției naturii, cu o proporție de 60% din suprafața totală a ariilor protejate și a siturilor Natura 2000 care să beneficieze de măsuri de conservare a naturii.

Prin aprobarea acestor tipuri de intervenții în cadrul strategiei de alocare a instrumentelor structurale, POS Mediu a devenit primul program de anvergură destinat ameliorării managementului ariilor protejate, în particular a celor incluse în rețeaua Natura 2000, contribuind astfel semnificativ la consolidarea unei capacități administrative eficiente, în domeniul protecției naturii, urmărindu-se dezvoltarea unui număr estimat de 240 de planuri de management pentru arii protejate și situri Natura 2000. De asemenea, se promovează dezvoltarea parteneriatelor cu părțile interesate, și în primul rând cu ONG-urile.

Pentru promovarea acestor intervenții, în perioada de referință au fost lansate două sesiuni de cereri de proiecte, iar din cele 83 de proiecte depuse cu o valoare de cca. 135 mil. euro au fost aprobate spre finanțare 32 de proiecte cu o valoare de cca. 11,2 mil. euro, reprezentând cca. 32% din alocarea aferentă perioadei 2007-2009. În octombrie 2009 a fost lansată o nouă cerere de proiecte. Se estimează că fondurile alocate vor fi angajate integral și că indicatorii stabiliți vor fi îndepliniți.

Prevenirea riscurilor. Investițiile planificate cu sprijinul instrumentelor structurale au în vedere implementarea de măsuri preventive în cele mai vulnerabile zone la riscul de inundații și eroziune costieră, cu o țință de

1.500.000 de persoane care vor beneficia de proiecte pentru protecția împotriva inundațiilor și reabilitarea a 10 km de litoral împotriva eroziunii costiere. Portofoliul identificat include 8 proiecte importante de protecție împotriva inundațiilor, care acoperă bazinele hidrografice cele mai expuse acestui risc. Pregătirea proiectelor înregistrează o relativă întârziere față de celelalte domenii aferente sectorului de mediu, motivată de necesitatea de actualizare a strategiei naționale de management al riscului la inundații, pe termen mediu și lung. În prezent, această strategie este în curs de definitivare, urmând a fi aprobată în prima jumătate a anului 2010. Se află în fază finală 4 aplicații de finanțare vizând protecția împotriva inundațiilor în bazine hidrografice din nord-estul României.

În ceea ce privește proiectele de reabilitare a zonei costiere a Mării Negre, care nu fac parte din categoriile tradiționale de investiții din fonduri europene în România, se estimează că, într-o primă fază, o aplicație de finanțare pentru pregătirea primului proiect de investiții va fi aprobată până la sfârșitul acestui an, implementarea propriu-zisă urmând a avea loc în perioada 2010-2011.

Folosirea eficientă a resurselor energetice

Deși resursele primare de energie - cărbunele, petrolul și gazele naturale, continuă să aibă un rol deosebit de important în mixul energetic național, crește din ce în ce mai mult atenția acordată dezvoltării de noi capacități de producere a energiei electrice și termice prin valorificarea resurselor energetice regenerabile, ceea ce contribuie la diminuarea consumului de resurse naturale, pe de o parte, dar și la eficientizarea consumului energetic, pe de altă parte.

O infrastructură energetică eficientă, flexibilă, sigură și curată reprezintă o precondiție necesară pentru dezvoltarea economică, creșterea productivității și, în consecință, îmbunătățirea competitivității. Producția, transportul, distribuția și utilizarea mai eficientă a energiei atrag după sine reducerea atât a consumului de energie primară, cât și a celui de energie finală.

Îmbunătățirea eficienței energetice pe întregul lanț, având drept consecință descreșterea intensității energetice la consumatorul final, precum și valorificarea intensivă și diversificarea utilizării resurselor de energiei regenerabile sunt principalele domenii către care sunt orientate proiectele finanțate în cadrul POS CCE. Investițiile publice, finanțate din fonduri comunitare și din bugetul de stat, au în vedere reducerea substanțială a consumului energetic pe unitatea de produs și de serviciu, introducerea masivă în balanța energetică a unor noi tipuri de energie neconvențională și reducerea substanțială a consumului de combustibili fosili pentru producerea de energieelectrică și termică, concomitent cu declanșarea unor ample programe de informare și educare a populației, în scopul conștientizării importanței trecerii la un comportament rațional de economisire a energiei.

România beneficiază de o poziție privilegiată în ceea ce privește posibila implicare în marile proiecte de interconectare la nivel european, putând constitui un veritabil pod între resursele bogate ale Estului și necesarul de energie foarte mare din Vest. Dar, în afara poziției geografice, România poate valorifica și alte atuuri: existența unor rețele interne de transport al energiei, capacitățile de depozitare a gazelor naturale, tradiția în exploatarea și prelucrarea hidrocarburilor. Astfel, pentru perioada 2006-2015, creșterea capacității de interconectare a României la toate granițele ENTSO-E estimată la 9%, ar putea fi obținută și prin proiectele finanțate din instrumente structurale (4%).

Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești

Reducerea decalajelor specifice ale diferitelor componente ale competitivității economice românești presupune un proces mai complex bazat pe investiții de capital și pe cercetare, dezvoltare și inovare. Altfel spus, articularea unei perspective de convergență pe termen mediu și lung și integrarea cu succes a pieței românești are în vedere dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere.

Principalul instrument pentru realizarea acestei priorități tematice a CSNR este POS Creșterea Competitivității Economice (POS CCE), care are ca obiectiv general creșterea productivității întreprinderilor românești, în conformitate cu principiile unei dezvoltări durabile și reducerea decalajelor față de productivitatea medie la nivelul UE. Ținta prevăzută este o creștere medie anuală a PIB per persoană ocupată cu cca. 5,5%, ceea ce ar permite României să atingă, până în 2015, un nivel de aproximativ 55% din productivitatea medie a UE.

Sectorul IMM, cel mai afectat de actuala recesiune economică, dar și cu o slabă capacitate managerială a fost susținut în cadrul POS CCE prin finanțarea, până în prezent, a 767 proiecte care au vizat în mare parte investiții productive (62%), dar și implementarea standardelor internaționale, internaționalizare și acces pe noi piețe.

În condițiile dificile de pe piața financiară, care au generat o anumită reticență a instituțiilor financiar-bancare de a mai acorda împrumuturi IMM-urilor, în cadrul domeniului de intervenție destinat îmbunătățirii accesului IMM la finanțare, a fost constituit fondul de participare JEREMIE, care va contribui prin intervențiile sale la stimularea intermediarilor financiari (ex. bănci, fonduri de capital de risc) să finanțeze mai substanțial sectorul IMM, ca urmare a împărțirii riscurilor de creditare sau garantare cu fondul JEREMIE.

Un element cheie al dezvoltării competitive a afacerilor este existența serviciilor de consultanță cu valoare adăugată. Sprijinul acordat IMM-urilor (98 de proiecte contractate) vizează elaborarea de planuri de afaceri, dezvoltarea strategiilor de firmă/produse/servicii, activități de marketing și promovare, managementul resurselor umane, tehnologia informației și e-business, inovare și drepturi de proprietate intelectuală.

Strategia aprobată prin Programul Operațional Regional completează intervențiile finanțate prin POS CCE, prin sprijinirea micilor întreprinzători, și anume prin finanțarea microîntreprinderilor din mediul urban pentru construirea/extinderea/modernizarea spațiilor de producție și de prestări servicii, achiziționarea de echipamente și tehnologii noi. Sprijinul acordat microîntreprinderilor de interes local/regional vizează restructurarea zonelor mai puțin dezvoltate, cu potențial de creștere economică, în special a orașelor mici și mijlocii, având ca rezultat crearea de noi locuri de muncă, având în vedere că acestea dispun de flexibilitatea necesară adaptării la cerințele unei economii de piață dinamice.

În acest sens, se află în curs de implementare 334 de proiecte contractate în urma primului apel de proiecte, reprezentând 22,3% din ținta estimată prin POR privind microîntreprinderile sprijinite; implementarea acestora va duce la crearea a 1538 de locuri de muncă, reprezentând 51,3% din ținta privind numărul de „locuri de muncă create în microîntreprinderi”, până la sfârșitul perioadei de implementare.

Creșterea cererii și ofertei în domeniul **cercetării și inovării**, cu efecte directe asupra stimulării dezvoltării tehnologice a întreprinderilor, depinde și de nivelul competitiv al infrastructurii existente în unitățile de profil. Pentru dezvoltarea unei infrastructuri specializate care să poată sprijini proiectele complexe de cercetare, au fost aprobate în cadrul POS CCE 51 de proiecte care vor contribui la creșterea eficienței activității de CD în universități și institute de cercetare, la implicarea cercetătorilor români în rețele de cercetare internaționale și la conectarea centrelor de CD la rețele europene de tip GRID. Transferul de tehnologie, al produselor și serviciilor rezultate din cercetare și destinate întreprinderilor, precum și dezvoltarea capacității de cercetare a întreprinderilor au fost sprijinite prin 25 de proiecte, dintre care 6 pentru finanțarea start-up-urilor și spin-off-urilor inovative.

Importanța sectorului TIC pentru dezvoltare economică și competitivitate este confirmată atât de progresele României în domeniul societății informaționale, cât și de cercetările recente legate de impactul economic al extinderii societății informaționale asupra creșterii productivității prin creșterea capitalului și productivității în sectorul TIC, dar și prin utilizarea TIC. Creșterea interacțiunilor dintre sectorul public și întreprinderi/cetățeni prin valorificarea la maxim a potențialului TIC se realizează prin îmbunătățirea infrastructurii TIC în zonele de eșec al pieții (zonele rurale și mic urbane), prin dezvoltarea și utilizarea efectivă a serviciilor publice electronice și prin dezvoltarea unui mediu de e-business sigur și dinamic. Cele 139 de proiecte TIC contractate până în prezent susțin accesul la Internet și servicii conexe și dezvoltarea de aplicații e-guvernare, e-sănătate și e-educație.

Nivelul actual de contractare, ca și analiza proiectelor depuse, respectiv interesul manifestat de diversele categorii de beneficiari, sugerează faptul că indicatorii care contribuie esențial la realizarea priorității tematică a CSNR privind creșterea pe termen lung a competitivității economice, vor fi atinși fără dificultate. Pe de altă parte, indicatori precum locuri de muncă nou create sau cheltuieli private în proiecte CDI, se estimează că vor fi mai dificil de atins în condițiile în care, din cauza crizei economice, resursele financiare vor fi canalizate cu prioritate către menținerea standardelor și capacităților actuale și mai puțin către extindere.

Serviciile și infrastructura de sprijin pentru afaceri. Investițiile în structuri moderne de afaceri în zone cu potențial de creștere economică, cât și în zonele mai puțin dezvoltate ale României, reprezintă un instrument cheie pentru diminuarea disparităților de dezvoltare între regiuni și între localități, ceea ce va contribui la creșterea gradului de competitivitate a țării, precum și la o mai bună integrare a economiei naționale în economia europeană. Având structuri de afaceri moderne, regiunile pot beneficia de avantaje competitive, prin utilizarea resurselor lor specifice, până acum neutilizate sau subutilizate, și prin mobilizarea întregului potențial productiv de care dispun, contribuind astfel la convergența regiunilor României cu celelalte state membre și regiuni ale UE.

În acest sens, dezvoltarea unor infrastructuri de afaceri de anvergură națională, cunoscute în unele țări europene sub denumirea de “poli de competitivitate”, bazate pe sectoare industriale cu avantaj competitiv sau potențial cert de dezvoltare, care permit o concentrare de resurse tehnologice, umane și financiare sunt susținute prin POS CCE, prin operațiunea „Dezvoltarea structurilor de sprijin al afacerilor de interes național și internațional”. În anul 2010 va fi lansată această operațiune extrem de complexă care urmărește configurarea unor poli de dezvoltare economică centrați pe întreprinderi cu potențial de dezvoltare, care pot deveni un catalizator pentru dezvoltarea întreprinderilor existente, crearea de noi întreprinderi, dezvoltarea antreprenoriatului, crearea de locuri de muncă. Totodată, orientarea sectorului privat către inovare și reducerea fenomenului de migrare a forței de muncă înalt calificate în știință și tehnologie din rândul specialiștilor români se va realiza prin corelarea acestei operațiuni cu operațiunea dedicată dezvoltării polilor de excelență din cadrul aceluiași program operațional.

De asemenea, prin POR se finanțează structuri de sprijinire a afacerilor de interes local și regional, în prezent estimându-se că țintele propuse în POR, vor fi atinse. Până în prezent au fost contractate 3 proiecte, reprezentând 20% din ținta propusă a indicatorului „structuri de sprijinire a afacerilor asistate”.

O preocupare importantă constă în reabilitarea siturilor industriale. Localizarea vechilor industrii afectează mediul din zone nodale ale teritoriului, foarte multe zone industriale fiind create în cele mai favorabile areale geografice, în special în ceea ce privește apropierea de căi de comunicație și piețe de desfacere. Refacerea acestor areale industriale favorizează nu numai protecția mediului, dar reprezintă în același timp un avantaj pentru eficientizarea noilor investiții, deoarece dispun de o infrastructură care trebuie îmbunătățită și nu total reînnoită. Nu este lipsit de importanță faptul că aceste areale industriale, în care s-a stopat activitatea economică, sunt răspândite pe întreg teritoriul țării și creează o imagine care nu este de natură a atrage investitori, chiar dacă avantajul localizării în aceste foste situri industriale este evident datorită în primul rând rețelelor de utilități publice existente (apă, gaze, canalizare, energie electrică etc.). Intensitatea redusă a ajutorului de stat pentru finanțarea siturilor industriale și contextul crizei economice în care se află România au dus la incapacitatea autorităților publice locale, în calitate de beneficiari, de a depune proiecte privind reabilitarea siturilor industriale poluate și neutilizate și pregătirea pentru noi activități, până în prezent nefiind depus nici un proiect.

Prin investițiile preconizate prin POR, privind structurile de sprijinire a afacerilor, se urmărește realizarea a 4000 de locuri de muncă. Prin cele 3 proiecte contractate, destinate finanțării structurilor de afaceri, se estimează crearea a 574 de locuri de muncă, reprezentând 14,4% din ținta propusă pentru acest tip de investiții.

Turism. Turismul creează oportunități de creștere economică regională și locală și contribuie la crearea de noi locuri de muncă prin valorificarea patrimoniului cultural și natural, specific fiecăreia din cele opt regiuni de dezvoltare, inclusiv din zonele marginale, dezavantajate din punct de vedere economic și social. Datorită concentrării sale regionale, turismul are un impact major și în ceea ce privește reducerea disparităților de ocupare pe criterii de sex, oferind structuri flexibile de lucru.

Este de așteptat ca implementarea investițiilor destinate turismului, prin îmbunătățirea infrastructurii zonelor turistice și agrementului, să determine creșterea calitativă, la standarde europene, a ansamblului condițiilor de practicare a turismului, cu impact direct asupra creșterii cererii de turism pentru România, ca destinație turistică europeană. De asemenea, îmbunătățirea imaginii țării prin realizarea brandului național de turism, va aduce beneficii atât industriei turistice cât și mediului economic, per ansamblu.

Sprijinul financiar acordat reabilitării infrastructurii zonelor turistice și valorificării patrimoniului natural, istoric și cultural pentru includerea în circuitul turistic și promovarea, în scopul atragerii turiștilor, este justificat de potențialul turistic diversificat și uniform repartizat în cele opt regiuni și va avea impactul estimat în realizarea indicatorilor propuși prin strategie. În acest sens, până la 30 septembrie 2009 s-au contractat 29 de proiecte în domeniul turismului, reprezentând 7,3% din estimarea realizată pentru indicatorul POR „proiecte în turism”.

Totodată, alte intervenții vizează promovarea produselor și serviciilor turistice pe piața internă, prin campanii naționale, care să permită atingerea obiectivului general al strategiei de dezvoltare a turismului, respectiv creșterea competitivității turismului românesc. Un alt factor important care contribuie la intensificarea circulației turistice interne și internaționale este Internetul, ca mijloc de promovare și închiriere a serviciilor turistice (e-turism). În sprijinul acestora, se creează o rețea de 10 centre naționale de informare și promovare turistică a României, în acest context fiind depuse deja 9 cereri de finanțare pentru înființarea acestora. De asemenea, au fost contractate 6 proiecte din cele 45 depuse pentru activitățile de promovare a produselor turistice.

Dezvoltarea și folosirea mai eficientă a capitalului uman din România

Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România

Strategia CSNR privind resursele umane a fost stabilită în concordanță cu obiectivele majore ale documentelor strategice europene în domeniu, vizând atât dezvoltarea unui sistem de educație și instruire care să satisfacă nevoile pieței muncii, creșterea ocupării prin atragerea și reținerea pe piața muncii a cât mai multor persoane, îmbunătățirea adaptabilității și spiritului antreprenorial, cât și promovarea egalității de șanse și incluziunii sociale. Axele prioritare ale POS DRU răspund acestor obiective majore, iar POR contribuie în mod complementar la realizarea priorității tematice a CSNR privind dezvoltarea capitalului uman prin reabilitarea și modernizarea la standarde europene a infrastructurii din educație, sănătate, servicii sociale și de urgență.

Educație și formare profesională. Strategia aprobată prin CSNR și implementată în principal prin POS DRU vine în sprijinul capitalului uman prin investiții atât în sistemul de educație și formare, cât și direct în oameni prin programe de formare profesională. Proiectele dezvoltate în domeniul educației și formării profesionale de către MECTS, instituțiile specializate în tematica educației pre-universitare sau universitare sau a formării profesionale inițiale și continue, precum și de către unitățile școlare urmăresc finanțarea unor măsuri de creștere a calității personalului didactic, de promovare a spiritului antreprenorial, de îmbunătățire a ofertelor de educație și formare, dezvoltarea de standarde și instrumente specifice în domeniul managementului și asigurării calității sau crearea unor trasee flexibile de învățare care să fie sincronizate cu cerințele pieței muncii. Valoarea finanțării nerambursabile pentru proiectele contractate în cadrul acestei axe prioritare este de cca. 200 mil. euro, reprezentând peste 70% din valoarea comunitară alocată pentru perioada 2007-2009, ceea ce oferă o bază solidă pentru accelerarea în perioada imediat următoare a reformelor în sistemul de educație, pentru a oferi un răspuns cât mai eficient nevoilor existente pe piața forței de muncă. În cadrul acestei subpriorități de finanțare, investiția în sistemul de asigurare a calității în FPC reprezintă 46% din alocarea UE 2007-2009.

Prin investițiile vizând conectarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii, se abordează de asemenea problema părăsirii timpurii a școlii, asumată ca și obiectiv cheie la nivelul Strategiei CSNR și al POS DRU, fiind finanțate măsuri care se adresează atât prevenirii cât și corectării fenomenului de abandon școlar. Proiectele inițiate de MECTS, autoritățile locale, instituțiile de cult, agențiile guvernamentale sau organizațiile non-guvernamentale vizează implementarea unor programe integrate pentru creșterea accesului și participării în învățământul primar și secundar pentru persoanele aparținând grupurilor vulnerabile (în special a copiilor romi), a

programelor de tip „școală după școală” sau acțiuni de reintegrare în educație a celor care au părăsit timpuriu școala (inclusiv programe de educație de „a doua șansă”).

Proiectele aflate în implementare pentru reducerea abandonului școlar timpuriu, sunt în valoare de 25,7 milioane euro finanțare nerambursabilă, reprezentând 43% din alocarea UE 2007-2009. De măsurile promovate prin proiectele finanțate vor beneficia un număr de 47.383 de elevi. De asemenea, în cadrul proiectelor sunt organizate programe de educație tip „a doua șansă” pentru 5.820 de persoane.

Pe de altă parte, prin POS DRU se finanțează programe de formare profesională care se adresează direct oamenilor. Astfel, proiectele inițiate urmăresc sprijinirea programelor de învățare la locul de muncă pentru elevi și studenți (ex. programe de ucenicie), a programelor de calificare sau recalificare a angajaților, pentru dezvoltarea culturii antreprenoriale, de perfecționare a angajaților, formare pentru șomeri (inclusiv șomeri pe termen lung) în domenii căutate pe piața muncii, sau formare pentru persoanele din grupurile vulnerabile pentru a le crește șansele de a-și găsi un loc de muncă. Promotorii acestor proiecte sunt atât întreprinderile angajatoare, cât și organizații non-guvernamentale, patronate, sindicate, unități școlare sau instituții ale Serviciului Public de Ocupare (SPO).

Se estimează că prin proiectele contractate până în prezent va fi atinsă o treime din ținta de 150.000 de tineri sprijiniți în vederea tranziției de la școală la viața activă. De asemenea, în contextul interesului crescut pentru promovarea culturii antreprenoriale, se estimează că va fi realizată jumătate din ținta propusă pentru 2015 în ceea ce privește numărul persoanelor sprijinite pentru inițierea unei afaceri.

Pe de altă parte, numărul șomerilor de lungă durată participanți în programe integrate este semnificativ mai mic decât ținta propusă de 65.000, dar acest lucru se va schimba în perioada următoare, în primul rând din cauza creșterii numărului de șomeri generați de criza economică.

De asemenea, cele 11.277 persoane incluse în programe de formare în vederea calificării/recalificării profesionale reprezintă o mică parte din ținta de 360.000 pentru 2015, dar urmare eforturilor depuse prin lansarea de noi linii de finanțare, inclusiv în cadrul unor scheme de ajutor de stat, și prin noi campanii de informare, situația va cunoaște o îmbunătățire în perioada următoare.

Parteneriatele între educație/cercetare și mediul de afaceri sunt concretizate pe de o parte prin oferta de formare profesională finanțată în cadrul POS DRU și orientată către dezvoltarea competențelor manageriale și antreprenoriale, precum și a abilităților inovative de natură tehnologică și organizațională, ofertă dedicată micro-întreprinderilor și întreprinderilor mici și mijlocii. Proiectele de formare contractate vizează abordarea a cca. 50.500 persoane în vederea creșterii abilității acestora de a materializa ideile de afaceri, de a planifica și gestiona proiecte de dezvoltare sau de a-și îmbunătăți calificarea profesională, asigurând astfel, în unele cazuri, și sustenabilitatea investițiilor productive finanțate prin POS CCE. Totodată, pentru îmbunătățirea tranziției de la școală la viața activă, în cadrul POS DRU este susținută dezvoltarea parteneriatelor directe între școli, universități, întreprinderi și alte instituții. Prin proiectele contractate au fost deja inițiate 818 astfel de parteneriate.

Pe de altă parte, în cadrul POS CCE sunt sprijinite parteneriatele între universități/institute de cercetare și întreprinderi în scopul transferului de cunoștințe de la instituțiile de CD către personalul întreprinderilor care aplică/utilizează produsele, tehnologiile sau serviciile rezultate din cercetare. Intensificarea cooperării între institutele de cercetare-dezvoltare/universități și întreprinderi constituie baza dezvoltării competitive a acestora din urmă, dar și o continuă provocare pentru mediul academic de a identifica soluții de interes economic.

Utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor. Calitatea și eficiența procesului de învățământ, cuantificabile prin obținerea de rezultate cât mai bune de către elevi, depind în mare măsură și de infrastructura și dotările existente, care creează un mediu propice însușirii cunoștințelor. Astfel, complementar intervențiilor finanțate prin POS DRU, în cadrul POS CCE este finanțată consolidarea infrastructurii TIC (în special în zonele rurale și mici urbane dezavantajate din punct de vedere al accesului la mijloacele moderne de comunicații),

precum conectarea școlilor la Internet și, în general, susținerea accesului publicului larg la Internet și la aplicații de e-learning, ceea ce asigură baza pentru crearea și implementarea unor servicii dedicate orientării profesionale (consiliere sau asistență personalizată), utilizării asistenței informaționale și a materialelor educaționale adecvate unor metode de formare la distanță. Cele 7 proiecte regionale „*INTERNET ÎN ȘCOALA TA - Susținerea conectării unităților școlare la internet prin conexiuni broadband*”, depuse spre finanțare din POS CCE au ca obiectiv conectarea la Internet a școlilor și a inspectoratelor școlare județene prin conexiuni broadband și achiziționarea echipamentelor TIC conexe. Totodată, au fost contractate 6 proiecte de e-learning ce au depășit ca valoare alocarea FEDR 2007-2009, ceea ce este o expresie evidentă a interesului și utilității investițiilor de acest tip.

Infrastructura educațională. În corelare cu intervențiile finanțate din POS DRU, dedicate sistemului educațional și participanților la procesul de educație, infrastructura educațională este finanțată în cadrul intervențiilor aprobate prin POR. Investițiile în acest domeniu contribuie la îmbunătățirea calității infrastructurii de educație, a dotării școlilor, a structurilor de cazare pentru studenți și a centrelor de formare profesională pentru asigurarea unui proces educațional la standarde europene și a creșterii participării populației școlare și a adulților la procesul educațional. Proiectele, prin obiectivele specifice, contribuie la îmbunătățirea calității în educație, atât din punctul de vedere al infrastructurii – care va fi reabilitată, extinsă, modernizată conform standardelor tehnice – cât și al procesului didactic.

Investițiile realizate prin proiectele contractate contribuie la rezolvarea unora din principalele probleme din învățământ, cum ar fi lipsa formării unui stoc de capital uman educat, înalt calificat și baza materială insuficientă pentru asigurarea calității în educație, în special pentru domeniile tehnologice moderne, solicitate pe piața muncii.

Analizând evoluția până în prezent în implementarea proiectelor privind infrastructura educațională, se estimează că obiectivele strategiei vor fi atinse sau chiar depășite, deși există diferențe în ceea ce privește progresul înregistrat la nivelul regiunilor.

Orientare și consiliere. În concordanță cu prevederile strategiei CSNR privind dezvoltarea serviciilor de orientare și consiliere, atât la nivelul sistemului educațional, cât și pe piața muncii, investițiile în îmbunătățirea serviciilor de orientare și consiliere vizează la nivelul POS DRU o gamă largă de persoane, respectiv elevi, studenți, șomeri, persoane ocupate în agricultura de subsistență, persoane aparținând grupurilor vulnerabile, persoane care au părăsit sau cu risc de părăsire a școlii, persoane inactive sau angajați. Astfel, proiectele pentru îmbunătățirea serviciilor de consiliere și orientare urmăresc creșterea performanțelor școlare, prevenirea fenomenului de părăsire a școlii, facilitarea tranziției către nivele superioare de educație, a tranziției de la școală la piața muncii, a tranziției către un loc de muncă mai bun, a tranziției de la inactivitate spre activitate sau integrare pe piața muncii.

În multe cazuri, proiectele inițiate promovează programe integrate în care serviciile de consiliere și orientare sunt alăturate programelor de formare, de informare sau de mediere. Acest lucru este valabil mai ales în cazul proiectelor care au grup țintă șomerii, persoanele inactive sau grupurile vulnerabile.

De asemenea, în cadrul intervențiilor destinate modernizării SPO, proiectele includ măsuri destinate dezvoltării serviciilor de informare și consiliere, ca măsuri active de ocupare, care au în vedere în mod specific integrarea grupurilor vulnerabile.

Ocupare și combaterea șomajului. Proiectele finanțate în cadrul intervențiilor privind promovarea unor măsuri active de ocupare vizează creșterea șanselor de ocupare a șomerilor, precum și motivarea acestora, mai ales a șomerilor pe termen lung, pentru a se reîntoarce pe piața muncii. Se promovează programe pentru sprijinirea începerii unei activități independente sau pentru inițierea unei afaceri, inclusiv pentru șomerii sau persoanele inactive din mediul rural.

Schema de ajutor de stat pentru ocupare dezvoltată în cadrul POS DRU finanțează de asemenea o parte a costurilor salariale aferente angajării persoanelor defavorizate sau extrem de defavorizate, inclusiv a persoanelor cu dizabilități.

Contractele care finanțează implementarea măsurilor active de ocupare, inclusiv în mediul rural, sunt în valoare de 43,6 mil. euro. Din această sumă, contribuția UE reprezintă 28% din valoarea alocării UE 2007-2009. Interesul pentru acest domeniu a fost unul scăzut în anul 2008, dar în 2009, din cauza crizei economice și a impactului acestuia asupra șomajului, a fost depus un număr mai mare de proiecte și se estimează că, în perioada următoare, finanțarea acordată pentru acest domeniu va crește semnificativ.

Creșterea efectivă a ratei de ocupare pentru persoanele aparținând grupurilor vulnerabile este vizată prin proiectele dedicate incluziunii sociale. Domeniile de intervenție urmăresc creșterea capacității de ocupare a categoriilor vulnerabile și finanțarea dezvoltării de întreprinderi sociale sau de locuri de muncă protejate. Complementar acestora, proiectele vizând modernizarea SPO vor contribui la răspunsul societății cu privire la problematica șomajului și a ocupării, prin modernizarea serviciilor oferite de acest sistem și dezvoltarea resurselor umane din instituțiile aferente.

Pentru o forță de muncă sănătoasă, POS DRU sprijină de asemenea finanțarea măsurilor dedicate asigurării sănătății și securității la locul de muncă. În acest sens, întreprinderile sunt sprijinite direct prin intermediul unei scheme de minimis dedicate acestui domeniu.

Adaptabilitate și flexibilitate. Promovarea antreprenoriatului vine ca o alternativă de ocupare, pentru a crește nivelul de adaptabilitate a persoanelor doritoare de a iniția activități independente sau afaceri pe cont propriu. Cultura antreprenorială este promovată atât la nivelul tinerilor, în școli și universități, cât și la nivelul adulților, fie a celor care vor să urmeze o altă carieră sau a persoanelor fără un loc de muncă.

Interesul pentru promovarea culturii antreprenoriale este demonstrat prin valoarea proiectelor finanțate de 41,9 mil. euro finanțare nerambursabilă, din care contribuția UE reprezintă 90% din alocarea 2007-2009.

În cadrul acestor tipuri de intervenții, se finanțează numeroase proiecte care vin în sprijinul partenerilor sociali și al societății civile pentru a identifica și promova noi modalități de abordare a flexibilității la locul de muncă și a adaptabilității forței de muncă. Proiectele inițiate pentru sprijinirea Consorțiilor Regionale pentru Educație și Formare Profesională și a Pactelor Regionale pentru Ocupare și Incluziune Socială vor contribui semnificativ la identificarea de idei inovatoare pentru abordarea acestor aspecte. Programele de formare profesională promovate în cadrul POS DRU vin de asemenea în sprijinul adaptabilității forței de muncă, măbind șansele de ocupare a unui loc de muncă.

Formarea specifică, pentru specializare/perfecționare, beneficiază de un mai mare interes din partea beneficiarilor comparativ cu proiectele pentru creșterea accesului angajaților la FPC. Astfel, cei 5.602 de cursanți vizați de proiectele contractate spre a participa în programe de pregătire pentru managementul și organizarea muncii reprezintă peste o treime din ținta pentru 2015, iar cei 27.067 de participanți preconizați în programe de formare pentru actualizarea și îmbunătățirea competențelor pentru a face față noilor provocări din mediul economic reprezintă 10% din ținta de 280.000 de persoane.

Incluziune socială. Grupurile țintă vizate pentru incluziunea socială sunt elevii cu risc de părăsire timpurie a școlii, persoanele anterior aflate în detenție, delincvenții juvenili, tinerii peste 18 ani care părăsesc sistemul instituționalizat de protecție a copilului, persoanele fără adăpost, imigranți, victimele traficului de persoane, precum și persoanele cu dizabilități sau persoanele de etnie romă. Incluziunea acestor grupuri este promovată în cadrul POS DRU, în primul rând prin măsurile dedicate incluziunii, dar și prin cele dedicate integrării pe piața muncii, respectiv din sfera educației și formării profesionale pentru categoriile vulnerabile.

Proiectele finanțate prin POS DRU propun soluții pentru integrarea pe piața muncii a persoanelor din categoriile vulnerabile, fie în cadrul întreprinderilor sociale sau în întreprinderile ce activează în economie, prin crearea de locuri de muncă protejate. De asemenea, proiectele finanțate sprijină dezvoltarea serviciilor sociale prin dezvoltarea unor metode sau instrumente inovatoare de furnizare a serviciilor de îngrijire și prin creșterea competențelor personalului implicat în sistem, respectiv lucrători sociali, asistenți personali, mediatori familiari sau asistenți maternali.

Egalitatea de șanse și non-discriminarea reprezintă o temă orizontală la nivelul CSNR, dar este promovată și prin intervenții dedicate în cadrul POS DRU. Proiectele finanțate promovează dezvoltarea carierei femeilor pe piața muncii și a spiritului antreprenorial, dar și campanii de informare și conștientizare privind combaterea stereotipurilor de pe piața muncii sau privind promovarea culturii sănătății. Sunt stimulate, de asemenea, inițiativele transnaționale pentru o piață a muncii mai permisivă, flexibilă și inclusivă. Astfel, sunt încurajate parteneriate cu organizații care au avut rezultate pozitive în integrarea și atragerea persoanelor în educație și ocupare.

Pentru dezvoltarea economiei sociale, au fost alocate sume importante (cca. 100 mil. euro în perioada 2007-2009), având în vedere succesul pe care așa-numitul "al treilea sector" l-a avut la nivel european, ca alternativă la integrarea pe piața muncii a grupurilor vulnerabile. Proiectele finanțate sunt în valoare de 39,8 mil. euro, din care contribuția comunitară reprezintă o treime din alocarea UE 2007-2009. Suma contractată relativ redusă se poate explica prin noutatea dezvoltării și promovării acestui tip de activități la nivelul României.

Interesul pentru implementarea măsurilor de promovare a incluziunii sociale este semnificativ, având în vedere că pentru creșterea accesului grupurilor vulnerabile la piața muncii sau pentru promovarea egalității de șanse, sumele contractate depășesc alocările financiare 2007-2009.

În completarea intervențiilor de promovare activă a incluziunii sociale, un obiectiv major în domeniu este îmbunătățirea calității infrastructurii sociale, prin sprijinirea dezvoltării echilibrate a acestora pe întreg teritoriul țării, pentru asigurarea unui acces egal al cetățenilor la astfel de servicii, finanțarea fiind asigurată prin POR. Astfel, prin strategia aprobată se are în vedere reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea infrastructurii serviciilor sociale, respectiv centre sociale multifuncționale și centre sociale rezidențiale.

Îmbunătățirea și diversificarea serviciilor sociale oferite de centrele multifuncționale și cele rezidențiale vor contribui la degrevarea membrilor activi ai familiilor de grija persoanelor dependente, pe perioada orelor de lucru, precum și la creșterea calității muncii și vieții atât a celor activi, cât și a celor dependenți.

Centrele sociale cu destinație multifuncțională sunt centre care includ și servicii sociale primare și pot oferi o gamă variată de servicii cu scopul de a ajuta persoanele în dificultate, începând cu acceptarea lor în centru, până la rezolvarea unor probleme specifice cu care acestea se confruntă, inclusiv prin organizarea unor ateliere de lucru pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independente și a competențelor profesionale. Dezvoltarea acestor centre sociale este completată de investiții în centrele rezidențiale, care asigură servicii de cazare de lungă durată, asigurându-se astfel un cadru adecvat de găzduire și îngrijire a persoanelor aflate în dificultate. Prin urmare, implementarea unor astfel de proiecte va avea rezultate pozitive, atât din punct de vedere umanitar, cât și din punct de vedere al reinsertiei pe piața muncii a numeroase persoane aflate în dificultate – persoane cu dizabilități, persoane de etnie romă, bătrâni, tineri care părăsesc sistemul rezidențial etc.

Identificarea la nivel regional a proiectelor de modernizare și dotare a infrastructurii centrelor sociale multifuncționale și rezidențiale se realizează în concordanță cu prioritățile stabilite prin Strategia Națională privind Serviciile Sociale, precum și cu nevoile identificate prin Strategiile județene de incluziune socială.

Până la data de 30 octombrie 2009, pe domeniul infrastructurii sociale au fost depuse 142 de proiecte, majoritatea fiind destinate centrelor de bătrâni și persoanelor cu handicap, dintre acestea fiind contractate un număr de 19 proiecte, în conformitate cu obiectivul de parcurs stabilit.

Din punct de vedere regional, există discrepanțe în ceea ce privește numărul de proiecte. Astfel, pe primul loc se află Regiunea Nord-Est cu 25 proiecte în evaluare și 8 contracte semnate, urmată fiind de regiunile Nord-Vest cu 22 proiecte în evaluare și 2 contracte semnate și Sud-Est, cu 14 proiecte în evaluare și 5 contracte semnate. Pe ultimele locuri se află regiunile București Ilfov și Sud Muntenia cu 1, respectiv 3 proiecte depuse.

Sănătate și bunăstare. Pe lângă acțiunile promovate pentru dezvoltarea serviciilor sociale, campaniile de promovare a culturii sănătății, promovării normelor elementare de igienă și menținere a sănătății în școli sau promovarea sănătății și securității la locul de muncă, intervențiile structurale finanțează și programe de formare pentru cadrele medicale. Astfel, sunt finanțate proiecte pentru formarea profesională a medicilor și a personalului medical, inclusiv în medicina muncii, promovate de o serie de instituții care activează în domeniul medical.

Una dintre problemele ce afectează sistemul de îngrijire medicală din România este disponibilitatea inadecvată spre standarde înalte de calitate a tratamentului în ambulatoriu, modalitate care facilitează accesul la îngrijire medicală de calitate pentru acei pacienți ce sunt dirijați pentru a fi tratați în afara spitalelor, cu scopul de a reduce costul tratamentului per pacient. O altă problemă este reprezentată de condițiile precare în care se găsește infrastructura spitalicească, atât în ceea ce privește starea clădirilor, cât și a echipamentelor medicale. La nivelul CSNR și POR a fost identificată nevoia de a dezvolta calitatea îngrijirii medicale în România prin îmbunătățirea facilităților pentru tratamentul în ambulatoriu și prin reabilitarea unui număr de spitale cheie din diferite regiuni.

Luând în considerare faptul că cea mai mare parte a infrastructurii spitalicești este veche, o evaluare a Ministerului Sănătății asupra situației spitalelor din România, a identificat un număr important de spitale județene a căror structură de rezistență permite efectuarea unor lucrări de reabilitare și echipare. Spitalele județene propuse spre reabilitare prin POR acoperă 7 din cele 8 regiuni de dezvoltare și sunt în număr de 15, dintre care pentru 7 s-au depus deja cereri de finanțare. Cealaltă categorie de unități medicale pentru care se acordă finanțare sunt ambulatoriile de specialitate și din spitale. Pentru acestea 71 de proiecte au fost depuse, din care 12 au fost contractate.

În concluzie, valoarea indicatorului POR pentru acest domeniu „unități medicale reabilite/ modernizate/ echipate” va fi atinsă sau chiar depășită, având în vedere că prin contractele deja semnate se va realiza 24% din ținta stabilită.

Construcția unei capacități administrative eficace

Prioritățile stabilite în cadrul CSNR sunt astfel definite încât să contribuie la atingerea obiectivelor naționale de dezvoltare pe termen mediu și lung, să contribuie la întărirea efectelor sinergice stabilite prin strategie și să maximizeze impactul finanțărilor din instrumente structurale pentru perioada 2007-2013. Realizarea obiectivelor CSNR impune consolidarea capacității administrației românești în general, precum și o capacitate adecvată de coordonare, implementare, monitorizare și evaluare a utilizării instrumentelor structurale, în particular. Prin urmare, construirea unei capacități administrative eficace a fost inclusă ca prioritate tematică distinctă în CSNR.

Strategia CSNR privind consolidarea capacității administrative a fost elaborată în vederea soluționării problemelor orizontale de management la toate nivelurile administrației publice (central și local), punându-se accentul pe elementele cheie care întăresc credibilitatea administrației, în special procesul de luare a deciziilor, o mai bună reglementare legislativă, responsabilizarea administrației publice și eficacitatea organizațională.

În vederea consolidării capacității administrative, strategia implementată prin PO DCA se concentrează, în esență, pe intervenții la nivelul managementului instituțiilor publice prin îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor publice, a procesului de planificare strategică, de măsurare și evaluare a performanțelor, a managementului resurselor umane și a managementului și coordonării activităților de training și dezvoltare. Grupurile țintă sunt reprezentate atât de administrația centrală, cât și de cea locală. Intervențiile includ îmbunătățiri de structură și proces și investiții semnificative în capitalul uman prin instruire. Astfel, până la data elaborării acestui raport, pentru domeniul major de intervenție destinat îmbunătățirii procesului de luare a

deciziilor la nivel politico-administrativ prin dezvoltarea abilităților în formularea de politici publice și în planificare strategică au fost aprobate 38 de proiecte în valoare de aproximativ 17 mil. Euro.

Alte componente care contribuie la consolidarea capacității administrative, precum raportarea performanțelor și dezvoltarea unei culturi de monitorizare și evaluare de programe, abordate în cadrul domeniului major de intervenție privind creșterea responsabilizării administrației publice, beneficiază de suport prin intermediul a 3 proiecte în valoare aproximativă de 3 mil. Euro. Dezvoltarea practicilor de management al resurselor umane și consolidarea unei capacități susținute de instruire pentru administrația publică reprezintă instrumente importante în cadrul eforturilor de construire a unei administrații publice eficiente, aspect recunoscut și sprijinit de PO DCA prin intermediul domeniului major de intervenție destinat îmbunătățirii eficacității organizaționale, fiind aprobate 46 de proiecte în valoare de aproximativ 17 mil. Euro.

De asemenea, în vederea construirii unei administrații publice eficiente, pe lângă aspectele menționate, legate în principal de intervenții la nivelul managementului ciclului de politici publice, se are în vedere și promovarea unor reforme care să urmărească îmbunătățirea procesului de descentralizare a furnizării de servicii în anumite sectoare prioritare (Sănătate, Educație, Asistență Socială), precum și îmbunătățirea calității și eficienței furnizării de servicii. În acest sens, PO DCA acordă finanțare pentru instruire și asistență tehnică în sprijinul procesului de descentralizare, atât la nivelul elaborării de politici publice, cât și la nivelul furnizării de servicii. Mai mult, în procesul de implementare este acordată o atenție deosebită și sprijinirii mecanismelor de coordonare a strategiilor în fiecare sector. Astfel, după un start mai dificil, din motive obiective, se înregistrează un anumit progres în implementare, proiectele depuse în cadrul acestei priorități de finanțare a PO DCA însumând o valoare de 4,3 mil. Euro.

În vederea susținerii procesului de reformă în cadrul sectoarelor prioritare identificate, s-au alocat fonduri de 67 mil. Euro pentru întreaga perioadă de programare, destinate inițiativelor de îmbunătățire a eficacității organizaționale și acordării de sprijin pentru procesul de descentralizare sectorială a serviciilor. Până în momentul raportării, au fost aprobate proiecte în cadrul celor trei sectoare prioritare în valoare de 231,5 mil. Euro pentru domeniul major de intervenție privind îmbunătățirea eficacității organizaționale și de 1,24 mil. Euro pentru domeniul major de intervenție privind sprijinul pentru procesul de descentralizare sectorială a serviciilor.

Capacitatea administrației românești de gestionare a instrumentelor structurale este un factor determinant pentru atingerea obiectivelor urmărite prin utilizarea acestor fonduri. În acest scop, asistența tehnică ce poate fi mobilizată prin intermediul PO Asistență Tehnică și al axelor prioritare dedicate din cadrul celorlalte programe operaționale reprezintă instrumentul cheie pentru dezvoltarea unui sistem de implementare eficace, eficient și corect al fondurilor.

Până în prezent, asistența tehnică finanțată din instrumente structurale a sprijinit consolidarea capacității structurilor de gestionare a programelor operaționale (AM/OI), precum și a structurilor de coordonare a instrumentelor structurale, prin: finanțarea organizării/participării la sesiuni de formare pentru personalul acestor structuri (aproximativ 450 de persoane formate atât la nivel de bază, cât și în sesiuni pe tematici specifice gestionării instrumentelor structurale, cum ar fi management financiar, monitorizare, managementul solicitării de proiecte), finanțarea de servicii de consultanță care să asigure sprijinul necesar derulării activităților (evaluarea proiectelor – aproximativ 600 proiecte evaluate cu expertiză finanțată din asistența tehnică, asistență juridică etc.), asigurarea derulării în bune condiții a reuniunilor specifice gestionării programelor operaționale (inclusiv comitete de monitorizare, grupuri de lucru și comitete create în vederea coordonării fondurilor structurale și de coeziune), suportarea unor cheltuieli de funcționare ale acestor structuri.

În plus, PO Asistență Tehnică asigură resursele necesare funcționării unui instrument important în gestionarea fondurilor, respectiv Sistemul Unic de Management al Informației pentru Instrumentele Structurale (SMIS-CSNR). Din aceste resurse, s-au organizat și continuă să se organizeze sesiuni de formare a utilizatorilor în vederea familiarizării acestora cu sistemul și îmbunătățirii gradului de utilizare a sistemului. Până în prezent au fost formate aproximativ 250 persoane, în cadrul unor sesiuni vizând atât formarea inițială a utilizatorilor cât și formarea la nivel avansat privind operarea SMIS.

Pentru a consolida capacitatea beneficiarilor de a pregăti și implementa proiecte, o serie de sesiuni de formare dedicate beneficiarilor potențiali au fost organizate și finanțate din asistență tehnică, în urma cărora au fost formate aproximativ 1300 persoane.

Având în vedere natura orizontală a intervențiilor finanțate din POAT, în cadrul acestui program, a fost demarat un proiect prin care se urmărește operarea unei Facilități de Asistență Tehnică, ca un instrument flexibil și rapid la îndemâna structurilor de coordonare și gestionare a instrumentelor structurale, destinat rezolvării urgente a blocajelor orizontale, de natură procedurală și legală legate de implementarea acestor fonduri, îmbunătățirii în general a funcționării sistemului printr-o serie de analize și studii care să furnizeze recomandări și linii directe comune pentru mai multe programe operaționale și sprijinirii schimbului de experiență și bune practici la nivelul întregului sistem. Până în prezent, a fost pregătită lansarea acestei Facilități, care va avea loc în cursul anului 2010, în urma contractării unui acord-cadru de furnizare servicii.

De asemenea, asistența tehnică a fost utilizată pentru activitățile de informare și publicitate privind instrumentele structurale. Astfel, au fost organizate o serie de acțiuni de comunicare (250 evenimente, 7 campanii mass-media, crearea de 8 spoturi TV și 5 spoturi radio etc.) și pentru a pregăti și disemina materiale informative (aproximativ 25.000 exemplare de broșuri și 10.700 exemplare de alte materiale informative) privind programele operaționale și oportunitățile pe care acestea le oferă potențialilor beneficiari, asigurând astfel o informare adecvată privind instrumentele structurale și posibilitățile de accesare a acestora.

Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate

Promovarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate reprezintă o prioritate orizontală a strategiei CSNR, pusă în aplicare prin planificarea integrată și implementarea coordonată a intervențiilor prevăzute în cadrul celor patru priorități tematice ale CSNR și al programelor operaționale subsecvente: investiții publice în infrastructură în vederea îmbunătățirii accesibilității (POS Transport, POR) și a creșterii nivelului de trai în toate regiunile (POR, POS Mediu), combinate cu politici active de stimulare a activităților economice (POS CCE, POR), sprijin pentru dezvoltarea resurselor umane (POS DRU) și acțiuni de îmbunătățire a capacității administrative la nivel local (PO DCA). Coordonarea eficace și prioritizarea strategică (la nivel național și regional) sunt condiții necesare pentru maximizarea beneficiilor rezultate din implementarea proiectelor cofinanțate din instrumente structurale, în vederea stopării adâncirii disparităților inter- și intra-regionale.

Concentrarea populației, a activităților economice și culturale în orașe și rolul acestora ca noduri de transport, justifică concentrarea investițiilor în regenerarea fizică, îmbunătățirea mediului antreprenorial, a calității mediului și a serviciilor sociale din zonele urbane. Astfel, este esențială sprijinirea orașelor – poli regionali și locali de creștere pentru ca acestea să-și îndeplinească funcțiile urbane, mai ales în cazul acelor orașe polarizatoare, care au legături intense cu arealele înconjurătoare (inclusiv rurale), a căror dezvoltare este dependentă de aceste orașe. În același timp, nivelul de dezvoltare al unei regiuni este direct influențat de nivelul de dezvoltare al orașelor mari, prin multitudinea de funcții de grad superior pe care acestea le îndeplinesc, acestea acționând ca poli regionali de creștere urbană.

În consecință, pentru a contribui la o dezvoltare teritorială echilibrată a țării și pentru a evita creșterea disparităților interne, investițiile trebuie să fie concentrate în acele orașe care acționează ca poli regionali și/ sau locali de creștere și iradiază dezvoltare în zonele adiacente.

Prin CSNR, România și-a stabilit, printre obiectivele strategice de dezvoltare, necesitatea dezvoltării polilor de creștere, în concordanță cu Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională și cu strategiile de dezvoltare regională ale celor opt regiuni ale României. Concentrarea activităților economice în acești poli de creștere va impulsiona și va stimula dezvoltarea economiilor regionale, precum și a economiei naționale, care va fi mult mai capabilă să facă față competiției impuse de globalizarea economiei mondiale, precum și provocărilor generate de crizele economico-financiare de anvergură.

O primă categorie o reprezintă poli naționali de creștere. Stabilirea orașelor-nuclee ale acestor poli s-a realizat în anul 2008, în urma unei analize complexe a diferiților factori, cum ar fi: potențialul de dezvoltare economică, capacitatea de cercetare-inovare, infrastructura de afaceri adecvată, accesibilitatea, ș.a. Astfel au fost desemnate șapte mari orașe, câte unul în fiecare Regiune de Dezvoltare (cu excepția București-Ilfov, regiunea Capitalei), ca nuclee ale polilor de creștere: Iași, Constanța, Ploiești, Craiova, Timișoara, Cluj-Napoca și Brașov.

Una dintre particularitățile procesului de consolidare a polilor de creștere o constituie sprijinirea acestora sub umbrela unor Planuri Integrate de Dezvoltare, finanțate din toate programele operaționale, din Programul Național de Dezvoltare Rurală, precum și din fonduri ale bugetului de stat și bugetelor locale și din împrumuturi. Autoritățile de Management ale programelor operaționale identifică domeniile de intervenție și tipurile de proiecte relevante pentru dezvoltarea polilor naționali de creștere, care pot să fie finanțate din programele respective și stabilesc modalitățile concrete pentru finanțarea cu prioritate a proiectelor care provin din planurile integrate de dezvoltare ale acestor poli.

La nivelul POR, sprijinul pentru poli de creștere se realizează prin axa prioritară 1 „Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere”, care susține sprijinirea dezvoltării a trei categorii de poli urbani: poli de creștere (naționali), poli de dezvoltare urbană (cu influență regională și sub-regională) și centre urbane (cu influență locală). Până la 50% din fondurile alocate prin această axă prioritară sunt destinate finanțării proiectelor din planurile de acțiune ale Planurilor Integrate de Dezvoltare ale polilor de creștere, restul fiind repartizat celorlalte două categorii de poli. Este de subliniat faptul că, prin abordarea propusă, respectiv finanțarea de planuri integrate de dezvoltare urbană - și prin tipurile de proiecte finanțate, axa prioritară 1 a POR contribuie la realizarea tuturor priorităților stabilite prin CSNR.

Până la 30 septembrie 2009 au fost depuse 4 planuri integrate de dezvoltare - Craiova, Brașov, Iași, Constanța -, acestea fiind aprobate până în luna decembrie 2009. Celelalte 3 planuri au fost și ele depuse până în luna decembrie 2009.

O a doua categorie o reprezintă poli de dezvoltare urbană, în număr de 13 - Bacău, Suceava, Brăila, Galați, Pitești, Râmnicu-Vâlcea, Arad, Deva, Oradea, Satu Mare, Baia Mare, Sibiu, Târgu-Mureș. Până la 20% din fondurile AP 1 din POR sunt destinate sprijinirii acestei categorii de poli. Până la 30 septembrie 2009, au fost depuse pentru evaluare 3 planuri integrate de dezvoltare: Râmnicu Vâlcea, Suceava și Galați.

Cea de-a treia categorie este reprezentată de centrele urbane, care sunt orașe și municipii cu peste 10.000 locuitori, cu excepția polilor de dezvoltare urbană și a celor 7 municipii în jurul cărora se constituie poli de creștere. Până la 30 septembrie 2009 au fost depuse 89 planuri integrate de dezvoltare care cuprind 299 de proiecte în valoare totală de 892 milioane euro, aflate în diverse faze ale procesului de evaluare.

2.3. Contribuția la realizarea obiectivelor Politicii de Coeziune, fondurilor structurale și de coeziune și a celor stabilite prin Orientările Strategice Comunitare pentru Coeziune

Pentru perioada de programare 2007-2013, stabilirea cadrului strategic de punere în aplicare a obiectivelor fundamentale ale Politicii de Coeziune și ale instrumentelor structurale (așa cum sunt stabilite prin Tratatul UE) s-a realizat prin elaborarea documentului „Orientările Strategice Comunitare pentru Coeziune” (OSC). Prin instituirea acestor linii directoare s-a urmărit să se răspundă provocării de a asigura o dezvoltare teritorială echilibrată și durabilă a Uniunii ca întreg, întărind competitivitatea economică și capacitatea ei de creștere, respectând, în același timp, nevoia de a conserva valorile sale specifice și asigurând coeziunea socială. Prin OSC a fost stabilit un cadru optim aplicabil tuturor Statelor Membre, astfel încât realizarea unei creșteri economice durabile, crearea de locuri de muncă și dezvoltarea socială, în toate regiunile UE, să fie posibile

concomitent cu asigurarea unor "condiții de viață și calitate a vieții mai bune, în condițiile unor oportunități egale, indiferent de locul unde trăiesc oamenii".

Prioritățile de intervenție stabilite prin CSNR au fost definite nu numai prin prisma nevoilor naționale de dezvoltare pe termen mediu și lung, ci și pentru a asigura obținerea impactului maxim al instrumentelor structurale alocate de UE în perioada 2007-2013, prin racordarea strânsă la prioritățile OSC și la orientarea strategică generală definită prin politicile UE.

Având în vedere faptul că întreg teritoriul României este eligibil pentru finanțare în cadrul Obiectivului Convergență, prin strategia aprobată au fost identificate priorități de intervenție care răspund într-o manieră integrată celor patru piloni definiți prin OSC, în egală măsură: creșterea gradului de atractivitate a regiunilor; încurajarea inovării, antreprenoriatului și creșterii economiei bazate pe cunoaștere; crearea unor locuri de muncă mai multe și mai bune; valorificarea specificităților și conexiunilor aferente dimensiunii teritoriale.

Implementarea domeniilor de intervenție identificate în strategia aprobată va asigura îmbunătățirea nivelului de trai și a condițiilor de viață, creșterea productivității și a calității locurilor de muncă în sectorul public și privat, dezvoltarea sectorului economic, social, educațional, de sănătate și de mediu, ducând astfel la stimularea economiei în general, a coeziunii sociale și teritoriale și dezvoltării durabile.

Creșterea gradului de atractivitate a Statelor Membre, regiunilor și orașelor

➤ Linia Directoare 1.1.1 "Extinderea și îmbunătățirea infrastructurii de transport"

Extinderea și îmbunătățirea infrastructurii de transport este una dintre principalele direcții ale OSC și o condiție esențială pentru dezvoltarea economică și creșterea ocupării forței de muncă. Strategia de dezvoltare a infrastructurii de transport a României pentru perioada 2007-2013 este în concordanță cu cerințele OSC, iar investițiile prevăzute a fi realizate cu finanțare din Fondul de Coeziune și FEDR vor conduce la dezvoltarea economică și socială preconizată, la dezvoltarea echilibrată a regiunilor, la creșterea gradului de convergență cu regiunile Statelor Membre, și implicit la creșterea calității vieții.

Prioritățile de dezvoltare a infrastructurii de transport sunt adaptate cerințelor specifice României, nivelului de dezvoltare economică existent, precum și cerințelor Statelor Membre de a dezvolta rețelele europene prioritare de transport. Va fi acordată o atenție sporită dezvoltării investițiilor finanțate din Fondul de Coeziune, situate pe traseul rețelei TEN-T, pe Axa Prioritară 7 (rutier), Axa Prioritară 22 (feroviar) și pe Axa Prioritară 18 (maritim), precum și legăturilor aferente.

În cadrul dezvoltării investițiilor pe Axele Prioritare 7, 18 și 22 se vor urmări, în principal, modernizarea și dezvoltarea secțiunilor Nădlac-Arad, Curtici-Brașov și a sectorului comun româno-bulgar. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii feroviare de transport și introducerea Sistemului European de Management al Traficului Feroviar vor conduce la o mai bună protejare a mediului înconjurător prin reducerea poluării și la decongestionarea rețelelor rutiere de transport. În acest sens, o contribuție importantă o vor avea transportul inter-modal și dezvoltarea legăturilor secundare, care vor îmbunătăți conectivitatea zonelor izolate cu rețeaua TEN-T.

Dezvoltarea infrastructurii naționale de transport, prin sprijinirea investițiilor finanțate din FEDR, este o altă direcție importantă a strategiei de dezvoltare a infrastructurii de transport din România și va conduce la accesul populației din centrele urbane și rurale la oportunitățile oferite de dezvoltarea marilor rețele de transport europene. Investițiile din acest domeniu vor sprijini dezvoltarea și modernizarea rețelei de drumuri naționale, inclusiv a șoselelor de centură, a orașelor și a variantelor de ocolire, reabilitarea unor stații de cale ferată, a podurilor și tunelelor.

Aportul pe care dezvoltarea infrastructurii de transport îl are la promovarea dezvoltării regiunilor este legat și de dezvoltarea transportului maritim și naval, ca o alternativă mai puțin poluantă la transportul rutier și feroviar. Un obiectiv major sprijinit de POS Transport este dezvoltarea și modernizarea portului Constanța, care deține o poziție strategică pe axa Rin-Main-Dunăre.

Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii de transport aerian urmărește sporirea eficienței și atractivității pentru călători și creșterea gradului de utilizare a capacităților existente, precum și conexiuni eficiente cu principalele aeroporturi internaționale, contribuind astfel la promovarea dezvoltării regionale și la îmbunătățirea legăturilor cu nodurile internaționale.

Astfel, investițiile din cadrul infrastructurii de transport finanțate din instrumente structurale vor conduce la îmbunătățirea circulației persoanelor și mărfurilor, a siguranței rutiere, la creșterea conectivității integrate inter-regionale, la creșterea mobilității forței de muncă și la stimularea dezvoltării economice a României.

Conform OSC, investițiile având ca scop extinderea și îmbunătățirea infrastructurii de transport trebuie să aibă în vedere și nevoile de dezvoltare economică existente la nivelul regiunilor prin asigurarea unor investiții complementare în conexiunile secundare în contextul dezvoltării unui transport regional integrat prin care să se asigure că regiunile beneficiază de marile investiții în transporturi finanțate prin Fondul de Coeziune.

Astfel, prin FEDR au fost programate investiții care să asigure finanțarea infrastructurii de transport rutier cu implicații asupra dezvoltării regionale, pentru a atrage în circuitul economic zone cu o dezvoltare structurală deficitară: drumuri județene, străzi urbane și șosele de centură. Îmbunătățirea drumurilor județene și locale va ajuta la dezvoltarea comunităților durabile și la creșterea cooperării între regiuni, creșterea mobilității forței de muncă și sprijinirea dezvoltării forței de muncă regionale prin interconectivitatea între regiuni și localități.

Stadiul implementării strategiei în acest domeniu de intervenție al FEDR (finanțat în cadrul POR) relevă faptul că prin proiectele contractate vor fi îndeplinite obiectivele stabilite prin OSC, cu accent mai mare pe reabilitarea și modernizarea drumurilor județene care asigură conectarea acestora la rețeaua drumurilor naționale și la rețeaua TEN, și mai puțin a altor tipuri de infrastructură locală cum ar fi reabilitarea sau modernizarea străzilor orașenești sau a șoselelor de centură. Această preferință a autorităților locale denotă faptul că necesitățile de îmbunătățire a interconectivității locale și regionale au fost prioritare în implementarea strategiilor de dezvoltare regională.

➤ *Linia directoare 1.1.2 “Consolidarea sinergiilor între protecția mediului și creșterea economică”*

Principalele recomandări formulate în cadrul OSC care să asigure o consolidarea a sinergiilor între protecția mediului și creșterea economică vizează promovarea investițiilor în infrastructura de mediu astfel încât să fie asigurată conformitatea cu prevederile acquis-ului comunitar privind apa, deșeurile, protecția aerului, protecția naturii și a biodiversității. În plus, un accent deosebit a fost pus pe investițiile de prevenire a riscurilor, un mai bun management al resurselor naturale și utilizarea unor politici de management public inovative. Prin strategia stabilită prin CSNR, atât prin FEDR, cât și prin Fondul de Coeziune, au fost programate investiții în toate domeniile identificate la nivel comunitar ca având impact asupra consolidării sinergiilor între mediu și creșterea economică.

Obiectivul principal al investițiilor preconizate a fi realizate în cadrul acestei priorități strategice constă în reducerea decalajului privind infrastructura de mediu care există între UE și România atât în termeni de cantitate, cât și de calitate. Rezultatul va fi eficientizarea și extinderea serviciilor în domeniul protecției mediului, ținând cont de principiile dezvoltării durabile și de principiul “poluatorul plătește”.

Prin urmare, atingerea obiectivelor propuse prin intervențiile în sectorul de mediu va contribui la creșterea gradului de atractivitate la toate nivelurile, dar rezultatele obținute din implementarea acestor investiții până în prezent nu sunt semnificative dacă se are în vedere dimensiunea investițiilor de realizat până la finalizarea programului.

Proiectele contractate păstrează trendul programării, dacă se ia în considerare faptul că cea mai mare alocare este destinată investițiilor în infrastructura de apă/apă uzată prin Fondul de Coeziune. Indicatorii preconizați a se realiza prin proiectele majore aprobate în acest sector, precum și prin cele ce urmează a fi aprobate în 2010, vor asigura conformitatea infrastructurii de apă și apă uzată cu standardele europene, promovând totodată și un management public inovativ în acest sector prin încurajarea procesului de asociere a localităților învecinate în vederea creării unor structuri regionale capabile să atragă fonduri internaționale pentru nevoile lor de investiții în domeniu, prin reducerea fragmentării și pentru realizarea economiilor de scară.

În ceea ce privește celelalte domenii finanțate din Fondul de Coeziune (protecția aerului și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, prevenirea riscurilor la inundații și eroziunea costieră), deși nu se înregistrează încă progrese notabile, stadiul pregătirii proiectelor și graficul de implementare preconizat nu indică abateri față de țintele propuse.

Aprobarea investițiilor în sectorul de deșeuri, finanțate din FEDR, a demarat mai greu față de calendarul așteptat, fără a pune în pericol, însă, obiectivele aprobate.

Față de domeniile clasice de investiții în infrastructura de bază, prin strategia aprobată pentru perioada 2007-2013 sunt încurajate proiectele de protecție a naturii și biodiversității a căror finanțare este asigurată din FEDR. Numărul mare de proiecte depuse în cadrul apelurilor de proiecte indică interesul ridicat al societății civile referitor la acest domeniu. Faptul că nu se înregistrează încă rezultate notabile se datorează caracterului de noutate al acestor intervenții.

Diversele tipuri de intervenții în domeniul protecției mediului, coordonate corespunzător, pot contribui la reducerea disparităților complexe existente între regiunile UE prin efectul lor complementar, prin eficiența utilizării a fondurilor și prin integrarea reformelor din diverse domenii.

➤ *Linia directoare 1.1.3 “Reducerea utilizării intensive a resurselor energetice tradiționale în Europa”*

Deși România este în prezent un mare utilizator de energie produsă cu costuri înalte, Strategia națională în domeniul eficienței energetice propune ca obiectiv o scădere a intensității energetice la sfârșitul anului 2015 cu 50% (scenariul optimist) sau 30% (scenariul pesimist), în condițiile unei dinamici medii estimate a PIB de 5,4% în perioada 2003-2015. La un consum anual de resurse energetice primare de cca. 36 mil. tep/an, potențialul național de economisire, în principal prin sporirea eficienței și reducerea pierderilor, este apreciat la 10 mil. tep/an.

Investițiile în instalații și echipamente destinate îmbunătățirii eficienței energetice a întreprinderilor, precum și investițiile în modernizarea și realizarea de capacități de producere a energiei electrice și termice prin valorificarea resurselor energetice regenerabile sunt finanțate în cadrul POS CCE printr-o alocare de cca. 450 mil. euro. Implementarea acestor tipuri de proiecte cu accent pe valorificarea resurselor energetice regenerabile (biomasă, resurse hidroenergetice de mică putere, solar, eolian, biocombustibil, resurse geotermale și alte resurse de energie regenerabile), va conduce la reducerea semnificativă a ritmului de epuizare a resurselor de combustibil fosil și va contribui la reducerea costurilor, ameliorarea competitivității și la asigurarea sustenabilității creșterii economice. Proiectele depuse la singurul apel lansat până în prezent au depășit de 4 ori valoarea bugetului alocat, demonstrând interesul deosebit pentru aceste tipuri de intervenții.

Încurajarea inovării, antreprenoriatului și creșterii economiei bazate pe cunoaștere

➤ *Linia directoare 1.2.1 “Majorarea și direcționarea mai bună a investițiilor în domeniul CDI”*

Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2007-2013, elaborată în coerență cu principalele documente specifice ale UE (Strategia Lisabona revizuită, Programul Cadru 7 pentru știință și tehnologie și alte instrumente de colaborare specifice), stabilește orientarea cu prioritate a investiției publice naționale spre

promovarea inovării cu impact efectiv la nivelul întreprinderilor și spre accelerarea transferului tehnologic al rezultatelor cercetării către sectorul productiv.

Alături de programele finanțate din fonduri naționale, implementarea proiectelor finanțate din instrumente structurale în acest domeniu de intervenție (finanțat în cadrul POS CCE – AP 2 „*Competitivitate prin cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare*”) vor contribui la atingerea obiectivelor stabilite prin OSC, cu accent mai mare pe: stimularea mediului privat pentru asimilarea rezultatelor cercetării în producția de bunuri și servicii, dezvoltarea parteneriatelor public-privat în știință și tehnologie și a interfețelor specializate cerere-ofertă; modernizarea și dotarea infrastructurii CD existente, dezvoltarea unor rețele de centre CD, coordonate la nivel național și racordate la rețele europene și internaționale de profil. În acest sens, este de subliniat că întreaga alocare din FEDR destinată acestui domeniu pentru perioada 2007-2009 a fost contractată, finanțările fiind destinate în principal dezvoltării infrastructurii publice și private de CD și a dezvoltării unor rețele de centre CD.

Complementar intervențiilor programate pentru susținerea directă a domeniului CDI, prin strategia aprobată se are în vedere și finanțarea infrastructurii educaționale, în strânsă legătură cu obiectivele de dezvoltare regională. Obiectivul specific al acestei intervenții îl constituie îmbunătățirea calității infrastructurii educaționale, a dotării școlilor, a structurilor de cazare pentru studenți și a centrelor pentru formare profesională, pentru asigurarea unui proces educațional la standarde europene și a creșterii participării populației școlare și a adulților la procesul educațional.

➤ *Linia directoare 1.2.2 “Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului”*

În domeniul inovării, obiectivul propus la nivel național este ca, în ciuda decalajelor existente în prezent, ponderea firmelor din România care introduc produse sau servicii inovative să se apropie de media UE spre sfârșitul perioadei de referință. În scopul promovării unor politici coerente de inovare au fost elaborate la nivel regional documente strategice care au ca principale obiective sprijinirea competitivității sistemului economic regional și promovarea și dezvoltarea antreprenoriatului autohton. Se are în vedere introducerea unui sistem de coordonare transversală la nivel național, lansarea unor programe parțial subvenționate de pregătire în domeniul managementului inovării și dezvoltarea unor entități de transfer tehnologic (de la brevet la produs, serviciu sau proces) în cadrul unităților de învățământ și cercetare, ca premisă pentru formarea unor clustere științifice și de inovare. Măsurile de natură fiscală, ajutoarele de stat și folosirea flexibilă a instrumentelor structurale încurajează investițiile pentru transferul de tehnologie și promovarea inovării, în special pentru IMM-uri.

Intervențiile specifice finanțate din FEDR sprijină crearea de start-up-uri și spin-off-uri inovative și dezvoltarea antreprenoriatului, aceasta din urmă inclusiv prin operațiunile care vizează dezvoltarea microîntreprinderilor și a IMM-urilor în turism.

Totodată, inovarea este o temă orizontală abordată în toate domeniile de intervenție care sprijină strategia de dezvoltare a resurselor umane asumată la nivelul CSNR. Beneficiarii sunt încurajați să promoveze idei noi pentru a soluționa probleme legate de incluziune socială, ocupare sau educație. În unele cazuri, o abordare inovatoare este absolut necesară pentru a obține într-adevăr rezultate, iar persoanele vizate prin proiect să obțină soluții durabile pentru problemele lor.

De asemenea, prin finanțarea programelor doctorale și post-doctorale, POS DRU contribuie în mod substanțial la sprijinirea cercetării, prioritate asumată la nivelul CSNR, ca și element cheie pentru asigurarea creșterii economice bazată pe cunoaștere. Intervențiile sprijină dezvoltarea resurselor umane în cercetare și inovare, încurajând cariera și activitatea de cercetare, în principal în instituțiile de învățământ superior. Pentru succesul implementării programelor de cercetare este încurajată totodată crearea de parteneriate între universități, centre de cercetare și companii.

Antreprenoriatul este abordat și din perspectiva unei alternative pentru cariera profesională. Dezvoltarea competențelor antreprenoriale se realizează mai ales prin programe de formare, consiliere și asistență în sprijinul demarării unei afaceri, dar și la nivelul educației inițiale, prin dezvoltarea spiritului antreprenorial în rândul elevilor. De asemenea, există deja un număr important de proiecte implementate la nivelul liceelor, prin care se

va dezvolta educația antreprenorială. Promovarea în mediul rural a antreprenoriatului contribuie la reducerea ocupării în agricultura de subzistență și reprezintă o alternativă de ocupare în domenii de activitate non-agricole, contribuind la creșterea nivelului de trai al persoanelor vizate. De asemenea, sunt promovate programe de formare și asistență pentru sprijinirea femeilor în vederea demarării unei afaceri, prin formare profesională și asistență.

➤ *Linia directoare 1.2.3 „Promovarea societății informaționale pentru toți”*

Finanțările FEDR destinate societății informaționale pentru consolidarea infrastructurii tehnologiei informației și a comunicațiilor, facilitarea accesului public la infrastructura informațională, în special în zonele de eșec al pieței (zone rurale și zone urbane mici dezavantajate din punct de vedere al accesului la mijloacele moderne de comunicații), precum și implementarea de soluții electronice pentru afaceri contribuie la îndeplinirea obiectivelor stabilite prin OSC. Stadiul implementării strategiei în acest domeniu de intervenție al FEDR (finanțat în cadrul POS CCE) relevă faptul că prin cele 140 proiecte aprobate este sprijinit accesul la Internet și la serviciile conexe și sunt implementate soluții e-guvernare, e-educație, e-sănătate.

Tehnologia informației este abordată ca o temă orizontală inclusiv la nivelul strategiei de dezvoltare a resurselor umane, marcând astfel importanța promovării TIC în toate domeniile de activitate, în primul rând pentru consolidarea competitivității economice. Pregătirea oamenilor pentru a face față provocărilor noilor sisteme tehnologice este crucială pentru a se putea beneficia integral de avantajele aduse societății și economiei de implementarea TIC. Intervențiile finanțate din instrumente structurale vor avea un aport major în acest sens.

➤ *Linia directoare 1.2.4 “Îmbunătățirea accesului la finanțare”*

Accesul la credite este în general dificil pentru IMM având în vedere nivelul costurilor, dar mai ales condițiile de garantare a creditului impuse de către bănci, acestea neputând fi îndeplinite adesea din cauza subcapitalizării IMM și absenței garanțiilor colaterale.

Implementarea unor instrumente financiare inovative este absolut necesară pentru exploatarea potențialului de creștere a IMM și de aceea România a decis să utilizeze inițiativa JEREMIE alocând, în acest sens, suma de 100 de milioane Euro, finanțare FEDR prin POS CCE. Suma este destinată îmbunătățirii accesului la finanțare al IMM pe două paliere: garanții (2/3 din sumă) și capital de risc/creștere (1/3 din sumă). În condițiile dificile de pe piața financiară, care au generat o anumită reticență a instituțiilor financiar-bancare de a mai acorda împrumuturi IMM-urilor, fondul de participare JEREMIE va contribui prin intervențiile sale, începând din anul 2010, la încurajarea intermediarilor financiari să finanțeze mai substanțial sectorul IMM, ca urmare a împărțirii riscurilor de creditare sau garantare cu fondul JEREMIE.

Crearea unor locuri de muncă mai multe și mai bune

➤ *Linia directoare 1.3.1 “Atragerea și menținerea mai multor persoane pe piața muncii și modernizarea sistemelor de protecție socială”*

Investițiile în capitalul uman au fost orientate cu precădere spre atragerea și menținerea pe piața muncii a cât mai multor persoane, prin sprijinirea tinerilor în vederea tranziției de la școală la viața activă, studii și cercetări pentru a înțelege mai bine evoluția și nevoile pieței muncii, programe integrate dedicate șomerilor pe termen lung pentru a le crește șansele de a găsi un loc de muncă sau programe integrate pentru persoane din mediul rural, în principal ocupate în agricultura de subzistență, care să îi ajute să găsească un loc de muncă în domenii non-agricole. Astfel, operațiunile în curs de implementare urmăresc formarea șomerilor pe termen lung, în cadrul unor programe integrate care să includă orientare, consiliere în găsirea unui loc de muncă și formare profesională. De asemenea, prin astfel de programe integrate finanțate în cadrul POS DRU va fi sprijinit un număr important de persoane din mediul rural, în principal ocupate în agricultura de subzistență. Totodată, în cadrul proiectelor care facilitează accesul la piața muncii, tinerii vor fi sprijiniți pentru tranziția de la școală la viața activă.

O atenție importantă este acordată creșterii șanselor de ocupare ale grupurilor vulnerabile. Astfel, dezvoltarea economiei sociale creează premisele pentru asigurarea unei alternative de ocupare pentru categoriile aparținând grupurilor vulnerabile. Proiectele contractate în acest domeniu urmăresc înființarea de întreprinderi sociale și formarea de specialiști în economia socială. Prin intermediul întreprinderilor sociale și a serviciilor sociale dezvoltate va fi sprijinit un număr important de persoane dezavantajate. De asemenea, se urmărește sprijinirea accesului grupurilor vulnerabile la piața muncii, prin consiliere, îndrumare, formare profesională și promovarea formelor flexibile de angajare.

Totodată, prin abordarea egalității de șanse ca temă orizontală, dar și la nivelul unui domeniu de intervenție dedicat, se recunoaște importanța promovării non-discriminării în vederea creșterii șanselor egale la ocupare și a menținerii a cât mai multe femei pe piața muncii.

➤ *Linia directoare 1.3.2 “Creșterea adaptabilității forței de muncă și a întreprinderilor și a flexibilității pe piața forței de muncă”*

Îmbunătățirea adaptabilității lucrătorilor și întreprinderilor și a flexibilității pe piața muncii se urmărește prin programe de formare a angajaților în vederea calificării/recalificării profesionale, programe pentru managementul și organizarea muncii sau programe pentru actualizarea și îmbunătățirea competențelor angajaților pentru a face față noilor provocări din mediul economic. Prin implementarea acestor intervenții se va asigura creșterea calității și productivității muncii, promovarea sănătății și securității în muncă, precum și promovarea unor forme flexibile de organizare a muncii.

➤ *Linia directoare 1.3.3 “Creșterea investițiilor în capitalul uman printr-o mai bună educație și calificare”*

Investițiile în sistemul de educație și formare se realizează prin sprijinirea unităților școlare pentru implementarea unor metodologii, instrumente și proceduri în vederea creșterii calității produsului educațional oferit, sprijinirea universităților pentru îmbunătățirea calității în învățământul superior, sprijinirea furnizorilor de formare profesională în vederea implementării standardelor de asigurare a calității. Astfel, prin proiectele deja contractate vor fi sprijinite 14.981 de unități școlare și 536 de universități în vederea implementării măsurilor de creștere a calității în învățământul superior. De asemenea, furnizorii de formare profesională vor fi sprijiniți în vederea implementării standardelor de asigurare a calității în FPC și vor fi actualizate sau dezvoltate numeroase calificări pentru FPC.

O contribuție importantă în domeniul capitalului uman o reprezintă investiția în consolidarea capacității partenerilor sociali, a organizațiilor societății civile și a actorilor sociali multipli de a contribui la creșterea ratei de ocupare, la îmbunătățirea calității și productivității muncii și la promovarea incluziunii sociale. Prin proiectele contractate sunt sprijinite un număr de 1.870 de organizații neguvernamentale și parteneri sociali.

De asemenea, sunt relevante investițiile pentru dezvoltarea capacității administrative a SPO în vederea creșterii calității serviciilor de ocupare furnizate, prin formarea personalului SPO pentru îmbunătățirea competențelor și realizarea a 23 de studii și cercetări privind evoluția pieței muncii.

➤ *Linia directoare 1.3.4 “Capacitatea administrativă”*

OSC subliniază necesitatea investițiilor în dezvoltarea capacității administrative. Mai mult, “o creștere a productivității și a calității muncii în sectorul public – în special în (...) domeniile ocupării forței de muncă, asistenței sociale, educației, sănătății (...) este esențială pentru continuarea și accelerarea reformei (...)”.

Luând în considerare aceste prevederi, intervențiile din CSNR și PO DCA vizează următoarele arii prioritare:

- consolidarea proceselor de luare a unor decizii eficiente și consolidarea proceselor de responsabilizare care îmbunătățesc eficacitatea organizațională;
- îmbunătățirea calității și eficienței standardelor în furnizarea de servicii publice, cu accentul pus pe continuarea procesului de descentralizare.

Prin urmare, în vederea îmbunătățirii eficienței și impactului PO DCA au fost selectate pentru a fi finanțate în mod prioritar trei sectoare cheie, respectiv *sănătate, educație și asistență socială*, pentru continuarea procesului de descentralizare și creșterea calității serviciilor publice. La baza acestei selecții au stat stadiul de dezvoltare a strategiilor de descentralizare, responsabilitățile din ce în ce mai mari ale administrației publice și contribuția generală la dezvoltarea socio-economică la nivel național (avându-se în vedere alocarea bugetară pentru aceste sectoare, numărul funcționarilor publici care lucrează în aceste domenii, numărul instituțiilor subordonate și dimensiunea grupului țintă - procent din populație care beneficiază de aceste servicii publice). De aceea, în strategia de implementare a PO DCA au fost identificate metode efective de sprijin în vederea elaborării unor proiecte strategice la nivelul celor trei sectoare prioritare, care să producă efecte tangibile asupra calității serviciilor publice oferite cetățenilor. De asemenea, se urmărește ca PO DCA să determine schimbări reale în managementul formulării de politici publice și al furnizării de servicii publice, care includ și schimbări în ceea ce privește competențele și comportamentul funcționarilor publici de la toate nivelurile, cât și locuri de muncă mai bune.

Pentru susținerea acestui proces de reformă în cadrul sectoarelor prioritare identificate, PO DCA a alocat fonduri de cca. 67 mil. Euro pentru întreaga perioadă de programare, destinate, în principal, inițiativelor de îmbunătățire a eficacității organizaționale – prin sprijinirea activităților de reorganizare, pe dezvoltarea practicilor de management al resurselor umane și pe consolidarea unei capacități susținute de instruire -, și sprijin pentru procesul de descentralizare sectorială a serviciilor – prin acordarea de finanțare pentru instruire și asistență tehnică în sprijinul procesului de descentralizare, atât la nivelul elaborării de politici publice, cât și la nivelul furnizării de servicii.

Dimensiunea teritorială a politicii de coeziune

➤ *Linia directoare 2.1 “Contribuția orașelor la creșterea economică și la creșterea ocupării”*

Viziunea strategică a intervențiilor finanțate în cadrul CSNR privind dezvoltarea echilibrată a țării se bazează pe recunoașterea importanței cheie a dimensiunii teritoriale, și în special a rolului orașelor. Pentru a evita creșterea disparităților interne, investițiile vor fi concentrate în acele orașe care acționează ca poli de creștere și poli de dezvoltare urbană care iradiază dezvoltare în zonele adiacente. Prin strategia aprobată se are în vedere asigurarea de sprijin pentru dezvoltarea a trei categorii de poli urbani: poli de creștere, poli de dezvoltare urbană și centre urbane.

Nivelul de dezvoltare al unei regiuni este în mare parte direct influențat de nivelul de dezvoltare al orașelor mari. Concentrarea populației, a activităților economice, sociale, culturale și de cercetare-inovare și rolul orașelor mari în a furniza funcții urbane de grad superior pentru localitățile înconjurătoare constituie premise care impun orașele mari ca nuclee ale unor poli de creștere care pot conduce la asigurarea unei creșteri economice pe termen lung. Prin ritmurile înalte de creștere economică, orașele mari se comportă și îndeplinesc rolul de adevărate „motoare” ale creșterii economice regionale. Totodată, coagularea unor poli de creștere în jurul marilor orașe poate contrabalansa dezvoltarea hipertrofică a Municipiului București, pentru a reduce presiunea socio-economică asupra Capitalei.

În același timp, este necesară sprijinirea dezvoltării ca poli de dezvoltare urbană și a altor orașe pentru a contrabalansa dezvoltarea orașelor mari din fiecare regiune și a crea condiții favorabile unei dezvoltări regionale policentrice, prevenind și/sau atenuând tendințele de dezvoltare dezechilibrată din interiorul regiunilor, în contextul unor sisteme regionale urbane predominant monocentrice.

Sprijinirea unei astfel de rețele de poli urbani – poli de creștere, poli de dezvoltare urbană, centre urbane - favorizează apariția unor sisteme urbane policentrice, care pot contracara efectele spațiale negative ale concentrării excesive a investițiilor în capitală - pol urban de anvergură europeană – și echilibra dezvoltarea din punct de vedere teritorial.

2.4. Contribuția la realizarea obiectivelor stabilite prin alte strategii/ documente comunitare

Contribuția la realizarea obiectivelor stabilite prin Liniile Directoare Integrate pentru Creștere Economică și Ocupare 2005-2008 și la Programul Național de Reforme

Strategia aprobată prin CSNR a fost elaborată și concepută în deplină coerență cu acțiunile prevăzute în Programul Național de Reforme (documentul care transpune la nivel național Strategia Lisabona), și în consecință, cu Liniile Directoare Integrate ale Uniunii Europene pentru Creștere Economică și Ocupare 2005-2008 (strategia Lisabona revizuită). Corelarea celor două documente a fost atent urmărită începând din etapa de elaborare a documentelor, procesul de coordonare fiind continuat și în etapa de implementare a CSNR și a Programelor Operaționale și respectiv a PNR, prin organizarea de întâlniri regulate cu participarea instituțiilor relevante, precum și prin reflectarea progresului în implementare în Rapoartele Anuale de Implementare a PNR.

Acțiunile prevăzute în CSNR în domeniul inovării, promovării antreprenoriatului, îmbunătățirii accesului la finanțare și dezvoltării în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor, precum și operațiunile de finanțare a cercetării adresate întreprinderilor și promovarea parteneriatelor dintre sectorul privat și institute de cercetare, așa cum sunt definite în cadrul priorității tematice “Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești”, alături de acțiunile prevăzute în domeniul transportului și energiei, contribuie la realizarea liniilor directoare 7-15 din Liniile Directoare Integrate pentru Creștere Economică și Ocupare 2005-2008, precum și la obiectivele prevăzute în PNR de “Îmbunătățire a competitivității și productivității economice”.

Totodată, existența unei infrastructuri de transport adecvate este o condiție esențială pentru sporirea mobilității geografice a forței de muncă, bunurilor și serviciilor, precum și pentru creșterea atractivității și accesibilității regiunilor. Dezvoltarea axelor prioritare TEN-T 7, 18 și 22 sprijinite prin strategia aprobată va crea premisele sporirii mobilității forței de muncă atât inter-regional, cât și între România și alte state membre UE, și va rămâne în continuare una dintre principalele priorități ale politicii naționale de dezvoltare, cât și în ceea ce privește realizarea obiectivelor Lisabona.

Complementar intervențiilor care contribuie în mod direct la realizarea obiectivelor Lisabona, promovarea investițiilor în infrastructura de bază din domeniul mediului și în servicii publice adecvate este o cerință esențială pentru atragerea investitorilor și pentru dezvoltarea economică a țării. Infrastructura și serviciile de bază contribuie, de asemenea, la dezvoltarea economiei regionale și locale și la crearea unui cadru propice pentru mediul de afaceri și pentru exploatarea oportunităților derivate din calitatea de Stat Membru. Dezvoltarea infrastructurii de mediu va duce, de asemenea, la creșterea potențialului pentru noi locuri de muncă (construcții, servicii, industrie etc.) și va reduce migrarea forței de muncă, oferind astfel populației posibilități de a-și dezvolta afaceri sau de a atrage alți investitori și prin folosirea avantajelor locale competitive (resurse mai ieftine, zone naturale valoroase etc.), dar și un nivel crescut al calității vieții.

Prin investițiile în capitalul uman și pentru creșterea accesului la ocupare, în special pentru grupurile cu potențial ridicat de excluziune în educație și pe piața muncii, CSNR și POS DRU sprijină în mod substanțial Strategia de la Lisabona, îndeosebi în ceea ce privește obiectivul de ocupare deplină, contribuind în mod substanțial la atingerea obiectivelor Strategiei Europene de Ocupare, în concordanță cu Liniile Directoare Integrate pentru creștere și ocupare (2005-2008).

În plus, este de subliniat contribuția CSNR și POS DRU la îndeplinirea a 4 recomandări specifice de țară formulate de CE privind progresele înregistrate de România în ceea ce privește implementarea Programului Național de Reforme 2007-2010, și anume:

- *reducerea abandonului școlar timpuriu*, atât prin acțiuni preventive (creșterea accesului la educație preșcolară și școlară, programe de tip „școală după școală”, furnizarea serviciilor de orientare și consiliere), cât și prin activități corective (dezvoltarea programelor de reintegrare în educație a celor care părăsesc timpuriu școala, programe de educația de „a doua șansă”);

- *sporirea în mod semnificativ a participării adulților la educație și formare*, prin investiția în formarea cadrelor didactice din educație și formare, calificarea/recalificarea angajaților sau perfecționarea/specializarea acestora, formarea personalului SPO pentru creșterea competențelor, formarea șomerilor, șomerilor pe termen lung și persoanelor ocupate în agricultura de subzistență, formarea persoanelor din grupurile vulnerabile;
- *transformarea agriculturii de subzistență/semi-subzistență într-o activitate de ocupare durabilă*, prin promovarea dezvoltării sustenabile a zonelor rurale din perspectiva resurselor umane;
- *accelerarea reformelor în sistemul de educație pentru a oferi un răspuns mai eficient nevoilor existente pe piața forței de muncă*, prin investiții cu rată mare de succes atât în sistemul de educație și formare inițială cât și cel al învățământului universitar.

Comunicarea Comisiei privind Orientările Integrate pentru Creștere și Ocupare (2005-2008) promovează ideea că întărirea capacității instituționale și a guvernantei constituie o prioritate pentru regiunile mai puțin dezvoltate. Agenda Lisabona revizuită afirmă necesitatea îmbunătățirii legislației precum și a procesului de elaborare și implementare a politicilor publice în scopul asigurării condițiilor pentru creștere economică și creare de locuri de muncă. Din această perspectivă, acțiunile prevăzute în CSNR în cadrul priorității tematice "Construcția unei Capacități Administrative Eficace" sprijină măsurile de implementare a liniilor directoare ale Agendei Lisabona revizuite, și cuprinse în Programul Național de Reforme 2007-2010, care se referă la creșterea calității serviciilor publice și a eficienței administrației publice, prin următoarele domenii majore de intervenție: îmbunătățirea procesului de luare a deciziilor la nivel politico-administrativ; creșterea responsabilizării administrației publice; îmbunătățirea eficacității organizaționale; sprijin pentru procesul de descentralizare sectorială a serviciilor; îmbunătățirea calității și eficienței furnizării serviciilor; creșterea capacității autorităților publice și centrale privind managementul și controlul Instrumentelor Structurale.

Stabilitatea macroeconomică și sustenabilitatea finanțelor publice ca obiective ale PNR, vor crea condițiile necesare pentru implementarea strategiei prevăzute prin CSNR. Pe de altă parte, vor contribui la atingerea obiectivului PNR de îmbunătățire a calității serviciilor publice și eficienței administrației. Acțiunile din CSNR cu privire la o mai bună utilizare a energiei vor contribui la realizarea priorității PNR de asigurare a unei balanțe energetice echilibrate.

Alocarea Lisabona. Pentru a reliefa modul în care strategia aprobată prin CSNR și programele operaționale contribuie la realizarea obiectivelor stabilite prin Strategia Lisabona, România s-a angajat să utilizeze categorizarea Lisabona (*Lisbon earmarking*), impusă ca obligativitate doar pentru vechile State Membre (potrivit prevederilor Art. 9(3) al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006), ca fiind un instrument important pentru monitorizarea la nivel național și comunitar a rezultatelor înregistrate în orientarea Fondurilor Structurale și de Coeziune spre domeniile de intervenție specifice Strategiei Lisabona.

Nivelul orientativ al cheltuielilor de tip Lisabona ce vor fi realizate în cadrul CSNR 2007-2013, a fost estimat la aproximativ 50% din alocarea totală a fondurilor UE, conform categoriilor prevăzute în Anexa IV la Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006. Însă, întrucât îmbunătățirea procesului de elaborare apoliticilor publice, sprijinul reformei în administrația publică, creșterea capacității autorităților centrale și locale în ceea ce privește managementul și controlul Instrumentelor Structurale reprezintă pentru România priorități abordate în actuala perioadă de programare și care vor avea, fără îndoială, un impact pozitiv asupra creării de locuri de muncă și asupra impulsivității creșterii economice, contribuind astfel la realizarea obiectivelor Agendei Lisabona, lista categoriilor de cheltuiești din Anexa IV a fost completată cu cheltuielile privind întărirea capacității administrative. Prin urmare, alocarea orientativă prevăzută pentru realizarea obiectivelor Lisabona conform celor prezentate în CSNR, a ajuns la cca. 56% (aproximativ 10,8 mld. Euro).

Față de programarea inițială a investițiilor pe codurile de tip Lisabona, contribuția UE la valoarea proiectelor contractate până la 30 septembrie 2009 reflectă o realizare de cca. 9,43%, reprezentând totodată aproximativ 1/3 din valoarea contribuției UE la proiectele contractate pentru toate temele prioritare stabilite în programare. Nivelul nu foarte ridicat atins până în prezent se datorează faptului că implementarea strategiei în domeniul

infrastructurii TEN-T, care beneficiază de cea mai mare alocare în ansamblul categorizării Lisabona (3,8 mld. Euro), a demarat mai greu comparativ cu celelalte domenii, întrucât proiectele în acest domeniu sunt proiecte majore cu valori totale ce depășesc uneori chiar și 500 mil. Euro, a căror pregătire, aprobare și implementare durează mult peste media proiectelor de competitivitate sau dezvoltare a resurselor umane. Un progres lent în implementare se înregistrează și în domeniul energiei regenerabile unde, deși interesul potențialilor beneficiari a fost extrem de ridicat, rata de contractare este încă mult sub așteptări.

Cu toate acestea, pe anumite categorii de tip Lisabona, alocarea pe proiectele contractate a contribuției UE deja depășește sau se apropie de 50% din alocarea orientativă aferentă perioadei 2007-2013, ca de exemplu: infrastructura de cercetare-dezvoltare și centre de excelență într-o tehnologie specifică – 49,5%, asistență pentru IMM-uri pentru promovarea produselor și proceselor nepoluante – 40%; alte măsuri pentru stimularea cercetării și inovării și antreprenoriatului în IMM-uri – 62,6%; măsuri de creștere a accesului la ocupare – 38,6%; servicii și aplicații pentru cetățeni (e-sănătate, e-guvernare, e-învățare, e-incluziune etc.) – 29,2%.

Gradul relativ ridicat de contractare pentru aceste domenii de intervenție demonstrează astfel interesul ridicat al potențialilor beneficiari, în special al celor privați, pentru aceste investiții menite a conduce la creșterea competitivității proceselor, produselor și serviciilor, principala forță motrice care propulsează creșterea economică, ilustrând necesitatea infuziei masive de capital atât de importantă într-o economie emergentă, precum și în condiții de criză economico-financiară, când resursele de finanțare sunt limitate, iar reformele structurale devin stringente. În plus, deși România a făcut progrese semnificative, în ultimii ani, în promovarea noilor tehnologii specifice unei societăți informaționale, ritmul exploziv de creștere al acestui domeniu la nivel mondial a impus un sprijin constant pentru furnizorii de servicii de internet, pentru promovarea aplicațiilor de tip e-government, e-learning sau e-health, pentru stimularea interesului întreprinzătorilor în implementarea aplicațiilor de e-management și e-commerce, pentru sporirea numărului de utilizatori de internet, pentru extinderea rețelelor de broadband, acest sprijin găsind deschidere în rândul potențialilor beneficiari ai acestor tipuri de intervenții.

Totodată, dincolo de aceste rezultate foarte promițătoare, în situația anumitor teme prioritare de tip Lisabona, stadiul alocării contribuției UE pe proiecte contractate se menține în liniile generale de implementare a strategiei: dezvoltarea potențialului uman în domeniul cercetării și inovării - 20,5%; reforme în educație și formare profesională - 17,4%; mecanisme pentru îmbunătățirea programelor și politicilor, monitorizarea și evaluarea în implementarea politicilor și programelor – 15,2%; investiții direct legate de cercetare și inovare – 11,2%. Un motiv principal îl constituie faptul că schemele de ajutor de stat specifice unora dintre aceste intervenții au fost lansate cu o anumită întârziere (la începutul anului 2009), decalajul în implementare urmând să fie recuperat în perioada următoare.

Autoritățile române monitorizează periodic stadiul de contractare la nivelul intervențiilor de tip Lisabona și vor continua să informeze Comisia Europeană cu privire la progresele înregistrate.

Contribuția FSE la implementarea orientărilor și recomandărilor din Strategia Europeană pentru Ocupare

Intervențiile FSE planificate prin Strategia CSNR și a POS DRU au fost orientate cu precădere pe prioritățile majore ale Strategiei Europene pentru Ocupare, contribuind substanțial la atragerea și menținerea cât mai multor persoane active pe piața muncii, la îmbunătățirea adaptabilității lucrătorilor și a întreprinderilor, cât și la adaptarea sistemelor de educație și formare profesională la noile cerințe de competențe. Proiectele contractate până în prezent la nivelul POS DRU prevăd rezultate importante în cadrul acestor priorități, după cu urmează:

Atragerea și menținerea cât mai multor persoane pe piața muncii, creșterea ofertei de ocupare și modernizarea sistemelor de protecție socială. Vor fi sprijiniți 48.935 de tineri în vederea tranziției de la școală la viața activă, 15.812 persoane vor fi formate în domeniul inițierii unei afaceri, 23 de studii și cercetări vor fi realizate de SPO la nivel național sau local pentru a înțelege mai bine evoluția și nevoile pieței muncii, 5.107 șomeri pe termen lung vor fi incluși în programe integrate pentru a le crește șansele de a găsi un loc de muncă, iar 21.532 de persoane din mediul rural, în principal ocupate în agricultura de subsistență, vor participa în programe integrate care să îi ajute să găsească un loc de muncă în domenii non-agricole. Totodată, prin înființarea a 189 de întreprinderi

sociale se va asigura o alternativă de ocupare pentru grupurile vulnerabile, iar programele de formare, consiliere și îndrumare vor sprijini 11.943 de persoane dezavantajate în vederea facilitării integrării pe piața muncii.

Îmbunătățirea adaptabilității lucrătorilor și întreprinderilor. Vor fi formați 11.277 de angajați în vederea calificării/recalificării profesionale, 5.602 persoane vor fi integrate în programe pentru managementul și organizarea muncii, iar 27.067 de angajați vor fi incluși în programe pentru actualizarea și îmbunătățirea competențelor, pentru a face față noilor provocări din mediul economic.

Creșterea investițiilor în capitalul uman printr-o mai bună educație și formare profesională. Investițiile în cadrul Axei prioritare 1 a POS DRU vor sprijini 14.981 de unități școlare pentru implementarea unor metodologii, instrumente și proceduri în vederea creșterii calității produsului educațional oferit, 536 de universități pentru îmbunătățirea calității în învățământul superior și 214 furnizori de formare profesională în vederea implementării standardelor de asigurare a calității. De asemenea, vor fi actualizate sau dezvoltate 116 calificări pentru FPC și 521 programe de studii la nivel de licență și masterat, pentru a răspunde noilor tendințe structurale de pe piața muncii.

Contribuția FSE la obiectivele relevante, la țintele stabilite prin Rapoartele Naționale Strategice privind Protecția Socială și Incluziunea Socială și la alte priorități și obiective strategice în domeniul educației și formării profesionale

Prin intermediul POS DRU, Fondul Social European contribuie substanțial la îndeplinirea obiectivelor prioritare pentru România stabilite prin Planul Național de Acțiune în domeniul Incluziunii Sociale din cadrul *Raportului Național Strategic privind Protecția Socială și Incluziunea Socială (2008-2010)*.

Astfel, în sprijinul Obiectivului 1 - "Creșterea generală a standardului de viață al populației și stimularea câștigurilor obținute din muncă prin facilitarea ocupării și promovarea politicilor incluzive" vin măsurile POS DRU care sprijină facilitarea inserției tinerilor absolvenți pe piața muncii (prin programe de ucenicie, consiliere și orientare profesională, parteneriate între școli/universități și reprezentanți ai mediului de afaceri), măsurile active de ocupare pentru facilitarea integrării pe piața muncii a șomerilor, inclusiv șomeri tineri și cei pe termen lung, a persoanelor ocupate în agricultura de subzistență sau a persoanelor inactive, precum și măsurile care sprijină grupurile vulnerabile în vederea participării la piața muncii (prin dezvoltarea serviciilor sociale, promovarea economiei sociale, programe de formare sau programe de cooperare în vederea ocupării).

De asemenea, Obiectivul 3 – "Îmbunătățirea condițiilor de viață a populației Roma" este urmărit orizontal la nivelul POS DRU. Populația romă reprezintă fie un grup țintă cărui i se adresează dedicat anumite intervenții, fie componentă a grupurilor vulnerabile vizate de un număr mare de domenii de intervenție din cadrul POS DRU. Proiectele sunt orientate atât spre îmbunătățirea accesului la educație inițială cât și spre creșterea accesului pe piața muncii, contribuind astfel la îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației romă. Importanța abordării situației romilor este demonstrată prin proiectele inițiate atât de organizațiile neguvernamentale, cât și de instituții publice – MECS, ANR, autorități locale.

În ceea ce privește contribuția la prioritățile naționale strategice în domeniul educației și formării profesionale, sunt preconizate rezultate importante în sprijinul obiectivelor *Strategiei pentru descentralizarea învățământului 2005*. Astfel, vor fi formați 1680 consilieri și asistenți suport din 10.000 de unități școlare pentru implementarea Strategiei de descentralizare a învățământului preuniversitar, vor fi înființate 136 de birouri regionale și județene de asistență pentru implementarea Strategiei de descentralizare a învățământului preuniversitar și vor fi elaborate 3 proceduri suport pentru implementarea pe categorii de atribuții descentralizate la nivelul unităților școlare a Strategiei de descentralizare a învățământului preuniversitar.

Nu în ultimul rând, POS DRU contribuie la realizarea obiectivelor *Strategiei pentru dezvoltarea sistemului de învățământ pre-universitar 2001-2010*, după cum urmează:

- În sprijinul priorității strategice „Asigurarea complementarității educației formale, nonformale și informale; învățarea permanentă ca dimensiune majoră a politicii educaționale”, 2.100 cadre didactice cu funcții de

decizie vor fi perfecționate în educația pentru educație și metode interactive de predare, 12.800 de elevi vor fi beneficiari de servicii de orientare și consiliere, va fi elaborat un document strategic de formare a resurselor umane din învățământul preuniversitar (în domeniul formării stilului de viață sănătos și a cetățeniei active pentru copii din comunități dezavantajate, cu precădere rurale), vor fi pilotate 126 de oferte educaționale incluzive extracurriculare și extrașcolare privind formarea stilului de viață sănătos pentru copii din comunități dezavantajate, cu precădere din mediul rural cu sprijinul a 126 de elevi voluntari din comunitățile urbane instruiți în educația pentru sănătate.

- În sprijinul priorității strategice „Asigurarea educației de bază pentru toți cetățenii; formarea competențelor cheie”, vor fi perfecționate 840 cadre didactice cu rol decizional din 1680 unități școlare sprijinite, vor fi dezvoltate 6 programe TIC noi pentru gimnaziu și liceu la care vor avea acces pentru dobândirea competențelor TIC aprox. 360.000 de elevi și vor fi dezvoltate pachete educaționale pentru fiecare disciplină din planul de învățământ (ghiduri, portofolii, auxiliare curriculare etc.).

Capitolul 3. Dificultăți și provocări în implementarea priorităților și strategiei aprobate

3.1. Principalele dificultăți întâmpinate în implementarea programelor operaționale și măsuri întreprinse pentru depășirea acestora

Deși România a fost printre primele State Membre ale căror programe operaționale au fost aprobate de către Comisia Europeană, demararea efectivă a implementării strategiei aprobate prin CSNR și programele operaționale a fost mai lentă. Problemele întâmpinate de către autoritățile de management și beneficiari au fost multiple și complexe, soluționarea acestora solicitând timp și eforturi consistente, ceea ce era de așteptat pentru un sistem nou-creat, aflat la prima perioadă de implementare a fondurilor structurale și de coeziune.

Principalele obstacole întâmpinate în procesul de demarare a implementării programelor operaționale și, ulterior, în implementarea efectivă a proiectelor, au fost de natură diversă, începând cu dificultățile în pregătirea portofoliului de proiecte și în lansarea cererilor de proiecte, apoi întârzieri în evaluarea și selecția proiectelor, dificultăți în demararea implementării proiectelor la nivelul beneficiarilor, în special a proiectelor majore, barierele legislative, în special cele bugetare, dar nu numai, precum și problemele de natură instituțională.

Pregătirea portofoliului de proiecte

Pregătirea unui portofoliu de proiecte care să asigure o accesare rapidă a fondurilor imediat după aprobarea și lansarea programelor a constituit una din prioritățile autorităților competente. Cu toate acestea, capacitatea relativ limitată a autorităților publice (atât centrale, cât și locale) în ceea ce privește identificarea, prioritizarea și pregătirea proiectelor de investiții a reprezentat un impediment semnificativ în realizarea acestui demers, ceea ce s-a reflectat deseori într-o calitate a proiectelor sub nivelul solicitat.

Pentru a veni în sprijinul potențialilor beneficiari în procesul de pregătire a proiectelor ce vor fi finanțate prin programele operaționale, au fost identificate surse diverse de finanțare a unor asistențe tehnice, finanțate din programele de pre-aderare (ISPA, PHARE), împrumuturi externe și bugetul național. Ca o consecință a acestor demersuri, în anumite sectoare (infrastructura de apă și apă uzată, infrastructura de transport local și regional, infrastructura publică de cercetare ș.a.) s-a reușit generarea unui portofoliu substanțial de proiecte, uneori chiar în excedent comparativ cu alocările disponibile din instrumente structurale.

În plus față de asistența tehnică de tip „clasic”, România a utilizat la maxim potențialul oferit de instrumentul JASPERS de asistență tehnică pentru pregătirea aplicațiilor pentru proiectele majore, pus la dispoziție de către Comisia Europeană pentru a suplini lipsa de expertiză la nivelul beneficiarilor, dar și la nivelul autorităților de management pentru programele care finanțează astfel de proiecte (transport, mediu și energie), în ceea ce privește analiza calității documentelor de pregătire a proiectelor, în special în verificarea analizelor economice de fezabilitate. Mai mult decât atât, sprijinul JASPERS a fost utilizat și pentru alte tipuri de nevoi specifice, cum ar fi, de exemplu, asistență tehnică în elaborarea strategiei naționale de broadband, în elaborarea unui ghid metodologic de realizare a analizei cost-beneficiu a proiectelor de investiții finanțate din instrumente structurale în anumite sectoare ș.a.

Existența surselor de finanțare pentru pregătire nu a fost însă suficientă în unele domenii de intervenție pentru a asigura un portofoliu de proiecte mature, autoritățile responsabile confruntându-se cu dificultăți diverse, de cele mai multe ori acestea fiind specifice domeniului în care au fost pregătite proiectele.

Un exemplu emblematic, în acest sens, este dat de infrastructura de transport de interes european și național, unde, deși beneficiarii au avut la dispoziție sursele de finanțare a asistenței tehnice necesare pentru elaborarea și pregătirea proiectelor majore de investiții, calitatea foarte slabă a asistenței tehnice, precum și capacitatea

redușă a beneficiarilor de a asigura un management eficient al proiectelor de asistență tehnică a dus, până în prezent, la existența unui număr redus de proiecte mature aflate în portofoliul autorității de management.

În unele domenii, constituirea cu întârziere a asociațiilor de dezvoltare intercomunitară (ADI) ca o precondiție instituțională pentru finanțarea anumitor proiecte (în sectorul de apă și apă uzată, managementul deșeurilor sau dotări cu echipamente ale bazelor operaționale pentru intervenții în situații de urgență) a constituit o altă cauză majoră de întârziere în procesul de pregătire și depunere a proiectelor. Autoritățile de management, în baza cadrului legislativ modificat (la începutul anului 2008) prin care erau stabilite toate condițiile necesare pentru constituirea acestor ADI, au făcut demersuri multiple pe lângă autoritățile locale în vederea emiterii unor clarificări oficiale și a instituirii unui dialog constructiv între toți actorii implicați. De asemenea, dificultățile în aprobarea listelor de investiții prioritare la nivel local și regional, în anumite sectoare (apă, deșeuri etc.), ca urmare în principal a indeciziei autorităților locale, au făcut ca pregătirea și aprobarea proiectelor în aceste sectoare să înregistreze întârzieri semnificative.

Dificultățile întâmpinate în identificarea terenurilor necesare pentru construirea unor obiective majore de investiții (ex. pentru stațiile de tratare-eliminare a deșeurilor sau pentru infrastructura TEN-T) rămâne, o provocare majoră ce trebuie depășită în procesul de pregătire a proiectelor. Pentru a minimiza efectele acestei probleme, autoritățile de management au informat din timp potențialii beneficiari cu privire la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească terenurile, precum și asupra necesității realizării unui proces de informare și consultare adecvat a publicului interesat. De asemenea, au fost realizate modificări legislative care să permită exproprierea terenurilor la nivelul stadiului de fezabilitate pentru proiectele de infrastructură rutieră de interes național.

Lansarea cererilor de proiecte

Așa cum a fost precizat mai sus, aprobarea relativ rapidă a programelor operaționale nu a fost transpusă într-o lansare imediată a liniilor de finanțare aprobate în cadrul strategiei, cele mai multe lansări fiind realizate la sfârșitul anului 2007 și prima parte a anului 2008; în câteva cazuri însă, finanțarea nu este încă deschisă (a se vedea secțiunea 2.1.). Chiar dacă în procesul de programare s-a avut în vedere o lansare etapizată a liniilor de finanțare, în anumite situații s-au înregistrat întârzieri mult peste termenul inițial preconizat.

Un factor decisiv în ceea ce privește lansarea cererilor de proiecte l-a constituit viteza cu care diversele autorități de management au pregătit prima generație de ghiduri ale solicitanților. Abordarea cvasi-generală a fost aceea de a pregăti aceste ghiduri ca documente detaliate și cuprinzătoare, care să descrie pe larg cerințele necesare pentru elaborarea cererilor de finanțare și a documentației asociate, procesul de depunere, precum și contractarea asistenței. Aceasta a presupus, între altele, analiza detaliată a prevederilor legislației naționale și comunitare cu incidență asupra implementării operațiunilor respective, în vederea unei informări cât mai precise și complete a potențialilor beneficiari. Diferențele între programe, axe prioritare și operațiuni din punct de vedere al momentului lansării au depins în principal de tipul și complexitatea intervenției, gradul său de inovație, numărul și complexitatea actelor normative care reglementează domeniul respectiv (inclusiv carențele sau inadvertențele legislative sesizate cu această ocazie de autoritățile de management), dar și de experiența și gradul de încărcare al personalului responsabil de pregătirea ghidurilor la nivelul structurilor competente.

O altă dificultate cu un impact direct asupra lansării unora dintre cererile de proiecte a fost reprezentată de absența unor strategii naționale în diverse domenii sau de necesitatea elaborării unor strategii noi, inovative, strategii care să asigure pe de o parte, principalul reper de selecție a proiectelor, iar pe de altă parte, să asigure o implementare coordonată și complementară a proiectelor cu finanțare europeană și a celor ce beneficiază de alt tip de finanțare (națională, locală sau externă).

Un exemplu relevant în acest sens este dat de strategia privind polii de creștere, definitivarea viziunii acestui tip nou de politică publică de dezvoltare teritorială necesitând o consultare largă cu toți actorii implicați și elaborarea unor acte normative specifice care să reglementeze acest tip de politică. În aceeași categorie se înscriu și strategiile privind polii de competitivitate, polii de excelență și dezvoltarea infrastructurii de broadband, caracterul

inovativ al acestor abordări strategice ridicând dificultăți persistente în eforturile autorităților de management de a definitiva o astfel de strategie și a deschide spre finanțare intervențiile planificate. Absența unor strategii pe termen mediu și lung, revizuite în conformitate cu directivele europene relevante a dus la întârzieri în implementarea intervențiilor privind protecția mediului, cele mai mari întârzieri în depunerea și aprobarea de proiecte fiind în domenii precum ecologizarea siturilor contaminate sau managementul riscului la inundații.

Principalele măsuri pe care autoritățile de management le-au luat în vederea impulsivării procesului de definitivare a acestor strategii au constat fie în contractarea de asistență tehnică specifică pentru elaborarea documentelor relevante (ex. polii de creștere, polii de competitivitate), fie în intensificarea dialogului cu structurile responsabile de elaborarea acestor strategii.

Lansarea anumitor tipuri de intervenții a depins de anumite modificări ale legislației naționale într-un anumit domeniu, modificări care s-au reflectat în ghidurile solicitanților, ceea ce a condus la întârzieri în lansarea cererilor de proiecte. Un astfel de exemplu este reprezentat de legislația privind documentația tehnico-economică aferentă inițierii și aprobării investițiilor publice (reglementată prin HG nr. 28/2008, care a intrat în vigoare în martie 2008).

Evaluarea, selecția și contractarea proiectelor

O problemă majoră care se regăsește la nivelul tuturor programelor operaționale (exceptând proiectele majore, care au un sistem specific de pregătire, depunere, evaluare și aprobare) este durata relativ mare de evaluare și selecție a proiectelor, de la depunerea unui proiect și până la notificarea beneficiarului cu privire la rezultatul evaluării înregistrându-se, de regulă, între 6 și 10 luni (în special la operațiunile la care cererile de finanțare au depășit cu mult estimările atât din punct de vedere al numărului cât și al valorilor asistenței solicitate).

Principalele cauze identificate de către autoritățile de management vizează: numărul insuficient de evaluatori raportat la numărul de proiecte primite și/sau întârzierile în contractarea unor evaluatori externi independenți (acestea din urmă fiind generate de dificultăți în procesul de lansare și derulare a achizițiilor publice aferente); lansarea simultană a mai multor operațiuni din cadrul aceleiași axe prioritare, ceea ce a impus o programare a activității de evaluare pe apeluri, astfel încât unele proiecte au intrat cu întârziere în evaluare; lipsa de experiență în întocmirea de proiecte a solicitanților (în special IMM și autorități locale din orașele mici și mijlocii) corelat cu documentația complexă solicitată la depunerea cererilor de finanțare, fapt care a condus la necesitatea solicitărilor de clarificări, prelungind astfel procesul de evaluare și selecție.

Pe lângă durata procesului de evaluare și selecție, la nivelul acestui proces au fost remarcate și alte tipuri de probleme care se reflectă în final asupra procesului de absorbție: înregistrarea unui număr mare de proiecte în ultimele zile dinaintea termenului limită de depunere, ceea ce a condus la întârzierea procesului de evaluare și selecție a proiectelor depuse; dificultăți în întocmirea unui dosar de cerere de finanțare în special pentru solicitanți reprezentând mediul privat, din punct de vedere al efortului financiar și de timp; respingerea unui număr relativ mare de proiecte (cca. 35% din totalul proiectelor depuse) în urma verificării administrative și a eligibilității, ca urmare a neîntocmirii corespunzătoare a proiectelor; condiții specifice de eligibilitate foarte stricte pentru anumite categorii de proiecte, referitoare la infrastructură (clădire, teren) sau finanțarea activităților corespunzătoare (de exemplu, în cazul operațiunilor de investiții productive, atât pentru IMM, cât și pentru întreprinderi mari, un solicitant putea depune o cerere de finanțare pentru o activitate descrisă de un singur cod CAEN, în situația în care anumite procese tehnologice pot cuprinde activități cu coduri CAEN diferite).

O dificultate semnificativă apărută în procesul de contractare în anul 2009 a fost generată, pe fondul crizei financiare, de deprecierea substanțială a valorii monedei naționale în raport cu Euro (peste 20%) în perioada septembrie 2008 – ianuarie 2009. Aceasta a afectat în special pe acei beneficiari (de regulă privați) care au depus, în cadrul apelurilor lansate în prima jumătate a anului 2008, proiecte care necesitau cheltuieli în valută într-o proporție însemnată și al căror buget a fost estimat de beneficiarii respectivi în lei, la cursul valutar în vigoare la acea dată. Urmare a deprecierei leului, precum și a întârzierilor înregistrate în procesul de evaluare și

selecție a proiectelor, echivalentul în euro al bugetelor proiectelor selectate s-a redus uneori substanțial în raport cu necesarul estimat inițial de beneficiari, ceea ce a condus la renunțarea la implementarea proiectului de către unii solicitanți de finanțare sau la dificultăți ulterioare în realizarea integrală a obiectivelor proiectului.

Întrucât rezultatele primelor cereri de proiecte au putut fi cuantificate corespunzător la sfârșitul anului 2008 și începutul anului 2009, măsuri de soluționare a problemelor menționate mai sus au fost implementate în cursul anului 2009 și s-au reflectat în ghidurile solicitanților pentru cererile de proiecte lansate în cursul acestui an. Principalele măsuri implementate orizontal sau la anumite programe, sunt:

- Comasarea etapei de verificare a conformității administrative cu etapa de verificare a eligibilității într-o singură etapă, ceea ce a condus la reducerea perioadei totale de verificare în medie cu 90 de zile;
- Eliminarea etapei de prioritizare în Comitetul Regional de Evaluare Strategică și Corelare a proiectelor selectate pentru finanțare (pentru POR);
- Îmbunătățirea structurii ghidurilor pentru solicitanți: evidențierea, în partea de început a ghidurilor, a unui set de informații de bază referitoare la cererea de proiecte, prezentate clar și succint; menționarea clară, în cuprinsul ghidului, a cerințelor și indicațiilor privind alcătuirea dosarului de finanțare;
- Simplificarea dosarului cererii de finanțare prin înlocuirea depunerii unor documente cu declarație pe propria răspundere a solicitantului și depunerea acestora la contractare. Au fost eliminate documente precum: rezumatul proiectului, planul de afaceri la operațiunile simple (consultanță pentru IMM, acces la internet). La depunere, se vor solicita copii certificate „conform cu originalul” (în locul copiilor legalizate);
- Stabilirea la nivelul tuturor Programelor Operaționale care includ asistență pentru operatori economici care nu au calitatea de autoritate contractantă în sensul legislației în domeniul achizițiilor publice, a unor instrucțiuni simplificate pentru atribuirea contractelor de lucrări, de furnizare și de servicii;
- Explicarea mai detaliată a modalității de calcul a bugetului proiectului și a contribuției proprii a beneficiarului, inclusiv a modalității de calcul al contribuției nerambursabile în situația ajutorului de *minimis*; de asemenea, au fost incluse în Ghidurile Solicitantului instrucțiuni privind acoperirea diferențelor nefavorabile de curs valutar apărute ca urmare a situației economice;
- Externalizarea evaluării proiectelor, prin angajarea de evaluatori independenți, în cadrul unor programe (POS DRU și POS CCE). Astfel, perioada de evaluare a proiectelor s-a redus semnificativ;
- Îmbunătățirea procedurii pentru accesarea fondurilor de către microîntreprinderi (depunere continuă, simplificarea documentației necesare pentru etapa de evaluare și selecție).

Odată proiectele aprobate la nivelul autorităților de management / organismelor intermediare, unele dificultăți și întârzieri persistă să apară și la încheierea contractelor de finanțare, din motive precum: nerespectarea termenelor de către beneficiari în ceea ce privește transmiterea documentelor suplimentare (bilanț, CV-urile experților pe termen lung) necesare procesului de contractare; transmiterea de către beneficiari a unor documente incomplete sau incorect completate; indisponibilitatea reprezentanților legali ai beneficiarilor ș.a. cele mai multe dintre aceste motive nefiind sub controlul direct al autorităților. Există însă și situații în care procedurile administrative îndelungate de la nivelul autorităților de management/organismelor intermediare au avut o contribuție negativă la întârzierea semnării unor contracte de finanțare.

Demararea implementării proiectelor la nivelul beneficiarilor

Chiar dacă au existat o serie de dificultăți în lansarea liniilor de finanțare, precum și în evaluarea și selecția proiectelor, valoarea contribuției UE la proiectele contractate de cca. 55% din alocarea 2007-2009, demonstrează eficacitatea măsurilor luate de către autorități în vederea diminuării efectelor produse de problemele din fazele inițiale ale implementării. Cu toate acestea, nivelul încă redus al plăților către beneficiari, precum și al rambursărilor efectuate de către CE, relevă existența unor probleme și dificultăți majore la nivelul beneficiarilor în ceea ce privește implementarea proiectelor.

Principalele cauze ale acestor întârzieri sunt determinate de următoarele aspecte majore:

- Dificultăți în desfășurarea procedurilor de achiziție publică. Au fost înregistrate întârzieri în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică, din cauza unor factori precum:

- Lipsa unor ghiduri orientative și de bune practici pentru autoritățile contractante, adaptate specificului diverselor contracte de achiziție: lucrări, servicii (inclusiv consultanță), furnizare de bunuri;
- Elaborarea cu întârziere a documentațiilor de atribuire de către beneficiari / consultanți;
- Lipsa de experiență a beneficiarilor în promovarea/implementarea investițiilor de anvergură în infrastructură;
- Interpretări diferite ale unor aspecte legislative ale achizițiilor publice de către reprezentanții organismelor desemnate cu rol în monitorizare și control (ANRMAP, UCVAP și CNSC) care au dus la întârzierea proceselor de atribuire a contractelor, prin emiterea unor Note intermediare /Avice consultative, anularea procedurilor etc.;
- Lipsa unor modele de contracte de achiziție sectoriale în câteva domenii cheie (mai ales în domeniul lucrărilor de infrastructură: alimentare cu apă, tratarea apelor uzate, deșeuri solide, transport rutier, transport feroviar etc.), care să fie utilizate de beneficiari ca reper la încheierea contractelor rezultate în urma finalizării procedurilor de achiziție;
- Numărul mare de contestații ale procedurilor de achiziții publice, la care se adaugă termenele mari de emitere a deciziei CNSC și procese amânate la Curtea de Apel, inclusiv anularea, respectiv reluarea procedurilor de achiziție publică;
- Reluarea procedurii de achiziție pentru contractele de asistență tehnică ca urmare a modificărilor criteriilor de calificare și selecție și a criteriilor de atribuire.

În vederea remedierii unora dintre problemele semnalate de către beneficiari, precum și a accelerării procesului de achiziție publică, în anul 2009 a fost modificată legislația privind achizițiile publice, în sensul diminuării perioadelor de licitare și al flexibilizării procesului prin posibilitatea de a utiliza o procedură accelerată de licitare. Cu toate acestea, persistă încă dificultăți serioase în realizarea cu celeritate a achizițiilor publice.

- Dificultăți în asigurarea resurselor financiare necesare demarării proiectelor sau a contribuției proprii la finanțarea proiectelor, în special ca urmare a efectelor crizei economice.

Principala măsură luată de Guvern în vederea sprijinirii beneficiarilor a constat în dublarea cotei maxime de prefinanțare acordată beneficiarilor, de la 15% la 30% din valoarea eligibilă a contractului de finanțare, precum și introducerea prefinanțării pentru beneficiarii care intră sub incidența ajutorului de stat, de până la 35% din valoarea grantului.

- Capacitate și expertiză destul de limitată a beneficiarilor din administrația centrală și locală de a pregăti și implementa corespunzător proiecte; deficiențele vizează în principal:
 - inexistența unui personal specializat suficient și cu experiență, mai ales la nivelul autorităților locale din orașele mici și mijlocii;
 - lipsa unei planificări strategice și a unei programări bugetare riguroase;
 - competențe scăzute în domenii cheie precum managementul de proiecte, achizițiile publice sau managementul financiar-bugetar.

Ca măsuri identificate pentru a veni în întâmpinarea acestor probleme, pot fi menționate mai multe inițiative, atât din partea ACIS, cât și a AM-urilor, de a pregăti programe de instruire specifice pentru beneficiarii contractelor de finanțare privind aplicarea clauzelor contractuale și gestionarea financiară a proiectelor, precum și programe de instruire cu autoritățile publice locale privind aplicarea procedurilor de achiziții publice și gestionarea contractelor de lucrări.

De asemenea, pentru o mai bună îndrumare a beneficiarilor POS DRU, Autoritatea de Management a elaborat un Manual al Beneficiarului pentru implementarea proiectelor, precum și un Ghid privind relațiile de parteneriat între diverse entități de drept public și privat în contextul derulării proiectelor.

Bariere legislative cu impact asupra ritmului de absorbție

Barierile legislative pot interveni în toate etapele de implementare a programelor operaționale, de la cele de definire a strategiilor sectoriale, la cele de pregătire a ghidurilor solicitanților, în contractarea proiectelor, și ulterior în implementarea acestora.

Cele mai importante deficiențe legislative cu caracter orizontal derivă din legislația bugetară, care conține o serie de prevederi restrictive de natură să afecteze implementarea eficientă și rapidă a proiectelor finanțate din fondurile structurale și de coeziune. O parte dintre deficiențe au fost soluționate prin aprobarea OUG nr. 64/2009 privind gestionarea financiară a instrumentelor structurale și utilizarea acestora pentru Obiectivul convergență, act normativ ce are ca obiectiv general fluidizarea fluxurilor financiar-bugetare în cadrul programelor operaționale finanțate din instrumente structurale și, implicit, creșterea gradului de absorbție, precum și prin normele de aplicare a prevederilor acestei ordonanțe. Alte probleme de natură bugetară urmează a fi soluționate prin aprobarea legislației naționale privind cadrul bugetar multianual, ceea ce va facilita implementarea proiectelor de investiții multianuale.

Din categoria reglementărilor privind managementul fondurilor publice care îngreunează implementarea proiectelor fac parte și prevederile Legii finanțelor publice, Legii finanțelor publice locale și HG nr. 264/2003, referitoare la condițiile de acordare și recuperare a avansurilor către contractori de către beneficiarii din rândul autorităților locale sau operatorilor regionali. Plățile în avans către contractori și nejustificate până la sfârșitul anului prin bunuri livrate, lucrări executate sau servicii prestate, trebuie recuperate de instituțiile publice. În aceste condiții, în ultimele luni ale fiecărui an beneficiarii instituții publice evită să mai acorde avansuri contractorilor întrucât la sfârșitul anului vor trebui să recupereze mare parte din sumele avansate.

Pe lângă problemele legislative cu caracter orizontal, autoritățile de management și beneficiarii au întâmpinat o serie de dificultăți legate de legislațiile sectoriale specifice, cum ar fi: legislația privind asociațiile de dezvoltare intercomunitară, lipsa normelor de aplicare a Legii administrației publice locale nr. 215/2001, lipsa normelor de aplicare a Legii nr. 220/2008 pentru stabilirea sistemului de promovare a producerii energiei din surse regenerabile de energie și posibilitatea/riscul amendării Legii, având impact asupra prognozelor din analiza financiară; legislația națională din sectorul deșeurilor (Legea nr. 101/2006), modificată în sensul întăririi rolului Consiliilor Județene în managementul acestor proiecte; deficiențe ale legislației care reglementează statutul administratorilor ariilor protejate, precum și a organismului competent în avizarea planurilor de management, legislația privind serviciile de utilitate publică (Legea nr. 51/2006) și serviciile de alimentare cu apă și canalizare (Legea nr. 241/2006), pentru a reflecta cât mai bine abordarea strategică regională promovată prin POS Mediu, în special asigurarea conformării depline cu regulile *"in house"* stabilite la nivelul UE pentru atribuirea contractelor de delegare a serviciilor de apă și canalizare.

Majoritatea aspectelor legislative sectoriale sesizate ca problematice de către autoritățile de management au fost amendate sau se află în curs de modificare în vederea soluționării deficiențelor constatate pe parcursul implementării.

Alte necesități legislative au derivat și din modificările regulamentelor comunitare privind gestionarea instrumentelor structurale. Astfel, a fost inițiată modificarea HG nr. 759/2007 privind regulile de eligibilitate a cheltuielilor efectuate în cadrul operațiunilor finanțate prin programele operaționale, prin introducerea posibilității declarării în mod forțat a costurilor indirecte, prin aplicarea unui procent din costurile directe și fără solicitarea de documente justificative.

Probleme instituționale

Sistemul instituțional creat pentru gestionarea programelor operaționale a fost stabilizat și consolidat. Evaluările de sistem realizate de către Autoritatea de Audit și Comisia Europeană prin intermediul misiunilor efectuate în perioada 2008-2009 s-au finalizat prin acreditarea sistemelor de management și control pentru toate cele șapte programe operaționale (dintre care șase programe în cursul anului 2009), atestându-se astfel conformitatea

procedurilor de implementare cu normele și standardele europene. Cu toate acestea, dificultățile instituționale, în special cele legate de complexitatea procedurilor și de stabilitatea personalului, continuă să existe.

Una dintre problemele majore cu care se confruntă întregul sistem de management al instrumentelor structurale o reprezintă resursele umane insuficiente și, uneori, slab motivate financiar la nivelul autorităților de management/organismelor intermediare/autorității de certificare și plată, inclusiv la nivelul unor funcții cheie precum evaluarea de proiecte sau verificarea cererilor de rambursare. Volumul mare de muncă și gradul ridicat de responsabilitate al activităților desfășurate de personalul din AM/OI conduce la o fluctuație a personalului instruit în gestionarea acestor fonduri, cu variații de la program la program.

Întrucât în procesul de constituire a structurilor de gestionare a fondurilor s-a acordat o mare atenție procesului de recrutare și instruirii specializate în domeniul gestionării instrumentelor structurale, fluctuația de personal este un element care poate avea influențe negative, impunându-se monitorizarea constantă pentru asigurarea managementului de calitate al fondurilor conform regulamentelor europene și naționale. Dintre efectele deja vizibile ale acestei situații pot fi menționate: întârzieri în elaborarea ghidurilor pentru solicitanți și în contractarea de asistență tehnică; întârzieri în finalizarea pregătirii proiectelor majore și în aprobarea acestora de către CE; întârzieri în implementarea proiectelor, cu impact direct asupra gradului de absorbție și eventual a neîndeplinirii unor angajamente asumate prin Tratatul de Aderare (ex. POS Mediu).

Situația s-a înrăutățit pe fondul blocării în anul 2009 a ocupării posturilor vacante (ca efect direct al crizei economice și financiare), afectând serios asigurarea unei capacități corespunzătoare de realizare a atribuțiilor și respectarea principiului separării funcțiilor ("patru ochi"), dar și a diminuării nivelului veniturilor salariale.

Deficiențele privind personalul specializat și motivat se regăsesc și la nivelul beneficiarilor din administrația centrală și locală, probleme la nivelul beneficiarilor vizând: absența unei reglementări legale privind stabilirea unui mecanism unitar de salarizare/stimulare/cointeresare a funcționarilor publici din administrația centrală angajați în echipele de proiect; neclaritățile privind componența echipelor de proiect și regimul angajaților contractuali, la nivelul beneficiarilor din administrația centrală și locală, în condițiile legislației muncii și a funcției publice, precum și a limitărilor bugetare din anul 2009.

O altă problemă este reprezentată de capacitatea administrativă relativ limitată a UCVAP de a-și îndeplini eficient rolul de verificare ex-ante a procedurilor de achiziție publică, conform prevederilor din cadrul Protocoalelor tripartite încheiate între fiecare Autoritate de Management, ANRMAP și UCVAP. Aceste protocoale au fost semnate în mai-iunie 2008, oferind un cadru coerent pentru verificarea respectării legislației privind achizițiile publice, în contextul implementării proiectelor aprobate. Protocolul de colaborare este important în condițiile în care nu se prevede în nici un alt document verificarea ex-ante și avizul asupra documentațiilor de achiziție publică lansate de beneficiarii proiectelor.

În ceea ce privește funcționarea SMIS, trebuie menționat că, în cursul anului 2008, SMIS a devenit operațional, sistemul fiind testat de Autoritatea de Audit la sfârșitul anului 2008. Având în vedere, însă, că volumul de informații necesar a fi introduse a fost foarte mare, într-o perioadă scurtă de timp (informații de programare pentru întregul program, informații despre proiecte în situația lansării concomitente pentru mai multe operațiuni) și pe fondul unor proiecte foarte numeroase, la nivelul anumitor programe a rezultat întârzierea introducerii datelor la zi privind proiectele depuse, aprobate și stadiul implementării acestora (POS CCE și POS DRU). Situația poate fi îmbunătățită printr-o programare etapizată a activităților serviciilor de evaluare și selecție și prin programarea lansărilor de cereri de proiecte succesiv, în cadrul acelorași structuri de gestiune (AM/OI – după caz).

În încheiere, este de subliniat faptul că, odată identificate, diversele dificultăți și probleme întâmpinate în implementare sunt tratate extrem de serios de către autoritățile competente, în vederea găsirii unor soluții rezonabile din punct de vedere legal, instituțional, procedural sau financiar. Realizarea unui grad înalt de absorbție depinde într-o măsură semnificativă de eficacitatea, eficiența și rapiditatea cu care barierele în calea absorbției sunt înlăturate.

3.2. Schimbări semnificative la nivelul politicilor naționale relevante

Evoluțiile care au avut loc la nivelul politicilor naționale cu impact asupra strategiei aprobate prin CSNR pot fi considerate, în cea mai mare parte, ca având o contribuție pozitivă la implementarea obiectivelor astfel stabilite. Deși perioada analizată se suprapune cu o perioadă de criză, deciziile de politică publică adoptate în această perioadă au venit în întâmpinarea obiectivelor aprobate.

Cele mai semnificative modificări de politică publică au vizat educația și formarea, precum și politicile de ocupare, ca politici esențiale în combaterea efectelor crizei economice și a promovării pe termen lung a potențialului uman.

Educație și formare profesională. Sistemul de învățământ românesc se află în continuă schimbare și îmbunătățire pe diversele domenii și nivele, în conformitate cu schimbările de ordin economic, social, politic și cultural din societate.

În 19 ianuarie 2007 a fost înființată Comisia Prezidențială pentru Analiza și Elaborarea Politicilor din domeniile educației și cercetării, o comisie de experți care a avut rolul de a realiza diagnoza sistemului și de a propune soluții la problemele identificate. Raportul Comisiei, intitulat *România educației, România cercetării*, a fost făcut public pe 12 iulie 2007. Pe baza Raportului și a discuțiilor publice ulterioare, a fost elaborat „Pactul Național pentru Educație”, semnat în data de 5 martie 2008 de către liderii tuturor partidelor parlamentare și ulterior de Academia Română, precum și de reprezentanții a 22 de organizații sindicale, studențești, asociația părinților și alte organizații neguvernamentale interesate de bunul mers al educației și cercetării în România.

Prevederile Pactului se aplică în mod nediscriminatoriu învățământului în limba română, în limbile minorităților naționale și în limbi de circulație internațională. Pactul Național pentru Educație întărește astfel obiectivele specifice ale strategiei de dezvoltare a resurselor umane de la nivelul CSNR, contribuind la îndeplinirea acestora și atingerea țintelor propuse a fi atinse prin intermediul instrumentelor structurale.

Ocupare. Politicile în domeniul ocupării forței de muncă au fost ajustate pentru reducerea impactului crizei economice asupra forței de muncă și modificarea cadrului legislativ și de finanțare, astfel încât să fie aplicate măsuri menite să crească nivelul și calitatea ocupării forței de muncă în România.

Luând în considerare provocările apărute pe piața muncii, au fost combinate obiective pe termen scurt și mediu și anume: consolidarea programelor active de ocupare, creșterea investițiilor și a calității programelor de formare profesională continuă și sprijinirea accesului pe piața muncii a grupurilor vulnerabile din punct de vedere social.

Legislația privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă este în proces de revizuire, scopul fiind de a crește atractivitatea programelor active de ocupare, simplificarea și flexibilizarea modului de implementare a măsurilor de stimulare a ocupării și reducerea obligațiilor pentru angajatorii care încadrează șomeri sau persoane aparținând grupurilor defavorizate.

De asemenea, s-a avut în vedere creșterea capacității partenerilor sociali de a promova calitatea sistemului de formare profesională continuă și accesul forței de muncă la programe de FPC prin reglementarea înființării și funcționării comitetelor sectoriale cu statut de instituții de dialog social de utilitate publică, cu personalitate juridică.

Legislația privind formarea profesională se află în curs de ajustare, urmărindu-se asigurarea coerenței cu politicile de educație, adaptarea sistemului de FPC la nevoile pieței muncii și consolidarea sistemului de asigurare a calității programelor de FPC. S-au identificat aspectele ce trebuie îmbunătățite/dezvoltate pentru consolidarea sistemului de FPC și facilitarea accesului la FPC.

Guvernul și partenerii sociali au negociat intens, la începutul anului 2009, un **pachet de măsuri urgente pentru relansarea economică și limitarea efectelor crizei economice și financiare**. Principalele măsuri de tip social, agreeate cu partenerii sociali, sunt:

- prelungirea cu 3 luni a perioadei de acordare a indemnizației de șomaj, pentru anul 2009;
- scutirea de la plata contribuțiilor și impozitelor la bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat, pentru o perioadă de maximum 3 luni, pentru veniturile din șomaj tehnic, acestea urmând să fie suportate de către stat;
- susținerea financiară a programelor de formare profesională continuă pentru angajați și șomeri;
- instituirea, în două tranșe, a pensiei sociale minime de 350 de lei;
- înghețarea salariilor în sistemul public pe anul 2009;
- elaborarea legii salarizării unice a personalului bugetar;
- acordarea statutului de instituții de dialog social de utilitate publică, cu personalitate juridică, comitetelor sectoriale pentru formarea profesională continuă.

Astfel, prin OUG nr. 28/2009 privind **reglementarea unor măsuri de protecție socială**, aprobată prin Legea nr. 268/2009, au fost adoptate două măsuri importante destinate sprijinirii angajatorilor pentru a menține locurile de muncă și asigurării unui nivel adecvat de protecție socială persoanelor care își pierd locurile de muncă în perioada de criză economică:

- scutirea pentru o perioadă de până la 3 luni de la plata contribuțiilor de asigurări sociale datorate atât de angajatori, cât și de salariați pe durata întreruperii temporare a activității angajatorului în cursul anului 2009;
- prelungirea perioadei de acordare a indemnizației de șomaj cu 3 luni pentru persoanele care se află în șomaj sau devin șomere după intrarea în vigoare a actului normativ până la sfârșitul anului 2009.

Politici în domeniul infrastructurii de transport și mediu. Prioritățile stabilite în aceste domenii sunt în concordanță cu politicile europene relevante și vizează realizarea unor investiții majore în dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de bază, care presupun o planificare stabilă pe termen mediu și lung. În aceste condiții, nu s-a impus modificarea de fond a politicilor în domeniu, ci doar anumite măsuri menite să faciliteze implementarea obiectivelor majore de politică.

Politici cu impact asupra competitivității. Prioritatea tematică a CSNR privind creșterea pe termen lung a competitivității economice din România este susținută și de o serie de strategii sectoriale naționale precum *Strategia națională privind implementarea serviciului universal în sectorul comunicațiilor electronice*, *Strategia guvernamentală de dezvoltare a comunicațiilor electronice în bandă largă pentru perioada 2009–2015*, *Strategia națională în domeniul cercetării-dezvoltării și inovării pentru perioada 2007-2013*.

Implementarea Strategiei energetice a României pentru perioada 2007-2020, care are printre obiectivele prioritare creșterea eficienței energetice și promovarea producerii energiei pe bază de resurse regenerabile, contribuie de asemenea la îmbunătățirea competitivității naționale.

La nivelul politicilor naționale relevante pentru implementarea acestei priorități tematice nu au survenit schimbări semnificative, dar merită menționat că adoptarea în ultimii doi ani a acestor strategii sectoriale influențează favorabil îndeplinirea obiectivelor CSNR.

Modificări în domeniul achizițiilor publice. Achizițiile publice reprezintă o componentă esențială a procesului de implementare a programelor operaționale. Contractele prevăzute în cadrul proiectelor aprobate sunt atribuite în conformitate cu legislația UE privind achizițiile publice și cu legislația națională primară și secundară de implementare a prevederilor UE pentru achiziții publice.

Legislația națională privind achizițiile publice a fost îmbunătățită prin modificări succesive ale actului normativ de bază, începând din anul 2007. Aceste modificări au urmărit și evitarea întârzierilor în contractarea și implementarea proiectelor finanțate din instrumente structurale, fiind realizate inclusiv pe baza consultărilor cu

direcțiile relevante din cadrul Comisiei Europene, pentru a se asigura conformitatea cu directivele europene în acest domeniu. Astfel, principalele modificări au vizat:

- majorarea pragurilor pentru aplicarea procedurii cererii de ofertă și a achiziției directe;
- limitarea perioadei de evaluare a ofertelor la 20 de zile de la deschiderea acestora, cu posibilitatea de prelungire a termenului, pentru motive temeinice, cu încă 20 de zile;
- posibilitatea acceptării, de către autoritatea contractantă, a unei declarații pe propria răspundere a ofertanților pentru dovedirea criteriilor de calificare, urmând ca doar ofertantul câștigător să furnizeze documentele care atestă îndeplinirea criteriilor înainte de semnarea contractului de achiziție publică;
- clarificarea noțiunii de preț aparent neobișnuit de scăzut și stabilirea modalităților de calcul pentru dovedirea acestuia;
- introducerea taxelor de timbru pentru acțiunile referitoare la procedurile de achiziție publică depuse la instanțele judecătorești;
- posibilitatea de a accelera procedurile de licitație restrânsă și negociere cu publicarea prealabilă a unui anunț de participare prin invocarea naturii excepționale a situației economice actuale, ca motiv de urgență.

3.3. Contribuția programelor operaționale la aplicarea Planului European de Redresare Economică

Prin tipologia de investiții prevăzute de regulamentele comunitare, precum și prin ponderea semnificativă a instrumentelor structurale în totalul fondurilor alocate investițiilor publice (în special în statele membre și regiunile cu un nivel scăzut de dezvoltare), politica de coeziune are un rol important în dinamica măsurilor de contracarare a crizei economico-financiare, la nivel european și național. Astfel, modul în care politica de coeziune, prin instrumentele sale, poate juca un rol semnificativ în contextul economic actual, s-a reflectat cu claritate atât în Planul European de Redresare Economică (PERE), cât și într-o serie de comunicări ulterioare ale Comisiei Europene, cele mai importante fiind COM (2008)/ 876/3 „Cohesion Policy: Investing in the real economy” și COM (2009)/ 257 final „A shared commitment for employment”.

Principalele direcții de acțiune ale politicii de coeziune identificate la nivel european ca având un puternic impact în sprijinirea măsurilor anti-criză sunt investițiile publice promovate cu prioritate în următoarele sectoare: infrastructură și energie, cercetare și inovare, capacitatea de producție a mediului de afaceri și potențialul uman.

În contextul crizei economice care a început să se manifeste vizibil asupra economiei românești începând cu trimestrul IV 2008, autoritățile române au apreciat includerea în PERE a măsurilor ce vizează simplificarea și accelerarea procesului de implementare a fondurilor structurale și de coeziune, conștinse fiind de rolul determinant al acestora în limitarea și combaterea efectelor crizei economice și financiare în spațiul comunitar.

La începutul anului 2009, economia românească se confrunta cu o serie de dificultăți care impunea adoptarea unor măsuri concrete de contracarare a efectelor crizei. Reducerea severă a posibilităților de creditare, piețe bursiere în declin, diminuarea încrederii consumatorilor, a consumului și investițiilor și, implicit, a activităților economice au generat o scădere drastică a veniturilor bugetare corelată cu o finanțare a cheltuielilor bugetare din ce în ce mai dificil de asigurat, o diminuare a câștigurilor salariale și o creștere a șomajului.

Plecând de la această situație economică aflată pe o pantă accentuat negativă, dar și în concordanță cu prevederile PERE, Guvernul României a implementat în cursul anului 2009, în cadrul unui pachet anti-criză, o serie de măsuri prioritare de ordin legislativ, financiar-bugetar și procedural, având drept obiectiv limitarea efectelor crizei și pregătirea condițiilor pentru relansarea economiei. Pachetul național de măsuri anti-criză a fost structurat pe trei paliere:

- măsuri pentru relansarea și stimularea creșterii economice;
- măsuri pentru finanțarea economiei și creșterea lichidității;
- măsuri sociale.

În ceea ce privește contribuția politicii de coeziune la reducerea impactului crizei economico-financiare în România, este de menționat faptul că una dintre măsurile centrale din pachetul de măsuri anti-criză vizează *perfecționarea mecanismului de absorbție a fondurilor comunitare*, la care se adaugă alte câteva măsuri punctuale bazate pe sprijinul financiar acordat prin intermediul programelor operaționale (ex. alocarea în 2009 a 7% din PIB pentru investiții, acordarea de ajutoare de stat pentru IMM-uri, sprijin financiar pentru firmele care angajează șomeri și pentru formare profesională).

Este important de subliniat faptul că participarea la eforturile anti-criză a intervențiilor finanțate prin programele operaționale nu a necesitat modificări la nivelul priorităților sau obiectivelor stabilite în procesul de programare, acestea corespunzând nevoilor de orientare a investițiilor inclusiv în condițiile crizei economice. Așa cum a fost stabilit prin CSNR, instrumentele structurale alocate României sunt orientate în proporție de cca. 60% spre dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene, 15% pentru promovarea competitivității economiei pe termen lung și 20% pentru investiții în dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România, acoperind astfel sfera domeniilor de investiții prin promovarea cărora politica de coeziune contribuie la combaterea crizei. În schimb, au fost necesare unele ajustări minore ale intervențiilor (modificarea unor criterii de eligibilitate și/sau selecție, a tipurilor de cheltuieli eligibile sau a beneficiarilor/grupurilor țintă vizate) pentru a acționa mai eficient în direcția combaterii efectelor crizei.

Rezultatele obținute în contractarea proiectelor depuse demonstrează faptul că alocarea planificată corespunde necesităților socio-economice reale. Astfel, investițiile în infrastructura rutieră locală și infrastructura de mediu (în special în sectorul de apă) au cunoscut cel mai mare succes, fie prin supra-contractarea fondurilor disponibile, fie prin premise de depășire semnificativă a fondurilor alocate. De asemenea, liniile de finanțare deschise pentru companii private, atât în domeniul investițiilor productive, dar și în ceea ce privește investițiile în capitalul uman au înregistrat un succes deosebit din punct de vedere al proiectelor depuse și aprobate.

Tot în contextul punerii în aplicare a măsurilor anti-criză cu sprijinul instrumentelor structurale, au fost întreprinse acțiuni care să asigure o accesibilitate cât mai extinsă a acestor fonduri pentru mediul de afaceri, atât prin finanțarea investițiilor productive în strânsă corelare cu utilizarea mai eficientă a resurselor umane, dar și prin promovarea instrumentelor inovative de finanțare, cum ar fi JEREMIE. Un bun exemplu în acest sens sunt cele trei scheme de ajutor de stat lansate în cadrul POS DRU, menite să vină în întâmpinarea nevoilor stringente ale pieței muncii (o schemă pentru formare profesională, o schemă pentru ocupare și o schemă *de minimis*), ai căror beneficiari sunt întreprinderile ce solicită finanțare pentru calificarea/recalificarea sau specializarea angajaților, pentru a angaja persoane dezavantajate (inclusiv persoane cu dizabilități), pentru a dezvolta programe de mentorat sau pentru a implementa măsuri pentru sănătatea și siguranța la locul de muncă.

Înainte de a prezenta succint măsurile întreprinse, trebuie menționat că principalele efecte negative ale crizei asupra implementării programelor operaționale sunt îngreunarea derulării proiectelor și înregistrarea unei număr mai ridicat de renunțări la proiecte înainte de contractare sau pe parcursul implementării, ca urmare a dificultății beneficiarilor de a asigura resursele financiare aferente contribuției proprii (cofinanțare și cheltuieli neeligibile). Creșterea semnificativă în anul 2009 a numărului de contestații la procedurile de achiziție publică (din cauza acutizării competiției pentru resurse financiare între operatorii economici), inclusiv cele organizate în cadrul proiectelor finanțate din instrumente structurale, este un alt fenomen generat de criză care afectează graficele de implementare aprobate ale proiectelor.

Așa cum s-a menționat deja, principala direcție de acțiune în vederea maximizării contribuției instrumentelor structurale în contextul crizei a vizat și se va concentra și în perioada următoare asupra accelerării absorbției acestor fonduri. Autoritățile s-au concentrat asupra identificării acelor măsuri care să contracareze efectele imediate ale crizei economice cu impact direct asupra ritmului implementării strategiei aprobate. Măsurile adoptate au fost orientate în două direcții majore:

- facilitarea accesului potențialilor beneficiari la liniile de finanțare disponibile prin strategia aprobată;
- sprijinirea beneficiarilor în implementarea proiectelor aprobate.

Măsurile au ținut cont de experiența acumulată la nivelul sistemului de gestionare a fondurilor în primii doi ani de implementare, precum și de principalele dificultăți întâmpinate de solicitanți la depunerea de proiecte sau de beneficiari în procesul de implementare.

Având în vedere imperativul de a pune cât mai rapid la dispoziția potențialilor beneficiari resursele alocate în cadrul programelor operaționale, au fost luate măsuri de simplificare a procesului de depunere a proiectelor, fără a afecta rigurozitatea procesului de selecție și cerințele impuse de către regulamentele comunitare. Simplificarea a vizat în principal:

- simplificarea unor cerințe și a documentației solicitate potențialilor beneficiari de către Autoritățile de Management;
- renunțarea la solicitarea unor documente la momentul depunerii proiectului, prin înlocuirea lor cu declarații pe propria răspundere a solicitantului, cu obligația prezentării respectivelor documente în etapa de contractare;
- includerea în Ghidurile Solicitantului a unor instrucțiuni mai clare privind întocmirea bugetului proiectului și pentru acoperirea diferențelor nefavorabile de curs valutar apărute ca urmare a situației economice actuale;
- armonizarea și o mai mare uniformizare a Ghidurilor Solicitantului pentru toate programele operaționale.
- flexibilizarea unor criterii de eligibilitate, cel mai important fiind cel legat de lipsa oricăror datorii la bugetele publice, care a fost înlocuită, pentru apelurile din 2009, cu declarație la depunerea cererii de finanțare că beneficiarul nu are obligații de plată nete la bugetul de stat mai mari de 1/12 din obligațiile de plată pe ultimele 12 luni și respectiv la bugetele locale, mai mari de 1/6 din obligațiile de plată pe ultimele 6 luni.

În procesul de implementare, două probleme majore cu care s-au confruntat beneficiarii ca urmare a crizei au fost obținerea resurselor financiare necesare implementării cursive a proiectelor și, în special în cazul proiectelor care necesită cheltuieli în valută într-o proporție însemnată, deprecierea substanțială a valorii monedei naționale în raport cu Euro (peste 20%) în perioada septembrie 2008 – ianuarie 2009. Beneficiarii au fost profund afectați de politica de creditare extrem de prudentă a băncilor, de lipsa unor garanții suficiente pentru obținerea de credite și de costurile mari ale finanțării. În scopul sprijinirii beneficiarilor, principalele măsuri adoptate au vizat:

- majorarea cotei de prefinanțare pentru beneficiari de la 15% la 30% din valoarea eligibilă a contractului de finanțare;
- introducerea prefinanțării pentru beneficiarii ale căror proiecte intră sub incidența ajutorului de stat / de minimis, în cuantum de până la 35% din valoarea grantului;
- introducerea posibilității beneficiarilor de a gaja / ipoteca active finanțate prin proiect în scopul facilitării contractării de credite exclusiv pentru asigurarea implementării proiectelor.

Este de subliniat că măsurile privind prefinanțarea au fost adoptate luând în considerare și primirea avansului suplimentar pe anul 2009 de la Comisia Europeană.

De asemenea, în vederea soluționării problemelor de finanțare ale beneficiarilor, a fost continuat dialogul cu instituțiile financiar bancare în vederea identificării și altor măsuri de sprijin. Astfel, la nivelul Ministerului Finanțelor Publice se află în analiză posibilitatea instituirii unui mecanism de garantare de către stat a creditelor pe care autoritățile publice locale și operatorii regionali de apă sunt nevoiți să le contracteze în vederea asigurării resurselor financiare necesare proiectelor, cu respectarea legislației privind datoria publică și ajutorul de stat.

În ceea ce privește cofinanțarea de la bugetul de stat, asigurarea acesteia a fost considerată o prioritate la nivelul Ministerului Finanțelor Publice. În plus, pentru a evita existența oricăror sincope în asigurarea cofinanțării publice, a fost contractată cu Banca Europeană de Investiții o Facilitate de cofinanțare a CSNR, în valoare de 1 mld. Euro, destinată asigurării cofinanțării de la bugetul de stat pentru proiectele de investiții în infrastructură (transport, mediu și energie), eligibile pentru asistență nerambursabilă UE în cadrul programelor operaționale. Autoritățile române au depus eforturi însemnate în cursul anului 2009 pentru simplificarea și accelerarea absorbției instrumentelor structurale, ca element important al luptei anti-criză. În același timp, accelerarea utilizării acestor fonduri constituie una dintre recomandările centrale ale PERE, pentru implementarea căreia au fost prevăzute și o serie de măsuri concrete, care pot fi împărțite în trei categorii: i) măsuri care nu necesită modificarea regulamentelor comunitare; ii) măsuri care au necesitat modificarea regulamentelor comunitare și

care au fost legiferae în cursul anului 2009; iii) măsuri care necesită modificarea regulamentelor comunitare și care nu au fost legiferae în cursul anului 2009.

O analiză prin prisma categoriilor i) și ii) sus-menționate relevă că la nivelul programelor operaționale implementate în România au fost puse în aplicare următoarele măsuri punctuale din PERE și din Comunicarea Comisiei „Cohesion Policy: Investing in the real economy”:

- folosirea (într-un singur caz) a posibilității de creștere până la 100% a contribuției Comunității la nivel de operațiune;
- introducerea posibilității ca, în cazul operațiunilor finanțate din FSE și FEDR, având activitățile cheie implementate direct de către beneficiar/partener, costurile indirecte ale operațiunilor să fie declarate în mod forfaitar (proiectul de act normativ este pe circuitul interministerial de avizare și va fi promovat în cursul lunii februarie 2010);
- utilizarea Fondului Social European ca instrument de combatere a problemelor create de criză pe piața muncii (fără a fi necesare modificări de program);
- utilizarea procedurii accelerate de achiziție publică;
- continuarea utilizării JASPERS ca sprijin pentru pregătirea proiectelor majore.

Se poate aprecia că autoritățile române au preluat un număr limitat de măsuri prevăzute în PERE, motivele principale fiind următoarele:

- unele măsuri nu sunt aplicabile sau nu sunt necesare în cazul României (ex. reprogramări la nivelul programelor operaționale);
- alte măsuri sunt relativ sofisticate în raport cu nevoile fundamentale de finanțare ale României și cu capacitatea / experiența beneficiarilor și a structurilor de gestionare a programelor (ex. modificarea programelor operaționale în sensul majorării alocărilor pentru investiții în eficiența energetică, investiții aflate încă la stadiul de pilot în România și a căror implementare este extrem de dificilă; extinderea utilizării instrumentelor de inginerie financiară);
- unele măsuri implică asumarea unor riscuri la nivelul sistemelor de management și control, riscuri pe care autoritățile române nu au considerat oportun să le asume la acest moment, având în vedere experiența încă limitată în implementarea instrumentelor structurale (ex. declararea unor cheltuieli efectuate în cadrul unor proiecte majore înainte de aprobarea oficială a Comisiei Europene; aplicarea costurilor unitare standard sau a sumelor globale).

Cu toate acestea, România salută disponibilitatea și eforturile depuse de instituțiile comunitare (Comisia Europeană, Parlamentul European) de a identifica, în cooperare cu statele membre și cu experții naționali în domeniu (ex. Simplification Task Force), măsuri anti-criză bazate pe simplificarea regulilor complexe de gestionare a fondurilor structurale și de coeziune. De asemenea, autoritățile române consideră că acest proces de analiză trebuie să continue, inclusiv în perspectiva definirii unui cadru de gestiune și control mai simplu și mai flexibil pentru următoarea perioadă de programare.

În perioada următoare, în vederea maximizării impactului anti-criză al instrumentelor structurale în conformitate cu obiectivul specific al PERE, accentul va fi pus pe continuarea identificării de măsuri interne de simplificare / clarificare a regulilor și procedurilor de implementare a programelor operaționale și respectiv a cadrului legislativ național relevant (ex. achiziții publice, finanțe publice centrale și locale, protecția mediului etc.) și a practicilor administrative subsecvente.

În Anexa III sunt furnizate răspunsurile la întrebările indicative adresate de Comisia Europeană cu privire la măsurile luate la nivel național pentru implementarea PERE.

Capitolul 4. Cooperarea teritorială europeană în România

În perioada 2007-2013, România beneficiază de fonduri comunitare nerambursabile alocate în cadrul obiectivului Cooperare Teritorială Europeană, prin intermediul a 11 programe operaționale pentru care Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului are calitatea de Autoritate (Comună) de Management / Autoritate Națională.

Specificul Programelor de Cooperare Teritorială Europeană presupune cooperarea regiunilor din România cu regiuni din statele vecine (în cadrul cooperării transfrontaliere), cu regiunile dintr-un anumit spațiu geografic (în cadrul cooperării transnaționale), precum și cu regiuni din orice stat membru al Uniunii Europene (în cadrul cooperării inter-regionale), prin intermediul unor proiecte gestionate și administrate în comun de partenerii din statele participante.

4.1. Stadiul implementării Programelor de Cooperare Teritorială Europeană

A. Programe pentru care Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului este Autoritate de Management

Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013 (finanțat din FEDR)

În zona de graniță dintre România și Bulgaria se derulează primul program de cooperare transfrontalieră cu cele două state având calitatea de membre ale UE, program ce a fost aprobat la 18 decembrie 2008 de către CE. Aria de cooperare a acestui program operațional acoperă 7 județe în România și 9 districte în Bulgaria.

Rezultate în implementare. Până în prezent, instituțiile implicate în gestionarea programului, respectiv Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului din România și Ministerul Dezvoltării Regionale și Lucrărilor Publice din Bulgaria, au lansat 3 apeluri de proiecte și un apel pentru colectarea de idei de proiecte strategice.

Primul apel s-a încheiat în septembrie 2008 cu depunerea a 51 de propuneri de proiecte, a căror evaluare s-a finalizat în data de 7 februarie 2009. Dintre acestea, 18 proiecte cu o valoare totală de 7,96 mil. Euro au fost aprobate de Comitetul Comun de Selecție în data de 19 februarie 2009. Dintre proiectele aprobate, unul este în domeniul accesibilității, patru în domeniul mediului și treisprezece în domeniul dezvoltării economice și sociale. Perioada estimativă pentru semnarea contractelor aferente proiectelor aprobate este primul trimestru al anului 2010.

Al doilea apel de proiecte, adresat unui proiect strategic, care vizează situația și evoluția socio-economică în zona de graniță dintre România și Bulgaria în perioada 2009-2015, s-a încheiat la 15 ianuarie 2009 cu depunerea a două proiecte. Bugetul alocat proiectului câștigător este de aproximativ 6 mil. Euro, din care aproximativ 5 mil. Euro reprezintă fonduri UE. Evaluarea acestor proiecte s-a încheiat în data de 4 februarie 2009, iar proiectul câștigător a fost aprobat în reuniunea Comitetului Comun de Selecție din 19 februarie 2009. Ulterior, au fost semnate contractele de cofinanțare cu partenerii români și contractul de finanțare FEDR cu Partenerul Lider, în valoare totală de 5,8 mil. Euro.

Al treilea apel de proiecte, în derulare până în aprilie 2010, dispune de un buget aproximativ de 101 mil. Euro, din care 88,9 mil. Euro contribuție FEDR. Depunerea de proiecte se face continuu până la data de 30 aprilie 2010, iar evaluarea proiectelor depuse are loc trimestrial. Din octombrie 2008, de când a fost lansat apelul și până în septembrie 2009 au fost depuse 179 de proiecte, valoarea totală a acestora reprezintă aproximativ 270% din bugetul de care dispune apelul.

După solicitările primite din partea potențialilor aplicanți cu privire la dezvoltarea de posibile proiecte strategice în contextul programului, a fost aprobată în cadrul reuniunii Comitetului Comun de Monitorizare al programului, în data de 23 iunie 2009, la Vidin, o "Metodologie pentru generarea de idei de proiecte strategice", precum și calendarul de derulare a apelului de idei de proiecte strategice. La termenul limită pentru depunerea ideilor de

proiecte strategice, 31 august 2009, au fost depuse 50 astfel de idei, cu bugete ce reprezintă 135% din valoarea bugetului alocat pentru întreg programul. Până în luna septembrie 2009 au fost depuse cereri de rambursare numai pentru cheltuielile efectuate din asistența tehnică a programului, în valoare de 145.496 euro.

Dificultăți întâmpinate în implementarea programului

- Deși Memorandumul de Înțelegere pentru Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria a fost aprobat în România în luna decembrie 2008, urmare a comentariilor primite din partea partenerilor bulgari, a fost necesară reluarea procesului de aprobare în ambele state. Semnarea cât mai urgentă a Memorandumului este foarte importantă având în vedere că este una dintre condițiile pentru aprobarea Descrierii Sistemului de Management și Control și, implicit, pentru începerea rambursărilor de la Comisia Europeană a sumelor aferente aplicațiilor de plată transmise.
- Urmare a misiunii de audit pentru aprobarea Descrierii Sistemului de Management și Control, Autoritatea de Audit a formulat o serie de recomandări în ceea ce privește sistemul de control de prim nivel și modalitățile de recuperare a sumelor plătite necuvenit pe teritoriul Republicii Bulgaria. În acest sens, este necesară urgentarea de către Autoritatea Națională din Bulgaria a procesului de avizare a procedurilor specifice pentru a putea obține aprobarea descrierii de sistem.

Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia (finanțat din Instrumentul de Asistență pentru Preaderare)

Comisia Europeană a adoptat, prin Decizia C(2008) 1076 din 27 martie 2008, Programul IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia, care acoperă 3 județe în România și 5 districte în Serbia. Programul este finanțat de UE prin Instrumentul de Asistență pentru Preaderare (IPA) și cofinanțat de statele partenere în program.

Rezultate în implementare. Lansarea primului apel pentru propuneri de proiecte, având o sumă alocată de cca. 10,5 mil. Euro, a avut loc în data de 30 aprilie, cu termen limită de depunere 29 iulie 2009. În total au fost depuse 166 de proiecte, din care 58 în cadrul Axei prioritare 1 – Dezvoltare economică și socială, 20 în cadrul Axei prioritare 2 – Mediu și pregătirea pentru situații de urgență și 88 în cadrul Axei prioritare 3 – Promovarea activităților de tipul „people to people”.

Dificultăți întâmpinate în implementarea programului

- Memorandumul de Înțelegere și descrierea sistemelor de management și control.
Primirea pre-finanțării la nivel de program este condiționată de transmiterea către Comisia Europeană a Descrierii sistemelor de management și control însoțită de Memorandumul de Înțelegere semnat de către cele două state partenere în program și de raportul de audit asupra evaluării sistemelor de management și control. Semnarea Memorandumului de Înțelegere și definitivarea descrierii sistemelor de management și control trebuie să aibă la bază procedurile de lucru atât ale Autorității de Management din România cât și ale Autorității Naționale din Republica Serbia, unde trebuie încă realizate modificări de ordin legislativ în vederea elaborării/finalizării acestor documente. În ciuda eforturilor României, statul partener nu a reușit să definitiveze aceste documente, ceea ce a făcut imposibilă transmiterea documentelor necesare către Comisia Europeană în vederea primirii pre-finanțării.

În timp ce programele finanțate din FEDR și Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (ENPI) primesc pre-finanțarea necondiționat, ceea ce face ca demararea programului să nu se bazeze pe bugetul de stat al României pe o perioadă îndelungată, în cazul Programului IPA de Cooperare Transfrontalieră România - Serbia este necesară avansarea unor sume de la bugetul de stat, pentru o perioadă îndelungată, pentru demararea implementării, inclusiv pentru adoptarea unor măsuri menite să facă posibilă întocmirea unui raport de audit de sistem care să permită primirea pre-finanțării (ex. angajarea personalului în Secretariatul Tehnic Comun, înființarea Comitetului Comun de Monitorizare). De exemplu, după lansarea primului apel pentru propuneri de proiecte au fost cheltuite sume de la bugetul de stat pentru organizarea de seminarii de informare pentru

beneficiari și organizarea sesiunii de evaluare, urmând ca toate aceste sume să fie rambursate din fondurile IPA atunci când se va finaliza descrierea sistemelor de management și control și se va semna Memorandumul de Înțelegere.

- Achiziții publice.

Conform regulamentelor comunitare, în cadrul Programului trebuie folosit, pentru realizarea achizițiilor publice, un set de reguli similar celui folosit de către România în faza de preaderare, în locul legislației naționale de achiziții publice. Prin urmare, CE solicită Autorității de Management o derogare de la aplicarea legislației naționale care să fie menționată în Memorandumul de Înțelegere dintre România și Republica Serbia, derogare prin care Autoritatea de Management își dă acordul privind aplicarea procedurilor PRAG.

Programul IPA de Cooperare Transfrontalieră România - Serbia se adresează în general autorităților publice locale din aria eligibilă. În România, autoritățile publice locale aplică prevederile OUG nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii, cu modificările și completările ulterioare. Aceste organisme, eligibile și sub alte programe naționale sau cu finanțare europeană, aplică legislația națională și în cadrul proiectelor finanțate din POR, dar și din programele de cooperare transfrontalieră finanțate din FEDR (ex. Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria - România 2007-2013, Programul de cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013). În acest fel, utilizarea procedurilor PRAG exclusiv pentru achizițiile efectuate în cadrul proiectelor finanțate prin Programul IPA România - Serbia ar putea avea ca impact reducerea numărului de aplicanți în cadrul programului menționat, îngreunarea implementării proiectelor și creșterea riscului de producere a unor erori, dar și amplificarea costurilor proiectelor.

Programul Operațional Comun România-Ucraina-Republica Moldova 2007-2013 (finanțat din Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat)

Programul Operațional Comun România-Ucraina-Republica Moldova 2007-2013 a fost aprobat de către CE în 29 iulie 2008 și acoperă 8 județe în România, trei oblast-uri în Ucraina și întregul teritoriu al Republicii Moldova.

Rezultate în implementare. Lansarea oficială a programului a avut loc în luna aprilie 2009, în cadrul unei conferințe desfășurate la Iași. Primul apel de propuneri de proiecte a fost lansat pe data de 1 iulie 2009, iar termenul limită pentru depunerea proiectelor a fost 28 octombrie 2009 pentru Prioritățile 1 și 2 ale programului („Spre o economie competitivă a zonei de frontieră”, „Mediu și pregătirea pentru situații de urgență”) și 28 septembrie 2009 pentru Prioritatea 3 „Cooperare people to people”.

Suma totală alocată primei cereri de propuneri de proiecte este de 35 mil. Euro, dintre care 30 mil. Euro pentru Prioritățile 1 și 2 și 5 milioane pentru Prioritatea 3. În perioada iulie-august 2009, Autoritatea Comună de Management, cu sprijinul Secretariatului Tehnic Comun a organizat două forumuri pentru căutare de parteneri precum și seminarii și sesiuni de instruire pentru potențialii beneficiari, în fiecare județ aflat în aria programului, în vederea familiarizării acestora cu specificul programului și pentru a-i sprijini prin furnizarea de clarificări și informații în vederea realizării unor proiecte. Ca urmare a acestei cereri de proiecte au fost depuse 422 de proiecte, dintre acestea 266 fiind adresate priorităților 1 și 2 care vizează proiecte de infrastructură în domeniul transportului, managementului frontierei, energiei, managementului apei, mediului și pregătirii pentru situații de urgență.

Dificultăți întâmpinate în implementarea programului. Implementarea programului a demarat cu o oarecare întârziere ca urmare a dificultății cu care s-a ajuns la consens în cadrul structurilor comune de gestionare a programului în ceea ce privește elementele cheie ale apelului (valoarea primului apel, criterii de eligibilitate, dimensiunea finanțării nerambursabile etc.).

Programul Operațional Comun „Marea Neagră 2007-2013” (finanțat din Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat)

Programul Operațional Comun „Marea Neagră 2007-2013” a fost aprobat în 27 noiembrie 2008. Aria eligibilă a programului cuprinde 10 state: Armenia, Azerbaidjan, Bulgaria, Georgia, Grecia, Republica Moldova, România, Rusia, Turcia, Ucraina. Unele dintre acestea participă cu întreg teritoriul național (Armenia, Azerbaidjan, Republica Moldova și Georgia), altele numai cu regiunile din vecinătatea bazinului (Bulgaria, Grecia, România, Rusia, Turcia și Ucraina). În România sunt eligibile cele 6 județe din regiunea Sud-Est, respectiv: Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea, Vrancea.

Rezultate în implementare. În calitate de Autoritate Comună de Management, Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului a anunțat în data de 30 iunie 2009 deschiderea primului apel de propuneri de proiecte, cu termen de depunere 12 octombrie 2009. Pentru acest prim apel de propuneri de proiecte sunt disponibile fonduri ENPI în valoare de cca. 3,3 mil. Euro, iar Turcia participă cu fonduri IPA în valoare de 1,34 mil. Euro. Cofinanțarea comunitară se ridică la 90% din valoarea cheltuielilor eligibile la nivel de proiect. În cadrul acestui apel au fost depuse 173 de proiecte, iar procesul de evaluare și selecție a început în data de 10 noiembrie 2009.

Dificultăți întâmpinate în implementarea programului. Principalele probleme întâmpinate în implementarea acestui program vizează dificultățile de încheiere a diferitelor tipuri de acorduri și memorandumuri specifice acestui tip de program. Acordurile Financiare cu Ucraina, Azerbaidjan și Federația Rusă trebuiau semnate până la 31 decembrie 2009, pentru a permite potențialilor beneficiari din cele trei state să participe la Program. Comisia Europeană va informa Autoritatea Comună de Management oficial privind stadiul acestor acorduri în cursul lunii ianuarie 2010.

De asemenea, nu au fost încă semnate:

- Memorandumul de înțelegere între Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului din România în calitate de Autoritate Comună de Management, Ministerul Dezvoltării Regionale și Lucrărilor Publice din Bulgaria în calitate de Autoritate Națională, Ministerul Economiei, Competitivității și Transportului Marin din Grecia în calitate de Autoritate Națională și Autoritatea de Audit din România;
- Protocolul de colaborare între Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului din România în calitatea de Autoritate Comună de Management, Agenția Turcă pentru cooperare Internațională și Dezvoltare în calitate de Autoritate Națională, Unitatea Centrală de Finanțe și Contractare din Turcia în calitate de Autoritate Contractantă pentru fondurile IPA.

B. Programe pentru care Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului este Autoritate Națională

Programul de Cooperare Transnațională Sud-Estul Europei

Programul a fost aprobat de Comisia Europeană în data de 20 decembrie 2007, având următoarea arie de acoperire: trei state membre vechi (Austria, Grecia și Italia); cinci state membre noi (Bulgaria, Ungaria, România, Slovenia, Slovacia); un stat candidat (Croatia); un stat cu statut de candidat cu care nu au fost demarate negocierile (Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei); patru state potențial candidate (Albania, Bosnia, Muntenegru și Serbia); două state cu care UE are relații speciale: Moldova și Ucraina (Oblasturile Cjermovestka, Ivano-Frankiviska, Zakarpatska și Odessa).

Rezultate în implementare. În cadrul primei cereri de proiecte - prima etapă (Expresii de Interes), lansată în data de 5 mai 2008 și finalizată în data de 13 iunie 2008, din 822 de proiecte depuse la nivel de program, 400 de proiecte (eligibile din punct de vedere administrativ) au fost cu participare românească, din care 72 de proiecte au fost invitate să depună aplicația completă din 90 invitate în total.

În cadrul celei de-a doua etape a cererii de proiecte - aplicația completă, lansată în data de 13 octombrie 2008 cu termen de depunere 21 noiembrie 2008, au fost depuse la Secretariatul Tehnic Comun 90 de proiecte, dintre care 67 cu participare românească. În cadrul selecției finale a proiectelor au fost aprobate pentru finanțare 40 de

proiecte care au îndeplinit condițiile stabilite, din care 37 de proiecte cu participare românească. Autoritatea de Management a semnat cele 40 de contracte de finanțare cu Partenerii Lider de Proiect, în valoare de cca. 76,6 mil. Euro, bugetul aferent partenerilor români fiind în valoare de cca. 11,9 mil. Euro.

Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-România

Programul a fost aprobat de Comisia Europeană în data de 21 decembrie 2007, având ca arie de acoperire regiunile NUTS III, situate la granița dintre cele două țări: 4 județe din România (Timiș, Arad, Bihor, Satu Mare) și 4 județe din Ungaria (Csongrád, Békés, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg).

Rezultate în implementare. În cadrul primei cereri de proiecte (soft) lansate în data de 15 octombrie 2008, cu termen de depunere 30 ianuarie 2009, au fost depuse un număr de 196 proiecte. Dintre acestea, un număr de 134 de proiecte au trecut de evaluarea formală și a eligibilității și sunt propuse a fi evaluate din punct de vedere calitativ. În perioada 24-25 iunie 2009, a avut loc cea de-a patra întâlnire a Comitetului Comun de Selecție. Astfel, 90 de proiecte au fost propuse pentru finanțare, solicitând un buget de cca. 12,63 mil. Euro din FEDR (din care contribuția României este de 50%). În prezent proiectele se află în faza de semnare a contractelor de finanțare pentru fondurile FEDR cu Autoritatea de Management și a contractelor de cofinanțare cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului.

În cadrul celui de-al doilea apel de proiecte (investiții) – primul pas (Concepția de Proiect), lansat în data de 3 decembrie 2008, cu termen de depunere 16 februarie 2009, au fost depuse un număr de 157 propuneri de proiecte. Dintre acestea un număr de 154 de proiecte au trecut de evaluarea formală și a eligibilității și sunt propuse a fi evaluate din punct de vedere calitativ. În urma deciziei Comitetului Comun de Selecție, un număr de 120 Concepții de Proiect au fost invitate în etapa a doua de selecție. Acestea solicită un buget de cca. 182,23 mil. Euro din FEDR (din care contribuția României este de 50%).

În data de 08.10.2009 a fost lansat cel de-al treilea apel de propuneri de proiecte (soft), având termen limită de depunere data de 22.01.2010. Bugetul lansat este în valoare de 20,76 mil. Euro (contribuție FEDR).

Programul Operațional Comun ENPI CBC Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2007-2013

Programul Operațional Comun ENPI CBC Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2007-2013 a fost aprobat în data de 23 septembrie 2008 și acoperă două județe din Ungaria - Szabolcs-Szatmár-Bereg și Borsod-Abaúj-Zemplén, două regiuni din Slovacia - Košický și Prešovský, trei județe din România - Maramureș, Satu Mare și Suceava și trei regiuni din Ucraina - Zakarpatska, Ivano-Frankivska și Chernivetska.

Rezultate în implementare. Primul apel de propuneri de proiecte a fost lansat în data de 16 iunie 2009 și a avut ca termen limită de depunere 22 septembrie 2009. Au fost depuse un număr de 148 de propuneri de proiecte dintre care 74 cu participare românească.

Dificultăți întâmpinate în implementarea programului: lipsa capacității de cofinanțare a unora dintre partenerii români în cazul proiectelor majore de investiție (ex. Compania Națională de Căi Ferate CFR-S.A.).

Programul pentru Rețeaua de dezvoltare urbană URBACT II

Programul a fost aprobat de către Comisia Europeană prin Decizia CE nr. E/2007/2063 - C(2007)4454 din 2 octombrie 2007, și acoperă întreg teritoriul UE (27 State Membre); două state partenere cu statut special (Norvegia și Elveția); statele candidate la aderarea la UE vor fi considerate partenere în funcție de interesul exprimat (Statele IPA, cu finanțare IPA); alte state vecine UE (cu finanțare proprie), care își exprimă oficial interesul de a participa în program.

Rezultate în implementare. Prima cerere de proiecte a fost lansată în data de 3 decembrie 2007 și finalizată în data de 15 februarie 2008, situația proiectelor fiind următoarea: 19 proiecte de tip „rețea tematică” aflate în faza de implementare (din care 13 proiecte cu beneficiari din România), 6 proiecte de tip „grup de lucru” aflate în faza de implementare (din care 3 proiecte cu beneficiari din România) și un proiect de tip „grup de lucru” aflat în faza de dezvoltare. Contractele de cofinanțare pentru proiectele cu participare românească aprobate în cadrul primului apel de proiecte sunt în curs de semnare.

A doua cerere de proiecte a fost lansată în data de 16 iunie 2009 și finalizată în data de 25 septembrie 2009, situația proiectelor fiind următoarea: 13 proiecte de tip „rețea tematică” aflate în faza de dezvoltare (din care 6 proiecte cu beneficiari din România) și 3 proiecte de tip „grup de lucru” aflate în faza de dezvoltare (din care 1 proiect cu beneficiari din România).

Programul de Cooperare Interregională INTERREG IV C

Programul a fost aprobat de către Comisia Europeană prin Decizia CE nr. 4222/11.09.2007 și acoperă întreg teritoriul UE (27 State Membre) și două state partenere cu statut special (Norvegia și Elveția).

Rezultate în implementare. Prima cerere de proiecte a fost lansată în data de 21 septembrie 2007 și finalizată în data de 15 ianuarie 2008, situația proiectelor depuse fiind următoarea: 139 proiecte cu participare românească depuse din 492 total depuse la nivel de program (locul 8 din 29 state participante); au fost aprobate un număr de 41 proiecte din care 19 cu participare românească. Au fost semnate toate contractele de finanțare între Autoritatea de Management și Partenerii lider de proiect ai operațiunilor aprobate în cadrul primului apel de proiecte. Contractele de cofinanțare pentru proiectele cu participare românească aprobate în cadrul primului apel de proiecte sunt în curs de semnare

A doua cerere de proiecte a fost lansată în data de 28 octombrie 2008 și finalizată în data de 30 ianuarie 2009, situația proiectelor depuse fiind următoarea: 482 de proiecte depuse, din care 188 cu participare românească. Au fost selectate 74 de proiecte, 31 dintre acestea având și parteneri români. Contractele de cofinanțare aferente proiectelor cu participare românească aprobate în cadrul celui de-al doilea apel vor fi semnate după semnarea contractelor de finanțare dintre Autoritatea de Management și Partenerii lider de proiect.

În data de 9 decembrie 2009 a fost lansat cel de-al treilea apel de proiecte, termenul de depunere fiind 15 martie 2010.

4.2. Contribuția programelor de cooperare teritorială europeană la Strategia Dunării

Dezvoltarea durabilă și integrată a regiunii dunărene reprezintă unul dintre obiectivele strategice ale României și altor state riverane. În viziunea României, obiectivele majore care trebuie urmărite în procesul de elaborare și implementare a Strategiei UE pentru regiunea Dunării sunt:

- O regiune dunăreană dinamică, competitivă și prosperă;
- Crearea unor sisteme integrate de transport și monitorizare a protecției mediului;
- Ape mai curate, protejarea bio-diversității, combaterea poluării transfrontaliere și reducerea riscului de inundații;
- Îmbunătățirea capacității administrative, stimularea schimburilor culturale și a contactelor „people-to-people”.

Subsumate acestor obiective, domeniile de acțiune prioritare sunt: dezvoltare socio-economică; conectivitate și accesibilitatea regiunilor; protecția mediului și prevenirea riscurilor.

Cu privire la contribuția programelor de cooperare teritorială europeană 2007-2013 la realizarea și implementarea Strategiei Dunării, se pot sublinia următoarele aspecte:

- Toate programele de cooperare teritorială europeană relevante pentru strategia Dunării cuprind axe și măsuri prioritare care au adresabilitate directă pentru domeniile de acțiune prioritare sus-menționate;
- Autoritățile române au identificat propuneri concrete de proiecte, ca rezultat al apelurilor lansate în cadrul acestor programe pentru domeniile menționate. Aceste propuneri de proiecte au obiective strategice menite să adreseze necesități specifice din zona Dunării în România;
- Programele de cooperare teritorială europeană sunt incluse în documentele strategice ca sursă de finanțare potențială.

Deoarece se dorește ca viziunea României privind strategia Dunării, elaborată în cadrul unui grup interministerial coordonat de Ministerul Afacerilor Externe și Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului, să fie reprezentativă pentru toate categoriile relevante de actori (administrații locale, cercuri academice, ONG-uri, sector privat), se va organiza un proces de consultare publică cu începere din luna ianuarie 2010.

4.3. Grupări Europene de Cooperare Teritorială pe teritoriul României

Gruparea Europeană de Cooperare Teritorială (GECT) este o structură, reglementată de Regulamentul nr. 1082/2006 al Parlamentului European și al Consiliului, creată din necesitatea de a promova cooperarea transfrontalieră, transnațională și interregională între statele membre ale Uniunii Europene, cu scopul de a consolida coeziunea economică și socială. România este unul din primele statele membre UE care a adoptat cadrul legal necesar pentru aplicarea efectivă a Regulamentului nr.1082/2006, și anume OUG nr. 127/2007 privind Gruparea Europeană de Cooperare Teritorială, aprobată cu modificări prin Legea nr. 52/2008.

Autoritățile publice (în principal cele de la nivel local, dar și cele de la nivel central) din România și-au manifestat interesul pentru constituirea unor astfel de structuri care beneficiază de personalitate juridică și care pot avea personal propriu, considerându-le o oportunitate pentru eficientizarea procesului de identificare, dezvoltare și implementare a proiectelor de cooperare teritorială europeană.

În tabelul de mai jos sunt prezentate inițiativele de constituire de Grupări Europene de Cooperare Teritorială (primite din partea autorităților din România până la data de 30 septembrie 2009), obiectivele lor, aria de cooperare, precum și stadiul aprobării acestora.

Denumire GECT	Obiectiv	Membrii GECT/ Aria de cooperare	Stadiu
UTTS Ung-Tisa-Tur-Sajo	Dezvoltarea și implementarea de proiecte de cooperare transfrontalieră transnațională și interregională	Slovacia - județele: Kosice și Presov Ungaria – județele: Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar România - județele Satu Mare și Arad Ucraina - regiunea Zakarpatja	Documentele constitutive au fost elaborate, însă nu a fost emisă încă autorizația de funcționare
OLPLEV	Dezvoltarea și implementarea unui proiect de cooperare transfrontalieră ce vizează construcția unui pod peste Dunăre care să facă legătura între malul românesc și cel bulgăresc în dreptul localității Corabia	România – județul Olt Bulgaria – districtul Plevn	Documentele constitutive nu au fost încă elaborate
Banat – Triplex – Confinium	Dezvoltarea și implementarea de proiecte de cooperare transfrontalieră, transnațională și interregională	Ungaria, România și Serbia – județele situate la granițele dintre cele trei state	Documentele constitutive au fost elaborate, însă nu a fost emisă încă autorizația de funcționare
Nu a fost stabilită încă o denumire pentru această GECT	Dezvoltarea și gestionarea de proiecte majore, finanțate din fonduri UE, în vederea îmbunătățirii condițiilor de navigare pe segmentul comun al Dunării	Ministerul Transporturilor din România și Ministerul Transporturilor din Bulgaria	Documentele constitutive nu au fost încă elaborate

Capitolul 5. Exemple de bune practici

În Anexa IV a Raportului Strategic sunt prezentate câteva exemple de bune practici selectate din rândul proiectelor aprobate și aflate în curs de implementare sau al unor politici implementate cu sprijinul instrumentelor structurale. Astfel, este prezentat câte un exemplu pentru fiecare dintre cei patru piloni stabiliți prin Orientările Strategice pentru Coeziune:

Creșterea gradului de atractivitate a Statelor Membre, regiunilor și orașelor

Pentru evidențierea modului în care au fost alocate fondurile comunitare în cadrul programelor operaționale astfel încât să se asigure creșterea gradului de atractivitate a Statelor Membre, regiunilor și orașelor, a fost selectat ca un exemplu de bune practici un proiect finanțat din POS Mediu, și anume „Reabilitarea și extinderea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Tulcea”, al cărui beneficiar este un operator regional de apă. Alegerea pentru acest tip de proiect derivă atât din dimensiunea strategică a proiectului, plecând de la faptul că se are în vedere implementarea procesului de regionalizare a serviciilor de apă și apă uzată, promovând astfel eficientizarea serviciilor publice din acest sector, cât și de la faptul că un astfel de proiect se justifică pe baza unui program de investiții regional (Master Plan), prin care se identifică nevoile investiționale în domeniul apei și apei uzate pentru un areal geografic identificat. În plus, prin acest proiect se urmărește implementarea cerințelor directivelor europene în domeniu.

Încurajarea inovării, antreprenoriatului și creșterii economiei bazate pe cunoaștere

Un exemplu excepțional de promovare a inovării, antreprenoriatului și creșterii economiei bazate pe cunoaștere este proiectul “Centru Est-European de Cercetare Aplicativă Integrată” (CEECAI), promovat în cadrul POS CCE, prin care se urmărește creșterea capacității de cercetare a întreprinderii în vederea creșterii nivelului de inovare și a competitivității pe piață și crearea de noi locuri de muncă pentru cercetare-dezvoltare, în domeniul sistemelor de securitate, ingineriei traficului și al automatizărilor industriale din România. Atingerea acestui obiectiv este realizată prin promovarea unor investiții în valoare de cca. 27 mil. lei (6 mil. Euro) pentru crearea a 10 laboratoare moderne de cercetare-dezvoltare în domeniul sistemelor de securitate aviatică, securitatea transporturilor, securizarea frontierelor, precum și din domeniul ingineriei traficului și al automatizărilor industriale, considerate componente ale securizării infrastructurilor critice. Investiția include și capacități aferente pentru realizarea de modele funcționale, prototipuri și simulatoare, precum și toate echipamentele, aparatele, instrumentele și dotarea necesară pentru realizarea activităților propuse.

Crearea unor locuri de muncă mai multe și mai bune

În vederea creșterii adaptabilității lucrătorilor și întreprinderilor, unul dintre domeniile de intervenție finanțate din FSE vizează dezvoltarea parteneriatelor și încurajarea inițiativelor pentru partenerii sociali și societatea civilă. Pentru sprijinirea unor astfel de inițiative, în cadrul POS DRU au fost promovate proiecte vizând înființarea unor secretariate tehnice permanente pentru Pactele Regionale pentru Ocupare și Incluziune Socială, având rolul de a îndeplini la nivel regional activități privind gestionarea, revizuirea și actualizarea Planurilor Regionale de Acțiune pentru Ocupare, implementarea măsurilor prevăzute de aceste planuri și promovarea acestora. Astfel, pentru exemplul prezentat vizând Regiunea Centru, obiectivul general al proiectului constă în sprijinirea partenerilor sociali și a ONG-urilor din cadrul Pactului Regional pentru Incluziune Socială și Ocupare din Regiunea Centru în vederea asigurării operaționalității pactelor la nivel regional și național și a oferirii de asistență tehnică pentru creșterea investiției în capitalul uman, crearea de parteneriate adaptate noilor caracteristici ale pieței muncii flexibile și incluzive. Printre rezultatele urmărite prin implementarea proiectului se numără înființarea Secretariatului Tehnic al Pactului și dezvoltarea Planului de Lucru 2008-2013 pentru Implementarea Planului de Acțiune Regional pentru Ocupare și Incluziune Socială, precum și alte acțiuni de promovare specifice.

Dimensiunea teritorială a politicii de coeziune

Pentru evidențierea dimensiunii teritoriale, s-a optat pentru prezentarea politicii privind sprijinirea poliilor de creștere, ca o politică inovativă în România prin care se promovează dezvoltarea policentrică la nivelul României, în scopul valorificării potențialului regional, îmbunătățirii ocupării, evitării adâncirii disparităților interne, precum și al creșterii capacității de a face față competiției impuse de globalizare și provocărilor viitoare. Concentrarea activităților economice în cei șapte poli de creștere desemnați va impulsiona și va stimula dezvoltarea economiilor regionale, precum și a economiei naționale. Sprijinul pentru polii de creștere se realizează sub umbrela strategică a unor Planuri Integrate de Dezvoltare, finanțate într-o abordare coerentă din toate programele operaționale finanțate din instrumente structurale, precum și din Programul Național de Dezvoltare Rurală, fonduri ale bugetului de stat și bugetelor locale și împrumuturi.

Capitolul 6. Concluzii

6.1. Previziuni privind evoluțiile socio-economice

Pentru anul 2009, prognoza macroeconomică ia în calcul faptul că tendința de contracție a activității economice, comparativ cu perioadele similare din anul precedent, se va manifesta pe întreaga durată a anului. Economia românească este în recesiune, pentru prima dată după 9 ani de creștere. De aceea, cadrul macroeconomic previzionează un **produs intern brut** în scădere, în termeni reali, cu 7% față de 2008. Cererea internă se va diminua puternic, componentele sale importante - consumul privat și formarea brută de capital fix - înregistrând scăderi, de 10,6% și respectiv 20%. Se așteaptă ca investițiile publice în infrastructură, prioritatea guvernului în acest an, să se accelereze, existând posibilitatea finanțării acestora din fonduri europene nerambursabile. Consumul guvernamental se va diminua cu 2,7%, în condițiile eforturilor de ajustare a deficitului bugetar.

Evoluția produsului intern brut pe termen mediu

- modificări procentuale față de anul precedent -

	2009	2010	2011
Cererea internă, din care:	-13,0	1,4	2,7
- Consumul privat	-10,6	3,8	2,8
- Consumul guvernamental	-2,7	-3,5	-1,3
- Formarea brută de capital fix	-20,0	-1,0	5,0
Exportul de bunuri și servicii	-10,5	3,3	2,4
Importul de bunuri și servicii	-24,8	3,6	3,3
PIB	-7,0	1,3	2,4
Industrie	-4,3	3,2	3,1
Agricultură	-2,0	1,6	2,8
Construcții	-18,9	-1,9	2,0
Servicii	-5,6	1,0	2,3

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Cererea externă redusă concomitent cu diminuarea activității economice interne va influența evoluția comerțului exterior, diminuând semnificativ atât exporturile cât și importurile de bunuri și servicii.

Odată ce măsurile din planul de redresare economică și financiară își vor face simțite efectele, atât în România cât și în celelalte state membre ale UE, se așteaptă ca declinul economic să fie frânat și gradul de încredere să crească.

În următorii doi ani (2010 și 2011), creșterea PIB urmează să treacă progresiv la valori pozitive, odată cu intensificarea schimburilor comerciale și reluarea dinamicii pozitive a industriei. Astfel, pentru anul 2010 se preconizează o creștere cu 3,2% față de anul 2009 a valorii adăugate brute din industrie pe fondul redobândirii încrederii în privința redresării economiei românești. O dinamică similară se așteaptă din partea agriculturii și a sectorului terțiar, care își vor relua creșterea începând cu 2010. Pentru sectorul construcțiilor se previzionează o întârziere de un an a reluării creșterii, revenirea fiind vizibilă începând din anul 2011.

După stoparea recesiunii în anul 2010, pentru care se previzionează o creștere economică de 1,3%, în anul 2011 se așteaptă relansarea activității economice în toate sectoarele economice și, pe această bază, creșterea PIB cu 2,4%. Aceste ritmuri iau în considerare ipoteza că mediul economic intern și internațional se va îmbunătăți, piața financiară se va stabili, iar măsurile de stimulare vor încuraja investițiile și consumul privat.

Cererea internă se va situa pe o tendință de revenire, susținută de reluarea procesului investițional, fiind previzionată să se majoreze cu 1,4% în anul 2010 și respectiv cu 2,7% în anul 2011.

Problemele legate de finanțare vor afecta procesul investițional și în anul 2010, de aceea se așteaptă ca dinamica investițiilor totale să rămână în zona negativă, chiar în condițiile demarării unui număr important de proiecte cu cofinanțare din fonduri comunitare. Astfel, formarea brută de capital fix urmează să se reducă cu 1% față de anul 2009. Pentru anul 2011, se prevede o schimbare de tendință și o accelerare a procesului investițional; ca urmare, formarea brută de capital fix se va majora cu 5%.

Pentru anul 2009, se estimează că exporturile de bunuri se vor diminua cu 18,0%, iar importurile de bunuri cu 35,6%. În acest context, comparativ cu anul 2008, ponderea deficitului comercial FOB-FOB în PIB se va diminua cu 8,6 puncte procentuale, ajungând la 5,4%. Deficitul contului curent al balanței de plăți externe se așteaptă să se ajusteze, de la 16,2 mld. Euro în 2008 la 5,5 mld. Euro în 2009, ca urmare a reducerii deficitului comercial cu 66,6%, dar și datorită menținerii contribuției pozitive a excedentului transferurilor curente.

Plecând de la premisa stopării declinului economic în anul 2010 și reluării creșterii în anii următori, exporturile de bunuri sunt estimate că vor crește cu 3,5%, iar importurile cu 4,2% în 2010, urmând ca în anul 2011 acestea să se majoreze cu 4,6% respectiv 4,9%. Astfel ponderea deficitului comercial FOB-FOB în PIB va fi atât în anul 2010 cât și în 2011 de 5,4%. Nivelul deficitului de cont curent se va majora treptat până la 6,5 mld. Euro în anul 2010, ponderea acestuia în PIB fiind în jur de 5,1%.

Dezvoltarea resurselor umane în perioada 2009-2011 este un factor important luat în considerare la proiectarea cadrului macroeconomic pe termen mediu. Populația României va continua să scadă, din cauza reducerii ratei natalității. Populația activă în vârstă de muncă va crește cu 0,9% pe întreaga perioadă, iar populația ocupată în vârstă de muncă se va reduce cu 0,9%. După o scădere cu 1,6 pp în anul 2009, rata de ocupare va crește începând cu anul 2010 și va ajunge la aproape 59% până în 2011.

Forța de muncă

	2007	2008	2009	2010	2011
	<i>- modificări procentuale față de anul precedent -</i>				
Populația activă*	-1,1	-0,3	-0,1	0,3	0,7
Populația ocupată*	-0,2	0,4	-3,0	1,1	1,0
Salariați	0,5	1,9	-3,8	0,4	1,2
	<i>- % -</i>				
Rata de participare*	63,0	62,9	62,9	63,1	63,6
Rata de ocupare *	58,8	59,0	57,3	58,0	58,6
Rata șomajului BIM	6,4	5,8	8,4	7,7	7,5

**) populația în vârstă de muncă (15-64 ani)*

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Pentru perioada 2009–2011 se estimează o scădere a numărului de salariați din economie cu 2,2%. Rata șomajului BIM va înregistra un vârf în 2009, respectiv 8,4%, după care se așteaptă să scadă, ajungând la un procent estimat la 7,5% în 2011.

Se estimează pentru perioada următoare continuarea procesului de reducere a inflației prin menținerea conduitei ferme a politicii monetare, cât și a celorlalte componente de politici economice (fiscală, a veniturilor). În plus, reducerea graduală a creșterilor prețurilor administrate, promovarea unei politici salariale prudente, creșterea salariilor sub productivitatea muncii și continuarea reformelor structurale vor menține procesul de dezinflație pe o traiectorie sustenabilă. Estimările au luat în calcul ani agricoli normali și volatilitate redusă pentru prețul internațional al petrolului. Astfel, la sfârșitul anului 2009, nivelul inflației a fost estimat la 4,5%, în timp ce media anuală se va situa la 5,6%.

	<i>- % -</i>		
	2009	2010	2011
Indicele prețului de consum			
• sfârșitul anului	4,5	3,5	3,2
• medie anuală	5,6	3,7	3,2

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Pentru anul 2010, s-a estimat că rata inflației se va reduce față de sfârșitul anului 2009 la 3,5%, urmând să scadă gradual până la nivelul de 3,2% la sfârșitul anului 2011.

În concluzie, deși se estimează revenirea PIB la o dinamică pozitivă începând cu anul 2010, relansarea economică va fi de durată. Efectele crizei economico-financiare asupra industriei, construcțiilor și serviciilor se vor resimți inclusiv pe parcursul anului 2010, iar rata șomajului se va menține la un nivel relativ ridicat comparativ cu perioada ce a precedat crizei. Majoritatea sectoarelor economice se vor redinamiza începând cu anul 2010, cu excepția sectorului construcțiilor, a cărui relansare se așteaptă pentru 2011. Un nivel stabil al tranzacțiilor comerciale internaționale se va atinge în anul 2010, urmând ca acestea să își reia dinamica începând din 2011. O redinamizare a consumului privat este previzionată începând din 2010, în timp ce la nivelul consumului guvernamental se preconizează o scădere pentru perioada 2009-2011, ca urmare a reformării aparatului administrativ. Consolidarea dinamicii pozitive a PIB va fi datorată și investițiilor estimate a se realiza în economie, începând cu anul 2011, o parte importantă din acestea având ca sursă fondurile comunitare nerambursabile.

6.2. Contribuția efectivă și preconizată a politicii de coeziune la dezvoltarea socio-economică a României

Pentru România, implementarea politicii de coeziune aduce perspectiva atingerii convergenței reale cu restul Uniunii, precum și un proces susținut de modernizare a țării, concordant cu principiile dezvoltării moderne și durabile. Prin susținerea investițiilor în infrastructură, mediul de afaceri, menținerea și crearea de noi locuri de muncă și în consolidarea administrației publice, politica de coeziune este un factor cheie în stimularea creșterii economice durabile și îmbunătățirea poziției competitive a regiunilor țării în cadrul economiei europene și mondiale.

Din perspectiva României, politica de coeziune reprezintă modelul cel mai eficient de politică de dezvoltare, sprijinind în mod direct regiunile pentru atingerea nevoilor socio-economice fundamentale, dar și pentru a face față provocărilor generate de actuala criză economică globală. Contribuții relevante în acest sens pot fi subliniate pentru România în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii de bază regionale și locale, calificarea și recalificarea forței de muncă, valorificarea potențialului de afaceri local și regional, valorificarea potențialului turistic național, regional și local, ca și factori esențiali pentru un mediu economic atractiv și eficient.

Conform strategiei CSNR, se așteaptă ca intervențiile prin intermediul instrumentelor structurale să aibă un impact strategic semnificativ, prin inducerea unei creșteri suplimentare de 15-20% a PIB până în 2015, precum și prin contribuțiile preconizate pe piața muncii (crearea/menținerea a cca. 150.000 - 200.000 locuri de muncă, creșterea ratei de ocupare cu 23% în sectorul productiv, respectiv 14% în sectorul serviciilor), ceea ce reprezintă o importantă reducere a disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și statele membre UE. Deși România se află încă într-un stadiu incipient al implementării politicii de coeziune, iar unele ținte ar putea fi afectate de manifestarea crizei economico-financiare actuale, se prefigurează deja o contribuție substanțială a Programelor Operaționale 2007-2013 la dezvoltarea socio-economică a țării, la depășirea mai rapidă a crizei și revenirea la creșterea economică. Interesul manifestat de toate categoriile de potențiali beneficiari, numărul mare de proiecte depuse, aprobate și contractate, conținutul și calitatea proiectelor selectate, rezultatele planificate – așa cum este relevat de altfel și în cadrul diverselor secțiuni ale acestui Raport Strategic – indică faptul că strategia agreată prin CSNR și PO-uri va da un impuls puternic procesului de convergență cu celelalte state și regiuni ale UE.

Sunt de subliniat totodată beneficiile majore aduse de politica de coeziune la nivel instituțional, prin respectarea principiului subsidiarității, promovarea guvernării la mai multe niveluri și a parteneriatului, a cooperării instituționale și îmbunătățirea planificării strategice și a dezvoltării integrate. În mod special pentru România, politica de coeziune are deja un rol cheie în modernizarea instituțiilor, a cadrului legal, instituțional și financiar-

bugetar, în concordanță cu abordarea programatică pe termen mediu. De asemenea, cerințele implementării fondurilor structurale și de coeziune induc o abordare mult mai strategică, mai corelată și mai coerentă a diverselor politici sectoriale.

Implementarea politicii de coeziune va accelera totodată procesul de integrare a României în modelul social european bazat pe solidaritate. Politica de coeziune oferă de fapt modelul cel mai eficient de abordare a solidarității și competitivității, asigurând deopotrivă îmbunătățirea poziției competitive a regiunilor în economia mondială, dar și corectarea deficiențelor de dezvoltare prin sprijinirea zonelor/regiunilor rămase în urmă. În acest context, foarte relevant pentru România este avantajul oferit de politica de coeziune prin caracterul său redistributiv și orientarea sprijinului, cu precădere, pe țările și regiunile cel mai puțin dezvoltate, având în vedere dificultățile acestora în competiția directă cu celelalte state și regiuni mai dezvoltate și experimentate. Obiectivul Convergență reprezintă instrumentul de sprijin adecvat care permite regiunilor cel mai puțin dezvoltate să recupereze diferențele de dezvoltare în domenii cheie precum accesibilitatea, protecția mediului, energie, sănătate, educație și formare, piața muncii, cercetare-dezvoltare sau societatea informațională. În acest context și având în vedere impactul mai accentuat al crizei economice asupra regiunilor mai puțin dezvoltate din UE, obiectivul Convergență trebuie să continue să aibă ponderea dominantă în cadrul politicii de coeziune.

Un alt beneficiu preconizat pentru România este generat de obiectivul orizontal teritorial al politicii de coeziune, care contribuie la maximizarea efectelor măsurilor de politică orientate pe obiectivele convergenței. Includerea dimensiunii teritoriale la nivelul politicii de coeziune va permite o mai bună valorificare a potențialului teritorial național, prin sprijinirea poliilor de creștere și dezvoltare urbană, facilitând totodată implicarea reală a nivelelor regional și local în procesul de implementare a diverselor politici naționale de dezvoltare. Obiectivul Cooperare Teritorială Europeană reprezintă de asemenea un bun exemplu cu privire la valoarea adăugată a politicii de coeziune pentru România. Programele de cooperare furnizează strategii comune și implementează acțiuni coordonate pentru rezolvarea unor probleme ce transcend nivelul național, contribuind totodată la dezvoltarea unei culturi a schimbului de experiență și bune practici pentru soluționarea anumitor probleme de interes comun, precum și pentru susținerea intereselor proprii de dezvoltare ale anumitor zone sau regiuni și valorificarea oportunităților existente. În contextul unei economii globalizate, a caracterului limitat al resurselor disponibile în raport cu multitudinea și complexitatea provocărilor, întărirea cooperării prin programe transfrontaliere sau de vecinătate este esențială.

Politica de coeziune asigură nu numai reducerea disparităților de dezvoltare socio-economică între regiuni și țări, dar și creșterea competitivității la nivelul întregii Uniuni: este o politică pentru UE, o politică incluzivă, care contribuie direct și indirect la rezolvarea problemelor pentru întreaga Europă. Criza economică globală a arătat că toate regiunile din Europa au nevoie de sprijin pentru modernizarea și eficientizarea capacităților regionale și locale, pentru a putea trece la un model superior și sustenabil de dezvoltare, adaptat cerințelor și provocărilor actuale și de viitor. În acest context, este esențial ca toate regiunile UE să poată beneficia de pe urma politicii de coeziune, diferențiat în funcție de nivelul de dezvoltare și de problemele specifice cu care se confruntă. Prin caracterul său flexibil, anticipativ, politica de coeziune oferă această oportunitate și asigură adaptarea rapidă a procesului de dezvoltare regională la noile provocări socio-economice apărute la nivel european, național și regional. Pentru perioada de după 2010, principalele provocări sunt deja conturate: ieșirea din criza economică și financiară, globalizarea, reducerea resurselor și progresul tehnologic, îmbătrânirea populației și migrația internațională, schimbările climatice și securitatea energetică. Politica de coeziune dispune de suficientă flexibilitate pentru a mobiliza resurse comunitare și naționale pentru gestionarea eficace a marilor provocări, însă este esențială abordarea lor complementară la nivelul politicilor europene și în funcție de gradul în care afectează diversele regiuni ale UE, precum și de capacitatea diferită de acțiune a regiunilor.

În viziunea României, politica de coeziune trebuie să continue sprijinul său valoros față de obiectivele strategice asumate la nivel european, în vederea consolidării competitivității europene pe piețele globale. Un prim pas în acest sens a fost făcut prin concentrarea fondurilor asupra unor priorități tematice concordante cu obiectivele Strategiei de la Lisabona revizuite: competitivitate, creștere economică și ocupare, ceea ce a oferit complementaritate și unitate intervențiilor asumate de Statele Membre. Pentru România, asumarea la nivelul

procesului de programare a instrumentelor structurale a unei alocări Lisabona („Lisbon earmarking”) voluntare de 56% este un indicator extrem de sugestiv al orientării intervențiilor către acele domenii prioritare pentru o dezvoltare modernă și sustenabilă a regiunilor, în conformitate cu prioritățile europene orizontale și sectoriale. Atingerea până la 30 septembrie 2009 a unui procentaj al alocării Lisabona de 9,43% (1/6 din ținta orientativă pentru perioada 2007-2013) reprezintă un rezultat inițial rezonabil din perspectiva realizării contribuției estimate a politicii de coeziune implementate în România la obiectivele europene fundamentale stabilite prin Strategia de la Lisabona.

În acest context, autoritățile române consideră oportună consolidarea unui cadru strategic comunitar coerent și integrat și pentru perioada post 2010 (post Lisabona) și racordarea politicii de coeziune la obiectivele viitoarei strategii „UE 2020”. După cum se conturează până în prezent prioritățile strategice UE 2020, politica de coeziune poate contribui substanțial la atingerea acestora, având în vedere și procesul de reformă preconizat pentru următoarea perioadă de programare.

Câteva elemente se impun a fi subliniate ca și pre-condiții pentru eficiența viitoare a implementării Politicii de Coeziune, în concordanță cu prioritățile politice europene. Este esențială întărirea sistemelor și mecanismelor de coordonare a Politicii de Coeziune cu celelalte politici europene, precum și asigurarea unei complementarități între instrumentele lor de implementare, atât la nivel național, cât și comunitar. Trebuie subliniată în acest context importanța deosebită a coordonării Politicii de Coeziune cu Politica Agricolă Comună și o mai bună corelare a intervențiilor în vederea reducerii decalajelor urban-rural și a asigurării unui grad ridicat de integrare teritorială și complementaritate la nivelul regiunilor.

De asemenea, pentru următoarea perioadă de programare este important să se crească concentrarea tematică pentru sectoarele pro-dezvoltare, în concordanță cu obiectivul privind creșterea economică și ocuparea forței de muncă. Prioritățile tematice ar trebui să rămână suficient de flexibile astfel încât fiecare țară sau regiune să poată concentra resursele alocate prin politica de coeziune către acele domenii ce reprezintă o prioritate pentru propriile nevoi de dezvoltare, cu încadrarea în liniile strategice generale agreeate la nivelul UE.

Totodată, este necesară o abordare pro-activă dinamică, bazată pe întărirea capacității de planificare strategică și de management al fondurilor comunitare, alături de investiții în capitalul uman, ca element esențial în promovarea unei dezvoltări sustenabile care să țină cont de avantajele locale existente. Este esențială în acest sens promovarea unei dinamici teritoriale echilibrate, în condițiile unei piețe libere, care va avea în vedere atât promovarea creșterii zonelor mai dezvoltate și care pot acționa ca poli de creștere de importanță regională, națională sau europeană, cât și stimularea dezvoltării în zonele rămase în urmă. Pentru aceste zone mai puțin dezvoltate, întărirea capacității de absorbție a fondurilor (nu numai a celor comunitare) prin toate instrumentele disponibile, precum și orientarea resurselor disponibile către sectoarele cu potențial major de creștere reprezintă premise esențiale în vederea promovării unei dezvoltări sustenabile a acestora.

Sub această perspectivă, politica de coeziune reprezintă pentru România principalul instrument prin care se stimulează dezvoltarea socio-economică la nivel național, regional și local, cu luarea în considerare a tuturor principiilor unei dezvoltări moderne și sustenabile. Prin mobilizarea potențialului endogen de dezvoltare al regiunilor și valorificarea multidimensională a acestuia, politica de coeziune creează premisele unui proces de convergență accelerată pentru România, atât din punct de vedere economic, cât și social și teritorial.

6.3. Relevanța și coerența strategiei stabilite prin CSNR și Programele Operaționale

Elaborarea strategiei CSNR și a programelor operaționale pentru perioada 2007-2013 a fost realizată în deplină concordanță cu obiectivele pe care România și le-a propus în calitate de Stat Membru al Uniunii Europene. Prioritățile de finanțare identificate în CSNR au avut în vedere asigurarea continuității în raport cu prioritățile PND

2004-2006, precum și coerența cu prioritățile naționale de dezvoltare aprobate prin PND 2007-2013. Această planificare strategică combină într-un tot unitar elementele politicilor sectoriale și ale politicii de dezvoltare regională, inclusiv prin prisma Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României („Orizont 2025”), precum și liniile directe strategice europene și cerințele specifice pentru accesarea fondurilor structurale și de coeziune.

Plecând de la un produs intern brut pe cap de locuitor de 34,8% din media UE-25, în 2005, și în vederea reducerii decalajelor de dezvoltare, obiectivul global propus vizează reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și statele membre UE prin generarea unei creșteri suplimentare de 15-20% a PIB până în 2015.

CSNR identifică Instrumentele Structurale ca fiind resursa cea mai importantă de care România beneficiază în perioada 2007-2013 pentru a face față provocărilor și pentru a avea succes în procesul de modernizare. În acest scop, prin strategia CSNR s-a urmărit concentrarea eforturilor tuturor sectoarelor societății în vederea atingerii obiectivului de creștere economică durabilă. În acest proces sunt implicați atât administrația publică, ONG-urile, companiile, angajații, cât și cei care urmează să intre pe piața forței de muncă sau se află în afara ei.

Viziunea Strategică aprobată abordează nevoile fundamentale de dezvoltare socio-economică, propunând soluții pentru adresarea acestor nevoi și pentru disparitățile de dezvoltare cu care se confruntă România și regiunile sale, soluții care sunt în conformitate cu strategiile UE de dezvoltare și sprijină realizarea lor. Au fost stabilite patru priorități tematice și o prioritate teritorială:

- *Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene;*
- *Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești;*
- *Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România;*
- *Construirea unei capacități administrative eficiente;*
- *Promovarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate.*

Față de momentul elaborării și aprobării strategiei au intervenit o serie de modificări socio-economice, impactul major fiind determinat de criza economico-financiară instalată din a doua jumătate a anului 2008. Evoluția negativă a economiei mondiale din ultima perioadă a determinat accentuarea problemelor-cheie și a punctelor slabe la nivel național, regional și local, identificate în urma analizelor socio-economice naționale și regionale, elaborate în vederea fundamentării strategiei CSNR. Cu toate acestea, factorii care au influențat deciziile privind prioritățile CSNR, asigurând totodată coerența strategiei, rămân în continuare valabili:

- Necesitatea de a obține *creștere economică sustenabilă pe termen lung* continuă să fie obiectivul global în special în condițiile actuale în care s-a înregistrat o diminuare a PIB și se previzionează creșteri economice modeste în următorii ani;
- *Investițiile de capital în infrastructură de bază* rămân esențiale și reprezintă o prioritate de prim rang pentru consolidarea unei economii bazate pe cunoaștere și producătoare de valoare adăugată mare. *Investițiile în serviciile de apă și deșeuri, în infrastructura rutieră, feroviară, aeriană și navală, precum și în dezvoltarea durabilă a sectorului energetic* sunt priorități costisitoare, dar ele reprezintă baza *creșterii economice durabile* a României;
- Stoparea adâncirii *disparităților regionale* și dezvoltarea echilibrată a zonelor rurale și urbane sunt necesare pentru o dezvoltare armonioasă a teritoriului național;
- *Investiția în capitalul uman*, în vederea asigurării unei forțe de muncă adaptate unei economii bazate pe cunoaștere, reprezintă un element de bază în asigurarea sustenabilității strategiei naționale de dezvoltare;
- *Dezvoltarea capacității administrative* este un ingredient cheie al implementării eficiente a politicilor publice, în special în condițiile crizei economico-financiare, când este necesară o capacitate administrativă capabilă să identifice și să implementeze acele măsuri și modificări de politici publice care să contracareze / diminueze efectele crizei și să asigure o relansare cât mai rapidă a creșterii economice.

Elaborarea strategiei CSNR a avut loc într-un context macroeconomic ce înregistra o îmbunătățire remarcabilă, economia românească parcurgând o perioadă de mai mulți ani de creștere economică ridicată, însoțită însă de

acumularea unui deficit extern relativ important, precum și de majorarea datoriei externe pe termen scurt. Obiectivul global al CSNR a fost stabilit plecând de la premisele unei creșteri anuale medii de 6% în perioada 2007-2013 și a unei majorări a numărului de salariați de cca. 700.000 de persoane în 2013, comparativ cu 2006 și a unei rate a șomajului BIM de cca. 6,3%. Față de aceste ipoteze, era evidențiată, totuși, posibilitatea afectării obiectivelor creșterii economice ca urmare a unor factori externi perturbatori, cu efecte scontate de reducere a creșterii economice, în medie, cu circa 1 punct procentual anual.

Plecând de la această stare de fapt, turbulențele financiare care au debutat pe plan internațional în anul 2007 și care s-au transformat în anul 2008 într-o criză de amploare, s-au translatat rapid și către zonele emergente, România resimțind aceste efecte din plin în anul 2009, previziunile macroeconomice de la nivelul anului 2007 dovedindu-și astfel limitele și necesitând o reconsiderare. Astfel, după 9 ani de creștere susținută, se prefigurează în 2009 un produs intern brut în scădere, în termeni reali, cu 7% față de 2008, pentru ca în anii următori să se înregistreze creșteri pozitive, dar modeste comparativ cu scăderea resimțită în 2009. Față de o rată a șomajului BIM de 6,9% pentru anul 2009 previzionată în 2006, ca urmare a efectelor crizei, rata șomajului BIM va înregistra un vârf în 2009, respectiv 8,4%, pentru perioada 2009–2011 estimându-se o scădere a numărului de salariați din economie cu 2,2%.

În contextul nevoilor fundamentale de dezvoltare socio-economică ale României ca stat membru aflat încă la începutul unui proces major de convergență spre nivelul mediu de dezvoltare din UE, noile condiții socio-economice nu impun o modificare de fond a strategiei CSNR și a programelor operaționale, ci dimpotrivă, urmărirea atingerii obiectivelor stabilite devine și mai stringentă în actualul context. Necesitatea promovării priorităților stabilite prin strategia de utilizare a instrumentelor structurale a devenit și mai evidentă, în condițiile în care investițiile în infrastructura de bază rămân prioritare, întrucât generează condițiile esențiale pentru promovarea investițiilor și crearea unei economii moderne, iar nevoia de a crește competitivitatea economică prin acordarea de sprijin direct întreprinderilor și prin dezvoltarea infrastructurii de afaceri s-a acutizat în contextul crizei economice. În ceea ce privește corelarea sprijinului acordat pentru creșterea competitivității economice cu asigurarea unor resurse umane suficiente și bine calificate / recalificate (ceea ce include și sprijinul necesar pentru reabilitarea/dezvoltarea infrastructurii de educație și formare profesională și de sănătate), impactul pe care criza economică l-a avut asupra pieței forței de muncă nu a făcut decât să întărească rolul pe care prioritățile în domeniul resurselor umane îl au în ansamblul strategiei aprobate.

Această coerență între strategia aprobată și obiectivele stabilite, raportate la condițiile socio-economice actuale, se reflectă și la nivelul programelor operaționale. Prioritățile de investiții în domeniul infrastructurii, așa cum au fost definite prin strategia CSNR și detaliate pe domenii de intervenție în cadrul programelor operaționale, își păstrează relevanța în comparație cu condițiile socio-economice și cu strategia de dezvoltare aprobată. Astfel, infrastructura rutieră, feroviară, aeriană și navală sprijină dezvoltarea axelor prioritare TEN-T și asigură un grad mai mare de accesibilitate a regiunilor, infrastructura de mediu – apă și apă uzată, deșeuri, prevenirea riscurilor la inundații - asigură atât conformarea cu standardele europene, diminuarea efectelor schimbărilor climatice, cât și creșterea atractivității pentru investitori, la acestea adăugându-se intervențiile pentru dezvoltarea infrastructurii de afaceri și sociale pe baza nevoilor regionale, care facilitează realizarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate.

Strategia privind orientarea investițiilor la nivelul regiunilor își propune în continuare, pe de o parte, să creeze condiții adecvate, astfel încât implementarea politicilor privind creșterea productivității sectorului primar, a competitivității industriale, crearea unor coridoare de transport naționale funcționale, a unor resurse umane înalt calificate și creșterea capacității administrative, să poată avea un impact cât mai mare la nivel regional și local, iar pe de altă parte, să urmărească valorificarea punctelor tari și a oportunităților de dezvoltare existente, toate acestea cu scopul de a asigura condițiile necesare rezolvării problemelor-cheie de dezvoltare regională identificate.

Strategia promovată prin intermediul Programului Operațional Regional va urmări, în continuare, mobilizarea resurselor și activarea potențialului regional și local care pot avea cea mai mare influență directă asupra dezvoltării regionale și locale, prin:

- dezvoltarea polilor de creștere urbani regionali/locali, prin adoptarea unei abordări de dezvoltare

- regională policentrică și îmbunătățirea legăturilor dintre zonele rurale și cele urbane;
- creșterea accesibilității în interiorul Regiunilor, în special a accesibilității centrelor urbane și a legăturilor acestora cu zonele înconjurătoare;
- sprijinirea dezvoltării infrastructurii sociale și economice pe baza nevoilor regionale, facilitând realizarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate;
- îmbunătățirea mediului de afaceri și a competitivității Regiunilor ca locații pentru afaceri;
- valorificarea potențialului turistic al Regiunilor,

contribuind totodată la atingerea obiectivului global și a celor specifice ale CSNR privind diminuarea disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și celelalte state membre ale UE.

În ceea ce privește implementarea strategiei în domeniul promovării competitivității economice, este de așteptat ca turbulențele manifestate în economie să aibă - în primă fază - un impact negativ asupra realizării obiectivelor propuse, în special ca urmare a dificultăților întâmpinate de către principalul beneficiar al acestei strategii, respectiv mediul privat (de ex. scăderea comenzilor, diminuarea cifrei de afaceri, reducerea posibilităților de cofinanțare din cauza îngreunării accesului la finanțare al întreprinderilor, scăderea apetitului antreprenorilor pentru risc, perspective incerte privind evoluția unor piețe sau segmente de piață, deteriorarea climatului de încredere privind redresarea economică etc.). Pe de altă parte, infuzia de resurse financiare pentru investiții asigurată prin POS CCE, dar și prin celelalte programe operaționale, în domenii foarte diverse, reprezintă o oportunitate care poate contracara efectele crizei și poate contribui substanțial la redresarea economică și la combaterea șomajului generat de criză. Deci nu numai teoretic, dar și practic, relevanța acestor intervenții se menține.

Nevoia de creștere a calității capitalului uman din România și-a sporit relevanța în contextul socio-economic actual. Investițiile în îmbunătățirea sistemului educațional și de formare profesională inițială și continuă, o mai bună corelare a cererii și ofertei pe piața forței de muncă, adaptabilitatea companiilor și a angajaților necesită investiții suplimentare, promovarea de măsuri active de ocupare cu accent în special pe mediul rural, sprijinirea incluziunii sociale a grupurilor vulnerabile, în special a minorității romă, precum și o implicare mai accentuată a partenerilor sociali în implementarea obiectivelor POS DRU care privesc piața muncii sunt și mai necesare în condițiile în care efectele crizei economice s-au manifestat direct asupra forței de muncă, impunând luarea unor măsuri structurale pentru contracararea acestor efecte. Situația existentă la nivelul anului 2009 (ex. participarea scăzută la educație și formare, în special pentru grupurile vulnerabile, creșterea ratei șomajului în cursul anului 2009 ca efect direct al crizei economice etc.) confirmă faptul că direcțiile prioritare de investiție în resursele umane menționate prin strategia CSNR și implementate prin POS DRU sunt relevante și necesare în contextul actual al crizei economice. O mențiune specială trebuie făcută în privința măsurilor vizând șomerii, unde, având în vedere creșterea semnificativă a numărului de șomeri în perioada 2009-2010, se impune o direcționare eficientă a sprijinului acordat acestui grup ținând prin intervenții menite să conducă la o reintegrare cât mai rapidă pe piața muncii.

În ceea ce privește strategia în vederea dezvoltării și promovării inițiativelor de reformă la nivelul administrației publice, evoluția procesului de implementare, precum și interesul manifestat de instituțiile administrative, reflectat prin numărul de cereri de finanțare depuse indică faptul că strategia care stă la baza priorității „Construirea unei capacități administrative eficiente” din CSNR și a implementării și gestionării PO DCA rămâne viabilă și actuală. Mai mult, se are în vedere ca măsurile strategice de la nivelul PO DCA în ceea ce privește dezvoltarea capacității administrative la nivelul celor trei sectoare prioritare identificate (educație, sănătate, asistență socială) să fie extinse și la nivelul altor instituții publice de la nivel central care au întreprins măsuri privind transferul unor competențe la nivel local.

Creșterea capacității de management și control al instrumentelor structurale la nivelul autorităților publice și centrale reprezintă o prioritate pentru România, în vederea asigurării unei implementări eficiente și corecte a strategiei aprobate. Asistența tehnică disponibilă atât prin PO AT, cât și prin axele prioritare specifice ale fiecărui program în parte reprezintă un instrument de bază la îndemâna autorităților în demersul de a consolida sistemul de gestionare a programelor operaționale, dar și capacitatea beneficiarilor de a implementa proiecte, astfel încât obiectivele propuse să aibă impactul scontat asupra creării de locuri de muncă și promovării creșterii economice

și să fie, în același timp, realizate în conformitate cu prevederile regulamentelor europene privind gestionarea instrumentelor structurale.

În concluzie, contextul economic actual, modificările socio-economice care au survenit în perioada de referință, precum și ritmul accesării instrumentelor structurale prin prisma proiectelor depuse în cadrul diverselor apeluri de proiecte, nu impun o modificare a strategiei aprobate la nivel de CSNR și programe operaționale, obiectivele globale și specifice menținându-și relevanța față de elementele care se impun a fi corectate în plan socio-economic pentru a diminua decalajul de dezvoltare față de celelalte state membre și regiuni europene. Totodată, strategia națională de alocare a instrumentelor structurale își menține coerența în raport cu obiectivele strategiilor naționale și europene relevante.

Pe de altă parte, dinamismul economic și social, schimbarea contextului general ca urmare a crizei, necesitatea adaptării la o situație concretă (sectorială sau națională), precum și experiența acumulată în primii ani de implementare efectivă, pot conduce la unele ajustări sau recalibrări la nivelul anumitor domenii de intervenție sau axe prioritare, pentru a asigura atingerea obiectivelor strategice stabilite prin CSNR și programe operaționale. Acestea pot consta, de exemplu, în modificarea criteriilor de eligibilitate și selecție, a categoriilor de cheltuieli eligibile, a beneficiarilor și grupurilor țintă vizate sau a alocărilor financiare pentru anumite tipuri de intervenții.

Până în prezent nu au fost operate ajustări semnificative la nivelul programelor operaționale, ci doar nuanțări sau corecții minore la nivel de intervenții, care au fost puse în practică prin modificări ale unor criterii de eligibilitate sau ale categoriilor de cheltuieli eligibile. Aceasta se datorează și strategiei adoptate de MFP și de autoritățile de management, și anume de a nu reacționa precipitat și fără o justificare solidă, bine documentată și susținută de elemente factuale obiective, față de unele dificultăți inerente fazei de început a ciclului de implementare sau de solicitările majore de finanțare pentru anumite intervenții „populare” comparativ cu interesul mai scăzut al potențialilor beneficiari pentru o serie de operațiuni mai dificile sau mai sofisticate.

Cu toate acestea, este de așteptat ca în anul 2010 să fie necesare o serie de ajustări care ar putea conduce inclusiv la modificări ale programelor operaționale aprobate. La nivel operațional au fost identificate câteva posibile ajustări, care sunt analizate cu atenție. De asemenea, va fi analizată în cursul anului 2010 necesitatea de a revizui unele ținte la nivel de CSNR și de programe operaționale, prin prisma anvergurii impactului pe care criza economică și financiară sau diverși factori socio-economici l-au avut și a proiecției evoluției indicatorilor respectivi până la sfârșitul perioadei de programare. Nu în ultimul rând, se vor avea în vedere și concluziile și recomandările ce vor fi formulate în cadrul primelor evaluări intermediare ale programelor, care vor fi finalizate în perioada următoare (cu excepția POR, pentru care raportul de evaluare a fost deja elaborat).

Orice eventuale propuneri de modificări substanțiale vor fi analizate în detaliu la nivelul Autorităților de management și al MFP și vor face subiectul consultărilor cu serviciile Comisiei Europene. De asemenea, ele vor fi dezbătute la nivelul Comitetelor de Monitorizare ale programelor operaționale. În acest fel, se va asigura identificarea celor mai adecvate soluții pentru eficientizarea utilizării fondurilor și atingerea obiectivelor strategice stabilite.

În contextul menținerii relevanței strategiei de ansamblu privind implementarea în România a fondurilor structurale și de coeziune, prioritatea absolută pentru Guvernul României o reprezintă perfecționarea sistemului de accesare și implementare în scopul accelerării absorbției fondurilor, pentru a asigura o infuzie rapidă de capital în economie în vederea diminuării efectelor crizei economice, a facilita realizarea unor investiții esențiale la nivel național, regional și local, precum și a evita dezangajări automate ale sumelor alocate României.

ANEXE

ANEXA I. Prezentarea progreselor financiare la nivel de Program Operațional
la 30 septembrie 2009 și 30 decembrie 2009

30 septembrie 2009						
Program Operațional	Fond	Total fonduri UE alocate 2007-2013 (Euro)	Valoare UE alocată contractelor de finanțare semnate (Euro) - 30.09.2009 -	Raportul între valoarea UE alocată contractelor de finanțare semnate și total fonduri UE alocate	Valoarea cheltuielilor declarate la CE (Euro) - 15.12.2009 -	Raportul între valoarea cheltuielilor declarate la CE și total fonduri UE alocate
1	2	3	4	5=4*100/3	6	7=6*100/3
POS Creșterea Competitivității Economice	FEDR	2.554.222.109	333.625.345	13,06%	87.093.310,88	3,41%
POS Transport	Total	4.565.937.295	160.686.128	3,52%	31.204.466,11	0,68%
	FC	3.276.605.085	123.596.835	3,77%	31.177.488,79	0,95%
	FEDR	1.289.332.210	37.089.293	2,88%	26.977,32	0,00%
POS Mediu	Total	4.512.470.138	846.143.836	18,75%	11.727.128,96	0,26%
	FC	3.275.817.943	797.272.062	24,34%	9.397.369,43	0,29%
	FEDR	1.236.652.195	48.871.774	3,95%	2.329.759,53	0,19%
PO Regional	FEDR	3.726.021.762	859.873.418	23,08%	23.208.706,04	0,62%
PO Asistență Tehnică	FEDR	170.237.790	18.793.607	11,04%	386.895,92	0,23%
POS Dezvoltarea Resurselor Umane	FSE	3.476.144.996	460.150.898	13,24%	9.868.293,34	0,28%
PO Dezvoltarea Capacității Administrative	FSE	208.002.622	32.674.253	15,71%	49.133,69	0,02%
TOTAL		19.213.036.712	2.711.947.485	14,12%	163.537.934,94	0,85%

31 decembrie 2009

Program Operațional	1. Fond	2. Total fonduri UE alocate 2007-2013 (Euro)	2 bis. Total fonduri UE alocate 2007-2009 (Euro)	3. Avansuri (Euro)	4. Raportul între avansuri și total fonduri UE alocate	4 bis. Proiecte aprobate (Euro)*	4 bis2. Raportul între valoarea proiectelor aprobate și alocarea UE	5. Valoare UE alocată contractelor de finanțare semnate (Euro)**	6. Raportul între valoarea UE alocată contractelor de finanțare semnate și total fonduri UE alocate	7. Valoarea cheltuielilor declarate la CE (Euro) - 15.12.2009 -	8. Raportul între valoarea cheltuielilor declarate la CE și total fonduri UE alocate 2007-2013	9. Raportul între valoarea cheltuielilor declarate la CE și total fonduri UE alocate 2007-2009
Total	Toate fondurile	19.213.036.712	5.642.733.423	1.827.459.649	9,5%	5.709.079.165	29,7%	3.118.946.160	16,2%	163.537.935	0,9%	2,9%
Total	FC	6.552.423.028	1.941.868.766	688.004.418	10,5%	907.005.234	13,8%	907.005.234	13,8%	40.574.858	0,6%	2,1%
Total	FEDR	8.976.466.066	2.616.007.033	807.881.946	9,0%	2.112.247.750	23,5%	1.640.477.692	18,3%	113.045.650	1,3%	4,3%
Total	FSE	3.684.147.618	1.084.857.624,	331.573.285	9,0%	2.689.826.181	73,0%	571.463.234	15,5%	9.917.427	0,3%	0,9%
Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane	FSE	3.476.144.996	995.700.446	312.853.049	9,0%	2.647.894.586	76,2%	536.593.373	15,4%	9.868.293	0,3%	1,0%
Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative	FSE	208.002.622	89.157.178	18.720.236	9,0%	41.931.595	20,2%	34.869.861	16,8%	49.134	0,0%	0,1%
Programul Operațional Regional	FEDR	3.726.021.762	1.175.429.871	335.341.959	9,0%	1.139.078.690	30,6%	1.012.491.541	27,2%	23.208.706	0,6%	2,0%
Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice	FEDR	2.554.222.109	730.266.902	229.879.990	9,0%	585.077.991	22,9%	457.964.196	17,9%	87.093.311	3,4%	11,9%
Programul Operațional Sectorial Transport	Total	4.565.937.295	1.307.638.271	460.083.433	10,1%	377.108.524	8,3%	165.333.281	3,6%	31.204.466	0,7%	2,4%
	FC	3.276.605.085	971.271.375	344.043.534	10,5%	121.248.414	3,7%	121.248.414	3,7%	31.177.489	1,0%	3,2%
	FEDR	1.289.332.210	336.366.896	116.039.899	9,0%	255.860.110	19,8%	44.084.867	3,4%	26.977	0,0%	0,0%
Programul Operațional Sectorial Mediu	Total	4.512.470.138	1.288.182.545	455.259.581	10,1%	892.924.565	19,8%	889.233.255	19,7%	11.727.128	0,3%	0,9%
	FC	3.275.817.943	970.597.391	343.960.884	10,5%	785.756.820	24,0%	785.756.820	24,0%	9.397.369	0,3%	1,0%
	FEDR	1.236.652.195	317.585.154	111.298.697	9,0%	107.167.745	8,7%	103.476.435	8,4%	2.329.760	0,2%	0,7%
Programul Operațional Asistență Tehnică	FEDR	170.237.790	56.358.210	15.321.401	9,0%	25.063.214	14,7%	22.460.653	13,2%	386.896	0,2%	0,7%

*Proiecte aprobate de către AM

** Contracte/decizii de finanțare cu beneficiarii, ca urmare a aprobării de către AM/OI

ANEXA II. Alocările financiare la nivel național pe teme prioritare raportat la valoarea contractelor de finanțare încheiate (până la 30.09.2009)

Tema prioritară - Codul -	Tema prioritară - Denumirea -	Alocarea UE aferentă temei prioritare (Euro)	Raportul între alocarea UE aferentă temei prioritare și alocarea UE totală (%)	Sume UE contractate aferente temei prioritare (Euro)	Raportul între sumele contractate și alocarea UE la nivel de temă prioritară (% din total alocat)
1	Activități de C&DT (cercetare - dezvoltare tehnologică) în centre de cercetare	75.095.316	0,39%	0,00	0,0%
2	Infrastructura de C&DT (inclusiv facilități tehnice, echipamente și rețele computerizate de înaltă viteză care conectează centre de cercetare) și centrele de excelență în tehnologii specifice	241.377.573	1,26%	119.557.589,28	4,4%
3	Transfer tehnologic și îmbunătățiri în rețelele de cooperare între IMM-uri, afaceri și universități, școli post-universitare de orice tip, autorități regionale, centre de cercetare și poli științifici și tehnologici (parcuri științifice și tehnologice, tehnopoli)	63.044.364	0,33%	0,00	0,0%
4	Asistență pentru C&DT, în special pentru IMM-uri (inclusiv accesul la servicii C&DT în centrele de cercetare)	37.547.704	0,20%	0,00	0,0%
5	Servicii avansate de sprijin pentru firme și grupuri de firme	218.584.206	1,14%	1.444.670,37	0,1%
6	Asistență pentru IMM-uri pentru promovarea produselor și proceselor de producție fără impact negativ asupra mediului (introducerea unui sistem eficient de management de mediu, adoptarea și folosirea tehnologiilor de prevenire a poluării, introducerea tehnologiilor curate în producție)	125.747.734	0,65%	51.310.876,13	1,9%
7	Investiții în firme direct legate de cercetare și inovație	131.416.964	0,68%	14.762.417,12	0,5%
8	Alte investiții în firme	816.755.023	4,25%	41.519.016,10	1,5%
9	Alte măsuri pentru stimularea cercetării și inovării și antreprenoriatului în IMM	152.216.479	0,79%	100.000.000,00	3,7%
10	Infrastructura de comunicații electronice (inclusiv rețele broadband)	90.641.802	0,47%	0,00	0,0%
11	Tehnologii ale informației și comunicării (acces, securitate, interoperabilitate, prevenirea riscurilor, cercetare, inovație, e-content)	10.000.000	0,05%	537.232,70	0,0%
12	Tehnologii informaționale și de comunicații (TEN-ICT)	-	-	-	-
13	Servicii și aplicații pentru cetățeni (e-sănătate, e-guvernare, e-învățare, e-incluziune etc.)	153.268.047	0,80%	44.811.181,17	1,7%

Tema prioritară - Codul -	Tema prioritară - Denumirea -	Alocarea UE aferentă temei prioritare (Euro)	Raportul între alocarea UE aferentă temei prioritare și alocarea UE totală (%)	Sume UE contractate aferente temei prioritare (Euro)	Raportul între sumele contractate și alocarea UE la nivel de temă prioritară (% din total alocat)
14	Servicii și aplicații destinate IMM (comerț electronic, educație și formare, networking etc.)	114.951.028	0,60%	0,00	0,0%
15	Alte măsuri care urmăresc îmbunătățirea accesului și utilizării eficiente a TIC de către IMM	75.980.412	0,40%	1.511.103,81	0,1%
16	Căi ferate	187.656.926	0,98%	179.444,39	0,0%
17	Căi ferate (TEN-T)	1.530.798.664	7,97%	0,00	0,0%
18	Material rulant	-	-	-	-
19	Material rulant (TEN-T)	135.086.941	0,70%	0,00	0,0%
20	Autostrăzi	-	-	-	-
21	Autostrăzi (TEN-T)	1.573.113.634	8,19%	123.025.305,90	4,5%
22	Drumuri naționale	523.230.104	2,72%	33.574.969,88	1,2%
23	Drumuri locale/ regionale	758.355.017	3,95%	654.797.744,86	24,1%
24	Pistă de biciclete	-	-	-	-
25	Transport urban	111.780.653	0,58%	0,00	0,0%
26	Transport multimodal	-	-	-	-
27	Transport multimodal (TEN-T)	12.814.778	0,07%	0,00	0,0%
28	Sisteme avansate de transport	126.935.939	0,66%	0,00	0,0%
29	Aeroporturi	41.061.301	0,21%	0,00	0,0%
30	Porturi	134.866.905	0,70%	0,00	0,0%
31	Căi navigabile interioare (regionale și locale)	-	-	-	-
32	Căi navigabile interioare (TEN-T)	194.593.973	1,01%	3.115.687,93	0,1%
33	Electricitate	35.116.145	0,18%	0,00	0,0%
34	Electricitate (TEN-E - rețele transeuropene de energie)	47.885.653	0,25%	0,00	0,0%
35	Gaze naturale	21.069.687	0,11%	0,00	0,0%
36	Gaze naturale (TEN-E)	47.885.653	0,25%	0,00	0,0%
37	Produse petroliere	7.023.229	0,04%	0,00	0,0%
38	Produse petroliere (TEN-E)	-	-	-	-
39	Energie regenerabilă: eoliană	57.462.783	0,30%	0,00	0,0%
40	Energie regenerabilă: solară	19.154.261	0,10%	0,00	0,0%
41	Energie regenerabilă: biomasă	47.885.653	0,25%	0,00	0,0%
42	Energie regenerabilă: hidroelectrică, geotermică și altele	67.039.914	0,35%	0,00	0,0%
43	Eficiența energetică, co-generarea, managementul energetic	253.241.727	1,32%	0,00	0,0%
44	Managementul deșeurilor menajere și industriale	792.840.872	4,13%	26.883.539,00	1,0%
45	Managementul și furnizarea apei (apă potabilă)	1.388.266.080	7,23%	231.208.898,00	8,5%
46	Epurarea apei (ape uzate)	1.388.266.080	7,23%	566.063.164,00	20,9%
47	Calitatea aerului	137.561.186	0,72%	0,00	0,0%
48	Prevenirea și controlul integrat al poluării	126.418.123	0,66%	0,00	0,0%

Tema prioritară - Codul -	Tema prioritară - Denumirea -	Alocarea UE aferentă temei prioritare (Euro)	Raportul între alocarea UE aferentă temei prioritare și alocarea UE totală (%)	Sume UE contractate aferente temei prioritare (Euro)	Raportul între sumele contractate și alocarea UE la nivel de temă prioritară (% din total alocat)
49	Diminuarea și adaptarea la schimbările climatice	-	-	-	-
50	Reabilitarea siturilor industriale și a solurilor contaminate	316.395.762	1,65%	0,00	0,0%
51	Promovarea biodiversității și protecția naturii	171.988.693	0,90%	362.394,00	0,0%
52	Promovarea transportului urban ecologic	-	-	-	-
53	Prevenirea riscului	240.877.746	1,25%	15.942.488,45	0,6%
54	Alte măsuri pentru conservarea mediului și prevenirea riscurilor	127.655.219	0,66%	0,00	0,0%
55	Promovarea capitalului natural	63.874.314	0,33%	909.116,34	0,0%
56	Protecția și dezvoltarea patrimoniului natural	115.577.319	0,60%	2.571.420,60	0,1%
57	Alte măsuri de asistență pentru îmbunătățirea serviciilor turistice	179.451.633	0,93%	23.749.201,81	0,9%
58	Protecția și conservarea patrimoniului cultural	200.000.000	1,04%	38.881.005,89	1,4%
59	Dezvoltarea infrastructurii culturale	-	-	-	-
60	Alte tipuri de asistență pentru îmbunătățirea serviciilor culturale	-	-	-	-
61	Proiecte integrate pentru regenerarea rurală și urbană	894.245.223	4,65%	0,00	0,0%
62	Dezvoltarea sistemelor și strategiilor de educație și formare profesională continuă în cadrul întreprinderilor; formare și servicii pentru angajați în vederea îmbunătățirii capacității lor de adaptare la schimbare; promovarea antreprenoriatului și inovării	711.185.074	3,70%	53.228.533,16	2,0%
63	Elaborarea și diseminarea metodelor inovatoare și mai productive de organizare a muncii	229.083.655	1,19%	28.865.278,32	1,1%
64	Dezvoltarea serviciilor speciale pentru ocupare, instruire și sprijin pentru restructurarea sectoarelor și companiilor, și dezvoltarea sistemelor pentru anticiparea modificărilor economice și a viitoarelor cerințe pentru locurile de muncă și abilitățile	-	-	-	-
65	Modernizarea și consolidarea instituțiilor pieței muncii	200.875.431	1,05%	22.686.151,53	0,8%
66	Implementarea măsurilor active și preventive pe piața muncii	476.402.823	2,48%	38.036.582,00	1,4%
67	Măsuri pentru încurajarea ocupării active și prelungirea duratei de viață active	-	-	-	-
68	Sprijin pentru dezvoltarea activităților liber profesionale și a start-up-urilor	-	-	-	-

Tema prioritară - Codul -	Tema prioritară - Denumirea -	Alocarea UE aferentă temei prioritare (Euro)	Raportul între alocarea UE aferentă temei prioritare și alocarea UE totală (%)	Sume UE contractate aferente temei prioritare (Euro)	Raportul între sumele contractate și alocarea UE la nivel de temă prioritară (% din total alocat)
69	Măsuri de îmbunătățire a accesului la ocupare și la creșterea participării durabile și progresului femeilor în ocupare pentru reducerea segregării bazate pe sex pe piața forței de muncă și reconcilierea vieții profesionale cu viața de familie, în special prin facilitarea accesului la servicii de îngrijire a copilului și de ajutor pentru persoanele aflate în îngrijire	64.964.021	0,34%	25.078.806,49	0,9%
70	Acțiuni specifice pentru creșterea participării migranților pe piața forței de muncă, sprijind astfel integrare socială a acestora	-	-	-	-
71	Modalități de integrare și de reintegrare pe piața muncii a persoanelor dezavantajate; combaterea discriminării în ceea ce privește accesul și promovarea pe piața muncii și măsuri de încurajare a acceptării diversității la locul de muncă	433.093.472	2,25%	59.775.234,80	2,2%
72	Elaborarea, introducerea și implementarea reformelor în sistemele de educație și formare în scopul dezvoltării capacității de ocupare, creșterea relevanței educației și formării profesionale inițiale pe piața muncii, îmbunătățirea abilităților formatorilor în scopul susținerii inovării și economiei bazate pe cunoaștere	683.832.021	3,56%	119.413.623,65	4,4%
73	Măsuri pentru creșterea participării în educație și la formare pe tot parcursul vieții, inclusiv prin acțiuni de reducere a abandonului școlar precoce și a segregării persoanelor în funcție de sex, precum și îmbunătățirea accesului la educația și formarea inițială, profesională și superioară de calitate	182.355.149	0,95%	22.547.913,16	0,8%
74	Dezvoltarea potențialului uman în domeniul cercetării și inovării, în special în ceea ce privește pregătirea post-universitară și formarea cercetătorilor, activități în rețea între universități, centre de cercetare și de afaceri	284.929.959	1,48%	58.450.480,56	2,2%
75	Infrastructura educațională	217.972.274	1,13%	40.847.692,58	1,5%
76	Infrastructura de sănătate	147.177.860	0,77%	17.953.519,24	0,7%
77	Infrastructura pentru grădinițe	-	-	-	-
78	Infrastructura spațiilor de locuit	111.780.653	0,58%	0,00	0,0%
79	Alte infrastructuri sociale	84.766.994	0,44%	7.809.890,00	0,3%

Tema prioritară - Codul -	Tema prioritară - Denumirea -	Alocarea UE aferentă temei prioritare (Euro)	Raportul între alocarea UE aferentă temei prioritare și alocarea UE totală (%)	Sume UE contractate aferente temei prioritare (Euro)	Raportul între sumele contractate și alocarea UE la nivel de temă prioritară (% din total alocat)
80	Promovarea parteneriatelor, pactelor și inițiativelor prin intermediul creării unor rețele între factorii interesați	110.934.614	0,58%	31.694.937,75	1,2%
81	Mecanisme pentru îmbunătățirea elaborării de politici și programe, monitorizării și evaluării la nivel național, regional și local și întărirea capacității de furnizare a politicilor și programelor	199.682.518	1,04%	30.375.913,27	1,1%
82	Compensarea costurile adiționale generate de deficiențele de accesibilitate și fragmentarea teritorială	-	-	-	-
83	Acțiuni specifice pentru compensarea unor costuri adiționale generate de factorii privind dimensiunea piețelor	-	-	-	-
84	Sprijin pentru compensarea costurilor adiționale determinate de schimbările climatice și dificultățile de relief	-	-	-	-
85	Pregătirea, implementarea, monitorizarea și inspecția	495.471.219	2,58%	39.792.643,94	1,5%
86	Evaluare și studii; informare și comunicare	194.424.533	1,01%	18.671.816,46	0,7%
	TOTAL	19.213.036.712	100,00%	2.711.947.484,64	100,00%

ANEXA III. Întrebări indicative privind măsurile luate la nivel național pentru implementarea Planului European de Redresare Economică

1. Finanțarea

a. Au fost utilizate avansurile primite în cadrul politicii de coeziune (2007-2009) pentru prefinanțarea proiectelor? Prefinanțările au fost acordate autorităților publice, întreprinderilor sau altor operatori economici?

Răspuns: Cadrul legal național în domeniul instrumentelor structurale (în speță OUG nr. 64/2009) prevede acordarea de prefinanțare pentru aproape toate categoriile de beneficiari de proiecte, excepție făcând doar beneficiarii finanțați integral din bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat sau bugetele fondurilor speciale (pentru aceștia sunt prevăzute facilități distincte). Trebuie precizat că una dintre măsurile anti-criză a fost de a introduce, începând cu martie 2009, posibilitatea de a acorda prefinanțare și beneficiarilor ale căror proiecte intră sub incidența ajutorului de stat / de minimis.

Din avansurile primite de la Comisia Europeană în perioada 2007-2009 pentru programele operaționale din cadrul Obiectivului Convergență, în sumă de 1.968,06 mil. Euro, au fost efectuate plăți către beneficiari în valoare de 585 milioane euro, din care 410 mil. Euro reprezintă prefinanțări și 175 mil. Euro rambursări.

b. Au fost declarate cheltuieli efectuate în cadrul proiectelor majore înainte de aprobarea oficială de către CE?

Răspuns: Nu până la acest moment. De altfel, România înregistrează o performanță foarte bună la capitolul proiecte majore aprobate (fiind statul membru cu cel mai mare număr de proiecte majore aprobate până în prezent), ceea ce ar fi făcut ca o astfel de măsură să aibă o utilitate limitată.

c. Avansurile acordate IMM-urilor în cadrul unor scheme de ajutor de stat au fost plătite și declarate la CE pentru rambursare?

Răspuns: Până la data de 15 decembrie 2009 au fost declarate la CE avansuri acordate IMM-urilor în cadrul unor scheme de ajutor de stat în valoare de 99,6 mii Euro. Având în vedere că această facilitate a fost introdusă începând cu luna martie 2009, fiind aplicabilă doar proiectelor aprobate după această dată, declararea unor astfel de cheltuieli în perioada următoare va fi mult mai semnificativă.

d. A fost utilizată finanțarea în avans a investițiilor planificate în perioada 2007-2013?

Răspuns: O astfel de măsură nu a fost necesară până în prezent, întrucât obiectivul autorităților române a fost de a deschide cât mai rapid posibil toate liniile de finanțare disponibile la nivelul programelor operaționale, precum și de a pregăti în paralel un număr cât mai mare de proiecte majore. Este de menționat, totuși, că în anul 2009, în cazul unor domenii majore de intervenție din cadrul POS CCE (ex. DMI 1.1 - Investiții productive și pregătirea pentru competiția pe piață a întreprinderilor, în special a IMM, DMI 2.1 - Cercetarea în parteneriat între universități/institute de cercetare și întreprinderi în vederea obținerii de rezultate aplicabile în economie sau DMI 3.2 - Dezvoltarea și creșterea eficienței serviciilor publice electronice moderne) au fost lansate cereri de proiecte cu un buget mai mare decât cel programat inițial, iar în cadrul POR a fost lansată cea de-a doua cerere pentru proiecte destinate sprijinirii microîntreprinderilor, pentru care a fost pus la dispoziția potențialilor beneficiari întregul buget pentru perioada 2007-2013 rămas necontractat la nivelul respectivului domeniu major de intervenție.

e. Este utilizată flexibilitatea din cadrul actualelor programe de a modula rata de co-finanțare a contribuției UE (până la 100% din costurile eligibile) utilizată?

Răspuns: Această flexibilitate a fost utilizată într-un singur caz în cursul anului 2009. Având în vedere presiunile puternice create de criza economică și financiară asupra bugetului de stat și, în special asupra cheltuielilor de personal (inclusiv personalul responsabil de implementarea programelor operaționale), s-a luat inițiativa ca aceste cheltuieli aferente personalului implicat în coordonarea, managementul și controlul instrumentelor structurale să fie rambursate parțial din PO Asistență Tehnică – Axa Prioritară 1. Rambursarea vizează creșterea salarială aplicată acestui personal în baza Legii nr. 490/2004 privind stimularea financiară a personalului care gestionează fonduri comunitare, cu modificările și completările ulterioare, care reprezintă un instrument de motivare și de asigurare a stabilității structurilor de gestionare a instrumentelor structurale și va fi realizată, într-o primă fază, 100% din contribuția UE (în condițiile în care rata cofinanțării comunitare la nivelul PO Asistență tehnică este de 80%), urmând ca ulterior să se compenseze efectul acestei măsuri printr-o contribuție națională mai ridicată.

De asemenea, este de menționat că flexibilitatea de modulare până la 100% a ratei de cofinanțare comunitare a fost folosită și anterior crizei, în cazul domeniului major de intervenție 1.2 „Acces la finanțare pentru IMM-uri” din POS CCE, prin care se implementează inițiativa JEREMIE.

2. Simplificarea categoriilor de cheltuieli eligibile

Se utilizează sau se are în vedere utilizarea de către autorități a:

- Costurilor indirecte declarate pe bază forfetară?
- Costurilor forfetare calculate prin aplicarea unor costuri unitare standard?
- Sumelor globale (lump sums) pentru a acoperi în totalitate sau parțial costurile unui proiect?

Dacă au fost utilizate categoriile de cheltuieli de mai sus, trebuie furnizate:

- Informații despre tipurile de operațiuni la care au fost aplicate aceste categorii de cheltuieli
- Informații despre suma (estimată) plătită de către beneficiari și inclusă în declarațiile de cheltuieli transmise autorităților de management.

Răspuns: Dintre cele trei categorii de cheltuieli eligibile introduse prin modificarea regulamentelor comunitare nr. 1083/2006, nr. 1081/2006 și nr. 1080/2006, s-a optat până în prezent doar pentru utilizarea costurilor indirecte declarate pe bază forfetară.

În vederea punerii în aplicare corecte și eficiente a noilor prevederi de management financiar, Comisia Europeană a organizat cu experți din toate statele membre ateliere de lucru menite să clarifice diverse aspecte legate de implementarea concretă a acestor facilități, elaborând în urma acestor discuții și un ghid care se află în curs de aprobare. Reperele importante ale acestui ghid s-au concretizat la nivel național prin proiectul de modificare a Hotărârii Guvernului nr.759/2007 privind regulile de eligibilitate a cheltuielilor efectuate în cadrul operațiunilor finanțate prin programele operaționale, cu modificările și completările ulterioare, prin care se introduce posibilitatea ca, în cazul operațiunilor finanțate din FSE și FEDR, având activitățile cheie implementate direct de către beneficiar/partener, costurile indirecte ale operațiunilor declarate în mod forfetar să fie eligibile în procent de până la 20% din costurile directe eligibile ale operațiunii. În prezent, proiectul de act normativ se află pe circuitul interministerial de avizare și va fi promovat în cursul lunii februarie 2010.

La nivelul Autorităților de Management care doresc să utilizeze această facilitate se vor elabora metodologii de aplicare, care vor fi transmise spre aprobare Comisiei Europene. Totodată, determinarea ratei forfetare în cadrul acestor metodologii se va realiza pe bază de studii la nivelul proiectelor deja aprobate, în funcție de tipul de beneficiari și de tipul de intervenție; un astfel de studiu a fost deja realizat la nivelul AM POS DRU. Condițiile concrete de aplicare a acestei facilități vor fi prevăzute în regulile specifice de eligibilitate pentru programele operaționale vizate, elaborate de Autoritățile de Management și aprobate prin ordin comun al ministrului coordonator al autorității de management și al ministrului finanțelor publice.

3. Extinderea sau ajustarea axelor prioritare din cadrul programelor operaționale

a. Ce măsuri prezentate în cadrul celor patru priorități ale Comunicării CE (resurse umane, afaceri, infrastructură și energie, cercetare și inovare) sunt accelerate sau ajustate? Sunt necesare alte modificări ale măsurilor planificate inițial pentru a răspunde unor nevoi noi sau diferite? Care este impactul așteptat al acestor acțiuni? Un număr mai mare de beneficiari decât cel anticipat sau nevoi noi identificate?

Răspuns: Participarea la eforturile anti-criză a intervențiilor finanțate prin programele operaționale nu a necesitat modificări la nivelul priorităților sau obiectivelor stabilite în procesul de programare, acestea corespunzând nevoilor de orientare a investițiilor inclusiv în condițiile crizei economice. Așa cum a fost stabilit prin CSNR, instrumentele structurale alocate României sunt orientate în proporție de cca. 60% spre dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene, 15% pentru promovarea competitivității economiei pe termen lung și 20% pentru investiții în dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România, acoperind astfel sfera domeniilor de investiții prin care promovarea căroro politica de coeziune contribuie la combaterea crizei. În schimb, au fost necesare unele ajustări minore ale intervențiilor (modificarea unor criterii de eligibilitate și/sau selecție, a tipurilor de cheltuieli eligibile sau a beneficiarilor/grupurilor țintă vizate) pentru a acționa mai eficient în direcția combaterii efectelor crizei.

Rezultatele obținute în contractarea proiectelor depuse demonstrează faptul că alocarea planificată corespunde necesităților socio-economice reale. Astfel, investițiile în infrastructura rutieră locală și de mediu (în special în sectorul de apă) au cunoscut cel mai mare succes, fie prin supra-contractarea fondurilor disponibile, fie prin premise de depășire semnificativă a fondurilor alocate. De asemenea, liniile de finanțare deschise pentru companii private, atât în domeniul investițiilor productive, dar și în ceea ce privește investițiile în capitalul uman au înregistrat un succes deosebit din punct de vedere al proiectelor depuse și aprobate.

Așa cum s-a menționat și la răspunsul de la întrebarea 1 d), obiectivul autorităților române a fost de a deschide cât mai rapid posibil toate liniile de finanțare disponibile la nivelul programelor operaționale, precum și de a pregăti în paralel un număr cât mai mare de proiecte majore. În raport cu distribuția planificată pe ani a sumelor alocate diverselor operațiuni, s-au făcut eforturi pentru a majora bugetele disponibile în 2009 pentru o serie de intervenții, cum ar fi cele destinate mediului de afaceri, pentru ca finanțarea să ajungă la un număr mai mare de beneficiari într-o perioadă de criză. În acest sens, sunt de menționat unele domenii majore de intervenție din cadrul POS Creșterea competitivității economice (ex. DMI 1.1 - Investiții productive și pregătirea pentru competiția pe piață a întreprinderilor, în special a IMM, DMI 2.1 - Cercetarea în parteneriat între universități/institute de cercetare și întreprinderi în vederea obținerii de rezultate aplicabile în economie sau DMI 3.2 - Dezvoltarea și creșterea eficienței serviciilor publice electronice moderne) au fost lansate cereri de proiecte cu un buget mai mare decât cel programat inițial, iar în cadrul POR a fost lansată cea de-a doua cerere pentru proiecte destinate sprijinirii microîntreprinderilor, pentru care a fost pus la dispoziția potențialilor beneficiari întregul buget pentru perioada 2007-2013 rămas necontractat la nivelul respectivului domeniu major de intervenție.

În cazul POS DRU, datorită interesului foarte mare exprimat de beneficiari și în vederea asigurării unei concordanțe corespunzătoare cu situația concretă înregistrată pe piața muncii ca urmare a efectelor crizei economice, este necesară ajustarea alocării financiare corespunzătoare AP 3 „Creșterea adaptabilității lucrătorilor și a întreprinderilor”, DMI 3.2 „Formare și sprijin pentru întreprinderi și angajați pentru promovarea adaptabilității” din POSDRU, în sensul suplimentării fondurilor alocate pentru acest DMI. Suplimentarea fondurilor alocate pentru AP 3, DMI 3.2, se va face prin realocarea de fonduri de la alte AP, în baza unei analize detaliate.

Din punct de vedere al proiectelor de investiții, având în vedere că se întrevide posibilitatea ca valoarea proiectelor majore (în infrastructura de apă sau transporturi), dar și a proiectelor de dimensiuni mai mici, aflate în pregătire și necesare pentru atingerea obiectivelor de reducere a disparităților, să depășească în unele cazuri alocarea din instrumente structurale, se analizează diverse posibilități de asigurare a resurselor necesare finanțării acestora, fie prin programe naționale similare programelor operaționale, fie prin contractarea unor împrumuturi de la instituții financiare internaționale. Conturarea unor astfel de intervenții se va concretiza în a doua jumătate a anului 2010 și în 2011 și va depinde în principal de posibilitățile bugetare.

b. Sunt în curs de modificare PO-urile pentru a lărgi aria de finanțare spre eficiența energetică și utilizarea

energiei regenerabile în ceea ce privește spațiul locativ construit (housing)? Dacă da, care este suma alocată (care va fi alocată) unor astfel de măsuri? Ce fel de operațiuni sunt vizate?

Răspuns: Nu au fost inițiate demersuri în acest sens până în prezent.

c. Au fost accelerate sau extinse instrumentele de acces la finanțare de tipul JEREMIE? Care este volumul financiar total așteptat? Dar co-finanțarea comunitară a acestor operațiuni?

Răspuns: România se numără printre primele state membre care au aderat la inițiativa JEREMIE, Acordul de Finanțare cu Fondul European de Investiții (FEI) fiind semnat încă din februarie 2008. Inițiativa se implementează în cadrul POS Creșterea competitivității economice, Axa Prioritară 1, domeniul major de intervenție 1.2 „Accesul la finanțare al IMM-urilor”, cu un buget alocat de 100 mil. Euro, asigurat în proporție de 100% din FEDR. Din suma alocată, 65 mil. Euro sunt destinați garanțiilor de portofoliu, iar 35 mil. Euro investițiilor de tip capital de risc (venture capital).

JEREMIE a fost considerat de autoritățile române drept un instrument foarte util în perioada crizei, prin potențialul de mobilizare a unor finanțări pentru IMM-uri pe o piață caracterizată de o restrângere puternică a creditării economiei reale, în special a IMM. În acest sens, FEI, în calitate de manager al fondului de participare JEREMIE, alături de Autoritatea de Management a POS CCE și de Comitetul de Investiții au întreprins eforturi însemnate pentru a pregăti și a lansa prima cerere de expresii de interes, care viza garanțiile de portofoliu. Din păcate, caracterul complex și inovator al acestui instrument (care combină elemente de inginerie financiară cu regulile și constrângerile fondurilor structurale), precum și întârzierile majore și neașteptate cu care Comisia Europeană a furnizat o serie de răspunsuri prin care să se confirme compatibilitatea produselor propuse cu regulamentele fondurilor structurale (în special în ceea ce privește condițiile de eligibilitate a cheltuielilor), au făcut ca acest instrument să nu poată fi lansat efectiv la începutul anului 2009 pentru a acționa cât mai devreme ca factor de combatere a crizei. Astfel, cererea de expresii de interes adresată potențialilor intermediari financiari pentru produsul „garanții de portofoliu” a fost lansată în august 2009, preconizându-se ca semnarea acordurilor operaționale cu intermediarii financiari ce vor fi selectați să aibă loc în cursul trim. I 2010. Tot în primele luni ale anului 2010 este planificată și lansarea celei de-a doua cereri de expresii de interes, aferentă investițiilor de capital de risc.

În aceste condiții, autoritățile române nu au deocamdată în vedere extinderea instrumentului JEREMIE și analizează rezervat posibilitatea de a apela la alte instrumente de inginerie financiară similare.

d. Au fost modificate sau consolidate prioritățile privind întărirea capacității de planificare, implementare, monitorizare și control a PO-urilor?

Răspuns: Asistența tehnică disponibilă acoperă o paletă foarte largă de activități necesare bunei derulări a programelor operaționale. Alocarea în cadrul Obiectivului „Convergență” este de aproximativ 690 mil. euro, contribuție UE, pentru perioada 2007-2013, atât în cadrul PO Asistență Tehnică, cât și al axelor prioritare de asistență tehnică din celelalte programe.

Autoritățile de Management implementează în prezent axele prioritare de asistență tehnică, gradul de utilizare fiind însă diferit în cadrul celor 6 programe operaționale. Astfel, dat fiind și volumul redus al alocării, valoarea proiectelor contractate acoperă în 25% din alocarea UE pentru axa prioritară de AT din PO DCA. Pentru axa prioritară de AT din POS Mediu, procentul este de 17%, în timp ce pentru POR și POS CCE este de 14%. POS CCE și POS Transport au cele mai reduse procente, 3% și respectiv 1%. Pentru POAT, proiectele contractate reprezintă 11% din alocarea UE.

În acest context și luând în considerare că exercițiul de evaluare intermediară a programelor este în plină desfășurare, nu au fost formulate până în prezent propuneri de modificare a axelor prioritare de asistență tehnică sau a POAT.

4. Simplificarea mecanismelor de implementare

a. Ce măsuri au fost luate la nivel național pentru a accelera implementarea PO-urilor? Au fost clarificate/simplificate procedurile? A fost revizuită legislația națională sau instrumentele de implementare?

Răspuns: Experiența anului 2008 și a primei părți din 2009 a relevat câteva aspecte ce necesită soluționare în implementarea celor șapte programe operaționale, dintre care sunt de menționat:

- armonizarea ghidurilor solicitantului prin prisma următoarelor obiective:
 - facilitarea înțelegerii de către solicitant a informațiilor cuprinse în aceste documente;
 - asigurarea unei coerențe sporite a cerințelor și informațiilor din conținut;
 - asigurarea transparenței față de solicitanți cu privire la cerințe și obligații;
- simplificarea documentației solicitate potențialilor beneficiari de AM/OI;
- diverse măsuri de fluidizare a procesului de evaluare și selecție a proiectelor și de contractare.

Astfel, în perioada ianuarie - septembrie 2009, eforturile s-au concentrat asupra identificării și punerii în practică a unor măsuri de simplificare și accelerare a procesului de implementare, acordând o atenție sporită următoarelor:

- Simplificarea documentației solicitate potențialilor beneficiari de către Autoritățile de Management;
- Reducerea perioadei dintre depunerea propunerilor de proiecte și semnarea contractelor de finanțare cu beneficiarii;
- În cazul POS DRU, îmbunătățirea sistemului electronic de depunere a proiectelor – ActionWeb, pentru sprijinirea aplicanților în procesul de completare a cererii de finanțare, dar și a AMPOSDRU în ceea ce privește desfășurarea procesului de evaluare și selecție a proiectelor;
- Reducerea perioadei necesare derulării procedurilor de achiziție publică și simplificarea procedurilor de achiziție publică pentru beneficiarii privați;
- Facilitarea accesului beneficiarilor la resurse financiare necesare implementării proiectelor (de exemplu, creșterea nivelului standard de prefinanțare națională de la 15% la 30% și introducerea unei prefinanțări de 35% din valoarea sprijinului acordat pentru proiectele care intră sub incidența ajutorului de stat/de minimis);
- Flexibilizarea criteriului de eligibilitate – lipsa datoriilor la bugetele publice a fost înlocuită, pentru apelurile din 2009, cu declarație la depunerea cererii de finanțare că societatea nu are obligații de plată nete la bugetul de stat mai mari de 1/12 și la bugetele locale, mai mari de 1/6 din obligațiile de plată pe ultimele 6 luni;
- Armonizarea și o mai mare uniformizare a Ghidurilor Solicitantului pentru toate programele operaționale.

b. Se consideră necesară simplificarea prevederilor din cadrul programelor aprobate, prin modificări formale, astfel încât să fie accelerate mecanismele de implementare?

Răspuns: La nivelul programelor operaționale aprobate la nivelul României, nu au fost constatate elemente aprobate care să necesite o modificare formală oficială astfel încât să se asigure accelerarea ritmului de implementare. În perioada de referință, modificările identificate ca fiind necesare la nivelul programelor au avut în vedere strict indicatorii de program relevanți pentru reliefarea rezultatelor obținute prin implementarea strategiei, fără însă a fi considerați o modificare esențială de către CE.

Este de semnalat că, în cazul POS DRU, în ceea ce privește cele 2 Organisme Intermediare care trebuiau să fie desemnate prin licitație publică, în conformitate cu cadrul general pentru implementarea POS DRU, așa cum este descris în POS DRU 2007-2013 (capitolul 5.1 Managementul), ca urmare a anulării celor 2 proceduri de achiziție publică desfășurate în cursul anului 2009, sarcinile acestora în privința implementării proiectelor din cadrul Domeniilor Majore de Intervenție respective vor fi preluate de către AM POS DRU (pentru proiectele strategice) și de către cele 8 Organisme Intermediare Regionale (pentru proiectele de grant).

Pentru elementele de noutate care au apărut în procesul de implementare, au fost solicitate clarificări cu privire la eligibilitatea anumitor intervenții, ca de exemplu:

- finanțarea activității coordonatorilor de poli de creștere, desemnați pentru a coordona pregătirea și

implementarea planurilor integrate de dezvoltare și a proiectelor incluse în aceste pentru polii de creștere din România, în cadrul PO AT;

- finanțarea parțială a cheltuielilor de personal ale instituțiilor publice pentru personalul implicat în coordonarea, managementul și controlul Fondurilor Structurale și de Coeziune, în cadrul PO AT.

5. Utilizarea posibilităților stabilite prin Cadrul Temporar privind ajutorul de stat

Se are în vedere, ca urmare a aprobării de către CE, utilizarea fondurilor din cadrul politicii de coeziune pentru a finanța:

a. scheme prin care să se implementeze "Ajutorul de minimis compatibil" de până la 500.000€?

Răspuns: Nu s-a avut în vedere până în acest moment elaborarea unor noi scheme de ajutor de stat sau modificarea celor aflate în implementare în cadrul programelor operaționale, în vederea aplicării Cadrului Temporar privind ajutorul de stat, acesta urmând să fie valorificat prin intermediul unor scheme de ajutor de stat finanțate din fonduri publice naționale. Se așteaptă însă ca schemele de ajutor de stat elaborate în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 800/2008, aflate în prezent în implementare, să atragă interesul unui număr mare de întreprinderi, având în vedere că anumite măsuri finanțează acele tipuri de cheltuieli care sunt reduse la nivelul companiilor (de exemplu, pentru formarea angajaților sau pentru securitate la locul de muncă).

b. Garanții de stat pentru a asigura obținerea de împrumuturi la costuri reduse?

Răspuns: Una dintre problemele majore cu care s-au confruntat beneficiarii a fost obținerea resurselor financiare necesare asigurării atât contribuției proprii, cât și resurselor necesare implementării proiectelor. În vederea soluționării acestor probleme de finanțare ale beneficiarilor, pe lângă majorarea ratei de prefinanțare și a extinderii categoriilor de beneficiari care pot solicita prefinanțare, a fost continuat dialogul cu instituțiile financiar bancare în vederea identificării și altor măsuri de sprijin. Astfel, la nivelul Ministerului Finanțelor Publice se află în analiză posibilitatea instituirii unui mecanism de garantare de către stat a creditelor pe care autoritățile publice locale și operatorii regionali de apă sunt nevoiți să le contracteze în vederea asigurării resurselor financiare necesare proiectelor, cu respectarea legislației privind datoria publică și ajutorul de stat. Este de precizat, însă, că nu se are în vedere utilizarea fondurilor structurale pentru acordarea de garanții de stat.

c. Subvenții pentru dobânzile la împrumuturi, în special pentru producția de produse "verzi" (care îndeplinesc standarde de protecția mediului)?

Răspuns: Nu.

6. Achiziții Publice

A fost utilizată accelerarea procedurilor de achiziții publice prin reducerea duratei procedurale totale de la 87 zile la 30 zile în cadrul programelor operaționale?

Răspuns: Luând în considerare Concluziile Președinției Consiliului European din 11-12 decembrie 2008 și prin Comunicarea nr. IP/08/2040 din 19 decembrie 2008, Comisia Europeană recunoaște că utilizarea accelerării aplicării procedurilor de achiziție publică poate fi justificată prin natura excepțională a situației economice actuale, această prezumție de urgență urmând a fi aplicată în perioada 2009-2010.

În acest sens, OUG nr. 34/2006 cu modificările și completările ulterioare, permite accelerarea procedurilor de licitație restrânsă și de negociere cu publicare prealabilă a unui anunț de participare, perioada de aplicare reducându-se în acest mod de la 87 la 31 de zile, în cazul licitației restrânse, și la 21 de zile, în cazul negocierii cu publicare prealabilă a unui anunț de participare.

În scopul accelerării procesului de absorbție, a fost emis Ordinul ANRMAP nr. 51/2009 prin care, prin invocarea naturii excepționale a situației economice actuale, ca motiv de urgență, autoritățile contractante au dreptul de a accelera procedura de licitație restrânsă și negociere cu publicare prealabilă a unui anunț de participare. Întrucât procedurile utilizate de către beneficiari în cadrul programelor operaționale au constat, în general, în licitație deschisă, cerere de ofertă sau atribuire directă, situațiile concrete de aplicare a posibilității accelerării procedurii de achiziție publică au fost extrem de limitate.

ANEXA IV. Exemple de bune practici

1. Creșterea gradului de atractivitate a Statelor Membre, regiunilor și orașelor

Tara:	România
Regiunea:	Sud-Est
Proiect:	Reabilitarea și extinderea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Tulcea Nr. CCI: 2007 RO 161 PR 004
Program Operațional:	Programul Operațional Sectorial Mediu
Axa Prioritară:	Axa 1 - Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată
Domeniul Major de Intervenție:	DMI 1.1. Extinderea / modernizarea sistemelor de apă / apă uzată
Durata:	60 luni
Obiectivul:	Convergență
Finanțare:	Cost total: 113.786.589 Euro
	Contribuția UE: 91.307.621 Euro
	Contribuția Națională Centrală: 13.964.695 Euro
	Contribuția locală: 2.148.415 Euro
	Contribuția privată: 6.365.858 Euro
Contact:	Nume: Sorin Zaharcu, Manager General
	Organizație: S.C. AQUASERV TULCEA S.A.
	Adresa: Str. Rezervorului nr. 2, Tulcea, Județul Tulcea, cod Poștal 820131, Romania
	E-mail: aquaserv_tl@yahoo.com
	Internet: www.aquaservtulcea.ro
Proiect/ descrierea intervenției:	Obiectiv global: Scopul proiectului este reprezentat de reabilitarea sistemelor de alimentare cu apă și a sistemelor de colectare și epurare a apelor uzate în județul Tulcea, în scopul conformării cu obligațiile asumate prin Tratatul de Aderare, precum și cu obiectivele Programului Operațional Sectorial Mediu (POS Mediu). Descrierea activităților: Proiectul cuprinde măsuri pentru sectorul de apă potabilă, care se referă la reabilitarea captărilor din surse de suprafață și subterane, a conductelor de aducțiune și distribuție a apei, a stațiilor de tratare, reabilitarea și construirea de rezervoare de înmagazinare și stații de pompare, implementarea sistemelor SCADA, realizarea sistemului de contorizare a apei potabile, precum și măsuri de reabilitare și extindere a sistemului de colectare și epurare a apelor uzate, inclusiv construcția a trei stații de epurare pentru o populație echivalentă de 100.000, 5.000 și respectiv 10.000 p.e. Activitățile investiționale finanțate în cadrul acestui proiect au fost identificate în cadrul unui program de investiții comun, pe termen lung, pentru dezvoltarea sectorului de apă în județul Tulcea (Master Plan pentru apă/apă uzată aferent județului Tulcea). Investițiile prioritare la nivel regional identificate în Master Plan urmăresc să ofere populației utilități corespunzătoare de apă și apă uzată, la calitate cerută și la tarife acceptabile. Ca rezultat al procesului de regionalizare, s-a urmărit crearea unei companii performante în sectorul de apă, care să implementeze proiectul cofinanțat de UE și să preia funcționarea facilităților din aglomerațiile învecinate, în care nu există un operator capabil să furnizeze acestor municipalități sau sate, o structură potrivită de

	implementare care să absoarbă fondurile UE. Din punct de vedere instituțional, regionalizarea este realizată prin reorganizarea serviciilor publice existente deținute de municipalități și care sunt gestionate astfel de către operatorul regional astfel constituit – SC AQUASERV SA Tulcea. Municipalitățile acoperite de activitățile proiectului – Tulcea, Sulina, Isaccea, Măcin - au format împreună o Asociație de Dezvoltare Intercomunitară (ADI), reprezentând o structură colaborativă, prin care autorităților locale să monitorizeze și supravegheze implementarea măsurilor de investiții. Municipalitățile individuale sunt acționari ai operatorului regional, calitatea de acționar fiind delegată către ADI. Cerințele operaționale și prevederile legate de control sunt definite într-un contract de delegare al ADI și în actul de constituire al operatorului regional. Populația beneficiară a proiectului va fi de aproximativ 106.000 locuitori. Rezultate preconizate: principalele rezultate așteptate în urma implementării proiectului sunt reabilitarea și extinderea rețelelor de apă și a sistemului de canalizare în aglomerările Tulcea, Sulina, Isaccea, Măcin.
Contextul strategic:	Proiectul propus contribuie la îndeplinirea angajamentelor României, conform Tratatului de Aderare, și este în conformitate cu strategia POS Mediu, de promovare a sistemelor integrate de apă și apă uzată într-o abordare regională. Implementarea unui sistem regional de management al apei și apei uzate urmărește maximizarea eficienței a costurilor prin realizarea de economii la scară, în scopul optimizării costurilor de investiții globale și celor de operare induse de asemenea investiții. Regionalizarea are ca scop îmbunătățirea capacității financiare și operaționale a principalilor operatori din țară și crearea unor modele administrative prin unirea operatorilor mai mici în cadrul celor cu o experiență mare sau de a crea economii la scară prin regrouparea operatorilor mai mici. Pe termen mediu, se intenționează ca procesul de regionalizare și înființarea operatorilor regionali să asigure o absorbție de succes a granturilor la nivel local prin creșterea capacității acestor operatori în ceea ce privește managementul proiectelor cu finanțare internațională și să asigure, de asemenea, faptul că noile facilități construite din fonduri UE sunt operate în mod adecvat.
Proiect/ descrierea politicii/ implementarea:	Aplicația pentru obținerea fondurilor nerambursabile din Fondul de Coeziune a fost aprobată prin Decizia de finanțare nr. 2318 în data de 27.05.2008, cu o valoare totală de 107.420.731 Euro la care se aplică rata de cofinanțare de 85%. În baza deciziei de finanțare a CE și a ordinului Ministrului Mediului nr.982/25.08.2008, a fost semnat Contractul de Finanțare nr.91.802/09.10.2008 între Ministerul Mediului prin Autoritatea de Management a POS Mediu și Beneficiar - Operatorul Regional S.C. AQUASERV S.A. Tulcea, a cărei valoare este de 387.991.648 lei, fără TVA, la care se adaugă contribuția beneficiarului, din fonduri locale, valoare eligibilă a proiectului fiind astfel de 395.909.845 lei. În data de 04.03.2009 a fost acordată prefinanțarea în valoare de 59.386.477 lei (15% din valoarea eligibilă a proiectului). Proiectul conține 12 contracte, dintre care 2 de servicii și 10 de lucrări. Managementul acestor contracte este responsabilitatea Operatorului Regional, S.C. AQUASERV S.A. Tulcea, o companie de servicii publice pentru furnizare apă potabilă, colectare și epurare apă uzată. Până în prezent au fost semnate 2 contracte de servicii și 4 contracte de lucrări în valoare totală de 117.090.837 lei.

2. Încurajarea inovării, antreprenoriatului și creșterii economiei bazate pe cunoaștere

Țara:	România
Regiunea:	București-Ilfov
Proiect:	Centru Est European de Cercetare Aplicativă Integrată (CEECAI)
Program Operațional:	POS Creșterea Competitivității Economice
Axa Prioritară:	Axa 2 - Competitivitate prin cercetare, dezvoltare tehnologică
Domeniul Major de Intervenție	DMI 2.3. - Accesul întreprinderilor la activități de cercetare-dezvoltare și inovare
Durata:	30 luni
Obiectivul:	Convergență
Finanțare:	Cost total: 27.244.369,39 lei
	Contribuția UE: 5.842.619,89 lei
	Contribuția Națională Centrală: 1.196.681,18 lei
	Contribuția locală: -
	Contribuția privată: 20.205.068,32 lei
Contact:	Nume: Dan VASILE Organizație: MB TELECOM Ltd SRL Adresa: Calea Bucureștilor nr 3A OTOPENI, Județul ILFOV E-mail: projects@mbtechnology.ro Internet: www.mbtelecom.ro
Proiect/ descrierea intervenției:	Obiectiv global: Creșterea capacității de cercetare a întreprinderii în vederea creșterii nivelului de inovare și a competitivității pe piață și crearea de noi locuri de muncă pentru CD, în domeniul sistemelor de securitate, ingineriei traficului și al automatizărilor industriale din România. Descrierea activităților: Proiectul are ca obiectiv investițional realizarea a 10 laboratoare moderne de cercetare-dezvoltare în domeniul sistemelor de securitate aviațică, securitatea transporturilor, securizarea frontierelor, precum și din domeniul ingineriei traficului și al automatizărilor industriale, considerate componente ale securizării infrastructurilor critice. Investiția include și capacități aferente pentru realizarea de modele funcționale, prototipuri și simulatoare, precum și toate echipamentele, aparatele, instrumentele și dotarea necesară pentru realizarea activităților propuse. Grupuri țintă care vor beneficia de pe urma proiectului: • Centrele academice și institutele de CD din țară și străinătate - antrenate în cooperări pe diverse teme de cercetare prin asocieri, parteneriate și colaborări cu Centrul Est-European de Cercetare Aplicativă Integrată (CEECAI); • Tineri specialiști - care vor putea beneficia de locuri de muncă în cercetare - forță de muncă tânără, cu studii superioare înalt specializată care nu își găsesc loc pe piața muncii din România în conformitate cu pregătirea lor; • IMM-uri ce activează în domeniile mecatronică, automatizări, electronică, tehnologii nucleare, sisteme integrate de securitate și protecția infrastructurilor critice, ingineria traficului rutier, care vor putea aplica tehnologii dezvoltate în cadrul CEECAI, oferindu-se ca exemplu succesul și experiența proprie a MB Telecom SRL în transferul rezultatelor cercetării către economia reală și exploatarea comercială a acestor rezultate. În acest sens, MB Telecom a reușit în proporție de peste 95% ducerea proiectelor de cercetare până la o maturitate comercială, acestea regăsindu-se în produse fabricate după proiecte, concepte și soluții proprii, cu grad mare de complexitate și integrate; • Instituțiile naționale cu responsabilități în securitatea națională și protecția frontierelor și a infrastructurilor critice – beneficiari direcți ai produselor realizate prin aplicarea tehnologiilor dezvoltate în cadrul CEECAI; • Mediul de afaceri la nivel regional și național – prin stimularea competitivității întreprinderilor. Rezultate și impact preconizate: - Creșterea nivelului de securizare transfrontalieră și de protecție a infrastructurilor critice în Sud-Est-ul Europei și în zona Mării Negre.

	- Dezvoltarea și consolidarea activităților de cercetare și inovare de către IMM-uri și conversia acestei categorii de agenți economici din importatori de tehnologie, în dezvoltatori cu potențial de a-și acoperi nevoile proprii de cercetare-dezvoltare și de a exporta tehnologie și know-how. - Stimularea cererii și a activităților proprii de cercetare-dezvoltare ale agenților economici, cu prioritate în domenii ale tehnologiilor de vârf. Se estimează o finanțare a activităților CEECAI din programe/proiecte lansate de organisme sau companii private de până la 20%. - Creșterea capacităților de absorbție a rezultatelor de cercetare-dezvoltare (secția de realizare a modelelor experimentale are capacitatea tehnologică să realizeze și prototipuri comercializabile pe piețele de profil). - Creșterea numărului de locuri de muncă în cercetare cu minim 30% în CEECAI în primii 3 ani de exploatare. - Crearea de colective de cercetare multidisciplinare capabile să continue eforturile de cercetare-dezvoltare inițiate de specialiștii din cadrul MB Telecom Ltd SRL și apte să realizeze proiecte de cercetare complexe care să genereze soluții multi-tehnologice cu grad mare de inventivitate. - Derularea a cel puțin 3 proiecte prin programe naționale și a 3 proiecte prin programe internaționale la 3 ani de la inaugurarea CEECAI. - Creșterea gradului de atractivitate pe care MB Telecom Ltd SRL îl va prezenta față de partenerii potențiali de cercetare, prin standardele ridicate și dotarea logistică și în echipamente de care va dispune după finalizarea proiectului. - Multiplicarea parteneriatelor existente pe plan național cu Academia Tehnică Militară, Academia de Poliție Alexandru Ioan Cuza din București și Universitatea OVIDIU Constanța și cu alte centre academice din țară. - Introducerea noilor laboratoare în circuitul științific. - Continuarea dialogului cu Academia Română și Colegiul Național de Apărare în vederea inițierii unor programe comune de cercetare. - Diseminarea pe scara largă a rezultatelor obținute, în cadrul unor workshop-uri, conferințe, expoziții pe teme de securitate organizate la nivel național și internațional.
Contextul strategic:	Proiectul se încadrează în obiectivele politicii naționale și europene de îmbunătățire a securității transfrontaliere și a infrastructurii rutiere prin implementarea unor sisteme informatice cu un înalt grad de automatizare, monitorizare și control. Obiectivele proiectului sunt în concordanță cu obiectivele POS CCE, pentru că se urmărește dezvoltarea capacității de cercetare a unei întreprinderi mijlocii, așa cum este încadrată MB Telecom, prin crearea de noi facilități de cercetare industrială, achiziționarea de instrumente, echipamente de laborator, calculatoare, licențe software necesare activității de cercetare industrială, care să conducă la crearea de noi locuri de muncă pentru activitatea de cercetare. De asemenea, creșterea capacității de cercetare va conduce la creșterea productivității întreprinderii prin tehnologii inovative.
Proiect/ descrierea politicii/ implementarea:	Managementul proiectului va viza următoarele direcții de acțiune: • Management tehnic: organizare, monitorizare, raportare, evaluare internă din punct de vedere tehnic, logistic și de asigurare a calității proiectului. • Management financiar: organizare, monitorizare, raportare, evaluare internă din punct de vedere financiar a proiectului. • Management cercetare-dezvoltare: organizare, monitorizare, raportare și evaluare internă cu privire la: - Selectarea ofertanților câștigători ai licitațiilor referitoare la echipamentele de cercetare; - Selectarea și instruirea personalului care va opera sau va asigura mentenanța la echipamentele din dotarea laboratoarelor; - Recepția echipamentelor după montaj-instalare-punere în funcțiune; - Organizarea concursurilor privind ocuparea posturilor de cercetare declarate disponibile; - Introducerea laboratoarelor în circuitul științific și organizare de evenimente/activități de diseminare a rezultatelor proiectului; - Intrarea în competiții de proiecte, atragerea de fonduri de cercetare din surse publice sau private, naționale și internaționale după inaugurare; - Transformarea CEECAI într-un pol de excelență în max. 6-7 ani de la inaugurare.

3. Crearea unor locuri de muncă mai multe și mai bune

Tara:	România
Regiunea:	Centru ²⁸
Proiect:	Secretariatul Tehnic Permanent al Pactului Regional Centru pentru Ocupare și Incluziune Socială
Program Operațional:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
Axa Prioritară:	AP 3 – Creșterea adaptabilității lucrătorilor și întreprinderilor
Domeniul Major de Intervenție	DMI 3.3 – Dezvoltarea parteneriatelor și încurajarea inițiativelor pentru partenerii sociali și societatea civilă
Durata:	36 luni
Obiectivul:	Convergență
Finanțare:	Cost total: 1.996.332 lei
	Contribuția UE: 1.525.394,52 lei
	Contribuția Națională Centrală: 430.239,48 lei
	Contribuția locală: -
	Contribuția privată: 40.698 lei
Contact:	Secretariatul Tehnic Permanent al Pactului Regional pentru Ocupare și Incluziune socială (STP PRAO) pentru Regiunea Centru Nume: Hortensia Gorski Organizație: UNIVERSITATEA ROMÂNNO-GERMANĂ DIN SIBIU Adresa: Sibiu, str. Calea Dumbrăvii nr. 28-32 E-mail: hortensia.gorski@roger-univ.ro
Proiect/ descrierea intervenției:	Obiectivele globale, descrierea activităților, beneficiarii, impactul așteptat (sau rezultate efective) <i>Obiectivul general</i> al proiectului este sprijinirea partenerilor sociali și a ONG-urilor din cadrul Pactului Regional pentru Incluziune Socială și Ocupare din Regiunea Centru în vederea asigurării operaționalității pactului la nivel regional și național și a oferirii de asistență tehnică pentru creșterea investiției în capitalul uman, crearea de parteneriate adaptate noilor caracteristici ale pieței muncii flexibile și incluzive. <i>Obiectivele specifice</i> ale proiectului sunt: 1. Asigurarea de suport pentru elaborarea de studii și organizarea de întâlniri între actorii relevanți în vederea adaptării, implementării și dezvoltării Planului Regional de Acțiune pentru Ocupare (PRAO) și a altor planuri regionale. 2. Acordarea de consultanță grupului țintă în vederea asigurării unei rate ridicate de absorbție a fondurilor europene în regiune. 3. Facilitarea și stimularea membrilor Pactului Regional prin asigurarea contactului permanent în interior și în exterior, înființarea de rețele specifice regionale / naționale și includerea acestora în rețele internaționale. 4. Formarea și informarea actorilor din regiune prin organizarea de cursuri, seminarii, acțiuni de publicitate și diseminare a rezultatelor proiectelor. 5. Campanii de conștientizare și sprijin pentru pactele și parteneriatele sociale în vederea creșterii nivelului de informare privind PRAO în rândul actorilor locali și regionali. În cadrul proiectului se urmărește în principal obținerea următoarelor <i>rezultate</i>: 1. Înființarea Secretariatului Tehnic al Pactului; 2. Dezvoltarea Planului de Lucru 2008-2013 pentru Implementarea Planului de Acțiune Regional pentru Ocupare și Incluziune Socială și elaborarea PRAO, prin: - Analiza SWOT și Planul de lucru pentru perioada 2008-2013 pentru implementare și actualizare PRAO – 2 documente; - Dezvoltarea standardelor privind furnizarea serviciilor de consultanță în concordanță cu nevoile membrilor Pactului – Manual cu specificații tehnice ale serviciilor oferite; 3. Realizarea, prezentarea și dezbaterile publice a studiilor regionale privind ocuparea și

²⁸ Proiecte similare sunt implementate și în celelalte 7 regiuni de dezvoltare: Nord-Est, Nord-Vest, Sud-Est, Sud-Muntenia, Sud-Vest Oltenia, Vest, București-Ilfov

	incluziunea socială: „Studiu privind evoluția forței de muncă pe piața muncii în Regiune” și „Studiu privind nivelul de adaptare pe piața muncii a grupurilor vulnerabile în Regiune”; 4. Activități de consultanță în beneficiul membrilor pactului: atragerea de finanțări (elaborarea a 10 cereri de finanțare), 5 sesiuni pentru instruirea personalului organizațiilor membre ale Pactului și 100 cursanți; 5. Dezvoltare și actualizare a paginii de Internet a Pactului Regional, precum și alte acțiuni de informare și comunicare; 6. Întâlniri periodice cu celelalte șapte Pacte Regionale și cu AM POS DRU.
Contextul strategic:	Informații de context – legate de problemele și provocările vizate de proiect/politică În contextul integrării în UE, România a elaborat un Program Național de Reforme (PNR), în concordanță cu obiectivele Strategiei de la Lisabona Revizuite. În PNR este descris modul în care politicile europene privind ocuparea forței de muncă sunt aplicate în România. Totodată, Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale a elaborat Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă și două Planuri Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă. Pentru implementarea politicii de ocupare la nivel regional, au fost elaborate Planurile Regionale de Acțiune pentru Ocupare. Scopul PRAO este de a asigura cadrul strategic pe termen mediu în domeniul ocupării forței de muncă în regiunea pentru care a fost elaborat fiecare Plan. În acest cadru, Pactele Regionale pentru Ocuparea Forței de Muncă și Incluziune Socială au fost create pentru a îndeplini la nivel regional activități privind gestionarea, revizuirea și actualizarea PRAO, implementarea măsurilor prevăzute de PRAO prin atragerea finanțărilor europene și naționale și promovarea și sprijinirea parteneriatelor județene și locale. PRAO pun bazele unui model de coordonare necesar pentru construirea unei abordări anticipative și participative în procesul elaborării și implementării politicilor regionale, precum și pentru utilizarea cât mai eficientă a instrumentelor financiare disponibile, respectiv a fondurilor structurale. Pentru realizarea obiectivelor pentru care au fost înființate, Pactele, prin membrii săi, utilizează toate resursele disponibile într-un mod concentrat și își îmbunătățesc capacitatea de a elabora proiecte ca instrumente reale de dezvoltare și alocare a resurselor financiare. Din acest motiv, Pactele urmăresc să implice în activitatea lor cât mai mulți parteneri cu responsabilități în domeniul ocupării forței de muncă, cum ar fi autorități publice (locale, centrale), asociații patronale și sindicate, dar și alți actori sociali și economici, precum sectorul terțiar și biserica. Parteneriatul are 3 niveluri de funcționare: nivelul programare/planificare și evaluare (nivel regional) și două niveluri de implementare (nivel județean și local /municipal sau la nivel de comună). În vederea atingerii obiectivelor stabilite și pentru asigurarea continuității activității sale, Pactele trebuie sprijinite de o structură de management care să furnizeze logistică și asistență tehnică permanentă membrilor săi, respectiv să desfășoare o activitate pe care membrii implicați în activitățile curente ale propriilor organizații nu o pot îndeplini. Din aceste considerente s-a dovedit necesară crearea STP.
Proiect/ descrierea politicii/ implementarea:	Elaborarea proiectului, management, monitorizare, inovare sau elemente de bună practică STP desfășoară activități prin care se sprijină înființarea și dezvoltarea de parteneriate, precum și dezvoltarea capacității administrative a partenerilor sociali, acordă sprijin promovării politicilor regionale de ocupare, participă la procesul de consultare a tuturor factorilor implicați în combaterea șomajului și a incluziunii sociale. Prin activitățile de informare și comunicare, formare profesională și consultanță STP, beneficiarii direcți și indirecti își completează și dezvoltă resursele informaționale, de care au nevoie pentru a-și consolida capacitatea de a implementa PRAO. STP urmărește stabilirea unui consens general între beneficiari, în vederea elaborării și implementării strategiilor și politicilor de ocupare pentru valorificarea de noi oportunități de integrare pe piața muncii.

4. Dimensiunea teritorială a politicii de coeziune

Țara:	România
Regiunea:	Toate regiunile
Proiect/Politică:	Politica privind polii de creștere
Program Operațional:	Toate programele operaționale
Axă Prioritară:	Axele Prioritare relevante din diverse programe operaționale
Domeniul Major de Intervenție:	Domeniile Majore de Intervenție relevante din diverse programe operaționale
Durata:	2007-2013
Obiectivul:	• Convergență • Cooperarea Teritorială Europeană
Finanțare:	Sprijinul din fonduri comunitare se asigură din toate Programele Operaționale finanțate din fondurile structurale și de coeziune (inclusiv cele din cadrul Obiectivului Cooperare teritorială europeană), precum și din Programul Național de Dezvoltare Rurală, finanțat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală. Autoritățile de Management ale Programelor Operaționale au stabilit modalități concrete pentru finanțarea cu prioritate a proiectelor care provin din planurile integrate de dezvoltare ale polilor de creștere, cu respectarea mecanismelor specifice de implementare ale fiecărui program. În perioada 2007-2013, proiectele prevăzute în Planurile Integrate de Dezvoltare pentru polii de creștere se finanțează din fonduri publice naționale (buget de stat, bugete locale), fonduri comunitare și alte surse (ex. împrumuturi de la instituții financiare internaționale). De exemplu, în cazul POR, asistența financiară pentru polii de creștere va fi asigurată, în principal, din Axa Prioritară 1 – „Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere”. În acest sens, s-a stabilit ca până la 50% din fondurile alocate prin această axă prioritară fiecărei regiuni, cu excepția Regiunii București - Ilfov, să fie destinate finanțării proiectelor din Planurile Integrate de Dezvoltare. De asemenea, proiectele aferente polilor de creștere pot beneficia, pe o bază competitivă, de finanțare și din celelalte axe prioritare ale POR.
Contact:	Nume: Gabriel Friptu, Director General, AM POR Organizație: Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului Adresa: București, Str. Apolodor (Latura Nord), nr. 17, sector 5 E-mail: gabriel.friptu@mdrl.ro
Proiect/ descrierea intervenției:	Obiectiv global: Sprijinirea polilor de creștere naționali pentru a contribui la dezvoltarea teritorială echilibrată și policentrică a țării, creșterea competitivității regiunilor, stoparea adâncirii disparităților interne și sprijinirea dezvoltării zonelor adiacente (inclusiv rurale), prin concentrarea unui mix de investiții strategice în arealele de influență ale polilor de creștere desemnați Descrierea activităților: Obiectivele politicii privind polii de creștere vor fi atinse prin promovarea investițiilor privind reabilitarea infrastructurii urbane și îmbunătățirea serviciilor urbane, inclusiv transportul public urban; dezvoltarea durabilă a mediului de afaceri; reabilitarea infrastructurii sociale, inclusiv a locuințelor sociale și îmbunătățirea serviciilor sociale. Rezultate preconizate: Pentru a contribui la rezolvarea unor astfel de probleme complexe și pentru asigurarea unei dezvoltări urbane policentrice și echilibrate a țării, se vor finanța, pe baza unor planuri integrate de dezvoltare, <i>poli de creștere</i> - alcătuiți din mari centre urbane (7 municipii nominalizate prin HG nr. 998/2008, cu modificările și completările ulterioare) și zonele lor de influență. Acești poli își vor consolida pe termen mediu rolul de motoare ale dezvoltării regionale și naționale.
Contextul strategic:	Prin CSNR, România a stabilit ca direcție strategică de dezvoltare pentru perioada 2007-2013, sprijinirea dezvoltării polilor de creștere, astfel încât concentrarea activităților economice în acești poli de creștere poate impulsiona și stimula dezvoltarea economiilor regionale, precum și dezvoltarea unei economii naționale moderne, capabilă să facă față competiției impuse de globalizarea economiei mondiale. Este binecunoscut faptul că nivelul de dezvoltare al unei regiuni este direct influențat de

	nivelul de dezvoltare al marilor centre urbane. Prin multitudinea funcțiilor de grad superior pe care acestea le îndeplinesc, precum și datorită faptului că beneficiază de rezultatele economice ale numeroaselor companii localizate aici, orașele mari se comportă și îndeplinesc rolul de adevărate „motoare” ale creșterii economice regionale. În România, dezvoltarea unor poli de creștere în jurul marilor orașe este necesară și ca o contrapondere la dezvoltarea hipertrofică a Capitalei, pentru a reduce presiunea socio-economică asupra Bucureștiului. Dezvoltarea spațială policentrică și echilibrată poate contribui la reducerea nivelului de concentrare a populației și forței de muncă din capitala țării și la crearea unei structuri spațiale care să favorizeze și să impulsioneze dezvoltarea economică echilibrată teritorial. Totodată, crearea unor condiții atrăgătoare de muncă și nivel de trai în alte regiuni/orașe ale țării contribuie la diminuarea fluxurilor migratorii spre capitală. Contextul geografic urban al României, caracterizat printr-o structură policentrică echilibrată a orașelor mari, repartizate relativ uniform în regiuni, este favorabil implementării unei strategii de dezvoltare bazată pe poli de creștere. Toate regiunile de dezvoltare au în rețeaua lor de localități cel puțin un oraș cu peste 200.000 locuitori, care poate stimula și induce dezvoltarea în zonele adiacente, preponderent rurale, dar și urbane. La identificarea polilor de creștere s-a avut în vedere existența unor condiții minime, considerate definitorii pentru capacitatea unui oraș de a deveni nucleu al unui pol de creștere, care s-au concretizat în următoarele criterii de selecție a orașelor: • potențialul de dezvoltare economică (gradul de specializare funcțională); • capacitatea de cercetare-inovare (universități, institute de cercetări, centre de excelență, nuclee științifice cu o masă critică de cercetări de înaltă calitate, care au capacitatea de a ține pasul cu progresele din știință și tehnologie); • Infrastructură de afaceri adecvată (parcuri industriale, incubatoare, parcuri științifice și tehnologice care asigură comercializarea rezultatelor cercetării); • mediu și cultură antreprenorială bazate pe diversitatea relațiilor de afaceri și conexiunilor sociale; • accesibilitate (rutieră, feroviară, aeriană, maritimă); • serviciile publice oferite (infrastructura de sănătate, culturală); • capacitatea de asociere administrativă. Pe baza acestor criterii au fost identificate în fiecare regiune de dezvoltare, cu excepția Regiunii București-Ilfov, orașele în jurul cărora se pot dezvolta prin concentrarea investițiilor adevărați poli de creștere: Iași (Nord-Est), Constanța (Sud-Est), Ploiești (Sud Muntenia), Craiova (Sud-Vest), Timișoara (Vest), Cluj-Napoca (Nord-Vest), Brașov (Centru).
Proiect/ descrierea politicii/ implementarea:	Din punct de vedere instituțional, Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului (MDRT) a fost desemnat drept autoritatea națională responsabilă cu elaborarea și implementarea politicii în domeniul polilor de creștere. Coordonarea politicii în domeniul polilor de creștere este asigurată, alături de MDRT, de Ministerul Finanțelor Publice (MFP). La nivelul fiecărui pol a fost constituită o Asociație de Dezvoltare Intercomunitară, ce reunește autoritățile administrației publice locale din arealul relevant al polului și care are rolul de a iniția și pregăti Planul Integrat de Dezvoltare al polului (instrumentul care definește și corelează prioritățile și direcțiile de acțiune pe termen scurt și mediu pentru dezvoltarea polului de creștere), precum și de a asigura implementarea acestuia prin proiectele subsecvente. De asemenea, pentru fiecare pol de creștere a fost desemnat, prin concurs, câte un coordonator de pol care va sprijini coordonarea pregătirii și implementării planului integrat de dezvoltare al polului de creștere și a proiectelor incluse în plan. Coordonatorii de pol au fost angajați în cadrul Agențiilor pentru Dezvoltare Regională, iar activitatea lor este finanțată din PO Asistență tehnică. Așa cum s-a menționat, în cazul POR, asistența financiară pentru polii de creștere va fi asigurată, în principal, din Axa Prioritară 1 – „Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere”, până la 50% din fondurile alocate prin această axă prioritară fiind destinate finanțării proiectelor din Planurile Integrate de Dezvoltare. Este de subliniat faptul că finanțarea proiectelor individuale componente ale planului integrat de dezvoltare în

	cadrul acestei axe prioritare se face numai după obținerea avizului Comitetului de Management pentru Coordonarea instrumentelor structurale²⁹ asupra planului integrat și a listei de proiecte aferente. De asemenea, proiectele aferente poliilor de creștere pot beneficia, pe o bază competitivă, de finanțare și din celelalte axe prioritare ale POR. Un alt exemplu este cel al POS CCE, în cadrul căruia mecanismul de selecție prevede acordarea unui punctaj suplimentar pentru proiectele incluse pe lista de proiecte ce face parte din Planurile Integrate de Dezvoltare ale poliilor de creștere, având în vedere dimensiunea strategică a acestora. Abordarea dezvoltării prin poli de creștere reprezintă o noutate pentru politicile de dezvoltare națională și regională a României. Cea mai importantă dificultate a constat în crearea mecanismelor de implementare a acestei politici, care să îmbine cerințele politicii național-regionale cu cele locale, cu respectarea principiului european al subsidiarității. Această dificultate a întârziat lansarea Axei prioritare 1 a POR și pregătirea planurilor integrate de dezvoltare. Totuși, aceasta nu a afectat interesul autorităților locale, constatându-se o reală preocupare a acestora pentru elaborarea planurilor integrate de dezvoltare și a proiectelor ce decurg din aceste planuri. Astfel, până în luna decembrie 2009 au fost finalizate și transmise spre analiza și validarea autorităților centrale toate cele șapte planuri integrate de dezvoltare pentru polii de creștere și listele de proiecte aferente, dintre care patru (Iași, Craiova, Brașov și Constanța) au fost deja avizate, cu o serie de ajustări, de Comitetul de Management pentru Coordonarea instrumentelor structurale. Pregătirea și implementarea acestei politici de sprijinire a poliilor de creștere este un proces de durată, însă se constituie deja drept un model de acțiune strategică concertată care deschide noi perspective dezvoltării socio-economice la nivel național, regional și local. Rețeaua de poli consolidată cu sprijinul fondurilor structurale și de coeziune va constitui scheletul pe care se vor construi coridoarele majore de dezvoltare ale României și care va iradia dezvoltare la nivelul regiunilor respective. Mai mult decât atât, o rețea de poli puternici și competitivi va reprezenta un instrument solid de contracarare, în plan intern, a efectelor negative ale crizelor economice și financiare la nivel european sau mondial.
--	---

²⁹ Structură de coordonare interinstituțională constituită din reprezentanții la nivel de conducere ai Autorității pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale, Autorității de Certificare și Plată și Autorităților de Management